

Saga þorskastríðanna
Sigrar í sameiningu, eða hvað?
spyr Guðni Th. Jóhannesson.



26-27

Geðheilsa drottninga
Agnes Geirdal býflugnabóndi segir
geðheilsu drottninga skipta máli.



28 og 30

Íslenska ullin
Hvað er svona merkilegt
við hana?



52



MEGINMARKMIÐ AÐ ÞJÓNA NÆRSAMFÉLAGINU. Ingólfur Örn Kristjánsson og Indiana Þórsteinsdóttir kunna vel við sig í Eyjafirðinum og vilja skjóta rótum þar og fá fleiri með sér í moldina. Þau útirækta grænmeti í Leifshúsum á Svalbarðsströnd en hófu búskap í Reykjadal fyrir fáum árum. Lífsstíllinn í sveitinni hentar þeim vel en þau segja nálægð við markaðinn mikilvæga. Uppskeran var um 13 tonn síðasta sumar og þau stefna á svipaða uppskeru í sumar.
– Sjá nánar á miðopnu.

Mynd / eks

Innbrotahrina

Þrjú innbrot á eldisbú í sumar hafa valdið tjóni á búskap og stofnað dýrum í lífshættu.

Brotist var inn á svinabú Stjörnugríss, Reykjabúið eldisfuglabú og nú síðast í minkabúið Dalsbú. Mikill viðbúnaður var við Dalsbú til að koma í veg fyrir að minkar kæmust út í náttúruna en gæti það haft alvarlegar afleiðingar fyrir fuglalíf og vistkerfið.

Bændur hafa áhyggjur af þessari þróun og Bændasamtökin hafa gagrýnt verknaðina. „Hér hefur verið ráðist að lögmætum atvinnurekstri með afleiðingum sem jafngilda altjóni fyrir bóndann. Við væntum þess að málið verði rannsakað til hlítar og að stjórnvöld tryggi að lögmætur atvinnuvegur, hvorki fyrr né nú, sitji ekki einn uppi með afleiðingar og tjón slíkra ólögmætra aðgerða,“ segir Margrét Ágústa Sigurðardóttir, framkvæmdastjóri Bændasamtaka Íslands, um innbrotið í Dalsbú.

Innbrotin virðast framin undir formerkjum dýraverndar og þekkjast slíkar aðgerðir erlendis frá þó þær hafi ekki náð velli á Íslandi. Fjölmörg samtök hafa gagnrýnt innbrotin og hefur innbrotið í minkabúið vakið talsverða umfjöllun. Íslensk dýraverndunarsamtök eru meðal þeirra sem fordæma innbrotin og segja þau aðeins til að skaða umhverfið sem og málstað dýraverndar en velta þó upp spurningum um framtíð loðdýraræktar.

/kró

– Sjá nánar á síðu 6.

„Óumdeilt hversu mikið vald fer til Brussel“

Trausti Hjálmarsson, formaður Bændasamtaka Íslands, segir óumdeilt hversu mikið vald fer frá Íslandi til Brussel verði gengið í Evrópusambandið. Þetta segir hann vera mikilvægustu niðurstöðu skýrslu samtakanna um áhrif ESB-aðildar á íslenskan landbúnað.

„Ég satt best að segja hafði einfaldlega ekki áttað mig á að það væri af þessari stærðargráðu, svo ég sé bara alveg hreinskilinn,“ segir Trausti. „Þá er ég ekki að tala út frá landbúnaðinum eingöngu heldur bara almennt hve mikið ákvörðunarvald liggur hjá Brussel og hvernig samspil reglnanna er. Það virðist vera alveg sama í hvaða átt maður ætlar að snúa sér að þá þurfi að fara í gegnum Brussel.“

Í skýrslunni segir að engin fordæmi séu um varanlegar undanþágur frá sameiginlegri landbúnaðarstefnu ESB. Ríkisstjórnin virðist frekar bjartsýn á að þær fáiist nú samt. Hefur

Bændasamtökunum verið tjáð um hvaða undanþágur gæti verið að ræða?

„Við vitum að það er hægt að fá ýmsar sérlausnir, tímabundnar og sérstakar varanlegar útfærslur á lausnum innan sameiginlegu landbúnaðarstefnunnar eins og í tilviki Finnlands,“ segir Trausti. „En hins vegar eru engin fordæmi fyrir varanlegum undanþágum utan sameiginlegu landbúnaðarstefnunnar og um það snýst málið. Allar lausnir og undanþágur, og hvað þá varanlegar, innan stefna þurfa að vera bundnar mjög strangum skilyrðum um hvernig þær samrýmast innri markaðnum, og þá stendur eftir finnska leiðin sem fólki verður tíðrætt um. Það sem gleymist algjörlega í umræðunni er að eitt af skilyrðum hennar er að það megi ekki efla framleiðslu á þeim svæðum sem falla undir undanþáguna, enda miðast lausnin við að hún raski ekki grunnreglum innri markaðarins. Finnska leiðin er því ekki leið til sóknar í landbúnaði

heldur leiðin að því að landbúnaðurinn gefi eftir og að endingu staðni.“

Trausti segir að þetta rími illa við þá staðreynd að hér á Íslandi þurfi að efla og auka framleiðslu búvara til að halda í við fjölsfjölgun næstu ára og áratuga.

„Þrátt fyrir allar skapandi lausnir sem stjórnvöld hafa boðað, og nú síðast Brussel, sem enginn veit hvað felst í, þá verður ekki séð hvernig slíkar lausnir ættu að geta samræmst grunnreglum innri markaðarins án þess að honum væri raskað. Málið snýst um nákvæmlega þetta. Undanþágur, tímabundnar eða varanlegar, innan sameiginlegu stefnunnar eru alltaf bundnar þessum skilyrðum og ef atvinnugreinin á ekki að gefa eftir komi til ESB-aðildar þá er eina lausnin að standa utan sameiginlegu landbúnaðarstefnunnar sem er nákvæmlega eins og staðan er í dag með EES-samningnum. Þetta er málið og það snýst ekki um sjóði, styrki, peninga og aura heldur einfaldlega

um það hvort við viljum halda landbúnaði á Íslandi í vistarböndum innan sameiginlegu landbúnaðarstefnunnar eða efla hann, auka við nýsköpun og framþróun o.s.frv.“

Trausti segir að enn sé því ósvarað hvernig íslenskir bændur eigi að geta keppt við 450 milljóna markað á þessum forsendum, markað sem fer sístækkandi.

„Stjórnvöld hafa ekki svarað þessu, engin fordæmi frá Brussel sýna fram á þetta og frá 2010 hefur það legið alveg skýrt fyrir í samningsföstu sambandsins við opnun viðræðna við Ísland að öll ákvæði samningsins um EES, sem víkja frá regluverkinu, geta ekki talist fordæmisgefandi í aðildarviðræðunum. Það er nú búið að margítreka að við erum bara að halda áfram frá því sem frá var horfið þannig að þessar forsendur eiga því við að fullu. Svo er fólk hissa á því að bændur séu neikvæðir gagnvart aðild,“ segir Trausti. /þh

– Sjá nánar á síðum 20-22.



GEYMSLUGÁMAR ÝMSAR GERÐIR



6 - 40 feta til leigu eða sölu

- Búslóðagámar
- Bilageymslugámar
- Geymslugámar
- Vörugámar
- Lagergámar



Skannaðu kóðan
fyrir frekari
upplýsingar

Stólpi
LAUSNIR TIL AÐ BYGGJA Á
Nánar á stolpigamar.is

Málþing Bændasamtakanna:

Norrænir sérfræðingar tala um reynslu sína af ESB

Bændasamtök Íslands boða til málþings á morgun, föstudaginn 14. ágúst, þar sem rætt verður um landbúnað í evrópsku samhengi og sérstaklega hugað að reynslu Norðurlandanna. Aukabúnaðarþing verður sett að málþinginu loknu. A málþinginu munu þrír sérfræðingar frá Finnlandi, Noregi og Svíþjóð fjalla um reynslu landa sinna af samskiptum og samstarfi við Evrópusambandið og áhrif þess á starfsskilyrði landbúnaðarins í hverju landi. Jafnframt verður fjallað um lærðom sem Ísland getur dregið af reynslu nágrannabjóðanna.

Fyrirlesarar eru Esa Härmälä frá Finnlandi, Björn Gimming frá Noregi og Ingrid Rydberg frá Svíþjóð.

Esa Härmälä er einn reynslumesti sérfræðingur Norðurlanda á sviði landbúnaðar- og Evrópumála. Hann gegndi lykilhlutverki í aðildarviðræðum Finnlands við Evrópusambandið og var einn helsti hugmyndasmiður hins norðlæga stuðnings til finnsks landbúnaðar. Þá leiddi hann stærstu bændasamtök landsins og hefur áratugareynslu af stefnumótun í evrópskum landbúnaði.

Í erindi sínu mun hann fjalla um reynslu Finna af aðildarviðræðunum við Evrópusambandið, aðildinni sjálfri og hvaða lærðom Ísland getur dregið af henni.

Björn Gimming er formaður norsku bændasamtakanna, Norges Bondelag, og einn áhrifamesti talsmaður landbúnaðar í Noregi. Hann býr yfir mikilli reynslu af hagsmunagæslu og stefnumótun í landbúnaðarmálum. Hann er jafnframt bóndi sem stundar

kornrækt, nautgripærækt og skógrækt. Undir hans forystu hafa samtökin verið í lykilhlutverki í umræðu um fæðuöryggi, landbúnaðarstefnu og framtíð matvælaframleiðslu.

Björn mun deila reynslu Norðmanna af EES-samstarfinu, stöðu landbúnaðar í Noregi og þeim sjónarmiðum sem hafa orðið til þess að norskir bændur hafa viljað standa utan Evrópusambandsins.

Ingrid Rydberg starfar hjá sænsku bændasamtökunum, Lantbrukarnas Riksförbund (LRF), og hefur stýrt skrifstofu samtakanna í Brussel í hartnær tvo áratugi. Hún býr yfir viðtækri reynslu af hagsmunagæslu og stefnumótun gagnvart Evrópusambandinu á sviðum landbúnaðar, sameiginlegu landbúnaðarstefnunnar (CAP), umhverfis- og orkumála og alþjóðaviðskipta.

Hún mun fjalla um reynslu sænsks landbúnaðar innan Evrópusambandsins, hvernig stefna sambandsins hefur mótað starfsskilyrði bænda og hvaða lærðom Ísland getur dregið af reynslu Svía.

Málþingið stendur frá kl. 10:00–12:00 á Reykjavík Hilton Nordica. Fyrirlestrar fara fram á ensku. Málþingið er opið öllum og aðgangur ókeypis.

Aukabúnaðarþing

Að málþinginu loknu fer fram aukabúnaðarþing Bændasamtakanna þar sem fundarfólk mun álykta um efni nýrrar skýrslu millipinganeðfar samtakanna um íslenskan landbúnað og ESB. /ph

Ein umsögn um breytingar á búvörulögum

Ein umsögn barst í samráðsgátt um breytingar á búvörulögum og framlengingu búvörusamninga. Umsögnin er frá Samtökum iðnaðarins og Samtökum fyrirtækja í landbúnaði.

Samtökin fagna áformum um framlengingu búvörusamninga til 2027 og segja það rökrétt skref að veita lengri frest og rúmt svigrúm til að vinna að sameiginlegri sýn fulltrúa landbúnaðarins og stjórnvalda á starfsumhverfi og stuðningskerfi greinarinnar til framtíðar.

Núgildandi búvörusamningar voru gerðir árið 2016 til tíu ára. Samningarnir hafa verið endurskoðaðir nokkrum sinnum á því tímabili án þess að miklar breytingar hafi orðið. Síðasta endurskoðunin fór fram 2023 og þar voru samningsaðilar sammála um að hefja samtal um starfsumhverfi landbúnaðar til framtíðar. Tvær þingsályktanir er varða landbúnað til framtíðar voru samþykktar af Alþingi það ár, matvælastefna til ársins 2040 og landbúnaðarstefna til 2040.

Framlenging á gildistíma núgildandi samninga lágmarkar óvissu fyrir innlenda matvælaframleiðslu á meðan móttun nýs samnings stendur yfir. Að mati samtakanna er mikilvægt að stjórnvöld og Bændasamtök Íslands hafi nægan tíma til að vinna að vandaðri framtíðarsýn.

Samtökin leggja áherslu á fyrirsjáanleika og stöðugleika sé gætt í starfsumhverfi landbúnaðarins á meðan viðræður standa yfir. „Mikilvægt er að ekki verði farið í stórvægilegar eða íþyngjandi breytingar á rekstrar- og starfsumhverfi greinarinnar til hliðar við sjálfa búvörusamningagerðina á tímabilinu. Fyrirsjáanleiki er lykilforsenda þess að samningsaðilar nái að vinna að farsælli og sameiginlegri framtíðarsýn, landsmönnum öllum til heilla“, segir í umsögninni. /kró



FLUGURNAR BURT!

Í verslunum LÍflands finnur þú mikið úrval af vörum til skordýra- og flugnavarna

Rafflugnabandar - Hátíðnifælar
Límfilmur og límborðar
Flugnanet - Varnarefni
Krem, úðar og roll-on







Líklegast er að tveir einstaklingar hafi gengið eftir hverjum gangi hússins og opnað búrin á hvorri hlið. Myndir / kró

Innbrotahrina:

Langvarandi tjón á síðasta minkabúi landsins

Dalsbú í Mosfellsdal er síðasta minkabú landsins. Aðfaranótt 29. júlí var brotist inn á búíð og dýrum hleypt út úr búrum svo mörg þúsund minkar léku lausum hala.

Mikill viðbúnaður var í sveitinni til að koma í veg fyrir að dýrin kæmst út fyrir öryggisgirðingu búnsins og í nærumhverfið. Lögregla vann að aðgerðunum ásamt Matvælastofnun, sveitarfélaginu, starfsmönnum Dalsbús og minkaskyttum.

Áfall fyrir minka og menn

Ásgeir Pétursson, eigandi Dalsbús og eini minkabóndinn á Íslandi, lærði loðdýrarækt í Noregi og hefur unnið við búgreinina í áratugi. Hann segir atburðinn hafa verið mikið áfall fyrir sig jafnt sem dýrin. „Það eru enn einhver dýranna að deyja eftir innbrotið, úr streitu eða vegna áverka eftir allan hamaganginn“, segir Ásgeir. Þó tekist hafi að ná miklum fjölda dýra er enn ekki ljóst hversu margir minkar komust út í umhverfið. „Við komum mörgum aftur inn í búr en það voru líka mörg dýr sem dóu eða þurftu að aflífa. Bæði voru unghögnar sem við fundum dauða á gólfinu, eflaust úr hjartastoppi, og svo voru minkaskytturnar hér á fullu“, segir Ásgeir, en þau dýr sem sluppu út fyrir öryggisgirðingar geta ekki komið aftur inn á búíð vegna smitvarna. „Við erum núna með fimm fiskikör af dauðum mink, við erum ekki búnir að telja en það eru líklegast þrjú til fjögur hundruð dýr.“

Innbrotið vel skipulagt

Ásgeir hefur ekki lent í innbroti áður en segir að allt frá því að hann var í námi 1970 hafi aðrir loðdýrabændur varað hann við að svona gæti gerst. „Þetta var greinilega vel skipulagt“, segir Ásgeir. „Þetta voru fagmenn sem unnu hratt. Þeir koma ofan að efsta húsinu og spenna upp fjögurra metra bílskúrshurð og hefjast svo handa. Þeir voru örugglega tveir á hverjum gangi, það eru þrjú hundruð búr hvorum megin við ganginn og hvert einasta var opnað, líklegast opnuð alltaf tvö í einu.“ Ásgeir metur að þetta hafi tekið tiltölulega stuttan tíma og hver gangur hafi tekið um fimmtán til tuttugu mínútur. „Þetta er hundruð metra langt hús og barna eru 2500 búr. Hvert einasta var opnað og þau skilin eftir opin. Þeir vissu hvað þeir voru að gera.“ Öllum minkum var sleppt úr fjórum húsum. „Þeir fara ekki í neðsta húsið sem er ekki nema 500 metrum frá húsinu þar sem starfsmaður býr og þeir hafa ekki viljað vekja hann. Minkum var heldur ekki sleppt úr neðri hlið næstneðsta hússins en allt annað opnuðu þeir.“

„Hér voru 10.000 minkar á gólfunum og það var mikið verk“, segir Ásgeir. Hann er þakklátur þeim sem komu og veittu honum aðstoð en bændur frá suðurlandi sem eru hættir loðdýrarækt komu honum til aðstoðar sem og fjölmargir nágrannar og kunningjar.

Tjón til framtíðar

Ásgeir segir tjónið mikið og margþætt. Við innbrotið voru unnar skemmdir á hurðum hússins og einhverjum innanstokksmunum. Búið var að brjótta háfa sem notaðir eru til að fanga mink og rífa net þeirra. Fjárhagslegt tjón hlýst mest af þeim mink sem hefur þurft að aflífa, hefur



Í þeim húsum sem var brotist inn í stóðu búrin opin um morguninn og voru minkar um allt hús, inni og úti, um öll gólf og einhverjir komnir inn í geymslur og upp í hiliur.



Ásgeir Pétursson, eigandi Dalsbús.



Minkar sem þekkjast ekki eiga ekki auðvelt með að vera saman í búri og geta verið árasargjarnir. Þessi minkur var bitinn illa í skottið og er með ljótt sár.

týnst eða skaddast eftir innbrotið. Tjónið sem Ásgeir segir að sé alvarlegast, og sé í raun altjón, er að stofninn er nú orðinn óþekktur. „Dýrin eru öll óþekkt, þau eru ekki með ættartölur lengur og eru ekki merkt. Við þekkjum þau bara af lit og svo þekkjum við gömlu dýrin en við eigum til dæmis erfitt með að átta okkur á því hvar geldu læðurnar eru innan um hin dýrin.“ Ásgeir útskýrir að þetta sé alvarlegt fyrir ræktunina. „Við getum ekki gengið að dýrunum sem við ættum annars að para næsta vor, við vitum ekki hvaða dýr eru systkini eða mæðgin og við viljum ekki rækta saman dýr með náin tengsl. Það hefur langvarandi afleiðingar að þekkjast ekki skyldleikann á búinu.“

Í höndum yfirvalda

Mikil vinna er enn fyrir höndum en Ásgeir segir að næstu skref ráðist af ákvörðunum yfirvalda. „Við höldum áfram að hugsa um dýrin en næsta skref er að fá að vita hvort Bændasamtökin og atvinnuvegaráðuneytið komi sér saman um að banna loðdýrarækt, leggja búgreinina af og farga öllu frá mínu búi, eða hvort ráðuneytið og MAST leyfi mér að flytja inn ný dýr frá Noregi til að halda áfram að rækta stofninn næsta vor.“ Þá yrðu högnamir á Dalsbúi aflífaðir og parað yrði við nýja högna erlendis frá. Ásgeir segist ekki vita hvenær ráðuneytið taki ákvörðun um málið en vill vera bjartsýnn þar sem loðdýraræktin er enn sem komið er bæði viðurkennd búgrein og atvinnugrein. /kró

-Sjá nánar á síðu 6.



Tveir hvítir minkar saman í búri á Dalsbúi, síðasta minkabúi landsins.

Heimsfriðarsamband fjölskyldna

Kynnir MESSIAH

The lord of the second coming and the True Parents of heaven and earth

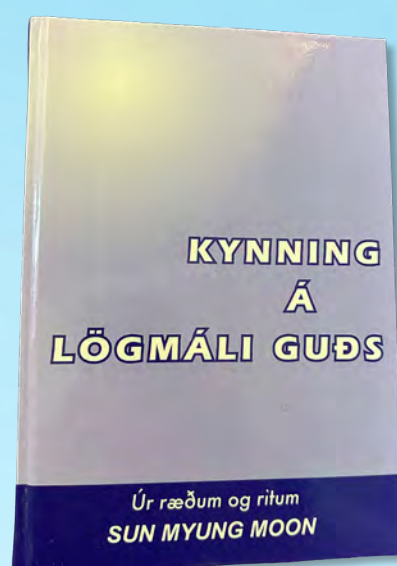
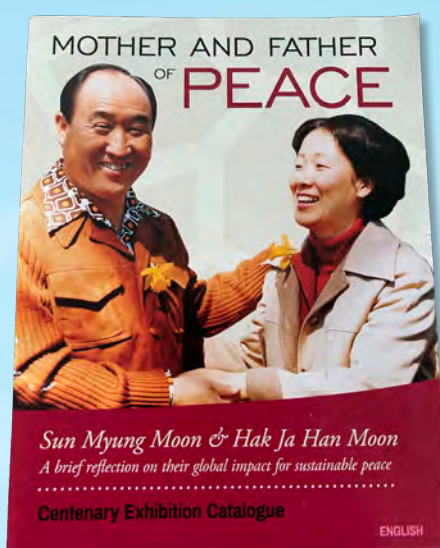
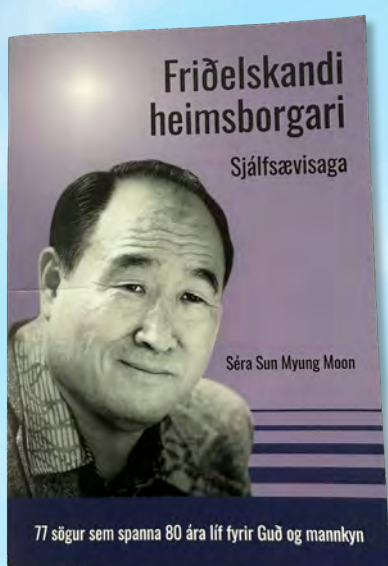
KYNNING

á Hilton Reykjavík Nordica
laugardaginn 22. ágúst kl. 14-16.

Frítt
inn

The Divine Principle (Lögmál Guðs)

1. The Principle of creation
2. The human fall
3. The last day and human history
4. The Messiah: His advent and the purpose of his second coming
5. Resurrection
6. Predestination
7. Christology
8. Moses and Jesus in the providence of restoration
9. The perids in providential history and the determination of their lengths
10. The parallels between the two ages in the providence of restoration
11. The period of preparation for the second advent of the Messiah
12. The second advent



Verð
40.000

Í framhaldi af kynningunni
verður boðið uppá
tveggja daga námskeið.

Kynnir Þormar Jónsson

Umbúðir:

Viss neytendavernd í nýrri reglugerð

Reglugerð Evrópusambandsins um umbúðir og úrgang umbúða tók gildi 12. ágúst í ríkjum Evrópusambandsins.

„Viss neytendavernd felst í reglugerðinni með banni við notkun skaðlegra efna og minni umbúðanotkun og þar með rusli í kringum okkur sem er af hinu góða,“ segir Sigurður Helgi Birgisson, viðskiptastjóri matvæla hjá Samtökum iðnaðarins.

Bann við PFAS-efnum

Í meginatriðum er reglugerðinni (PPWR EU 2025/40) ætlað að stuðla að minnkun umbúðargangs, einfaldaðri endurvinnslu og samræmdum merkingum til auðveldla flokkun. Hvatt er til lausasölu og aukinheldur lagt bann við notkun ákvæðinna skaðlegra efna, svo sem eilífðarefna (PFAS-efna) í matvælaumbúðum. Hún felur einnig í sér reglu um hámarks- hlutfall lofta sem má vera í umbúðum.



Sigurður Helgi Birgisson.

Reglugerðin varðar allar umbúðir á innri markaði Evrópusambandsins og verður tekin upp á Íslandi sem hluti af EES-samningnum. Aðlögun verður þrepaskipt á 15 ára tímabili en óvíst er hvenær hún hefst á Íslandi. Hún snertir þó strax þá sem flytja vörur út til ríkja Evrópusambandsins.

30% endurunnið plast lágmarkið

Reglugerðin felur í sér lágmarks-reglur um 30% hluta endurunnins efnis í plastumbúðum. „Til framtíðar þarf að horfa til þess að framleiðendur þurfa að útvega sér þessi vottuð efni, sem eru núna bara framleidd í Evrópu,“ segir Sigurður. „Ég hef verið að benda matvælaframleiðendum hér á að fá upplýsingar frá sínum umbúðabirgjum, hvort þeir geti fengið vottanir frá þeim og að byrja að skoða innihald umbúða sem þeir eru að nota. Framleiðendur sem ná að standa sig vel og koma hönnun á umbúðum og sambandi við birgja í góðan farveg getur reitt vel af.“

Sigurður segir plast ekki vera sama og plast og að mikil þróun hafi orðið í plastframleiðslu á undanförunum árum. Óvíst sé hvort þeir aðilar sem framleiði plast sem



uppfyllir skilyrðin sjái hag sinn í að þjóna okkar litla markaðssvæði. „Framboðið á eftir að koma í ljós.“

Grænmetisbændur uggandi

Reglugerðin gerir ráð fyrir aukinni lausasölu á landbúnaðarvöru. „Grænmetisbændur hafa verið uggandi yfir því að banna eigi ákveðnar neytendaumbúðir,“ segir Sigurður. „Spergilkál í plasti endist til dæmis 3-5 sinnum lengur, en gert er ráð fyrir undantekningu ef sýnt er fram á að gæði minnki, en það mun þá þurfa að sýna fram á það.“

Íslenskir garðyrkjubændur hafa einnig notað umbúðirnar til aðgreiningar frá innfluttu grænmeti en erfðilega hefur gengið að aðgreina innlenda framleiðslu með öðru móti.

Mjólkurdrykkir undanþegnir

„Seljendur verða skyldaðir til að hafa ákveðið hlutfall drykkjarvara í hillunum í endurnotuðum umbúðum. Mjólkurdrykkir verða undanskildir þar sem ekki hefur tekist að þróa umbúðir sem uppfylla skilyrði reglugerðarinnar og tryggja matvælaöryggi.“ Aldósr með takmarkað kolefnisspor henta þó ekki til endurnota. Gert er ráð fyrir að umbúðir geti verið hreinsaðar.

„Við höfum náð svo góðum tókum á endurvinnslu og erum með 90% skilahlutfall sem er í raun það sem er stefnt að í þessari reglugerð. Tvöfalt kerfi, endurvinnsla og endurnotkun, myndi mögulega draga úr skilum í núverandi kerfi og óvíst hvernig skil yrðu í nýju kerfi. Við gætum þá aukið plast í notkun sem væru neikvæð áhrif og þvert á það sem að er stefnt.“

Aðspurður um þörf fyrir breytta hegðun neytenda segir Sigurður: „Sumar verslanir hafa reynt að taka upp áfyllingarbasa á þurrvöru og Hreppamjólk reyndu að bjóða áfyllingu á glerflöskur en það hefur ekki verið næg eftirspurn eftir slíku. Verður því áhugavert að sjá hvaða áhrif reglugerðin mun hafa á hegðun neytenda hér á landi.“

/eks

Mjólkurframleiðsla:

Áhættu- og viðkvæmnismat

Árlegur viðbótarkostnaður getur numið allt að 4-5% af framleiðsluverðmæti mjólkurframleiðslu á Suðurlandi sé horft til sviðs- myndar með meiri hlýnun og markaðsövíssu. Þetta kemur fram í nýrri skýrslu sem Landbúnaðar- háskóli Íslands birti nýverið.

Hlýnun og lengri vaxtartími eru talin til jákvæðra áhrifa sem geta aukið framleiðslugetu jarðræktar og styrkt innlenda fæðuframleiðslu. Aukin úrkoma, umhleypingar og þurrkar eru talin geta haft neikvæð áhrif á fæðugæði. Flestar aðlögunaraðgerðir sem greindar eru í skýrslunni teljast hagkvæmar og gagnlegar óháð þróun loftslags.

Samhliða jákvæð og neikvæð áhrif

„Hlýnun ein og sér er jákvæð. Það þýðir að ef við náum að fyrirbyggja að neikvæð áhrif valdi miklum skaða, þá eygjum við möguleika á að geta orðið kornræktarland til dæmis,“ segir Torfi Jóhannesson, sem er ráðgjafi á sviði landbúnaðar og byggðamála, rekur fyrirtækið Nordic Insights og hélt utan um gerð skýrslunnar. „Þá þurfum við að hugsa um hvar okkar besta ræktarland er. Við erum kannski með fimm sinnum meira gott ræktarland en við erum að nota. Við vitum þó ekki hver á það land, hvernig það er skipulagt og hversu aðgengilegt það er.“

Niðurstaða skýrslunnar er að tímanleg aðlögun geti haldið rekstraráhættu innan viðráðanlegra marka og skapað tækifæri sem hlýnun hefur í för með sér, svo sem aukna fæðuframleiðslu og fjölbreyttari ræktun. Aðlögunaraðgerðir geta snúið að jarðrækt, framræslu, kornþurrkun, áburðarnýtingu, birgðahaldi og varaafli.

„Það tókst að fá hugmynd um hvað það er sem við eigum að taka inn í rannsóknaráætlanir og huga að til dæmis við gerð búvörusamninga til að tryggja okkur betur. Hvort sem við förum í Evrópusambandið eða ekki, þá eru breyttir tímar á Íslandi.“

Verðhækkanir vega þungt

Samkvæmt skýrslunni getur árlegur viðbótarkostnaður numið allt að 400 m.kr. á ári eða 4-5% af framleiðsluverðmæti mjólkurframleiðslu sé horft til sviðsmyndar með meiri hlýnun og markaðsövíssu. Ytri aðfangaáhætta hefur mest vægi. Áhersla er á stærðargráðu áhrifa frekar en spá um



Skeggrætt í fjósinu í Gunnbjarnarholti.

Mynd / eks



Torfi Jóhannesson.

er óháð loftslagsbreytingum. Aukin úrkoma getur einnig haft neikvæð áhrif á gæði fæðurs og kostnað segir í skýrslunni, sé ekki gripið til viðeigandi mótvægisáðgerða.

Í skýrslunni eru dregnar upp tvær sviðsmyndir sem byggja á mismikilli hækkun hitastigs og aukningu úrkomu auk þess sem ólík þróun alþjóðlegra markaða og aðfangakeðja er tekin til greina. Við greininguna var beitt alþjóðlega viðurkenndum aðferðum. Stuðst er við loftslagssviðsmyndir SSP1 og SSP3 (Shared Socioeconomic Pathways) í samræmi við ramma Loftslagsnefndar Sameinuðu þjóðanna við greininguna.

Aðgerðir til að auka seiglu

Mjólkurframleiðsla er umfangsmest á Suðurlandinu en í henni endurspeglast margar loftslagstengdar áskoranir. Á svæðinu sem var til greiningar eru riflega 160 mjólkurframleiðendur með riflega 10.000 mjólkurkúr, sem svarar til tæplega 40% af heildarkúafjölda landsins.

Í niðurstöðum er bent á tegundir aðgerða til aðlögunar til að auka seiglu mjólkurframleiðslu og tryggja rekstraröryggi kúabænda. Sumar skapa ávinning óháð því hvernig

loftslagsbreytingar þróast, svo sem kynbætur á fæðuþrengingum og viðbúnaður gegn rafmagnstruflunum. „Við getum spurt af hverju við erum ekki að samnýta annað eftirlit til að auka viðnámsþrótt, svo sem að kanna hvort rafstöð sé á bæjum eða oliutankur. Svona hluti gætum við auðveldlega gert og kosta lítið,“ segir Torfi.

Aðrar aðgerðir krefjast meiri fjárfestinga eða skipulagsbreytinga en teljast skila ávinningi til lengri tíma svo sem þróun nýrra ræktunar- háttá, fjölbreyttari fæðuöflun og aukinni samvinnu framleiðenda. Enn aðrar eru kerfislægar og miða að breytingum á forsendum framleiðslukerfisins og eru háðar stefnumótun, reglusetningu og opinberri kostnaðarþátttöku. Innlend framleiðsla aðfanga, uppbygging markaðsinnviða og þróun stuðningskerfa eru nefnd sem dæmi. Aðlögunargeta og -vilji eru sögð ráðast af upplýsingum, ráðgjöf, fjárhagslegu svigrúmi og hvötum.

Skýrslan er gerð á grundvelli samnings um rannsóknir á milli Landbúnaðarháskólans og atvinnuvegaráðuneytisins. Niðurstöðum er ætlað að nýtast við stefnumótun og útfærslu aðgerðaáætlana fyrir aðlögun íslensks landbúnaðar að loftslagsbreytingum. Torfi gerir ráð fyrir áframhaldi þar sem sömu aðferð verður beitt á fleiri búgreinar og landsvæði. „Markmiðið er að það verði til greining sem nær til landbúnaðarins í heild sinni. Ég býst við að það sé áhugavert að skoða grænmetisræktun, sér í lagi útiræktun. Aðrar búgreinar er mögulega hægt að skoða saman, svo sem alifuglaræktun og svínaræktun.“

/eks

Framandi tegundir:

Barkarbjalla hefur numið land

Barkarbjalla hefur fjölgað sér með góðum árangri í íslenskri náttúru. Hún er í hópi alvarlegustu skaðvalda í skógarvistkerfum heimsins.

Tegundin var staðfest með DNA greiningu og niðurstöður birtar í vísindagrein. Höfundar leggja til vöktun til að fylgjast með stofnvexti og mögulegri áhættu fyrir íslenska skóga.

Meðal alvarlegustu skaðvalda

Barkarbjöllur (Hylastes cunicularius) geta valdið tjóni á barrtrjám og sumar bera með sér sveppi sem geta haft slæm áhrif á trjáheilbrigði. Þetta kemur fram í nýrri vísindagrein í tímaritinu Icelandic Agricultural and Environmental Sciences. Bjöllurnar hafa þegar fundist á fjórum skógar svæðum; Mógilsá, Heiðmörk, Fossvogsdal og Öskjuhlíð. Greiningin var staðfest með DNA erfðasýni. Í skýrslunni segir að lirlugöng og púpur í stofnum grenitrjáa hafi staðfest að tegundin hefði fjölgað sér og fest rætur hér á landi.

Vart hefur verið við skaða af völdum bjallanna á öllum svæðunum. Í skýrslunni segir enn fremur að „landnám H. cunicularius



Barkarbjallan er 3,2-4,5 mm á lengd og um 2 mm breið.

Mynd / Erling Ólafsson

vekur áhyggjur um hvaða neikvæðu vistfræðilegu og efnahagslegu áhrif þessi tegund muni hafa á unga barrskóga á Íslandi.“

Barkarbjallan á sér náttúrulegan óvin sem fannst einnig á svæðunum, Rhizophagus dispar, sem er önnur bjöllutegund.

Alþjóðlegur staðall ekki í gildi á Íslandi

Ekki er vitað hvernig bjallan barst til Íslands. Algengast er að bjöllur berist með flutningum á lifandi plöntum og innpökkunarefni úr timbri. Ísland hefur ekki innleitt alþjóðlegan staðal um plöntuheilbrigðisvottorð sem snýr að slíku innpökkunartimbri (ISPM 15) sem er notað í alþjóðaflutningum. Í skýrslunni segir að upptaka ISPM 15 myndi minnka áhættu á að skaðvaldar berist til landsins með flutningum.

Árið 1990 var lagt bann við innflutningi á ákveðnum tegundum af trjám með berki og lifandi plöntum. Engu að síður er mikið flutt inn á undanþágu af greinabúntum og trjám án róta, sem ferðast víða um borg og bí á jolum. Greinarhöfundar telja slíkan innflutning enn auka á hættuna á að skaðvaldar berist til landsins.

Að baki rannsókninni standa Brynja Hrafnkelsdóttir, Þórhildur Ísberg og Matthías S. Alfreðsson fyrir hönd Lands og skógar, Matvælastofnunar og Náttúrufræðistofnunar. Þau leggja til vöktun á tegundinni til að fylgjast með vexti stofnsins, útbreiðslu og mögulegri áhættu fyrir íslenska skóga. Þau segja enn fremur að rannsókn á náttúrulegum óvinum barkarbjallanna yrði gagnleg.

/eks

SKANNAÐU QR KÓÐANN TIL AÐ SKRÁ ÞIG

FRÁ FYRSTA STAUR, TIL SÍÐASTA STRAUMS...

Þú færð allt í girðingarvinnuna hjá Fóðurlöndunni!

www.fodur.is

fodur@fodur.is

FB Reykjavík

Korngarðar 12

570 9800

FB Selfoss

Austurvegur 64 a

570 9840

FB Hvalsóttur

Dufþakstraum 1

570 9850

SENDUM UM ALLT LAND

TRAUSTUR FERÐAFÉLAGI



FJÓRHJÓL

Suzuki KingQuad
verð frá: 2.290.000 kr,-

Valmöguleikar:

- Traktorskráning
- Torfæruskráning



MÓTORHJÓL

Fyrir þá sem vilja
þjóta og njóta.



BÁTAR

Stórt úrval báta,-
Zodiac, AKA Marine
og Bombard.

Við eigum lím, bætur,
hreinsi og bónvörur fyrir Zodiac.

UTANBORÐS- MÓTORAR

Eigum til
utanborðsmótara frá
2,5 til 300 hestöfl á lager.

Kynntu þér verðlistann á hei-
masíðunni okkar: www.suzuki.is



Bændablaðið

Ritstjóri: Þróstur Helgason (ábm.) throstur@bondi.is – Sími: 563 0300
Auglýsingastjóri: Þórdís Una Gunnarsdóttir thordis@bondi.is – Sími: 866 3855
Blaðmenn: Ástvaldur Lárusson astvaldur@bondi.is – Edda Kristín Sigurjónsdóttir edda@bondi.is
Karólína Rós Ólafsdóttir karolina@bondi.is Katrín Lilja Jónsdóttir katrinlilja@bondi.is
Sigrún Pétursdóttir sigrunpeturs@bondi.is
Vefur blaðsins: www.bbl.is – Netfang blaðsins: bbl@bondi.is
Frágangur fyrir prentun: Sigrún Pétursdóttir – Prentun: Landsprent ehf.
Upplag: 33.000 Dreifing: Landsprent og Íslandspóstur. ISSN 1025-5621

Enn vantar upplýsingar

Allt frá því að ríkisstjórnin boðaði til þjóðaratkvæðagreiðslu um áframhald aðildarviðræðna við Evrópusambandið hafa bændur nálgast umræðuna af ábyrgð og yfirvegum. Bændur hafa ekki sett sig upp á móti atkvæðagreiðslunni og sagst myndu una niðurstöðunni og leggja sitt á vogarskálarnar til að ná sem bestum samningum ef meirihluti segði já. Þeir hafa hins vegar líka haldið uppi upplýsandi og gagnrýnni umræðu um mögulega aðild að ESB. Og í síðustu viku lögðu Bændasamtökin fram 130 síðna skýrslu þar sem ítarlega er farið yfir kosti og galla þess að ganga í ESB fyrir íslenskan landbúnað. Meginniðurstaða skýrslunnar er alveg skýr. Það yrðu grundvallarbreytingar á íslenskum landbúnaði við inngöngu sem gætu haft í för með sér alvarlegar afleiðingar fyrir svo að segja allar meginstöðir þess kerfis sem hefur verið byggt upp hérlandis í kringum þennan grunnatvinnuveg.

Fjallað er um helstu niðurstöður skýrslunnar aftur í blaðinu. Það sem slær mann við lesturinn er að þar koma fram svör við mörgum þeirra spurninga sem ætla mætti að ríkisstjórninni hefði verið í löfa lagið að leggja fram um leið og hún boðaði til kosninganna. Skýrslan auðveldar því fólki að taka upplýsta ákvörðun í kosningunum. Í henni kemur til dæmis fram að ákvörðunarvald um framtíð íslensks landbúnaðar myndi að verulegu leyti færast til Evrópusambandsins og að varanlegar undanþágur frá sameiginlegri landbúnaðarstefnu sambandsins hafi hingað til verið litlar sem engar. Breytingarnar gætu jafnframt haft áhrif á fæðuöryggi landsins, byggðafestu og nýtingu innlendra auðlinda. Markaðsvernd myndi leggjast af og óljóst er hvernig bústofnar og plöntuheilbrigði yrði varið í landinu. Bændum myndi að öllum líkindum fækka og einhverjar búgreinar leggjast af. Og þannig mætti áfram telja.

Þetta eru upplýsingar sem mikilvægt er að hafa þegar gengið verður til kosninga. Stjórnvöld hafa gert því skóna að Íslendingar myndu fá varanlegar undanþágur frá sameiginlegu landbúnaðarstefnunni í einhverjum tilvikum og sérlausnir í öðrum. Þau hafa jafnframt bent á að ekki komi í ljós hvaða undanþágur og sérlausnir fást fyrr en samningar liggja á borðinu. Það er auðvitað rétt en sé tekið mið af sögunni þá eru dæmi um undanþágur fá ef nokkur og sérlausnir ekki auðfengnar. Góðir eða jafnvel bara ásættanlegir samningar fyrir íslenska bændur verða því augljóslega ekki auðsóttir.

Ein af þeim undanþágum sem hefur verið rædd fjallar um auðlindir landsins. Ísland er ríkt af góðu ræktunarlandi, vatni, orku, fiski, hreinu lofti og ósnertum víðernum. Ríkisstjórnin hefur tekið skýrt fram að ekki verði samþykktir samningar við Evrópusambandið nema auðlindir sjávar verði undir yfirráðum Íslendinga. Minna hefur verið rætt um yfirráð okkar yfir öðrum auðlindum. Ríkisstjórnin þyrfti að taka alveg skýrt fram hver samningsmarkmið hennar yrðu hvað þetta atriði varðar. Á meðan hún gerir það ekki þá brennur sú spurning sem Lilja Dögg Alfreðsdóttir varpaði fram í Silfri vikunnar á þjóðinni. Af hverju ættum við að fara í samningaviðræður þar sem yfirráð okkar yfir auðlindum landsins væru undir? Auðlindir sem við höfum sjálf ráðið yfir en ætlum nú að nota sem skiptimynt í samningum við yfirþjóðlegt vald. Hvers vegna ætlum við að leita samninga um það að fá að halda auðlindum að öllu eða einhverju leyti sem við hingað til höfum átt og stjórnað að fullu?

Svörin þurfa að vera algerlega skýr og hefðu auðvitað átt að koma fram fyrir löngu.

Þróstur Helgason

Innbrot í eldisbú alvarleg þróun

Fréttaljóð | Karólína Rós Ólafsdóttir
karolina@bondi.is

Brotist hefur verið inn í þrjú eldisbú síðan í maí; svínabú Stjörnugríss í Brimnesi á Kjalarnesi, Reykjabúíð, hænsna- og kalkúnabú í Mosfellsbæ og nú síðast í minkabúíð Dalsbú í Mosfellsdal. Innbrotin hafa reynst skaðleg búskap og haft alvarlegar afleiðingar fyrir dýr og nærumhverfi.

Innbrotin þrjú eru keimlik, framin að næturlagi og til þess gerð að hleypa dýrunum út úr búrum og húsum og skemmdarverk eru unnin á innbúi. Maðurinn sem braust inn í Reykjabúíð sést á upptöku úr eftirlitsmyndavélum búsins opna allar dyr út á hlað og reyna að bera og reka fugla út. Hann virtist hafa verið einn að verki. Umfang innbrotisins í svínabú Stjörnugríss bendir til þess að þar hafi fleiri verið að verki en mikil skemmdarverk voru unnin á skrifstofuaðstöðu og svínahúsum. Verkaðurinn í Dalsbúi bendir líka til þess að fleiri en einn hafi verið að verki þar sem 7.000 búr voru opnuð á stuttum tíma.

Rannsakað sem innbrot

Bændur hafa verið uggandi vegna innbrotanna. Bændasamtökin fordæma verknaðinn og taka honum alvarlega. „Þróunin og innbrot á þessi bú er mjög alvarlegt mál og hryggilegt í öllum skilningi þess orðs. Í öllum þessum tilfellum hefur verið ráðist að lögmætum atvinnurekstri en í tilvikum Dalbúsins eru afleiðingarnar griðarlegar þar sem altjón blasir við. Við styðjum okkar félagsmann heilshugar, til þess eru Bændasamtökin og það er hlutverk okkar, og það er brýnt að málið verði rannsakað til hlítar og tekið föstum tókum af hálfu yfirvalda,“ segir Margrét Ágústa Sigurðardóttir, framkvæmdastjóri Bændasamtakanna.

Engar haldbærar vísbendingar fundust eftir innbrotið í Dalsbú að sögn Ásgeirs Péturssonar, bóndans á Dalsbúi. „Þeir skildu ekkert eftir, lögreglan fór að rannsaka hvort það væru einhver lífsýni en það er ómögulegt leit í húsi þar sem 10.000 dýr eru búin að hlaupa um öll gólf.“ Málið er í rannsókn hjá Lögreglunni á höfuðborgarsvæðinu og er rannsakað sem eignarspjöll og innbrot. Enginn er í haldi vegna innbrotisins og ekkert nýtt er að fréttu af málinu sem stendur að sögn lögreglu. Innbrotin þrjú eru rannsökuð sem stök mál þar til annað kemur í ljós.

Dýr dóu, slösuðust og voru aflífuð

Dýr dóu, slösuðust eða voru aflífuð eftir innbrotin á öllum búunum. Dýr sem fara út af eldisbúum geta ekki farið inn aftur vegna smítvarna og þurfa því að vera aflífuð. Í innbrotinu á Stjörnugrís drápuð tju smágrísir og þurfti að aflífa dýr vegna kjálkabrots. Einnig urðu fösturlát vegna streitu. Mörg dýr drápuð og voru aflífuð eftir innbrotið í Dalsbú en Ásgeir reiknar með að það séu á milli þrjú til fjögur hundruð dauðir minkar enn sem komið er. Margir minkarnir eru einnig slasaðir.

„Þetta er ekki gott fyrir dýrin,“ segir Ásgeir. „Nú eru dýr saman í búi sem þekkja ekki og það er streituvaldandi, þá verða þau árásgjörn og ráðast að hvert öðru með því að bíta í eyru, feld og skott.“ Vinna er við dýrin alla daga en þörf er á úrræði vegna þeirra minka sem eru slasaðir. „Núna erum við ekki nein varabúr fyrir slösuð dýr. Ein lausn væri að einhver af þeim búum á Suðurlandi sem eru hætt loðdýrarekstri mættu taka við dýrum frá okkur til að létta á hér á meðan við greiðum úr málunum,“ segir Ásgeir og bendir á að Dalsbú eigi flutningsbúr sem væri hægt að nota en það ráðist af því hvort búin fengu leyfi frá MAST. „Annars



þurfum við að aflífa öll þau dýr sem slasast eða eru með ólæti.“

Ekki í hag dýraverndar

Innbrotin þrjú virðast hafa verið framin undir formerkjum dýraverndar en bréf voru skilin eftir í fyrri tilvikunum tveimur sem gáfu slíkt til kynna. Engin skilaboð voru skilin eftir á minkabúinu en innbrotið svipar mjög til þeirra sem þekkja bæði í Bandaríkjunum, Bretlandi og víðar í Evrópu þar sem aðgerðahópar gegn loðdýrarækt fara inn á bú til að opna öll búr og hurðir með það að markmiði að frelsa dýrin. Slíkar aðgerðir þekkja allt frá áttunda áratugnum en hafa ekki tíðkast hérlandis.

Fjöldmörg samtök hafa gagnrýnt verknaðinn. Matvælastofnun hefur bent á að svona aðferðir valdi fjölda dýra aukþjáningum og dauða og að lausir minkar geti haft mjög alvarlegar afleiðingar fyrir villt fuglalíf og vistkerfi. Bændasamtökin hafa gagnrýnt innbrotin og bent á að búin sem hafi verið ráðist inn á hafi verið vel rekin og fylgt ströngum reglugerðum. Félög tengd dýravernd og -velferð hafa einnig gagnrýnt innbrotin, bæði vegna þeirrar hættu sem þau hafa skapað dýrunum sjálfum og nærumhverfi og vegna skaðlegra áhrifa innbrotanna á málstað dýraverndar.

„Dýraverndarsambandið vill áréttu að hafi verið um að ræða aðgerð í nafni dýravelferðar skaðar slíkt aðeins málstað dýra. Sambandið styður ekki slíka nálgun,“ segir í yfirlýsingu frá Dýraverndunarsambandi Íslands sem gagnrýndi atburðinn í Mosfellsdal. Samtök um dýravelferð á Íslandi sendu einnig frá sér yfirlýsingu sem gagnrýndu aðgerðirnar en lögðu áherslu á að loðdýrahald ætti að leggja niður og banna á Íslandi.

Ágeng tegund er áhætta

Mikil umræða hefur verið um loðdýrahald eftir innbrotið og þeirri áhætta sem það felur í sér að halda ágengri tegund. Loðdýrarækt er ekki heimil innan sveitarfélagsins Norðurlþings eftir að nýtt Aðalskipulag 2025–2045 tók gildi 9. júní 2026. Stefnumörkunin tók mið af þeim þáttum að starfsemin getur haft sérstök

umhverfis- og skipulagsáhrif, meðal annars vegna dýravelferðar og hættu á að dýr sleppi úr haldi. Bergþór Bjarnason, sveitarstjóri Norðurlþings, segir að við vinnslu Aðalskipulagsins bárust hvorki athugasemdir vegna þessa ákvæðis né var sérstök umræða um málið í nefndum sveitarfélagsins. Lengi hefur verið lögð áhersla á verndun fuglalífs í Norðurlþingi en lausaganga katta hefur verið óheimil innan þéttbýla Norðurlþings í rúman áratug.

Samtök um dýravelferð á Íslandi hafa hvatt önnur sveitarfélög til að fylgja í fótspor Norðurlþings og banna með öllu loðdýrarækt.

Eftir umfjöllum Kveiks um loðdýrarækt í mars sagði Hanna Katrín Friðriksson atvinnuvegaráðherra að ekki væri útilokað að Ísland færi sömu leið og Evrópulönd sem hafa lagt af loðdýrahald. Í viðtali við fréttastofu Rúv nú í ágúst sagði hún að engin áform væru um slíkt. Í svari frá ráðuneytinu kemur fram að: „atvinnuvegaráðherra hyggst leggja fram frumvarp um breytingar á lögum um velferð dýra nr. 55/2013 á komandi löggjafarþingi. Ekki liggur fyrir hvort fyrirhugaðar breytingar muni snúa að starfsemi loðdýraræktar sérstaklega.“

Framtíðin ræðst af reglugerðum

Ásgeir segir að framtíð Dalsbús ráðist af því hvort hann fái leyfi til að flytja inn minka frá Noregi til ræktunar næsta vor. Vegna innbrotisins er ekki hægt að þekkja skyldleikann innan búsins og þarf að fá nýja högna inn til að forðast órækt.

„Ræktunarstarf og velferð dýranna er farin fyrir bí ef ekki verður gripið til einhverra aðgerða,“ segir Margrét Ágústa. „Ef ekki tekst að halda ræktuninni áfram blásir við sú staðreynd að búgreinin leggist af hér á landi. Það væri mjög alvarleg niðurstaða og ekki síst þegar lítið er til þess að lögmæt atvinnustarfsemi myndi leggjast niður vegna ólögmætra aðgerða af hálfu ofstækissinna. Hvaða fordæmi gæfi slíkt til framtíðar lítið? Bara út af því einu saman er augljóst að stjórnvöld þurfi ekki eingöngu að koma að málinu með afgerandi hætti heldur ber þeim beinlínis skylda til þess.“

/kró



Á Sturlureykjum í Reykholtssdal má sjá þennan gufuhver sem hefur verið nýttur sem hitaveita frá árinu 1907. Samkvæmt ábúendum eru taldar miklar líkur á því að um sé að ræða fyrstu hitaveituna sem notuð var til kyndingar á íbúðarhúsi í allri Evrópu. Heita vatnið á Sturlureykjum er enn þá notað til að hita byggingar á bænum og til baksturs á rúgbrauði.

Mynd / ál

Lokum augunum og hlustum

Vinkill | Margrét Ágústa Sigurðardóttir
margret@bondi.is

Undanfarnar vikur hafa eðlilega snúist um Evrópusambandið og mögulegar aðildarviðræður. Það sem hefur vakið mesta athygli mína er þó ekki ágreiningurinn um aðild eða ekki aðild. Það er hvernig umræðan fer fram.

Alltof oft snýst umræðan ekki um það sem sagt er heldur hver segir það. Í stað þess að takast á við staðreyndir og rök er farið að ræða uppruna skoðana, pólitískar fortíðarsyndir, tengslanet og fyrirfram gefnar hugmyndir um hvar fólk eigi heima í umræðunni.

Þetta er orðið kunnuglegt mynstur. Ef ekki tekst að hrekja rökin sjálf er reynt að gera boðberann tortryggilegan. Umræðan færist frá efni málsins yfir á einstaklingana sem taka þátt í henni. Rök verða ekki röng vegna þess hver flytur þau og staðreyndir breytast ekki eftir því hver bendir á þær.

Þá tekur við kunnuglegt ferli. Einhver kaus rangan flokk fyrir 15 árum. Annar sagði eitthvað á fundi fyrir tólf árum. Sá þriðji þekkir einhvern sem þekkir einhvern sem sagði eitthvað sem fellur ekki að málstaðnum. Fjórði sat einu sinni í sömu

nefnd og einhver sem hafði skoðun á málinu. Fimmti hefur líklega drukkið kaffi með röngu fölki. Og áður en nokkur hefur nennt að skoða röksemdirnar sjálfar er búið að dæma þær ómarktækar. Þetta er þægileg leið til að sleppa við rökin.

Í upplýstu lýðræðissamfélagi eigum við að gera hið gagnstæða. Við eigum að hlusta á það sem sagt er. Meta staðreyndirnar. Velta fyrir okkur hvort málflutningurinn standist eða ekki. Það skiptir ekki máli hvað einhver sagði fyrir tíu eða fimmtán árum. Það sem skiptir máli er hvort röksemdirnar standist í dag.

Við þurfum að hlusta á þá sem eru fylgjandi aðild og þá sem eru henni andvígir. Ekki vegna þess að allir hafi rétt fyrir sér heldur vegna þess að lýðræðið verður fátækara þegar við hættum að hlusta á sjónarmið sem okkur líkar ekki.

Það sem kemur mér þó mest á óvart er hversu oft umræðan fer af sporinu á meðan kjarni hennar liggur annars staðar. Oft heyrist að Ísland hafi nú þegar tekið upp svo stóran hluta af regluverki Evrópusambandsins í gegnum EES-samninginn þannig að aðild myndi í raun ekki breyta miklu. En ef það er rétt, hvers vegna er þá yfirhöfuð deilt um málið?

Svarið er einfalt. Það sem skiptir máli í aðildarumræðu Íslands er ekki það sem er innan EES-samningsins. Það er það sem stendur utan hans. Alveg sama hversu mikið af regluverki ESB hefur verið innleitt hér á landi í gegnum EES. Alveg sama hversu margar tilskipanir eða reglugerðir við höfum tekið upp. Það segir okkur lítið um stærstu álitaefnin sem myndu mæta Íslandi í aðildarviðræðum. Þar liggur meginmunurinn.

Það eru þessi mál sem þarf að ræða. Þetta eru raunverulegu spurningarnar. Ekki hver sat við hvaða borð fyrir tíu árum. Ekki hver þekkir hvern eða er undan hverjum. Og ekki hversu mikið af ESB-regluverki Ísland hefur nú þegar verið tekið upp í gegnum EES, því enginn deilir um þá hluta sem eru þegar innan EES-samningsins. Ágreiningurinn, stóru álitamálin og hagsmunirnir sem mestu skipta liggja annars staðar. Þeir liggja utan EES. Þess vegna eigum við að beina athyglinni þangað.

Ræðum það sem raunverulega skiptir máli. Og umfram allt eigum við að hlusta á það sem sagt er, en ekki hver segir það. Það ætti ekki að vera um of krafist í lýðræðislegri umræðu.

Höfundur er framkvæmdastjóri Bændasamtaka Íslands.

Jarmað, hneggjað, baulað ...

Umræða um mögulega aðild Íslands að Evrópusambandinu snýst oft um einfaldar spurningar: Fá bændur meiri eða minni styrki? Lækkar matvælaverð? Hverfur tollverndin? Þriðji kafli skýrslu Bændasamtaka Íslands sýnir hins vegar að raunveruleikinn er miklu flóknari en svo. Þar er dreginn upp ítarlegur samanburður á íslenska landbúnaðarkerfinu og sameiginlegri landbúnaðarstefnu Evrópusambandsins, CAP, og niðurstaðan er í raun sú að verið sé að bera saman tvö kerfi sem eru byggð á gjörólíkum forsendum.

Íslenska kerfið hefur í áratugi byggst á búvörusamningum þar sem ríki og bændur semja um stuðning við framleiðslu matvæla. Stuðningurinn er að stórum hluta tengdur framleiðslu og markmiðið hefur fyrst og fremst verið að tryggja innlenda framleiðslu og starfsskilyrði bænda. Innan ESB er nálgunin önnur. Þar er síður stutt við framleiðsluna sjálfa en styrkjum fremur beint að landi, umhverfisverkefnum, sérstökum aðstæðum og fjárfestingum.

Þessi grundvallarmunur skiptir meira máli en oft er gert ráð fyrir. Sérstaða Íslands vegur hér þungt. Skýrslan bendir á að íslenskur landbúnaður byggist öðru fremur á grasrækt, búfjárhaldi og nýtingu beitolands við harðbýlar aðstæður. Hiti, vaxtartími og þéttleiki byggðar eru allt aðrir en víðast hvar í Evrópu. Þar af leiðandi sé ekki sjálfgæfið að stuðningsform sem þróuð voru fyrir fjölbreytt akuryrkjulönd á meginlandinu virki með sama hætti hér. Höfundar nefna sérstaklega að óvissa ríki um hvernig hið svokallaða landgreiðslukerfi CAP myndi falla að íslenskri landnýtingu og beitarbúskap.

Þá vekur skýrslan athygli á því að CAP er ekki aðeins stuðningskerfi heldur einnig umfangsmikið stjórnsýslukerfi.

Stuðningur er veittur á grundvelli árlegra umsókna, með ítarlegu eftirliti, skýrslugerð og sérstakri greiðslustofnun. Í skýrslunni er vísað til þess að Ísland þyrfti að byggja upp nýja stjórnsýslu, umsóknakerfi og eftirlitskerfi til að uppfylla kröfur stefnunnar.

Jafnframt er lögð áhersla á að erfitt sé að fullyrða hvað Ísland myndi fá mikið úr sjóðum CAP. Umfang stuðnings ræðst meðal annars af skilgreiningum á styrkhæfu landi, úthlutunarreglum hverju sinni og pólitískum ákvörðunum innan sambandsins. Skýrslan segir beinlínis að engar opinberar upplýsingar liggja fyrir um hversu háar greiðslur myndu renna til Íslands og að óvissan sé því veruleg.

Reynsla Finnlands er einnig tekin til skoðunar. Þar kemur fram að Finnar töldu sameiginlegu landbúnaðarstefnuna ekki nægja eina og sér til að viðhalda landbúnaði um allt land og sömdu því um sérstakan norðurslóðastuðning sem er greiddur af finnska ríkinu sjálfu en háður samþykki framkvæmdastjórnar ESB. Skýrslan bendir á að þetta sýni að jafnvel innan CAP hafi Finnland talið nauðsynlegt að bæta við eigin stuðningi vegna sérstöðu norðlægra svæða.

Kannski er helsta framlag kaflans þó það að hann varar við of einföldum samanburði. Hvorki er hægt að líta svo á að CAP sé einfaldlega ríkulegra stuðningskerfi né heldur að það sé sjálfkrafa lakara. Kerfin eru byggð á ólíkum hugmyndum um hlutverk landbúnaðar, ólíkri landnýtingu og ólíkum markmiðum. Þess vegna verður umræðan um hugsanlega ESB-aðild ekki leyst með því að bera saman eina styrkgreiðslu eða eitt verð. Hún snýst um það hvernig samfélag vill styðja við landbúnað, byggðir og matvælaframleiðslu til framtíðar.

Pistill formanns | Trausti Hjálmarsson

trausti@bondi.is

Íslenskir bændur og ESB

Hvort Ísland eigi að ganga í Evrópusambandið er gríðarstór spurning fyrir alla landsmenn, en ekki síst fyrir okkur bændur. Það er því mikilvægt að sú spurning sé skoðuð vandlega, málið rýnt í kjölinn og að í kjölfarið fari fram upplýst og yfirveguð umræða áður en nokkur ákvörðun er tekin.

Þegar ríkisstjórnin ákvað í byrjun árs að halda kosningar um aðildarviðræður vissum við bændur að nauðsynlegt væri að gefa okkur tíma til að skoða málið vandlega. Á Búnaðarþingi í mars sl. var því skipuð sjö manna millipínganefnd úr röðum bænda til að greina áhrif mögulegrar aðildar Íslands að Evrópusambandinu á íslenskan landbúnað.

Nefndin hefur skilað af sér skýrslu sem er ítarleg, málefnaleg og inniheldur hafsþó fróðleiks um landbúnaðarkerfi ESB og möguleg áhrif inngöngu Íslands á íslenskan landbúnað. Nefndin gekk í fróðleiksbanka sérfræðinga, innlendra sem erlendra, og fundaði jafnframt með einstaklingum og samtökum sem hlynnt eru og mótfallin inngöngu í ESB.

Viðtökurnar hafa verið afar góðar og jafnvel þau sem gagnrýnt hafa efni skýrslunnar og innihald hafa nær undantekningalaust hafið skrif sín á því að hrósa skýrslunni og höfundum hennar. Að sjálfsögðu er ekki hægt að fjalla um alla enda og anga evrópsks landbúnaðar á 130 blaðsíðum, en nefndarfólk veit hvað skiptir bændur máli og hvað bændur vilja vita betur. Þessi nálgun sýnir styrk félagskerfis bænda og hverju við getum áorkað.

Formaður nefndarinnar, Sigurbjörg Ottesen á Hjarðarfelli, sagði á blaðamannafundi að skýrslunni væri ekki ætlað að einfalda umræðuna um Evrópusambandið og aðildarviðræður, heldur dýpka hana. Það hefur nefndinni tekist með afbrigðum vel og ég er sannfærður um að skýrslan muni stuðla að upplýstari umræðu um landbúnaðarmál í aðdraganda kosninganna 29. ágúst næstkomandi.

Skýrsla millipínganefndar Bændasamtaka Íslands er afrakstur ítarlegrar heimildaöflunar, athugana og greiningar á því hvaða áhrif aðild Íslands að Evrópusambandinu, sem og aðildarviðræðurnar sjálfar, gætu haft á íslenskan landbúnað. Skýrslan er ekki áróðursrit með eða á móti aðild, heldur tilraun til að svara þeirri einföldu spurningu hvað aðild, og óvissan sem fylgdi aðildarviðræðum, getur í reynd þýtt fyrir íslenskan landbúnað.

Óvissan er nokkuð sem ekki hefur fengið þá athygli í umræðunni sem hún ætti að fá. Óvissa gerir fjárfestingu dýrari og erfiðari og á meðan óvissa ríkir um mögulega aðild að ESB hefur það áhrif á fjárfestingu bænda. Jafnvel nú eru sumir bændur að bíða með að fjárfesta í tækjabúnaði, húsnæði eða greiðslumarki, þar til eftir kosningum. Burtséð frá öllu öðru verður að taka tillit til þessarar óvissu og áhrifa hennar á fjárfestingu í greininni.

Mikilvægi landbúnaðar er fleirum en bændum hugleikið, eins og komið hefur fram í aðdraganda kosninganna, en ótalmargt fólk hefur lýst því yfir að málefni landbúnaðarins muni ráða úrslitum um það hvernig það muni ráðstafa atkvæði sínu í þessum kosningum eða í kosningum um mögulegan aðildarsamning. Þann 14. ágúst næstkomandi verða Evrópumálin til umræðu á aukabúnaðarþingi og verður skýrslan þar mikilvægt gagn.

Fyrir sama dag standa Bændasamtökin fyrir málþingi undir yfirskriftinni Landbúnaður í evrópsku samhengi, þar sem sérfræðingar frá Finnlandi, Noregi og Svíþjóð munu ræða um málefni landbúnaðar innan og utan Evrópusambandsins.

Í framhaldi af aukabúnaðarþingi munu Bændasamtökin svo halda opna fræðslufundi á Akureyri, Egilsstöðum og Selfossi þar sem efni skýrslunnar og niðurstaða aukabúnaðarþings verða kynnt öllum sem vilja fræðast.

Það er því nóg fram undan hjá bændum og vonast ég til að sjá sem flest ykkar á einhverjum þessara viðburða á næstu dögum og vikum.

Höfundur er formaður Bændasamtaka Íslands.

Utanlandsferðir:

Margfalt dýrari fyrir landsbyggðarfólk

Íbúar höfuðborgarsvæðisins taka því líklega sem sjálfsögðum hlut að þurfa ekki að reiða fram háar upphæðir þegar kemur að utanlandsferðum, umfram kostnaðinn við flugferðina sjálfa. Fólk á landsbyggðinni þarf jafnan að standa strama af kostnaði við ferðalög til Reykjavíkur, jafnvel gistingu þar áður en haldið er til Keflavíkur, og þá að lokum kostar flugrútan sitt – eða þá að leigja stæði við Leifsstöð, sem er síður en svo ókeypis. Þóroddur Bjarnason, prófessor í félagsfræði við Háskóla Íslands, benti á þennan „landsbyggðarskatt“ á Þjóðarspeglinum, árlegri ráðstefnu félagsvísindadeildar HÍ, í nóvember 2025. Síðan þá er staðan óbreytt, aukakostnaður landsbyggðarinnar hleypur enn á tugum þúsunda.

Björn Teitsson

bjorn.teitsson@gmail.com



Þorbjörg Gunnarsdóttir býr á Egilsstöðum með eiginmanni sínum en þau eiga þrjú uppkomin börn. Yngsta dóttir þeirra býr í Kaupmannahöfn sem þýðir að þau hjónin vilja stundum heimsækja hana þar sem hún stundar meistaranám. En þótt það sé nægt framboð af flugferðum til Kaupmannahafnar, og oft jafnvel á ásættanlegu verði, er það í raun ekki kostnaðurinn við flugið sem kemur illa við veskið. „Ég get reyndar tekið aktúelt dæmi þar sem ég er að fara í ferð með vinnufélögum til Helsinkí núna í september. Flugðið var bókað í maí og mér fannst ég hafa gert ágætis kaup þar. En svo kom að því að kaupa mér flug til Reykjavíkur og auðvitað heim aftur eftir að ferðinni til Helsinkí er lokið. Ég taldi mig nokkuð heppna að fá annan leggin á 20 þúsund krónur, það telst vel sloppið. Hinn leggurinn er á 27 þúsund krónur, þannig að þarna eru strax komnar 47 þúsund krónur aukalega,“ segir Þorbjörg. „En þar með er ekki öll sagan sögð. Það þarf líka að kaupa gistingu í bænum, því flest flug fara í loftið milli 6 og 8 um morguninn. Þar bætist við kostnaður upp á 20 til 30 þúsund fyrir nóttina, og svo aftur þegar heim er komið. Miðinn í flugrútuna kostar síðan 4.000 krónur og það sinnum tveir. Þarna erum við komin í kostnað sem er orðinn mun hærri en flugfargjaldið til útlanda.“

Manngert vandamál

Þóroddur Bjarnason, prófessor í félagsfræði við HÍ, flutti erindi á Þjóðarspegli 2025 um „[f]löskuháls Leifs Eiríkssonar“. Þar benti hann á að í viðauka við eigendastefnu ISAVIA, rekstraraðila allra flugvallar á Íslandi, segir: „Að flugvallarkerfið verði virkur hluti örugga og hagkvæmra samgangna innanlands og tengist öðrum almenningssamgöngum á landi.“ Þóroddur bendir enn fremur á að eitthvað hafi þarna misfarist, því reyndin er allt önnur. „Það er afar einkennilegt að ef við hugsum um tenginguna milli Reykjavíkurflugvallar og Keflavíkurflugvallar, sem eru rekin

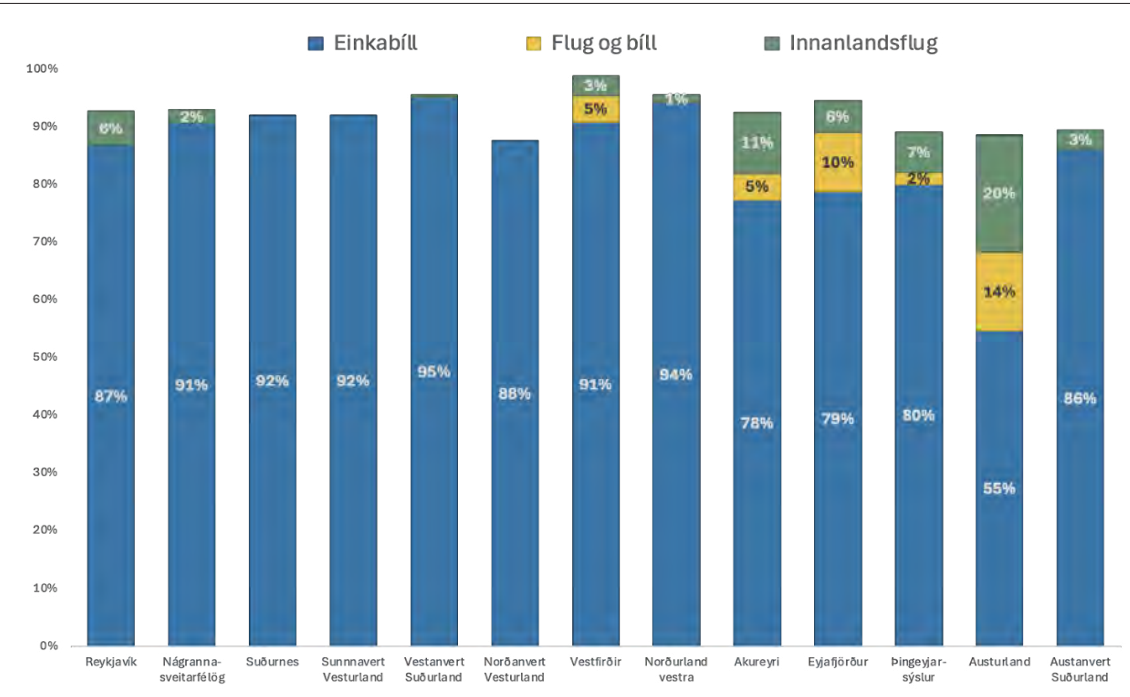
af sama ríkisfyrirtæki og þar sem flest flug eru frá sama fyrirtækinu, að það sé bókstaflega engin tenging á milli. Engin rúta, ekki strætó, ekki neitt.“ Þóroddur bjó lengi vel á Akureyri, þar sem hann starfaði við Háskólann á Akureyri. Það liggur beint við að spyrja hvort hann hafi farið í rannsóknir á þessu viðfangsefni eftir persónulega reynslu? „Já og nei. Málið er að þegar ég fór að skoða þetta betur, þá kemur í ljós að þetta er líka vandamál fyrir íbúa höfuðborgarsvæðisins. Búir þú í úthverfi þarftu til dæmis að koma þér á BSI um miðja nótt, þegar enginn strætó gengur, þannig það er aukakostnaður. Svo er tekjumodel Kynnisferða þannig að það er engin tímatafla fyrir brottfarir frá Keflavík, Flugrútan fer ekki af stað fyrr en rútan er full, sem getur tekið sinn tíma. Þeir þurfa að ná í kostnað, eftir að hafa varið háum fjárhæðum fyrir réttinn til að leggja við flugstöðina. Þetta skapar aðstæður þar sem langflestir fara á bíl með tilheyrandi álagi á vegakerfi og aðra innviði, og skapar um leið ósanngjarnt umhverfi þar sem staða almennings er mjög ójöfn þegar kemur að aðgengi að millilandaflugi. Þetta er mjög bagalegt, því þetta er algjörlega manngert vandamál. Það vill í rauninni enginn hafa þetta svona.“

Markmið að hámarka arðsemi

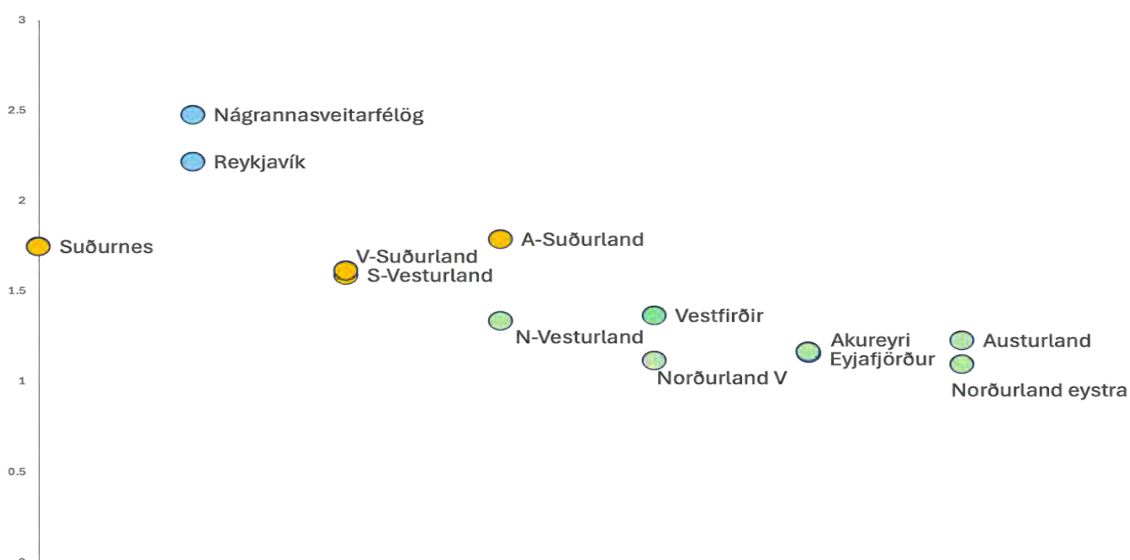
Erindi Þórodds vakti talsverða athygli og var skrifað um það í fjölmiðlum, meðal annars á RÚV og á Vísi. Í kjölfarið var tekið viðtal í Morgunútvarpinu við Sveinbjörn Indriðason, forstjóra ISAVIA, sem var grátbroslegt, að mati Þórodds. „Það var nokkuð fyndið að þar kemur forstjóri fyrirtækisins og ætlar að leiðrétta atriði í mínu erindi, með því að einmitt segja að allt sem er í mínu erindi er satt og rétt.“ Sveinbjörn sagði í viðtalinu að almenn eigendastefna „trompi viðaukann“ og markmiðið þar með að hámarka arðsemi af óflugtengdri starfsemi, sem mynda um 40-45% af heildartekjum ISAVIA. Hann sagði enn fremur að það væri af og frá að ISAVIA „seilist ofan í vasa flugfarþega. Viðaukinn sé hlaðinn pólitískum áherslum sem snúi ekki að flugvallarrekstri.“

Borg	Fjarlægð frá flugvelli (miðborg)	Ferðatími	Tíðni	Verð
Stokkhólmur	40 km	38-40 mín	30 mín fresti	190 SEK (2.480 ISK)
Stokkhólmur, lúxus	40 km	18 mín	10-15 mín	340 SEK (4.440 ISK)
Gautaborg	25 km	30-35 mín	15-20 mín	129 SEK (1.680 ISK)
Ósló	50 km	19-23 mín	10 mín	252 NOK (3.265 ISK)
Bergen	18 km	45 mín	5-10 mín	49 NOK (635 ISK)
Bergen, lúxus	18 km	30 mín	15-20 mín	179 NOK (2.320 ISK)
Helsinki	20 km	30-35 mín	10 mín	4.40 Evrur (625 ISK)
Kaupmannahöfn	8 km	13-15 mín	4-6 mín	30 DKK (570 ISK)
Reykjavík	50 km	45-50 mín	30-60 mín	4000 ISK

Flugrútan kemur ekki vel út í samanburði við ferðakosti norrænna borga þar sem eru þekktir alþjóðaflugvellir í næsta nágrenni. Tíðnin er lélegust og verðið einungis herra þegar tekin er hraðlest milli Arlanda og Stokkhólms. Tafla / Björn Teitsson.



Langflestir aka til Keflavíkur þegar farið er í millilandaflug. Það veldur oft mikilli umferð á Reykjanesvegi og því að bílastæði við Leifsstöð eiga til að vera uppbókuð á álagstímum, t.d. í kringum páska og yfir sumarmánuðina. Mynd / Þóroddur Bjarnason.



Eins og sjá má hefur búseta mikil áhrif á getu fólks til að ferðast til útlanda. Fólk á Austurlandi fer þannig að meðaltali í eina utanlandsferð á ári á meðan íbúar Kragans fara að jafnaði í tvær og hálfa utanlandsferð á ári. Mynd / Þóroddur Bjarnason.

Niðurskurður í almennings-samgöngum á landsbyggðinni

En hvaða úrræði eru þá í boði fyrir fólk á landsbyggðinni til að lækka ferðakostnaðinn til Reykjavíkur? Um haustið 2024 kom út skýrsla starfshóps sem var skipaður af innviðaráðherra, „Almenningssamgöngur milli höfuðborgarsvæðisins og Keflavíkurflugvallar“. Starfshópnur var falið að greina leiðir til að bæta almenningssamgöngur og leggja fram tillögur til úrbóta. Meðal meginmarkmiða sem voru tiltekin í skýrslunni var að „[e]fla almenningssamgöngur svo þær

þjóni betur íbúum, starfsfólki og ferðamönnum.“ Hilmar Stefánsson er forstöðumaður almenningssamgangna hjá Vegagerðinni, sem sér um rekstur strætóleiða á landsbyggðinni, en þar með talin er leið 55 sem gengur milli höfuðborgarsvæðisins og Keflavíkurflugvallar, og var hann einnig meðlimur starfshópsins sem fulltrúi Vegagerðarinnar. Aðspurður hvort það stæði til að fjölga ferðum hjá leið 55 segir Hilmar ekki vita til þess að það stæði til.

„Eins og staðan er núna erum við að horfa fram á niðurskurð í almenningssamgöngum á landsbyggðinni. Þannig er staðan núna. Hvernig það kemur við leið

55 hefur ekki komið í ljós en ég veit að minnst kosti ekki til þess að auka eigi tíðnina.“ Hilmar segir þó sitthvað hafa verið gert, eða sett í ferli, sem starfshópurinn hafi lagt til. Þar má nefna markmið í orkuskiptum, en allir strætóar á Suðurlandi ganga nú fyrir rafmagni, og þá stendur til að bæta aðstöðu strætó á Keflavíkurflugvelli og bæta gönguleiðina frá flugstöðinni að biðstöð. Þess má geta að leið 55 fer núna á 1-2 tíma fresti milli flugstöðvarinnar og annaðhvort Fjarðar í Hafnarfirði eða BSI í Reykjavík. Fyrsta ferð fer af stað 6.27, sem er of seint til að ná flestum morgunleggjum Icelandair, svo dæmi sé tekið.



VIÐ ELSKUM STÍFLUR!

DÆLUBÍLAPJÓNUSTA OG STÍFLULOSANIR



**510 1180 – 669 8441**

Hellismýri 14 800 Selfoss stiflulosun.is



ÞÚ FINNUR FRELSIÐ Á **SPORTSMAN**[®]



Sportsman 570
Verð frá: 1.443.548 kr. án vsk.
Verð frá: 1.790.000 kr. með vsk.



Sportsman 6x6 570 EPS
Verð frá: 2.588.709 kr. án vsk.
Verð frá: 3.210.000 kr. með vsk.



Sportsman X2 570 EPS
Verð frá: 1.814.516 kr. án vsk.
Verð frá: 2.250.000 kr. með vsk.



Sportsman XP 1000 S 2UP
Verð frá: 2.774.193 kr. án vsk.
Verð frá: 3.440.000 kr. með vsk.

TRAUSTUR VINNUFÉLAGI

Vertu klár í smalamennskuna á öflugum fjór-, eða sexhjóli. Þessi fjölbæfu ökutæki bjóða upp á óviðjafnanlegt frelsi í göngum í íslensku landslagi. Á fjórhjólum og sexhjólum geturðu farið hvert sem er.

150.000 KR. AUKAHLUTAPAKKI

að eigin vali fylgir öllum hjólum í ágúst.



Skannaðu kóðann og
kynntu þér hjólin betur



Klettháls 15 Reykjavík / Óseyri 4 - Akureyri
www.stormur.is / Sími: 577 1717



Ný útgáfa af Brennu-Njálssögu væntanleg

– „Tökum þetta veigamikla verkefni mjög alvarlega,“ segir Guðni Ágústsson

Magnús Hlynur
Hreiðarsson

magnushlynurh@gmail.com



Njálufélagið undirbýr nýja og glæsilega útgáfu Njálu með haustinu en fyrirhugaður útgáfudagur er 20. nóvember. Um er að ræða þá annáluðu framsetningu sem Jón Böðvarsson útbjó með vönduðum orðskýringum sínum fyrir um hálfri öld síðan en að þessu sinni með riflega 50 litríkum myndum Þórhildar Jónsdóttur frá Lambey í Fljótshlíð.

Guðni Ágústsson er formaður Njálufélagsins en tilgangur þess er að hefja Brennu-Njáls sögu til þeirrar virðingar sem henni ber í íslenskum bókmenntum og stuðla með því að varðveislu íslenskrar tungu og menningararfs þjóðarinnar. „Við tökum þetta veigamikla verkefni mjög alvarlega og leyfum okkur að hugsa stórt um mörg metnaðarfull víðfangsefni,“ segir Guðni.

Verður í hnakk 22. ágúst

Næsta stóra verkefni félagsins er Njálureið 22. ágúst þar sem Hermann Arnason verður leiðangursstjóri. „Við erum á vissan hátt að endurtaka brennureið Njáluvögunnar á síðasta ári. Þá riðu 99 skikkjuklæddir knapar í slóð Flosa Þórðarsonar þegar hann safnaði liði og bar eld að Bergþórshvoli. Í þetta sinn verður lagt upp frá Fljótshlíðarrett

og riðið í Káragerði. Hermann Arnason, sá mikli garpur, leiðir reiðina og þeir Friðbjörn Garðarsson og Lárus Ágúst Bragason segja frá atburðum, Flosa og hans mönnum og lýsa viðbrögðum Njálssona og brennunni og afleiðingum hennar. Reiðin tekur um fjórar klukkustundir og í lok hennar er sest að snæðingi og góðri skemmtan sem Hlynur Snær Theódórsson mun leggja grunn að með söng sínum og gítarleik. Fólk getur skráð sig í reiðina á vef okkar, njalufelagid.is, og jafnframt keypt sér þar Njáluskikkju gegn vægu verði,“ segir Guðni aðspurður um reiðina en sjálfur segist hann ætla að vera í hnakk og taka þannig þátt í reiðinni.

Ný útgáfa af Brennu-Njálssögu

Eitt af stóru verkefnum Njálufélagsins er að gefa út nýja útgáfu af Brennu-Njálssögu en þetta verður viðhafnarútgáfa af bókinni í gamalli og vandaðri gerð Jóns Böðvarssonar. „Við erum um þessar mundir að bjóða hana í forsölu á sérstökum vildarkjörum. Þeir sem styrkja okkur með slíkum kaupum fá nafn sitt skráð á heillaóskalista í bókinni, Tabula Gratulatoria, og við erum einnig að vonast til þess að sem flestir þeirra gerist félagar í Njálufélaginu.

„Ber er hver að baki nema sér bróður eigi, sagði Kári Sölmundarson og Njálufélagið er þar engin undantekning. Takist okkur að safna



Njálufélagið var stofnað 2025 að frumkvæði Guðna Ágústssonar, fyrrverandi alþingismanns og landbúnaðarráðherra. Til hægri má sjá eintak af nýrri útgáfu Brennu-Njálssögu sem kemur út 20. nóvember nk. Mynd / mhh

góðum fjölda félagsmanna eykst þróttur raddar okkar og sömuleiðis fjárhagslegur styrkur,“ segir Guðni.

Málþing í haust

Þegar Guðni er spurður út í næstu verkefni félagsins er hann fljótur til svars. „Já, við höfum sett stefnuna á myndarlegt málþing í haust um Brennu-Njálssögu og hyggjumst líka hefja undirbúning að frekari bókaútgáfu sem tengist Njálu og gæti t.d. nýst vel fyrir íslenskukennslu framhaldsskólanna. Við megum ekki til þess hugsa að Njála hverfi með öllu út úr framhaldsskólastiginu og höfum ákveðnar hugmyndir í þeim

efnum sem of snemmt er samt að ræða enn þá. Svo látum við okkur m.a. dreyma stóra drauma um alls kyns merkingar og fleira á Njáluslóðum og hyggjumst fjárfesta í nauðsynlegri hugmyndavinnu og stefnumörkun sem því tengist. Það skortir sem sagt ekki hugmyndirnar og um þessar mundir erum við líka að safna liði nokkurra bakvarða í atvinnulífinu til þess að styðja okkur til góðra verka,“ segir Guðni.

4.500 króna árgjald

Guðni hvetur fólk til að skrá sig í Njálufélagið. „Já, já, við fögnum hverju einasta nafni sem skráir sig í félagið og besta leiðin til þess er að fara inn á vefinn okkar, njalufelagid.is. Árgjaldið er 4.500 krónur og það er gaman að segja frá því að í kjölfar Njáluvögunnar skráðu yfir hundrað manns sig í félagið án þess að við auglýstum með nokkrum hætti eftir félagum. Það sýnir enn og aftur hvað fólk þykir vænt um þessa merku bók,“ segir Guðni.

Trúir Njálu frekar en að tortryggja

Guðni er að lokum spurður hvort hann vilji koma einhverju sérstöku á

framfæri? „Já, ég nefni það í formála mínum í þessari nýju bók að hróður Njálu nái til allra heimshorna. Stærsta rósín í hnappagat þessa einstaka bókmenntaverks er e.t.v. frá árinu 2002 þegar hinn rótgróni Norski bókaklúbbur bað hundrað þekktu rithöfundu í 54 löndum að nefna merkustu bækur sem skrifaðar hefðu verið frá upphafi ritlistar. Afraksturinn varð listi yfir 100 merkustu bækur allra tíma um allan heim. Ísland átti tver bækur á listanum: Sjálfstætt fólk Laxness og Brennu-Njálssögu, sem þar settist á bekk með Ódysseifskviðum og Hamlet, hugvitssama riddaranum Don Kíkóta og rithöfundum á borð við Dostojevskij, Franz Kafka og Leo Tolstoy,“ segir Guðni og bætir strax við: „Höfundur Njálu komst hins vegar sjálfur ekki á blað enda óþekktur og enn þá tilefni til alls kyns getgáta og vangaveltna um hvort hann var einn að verki eða fleiri, rétt eins og menn deila um hvernig blanda Njála sé af skáldskap og raunveruleika. Sjálfur hef ég alltaf notið þess að trúa Njálu frekar en að tortryggja. Ég er líka sannfærður um að í því þrekvirki sem unnið var við ritun sögunnar hafi nærvera og leiðsögn sagnaritarans Snorra Sturlusonar, fyrst í menntasetrinu í Odda og síðan í Reykholti, skipt miklu máli. Það er gaman að lesa Njálu og enn þá skemmtilegra ef maður trúir hverju einasta orði sem í henni stendur.“

Safnasafnið Svalbarðseyri:

Íslenskt handverk í hávegum

Safnasafnið, ein af perlum Eyjafjarðar, var stofnað þann 17. febrúar 1995 af hjónunum Nielsi Hafstein myndlistarmanni og Magnhildi Sigurðardóttur geðhjúkrunarfræðingi. Stendur nú yfir sýning á stafaklútum, sniðum og efnisbútum síðustu aldar, en hún fer fram í Verslun Asgeirs G. Gunnlaugssonar & Co sem staðsett er í safninu.

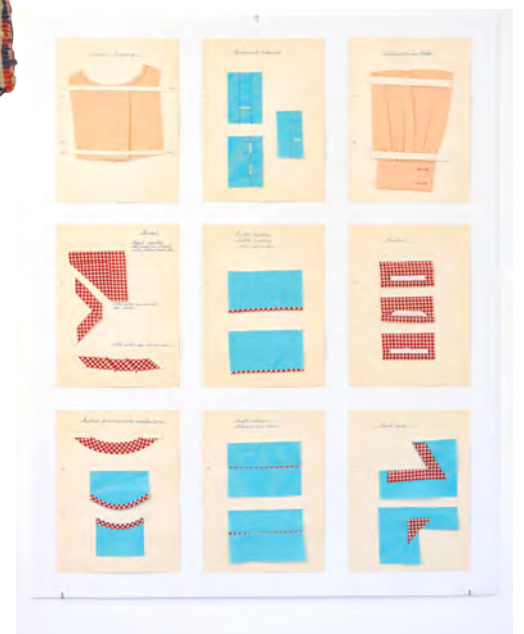
„Þetta er einstaklega falleg kynning stafaklúta og sýnishorna, en höfundar þeirra þó flestir ókunnir,“ segir Niels. „Þó má nefna Kristínu Mariu Kristinsdóttur (1928–2016), Kópavogi, Jóhönnu Jóhannsdóttur (1918–1985), Reykjavík og Jennýju Karlsdóttur á Akureyri.“

Hann segir stafaklúta hafa verið notaðar víðs vegar við heimakennslu stafrófsins, um tíma í barnaskólum á Íslandi, kvenna- og hússtjórnarskólum og gamla Kennaraskólanum í Reykjavík. Var ýmist saumað í fingerða eða grófa dúka eftir efnum og aðstæðum, þeir voru lengi varðveittir sem erfðagripir í fjölskyldum en hafa nú týnt tölunni og fáir eftir í söfnum.

Ef horft er á sögu íslenskra hannyrða má vel taka undir orð Nielsar, en í bókinni Íslenskur útsaumur, sem gefin var út 1985, segir eftirtektarvert hve fáir stafaklútar hafa varðveist hérlandis miðað við annars staðar í heiminum. Einnig er líklegt að horft hafi verið í efnisnotkun, en talið er að aðallega hafi það verið efnameiri konur sem gátu veitt sér þann munað að stunda útsaum sem slíkan. Tekið hefur verið eftir því að gjarnan hefur verið unnið eftir erlendri fyrirmynd, en á klútana vantar stundum íslensku stafina, þ, æ og ö.

Niels vill koma því til lesenda Bændablaðsins að eigendur stafaklúta og sýnishorna í vinnubókum sem myndu vilja koma slíku efni á framfæri innan safneignarinnar í faglegru umfjöllun, eru hvattir til að senda af þeim ljósmyndir svo hægt sé að meta og staðfesta uppruna þeirra.

„Allt efni sem berst safninu að gjöf verður efnisgreint, bæði undirlag og garn, ljósmyndað og skráð, búið um í öskjum, og jafnvel gefið út í sýnisbók. Um leið er kallað eftir vinnubókum kvenna sem lærðu til klæðskera, listvefnaðar eða útsaums til að tengja á sama hátt fortíð og þá lifandi þróun sem nú á sér stað innan hvers konar hannyrða til daglegs brúks, en ekki síst fegurðarauka þar sem listin kemur við sögu og auðgar andann,“ segir Niels, sem bætir því við að þessi viðleitni safnsins sé reist á þeirri vissu að konur hafa um langt skeið unnið í þögn eða leynd að hugðarefnum sem eiga erindi í verklegu samhengi og sögu textillistar þjóðarinnar.



Hér má sjá dæmi um handverk sýningarinnar. Myndir / Aðsendar

Safnið hefur þá sérstöðu meðal listasafna hérlandis að safna jöfnum höndum list eftir alþjóðu sem og lærða – og, eins og segir á vefsíðu þess, „á þremur áratugum tekist það sem ólíklegt þótti, að færa alþýðulistina af jaðrinum inn að miðju og lokka jafnframt skólaða nútímalistamenn til heilladrjúgs samstarfs.“ /sp

can-am®

COMMANDER XT-P

SAMEINAR LEIK OG VINNU

101 HESTAFLA
ROTAX ACE TURBÓ

SMARTLOX FRAMLÆSING
30" DEKK



FOX 2.5 DEMPARAR
SÆTI FYRIR FJÓRA

SPIL & STÁL STUÐARI
STURTANLEGUR PALLUR

TIL Á LAGER Í TAKMÖRKUÐU UPPLAGI

ELLINGSEN

Vínlandsleið 1, 113 Reykjavík / 415-8500 / www.brp.is

©2024 Can-Am og BRP merkin eru vörumerki Bombardier Recreational Products eða tengdra félaga þess.

Hjólreiðar:

Góð fjöðrun á ferð um landið

Edda Kristín Sigurjónsdóttir
edda@bondi.is

Lauf fékk Hönnunarverðlaun Íslands árið 2025. Nú stendur yfir sýning í Hönnunarsafni Íslands á vegferð Lauf frá fyrsta fræinu sem var fjöðrunargaffall úr koltrefjum og í stöndugt fyrirtæki sem framleiðir nokkrar gerðir hjóla.

Markmiðið er að stækka framleiðsluna og opna verksmiðju í Evrópu. Draumarnir snúa að innviðauppbýggingu fyrir hjólreiðafólk á Íslandi eins og víða hefur verið farið í í Evrópu þar sem net hjólaleiðaslóða tengir fjarlæg lönd saman. „Þú verður hluti af umhverfinu þegar þú hjólar, rennur úr einu landslagi í annað. Þetta er miklu dýpri upplifun á náttúru heldur en að keyra um,“ segir Benedikt Skúlason, stofnandi Lauf.

Djúp upplifun á náttúrunni

Benedikt stofnaði Lauf ásamt æskuvini sínum, Guðbergi Björnssyni, fyrir 15 árum. Þeir smíðuðu fyrstu frumgerðir af hjólagafflinum sem Lauf er þekkt fyrir í bílskúrnum heima hjá Benedikt árið 2010. Hann er verkfræðingur, hjólaáhugamaður og „brjálaði uppfinningamaðurinn á bak við Lauf“, eins og hann segir sjálfur frá. „Frelsis tilfinningin er góð, rush-ið við að fara hratt, æfingin og fegurðin í að besta sambandið á milli manns og vélar.“

Blaðamaður hitti Benedikt á skrifstofu og verslun Lauf við Grandagarð ásamt Búa Aðalsteinssyni. Sá er hönnuður og sýningarstýrir sýningu um Lauf sem nú stendur yfir á Hönnunarsafninu.

Sýning á 15 ára langri vegferð

Búi segir samspil hönnunar og verkfræði, sér í lagi út frá efniseiginleikum, vera miðpunkt vöruþróunar Lauf sem framleiðir malarhjól, götuhjól og fjallahjól. Á sýningunni er vegferð Lauf rakin, frá skapandi vinnu frumkvöðlanna og gerð á frumgerðum, til þróunar á sjálfum hjólunum, sem leiða ferðalanga um langan veg í keppnum sem Lauf hefur staðið fyrir undanfarin sex ár.



Búi og Benedikt í verslun Lauf við Grandagarð.

Mynd / eks

Benedikt vann við að gera gervifætur hjá Össuri og öðlaðist þar sérþekkingu á koltrefjum og fjöðrun. Eiginleikarnir sem gervifótur þarf að hafa nýstast vel í hjóli, að vera létt og fjaðra vel. „Fjöðrunargaffallinn er fræið sem öll okkar vegferð spratt úr,“ segir Benedikt.

Á sýningunni er hægt að skoða mismunandi hjól Lauf. Seiglu sem er malarhjól, Úthald sem er götuhjól, Fjallahjól Elju og e-Elju sem er rafmagnsfjallahjól, sem hefur mælst vel fyrir, sérstaklega hjá eilítið eldri kunnahópi. Þar er einnig að finna sögur og ljósmyndir úr ferlinu og hægt að fá góða innsýn inn í hjólakeppnirnar sem Lauf stendur fyrir, RIFT.

RIFT hjólreiðakeppnir

„Vegferð Lauf er nátengd RIFT,“ segir Benedikt, en árlega hjóla um 1.000 manns á eldfjallasvæðinu frá Hvolsvelli, í kringum Heklu, um 200 km hring sem tekur 7-14 klst.

RIFT hefur mikla sérstöðu á alþjóðavísu. Leiðin liggur upp í

Landmannahelli, um Dómadal til vesturs og yfir Heklu að miklu leyti til baka og inn á Hvolsvöll. Bætt var við lengri leið þetta sumarið þar sem farið var lengra til austurs, alls 330 km leið.

Systurkeppni RIFT var haldin á Akureyri sumarið 2025. Þá var hjólað 50-60 km leið á dag í fimm daga, þrjá daga á Akureyri, einn á Dalvík og annan á Siglufirði. „Það var tryllt keppni,“ segir Benedikt. „En kostaði of mikið fyrir okkur að halda hana aftur. Við erum ekki komin nógu langt til að réttlæta það að sökkva 30 milljónum á ári í svona umfangsmikla keppni. Ef til kæmi meira samstarf, við til dæmis sveitarfélag, þá værum við til.“

„Að sinna jaðar-markaði eins og malarhjólakeppni getur fært hellings fjármagn inn í sveitarfélög á landsbyggðinni,“ segir Búi. „Svona keppni kemur með um milljarð inn í hagkerfið,“ segir Benedikt. „Þetta er high-end túrismi, fólk sem hjólar um á milljón króna hjólum, er lengi, fer vítt og breitt um landið. Þetta er ekki hópurinn sem kaupir núðlusúpur í Bónus.“

„Það er frægt dæmi í Bentonville í Arkansas, sem þótti ekki spennandi bær, en þar var WallMart stofnað. Börn stofnendanna byggðu sjálf upp innviði fyrir fjallahjól. Í dag er Bentonville orðið mekka fyrir fjallahjólað fólk og ferðamennskan mikil. Sveitarfélög sem eru stöndug gætu sótt innblástur þangað.“

Hægt að nýta gamla vegi

Búi segir Akureyri vera komið lengst allra sveitarfélaga í innviðauppbýggingu og hafa gert brautir sem séu finar og hluti þess sé góð nýting á skíðasvæðinu á sumrin. „Þetta er svæði sem bara íslenska senan veit af.“

„Ef það væri góð fjallahjólamíðja á Akureyri sem laðar að þúsund manns á sumri, þá er ávinningurinn orðinn mikill fyrir marga. Það þarf stuðning til að komast yfir þennan fyrsta þröskuld í innviðauppbýggingu, en það þarf ekki stuðning að eilífu,“ segir Benedikt.

Draumur Benedikts og Búa er að uppbygging eigi sér stað á fleiri svæðum úti á landi þar sem tekið er tillit til þarfa hjólreiðafólks með rútuferðum sem gera ráð fyrir hjólum, aðstöðu til að gera að hjólunum, tjaldsvæði og tilheyrandi.

Hann segir ömurlegt að hjóla hringinn í kringum landið á þröngum vegum þar sem vörubílar á mikilli ferð nánast strjúkast við öxlina á þér, „samt er fólk að þessu“.

„Það er oft hægt að nýta gamla vegi,“ segir Búi. „Það er enginn að tala um að leggja nýjan veg allan hringinn, heldur að tengja saman bíta sem þegar eru til staðar. Þetta er víða þokkalega viðráðanlegt. Það sem gerist er að ef það væri hjólaleið í kringum Ísland, þá væri líka hjólaleið á milli Hellu og Hvolsvallar, Egilsstaða og Neskaupstaðar, sem eru líka nýtsamlegar fyrir samfélögin þar.“

„Á Vestfjörðunum hafa margir vegir verið lagðir af, svo þar er frábært að hjóla,“ segir Búi. „Þar eru líka mörg sóknarfæri, til dæmis að hjóla Snæfjallaströndina, niður í Jökulfirðina og strandaleiðina til w baka. Það eru margar hjólaleiðir okannaðar á Íslandi.“

Hjólanet Evrópu ekki hnýtt á einum degi

„EuroVelo 7 er dæmi um leið þar sem hægt er að hjóla frá Kaupmannahöfn til Síkileyjar. Leiðin liggur um mikið af gömlum vegum og á leiðinni eru áningarstaðir sem gera ráð fyrir hjólaðfólki. Þetta er ekki tilviljun. Einkaaðilar, sveitarfélög og ríki hafa tekið sig saman og byggt þetta upp. Þarna er mikill túrismi sem fyllir ekkert á hraðbrautunum.“

„Á Íslandi vantar stundum bara upplýsingar, til dæmis þegar komið er að vegamótunum við Þrengslin mætti hafa merki um að hjóla þá leið frekar en heiðina, hún hentar bentur og er skemmtilegri fyrir hjólreiðafólk.“

„Svona uppbygging er langtíma-hugsun,“ segir Benedikt. „Nú er tækifæri í að byggja upp fyrir rafmagnsfjallahjól sem eru orðin vinsæl. Þá verða stærri fjöll og lengri leiðir færari fleirum, sem getur vel orðið alþýðusport eins og svískiði.“

Búi bætir við varðandi aðgengismálin: „Þetta getur verið hentugt fyrir fólk sem til dæmis treystir hnjánunum á sér ekki í fjallgöngu, en kemst hjólandi.“ Benedikt rifjar upp nýlega ferð á meginlandinu. „Eg var í frönsku fjallahorpi og sá tvær konur, sennileg vel yfir áttáru, hjóla upp brattar brekkurnar á rafmagnshjólunum sínum. Þær fóru þetta leikandi létt.“

Mikilvægt að vera töff

„Malarhjól eru gerð til að fara um malarvegi og hálendi en líka til að nota dagsdaglega í borginni. Þau eru ekki bara praktísk, þau eru líka töff og útgeisla spennandi lífsstíl,“ segir Benedikt ákveðinn.

„Seigla er núverandi malarhjólíð hjá okkur. Það er með breiðari dekk sem

þótti fjaránlegt fyrir nokkrum árum en nú eru öll önnur hjóla fyrirtæki komin þangað,“ segir Benedikt. Við vorum leiðandi í að gera malarhjól stöðugri með því að færa framhjólíð fram og halla gafflinum aðeins sem gefur rásfestu á vegum,“ segir Benedikt um sérstöðu Lauf-hjólanna. „Þetta eru ekki sömu farartæki og þau voru fyrir 5 árum síðan og videigandi fyrir Ísland að fara að hugsa stærra og meira og lengra í ferðamennsku sem tengist hjólreiðum.“

Vörulínan stækkar

Lauf er með 9 starfsmenn á Íslandi sem vinna með birgjum sem framleiða ihlutina í Kína og Taívan. Þeir eru svo sendir í eigin verksmiðju Lauf í Harrisonburg í Bandaríkjunum til samsetningar hjólanna, en þar er Lauf með um 15 starfsmenn.

„Við erum almennt að selja á betra verði en samkeppnisaðilarnir því við seljum beint frá býli, af netinu og í búðunum okkar hér og í Harrisonburg. Ef við ætlum að brjóta okkur leið inn á rötgróinn markað verðum við að vera með betri hjól og bjóða þau á betra verði. Við förum að gera hjól fyrir grófari hjólreiðar og urðum leiðandi í þeirri þróun og hjólin okkar urðu vinsæl í Bandaríkjunum og Evrópu. Við tókum þróunina lengra en þeir sem voru líka í þróun á malarhjólum.“

Hann segir næstu skref vera að vikka vörulínuna, fara meira inn á keppnisgötuhjólaskiði eins og Tour de France og á sama tíma halda þróun malarhjólanna áfram.

Ekki galnar fyrirætlanir

„Lauf var sama sem farið á hausinn þegar brjálaðir tímabundnir ofurtollar riðu yfir,“ segir Benedikt. „Við þurfum að greiða allt að 180% tolla á ihlutum sem við þurfum að flytja frá Kína til Bandaríkjanna.“ Nú horfir þó til betri vegar.

Stefnan er að setja upp verksmiðju í Evrópu á næstu þremur árum og þrefalda veltuna. „Við erum búin að vinna mikla jarðvinnu og það eru svo margir hjólarar sem eru farnir að treysta fyrirtækinu. Við þurfum eitt eða tvö hjól í viðbót til að vera komnir með nægilega stóra vörulínu til að opna í Evrópu. Markmiðið er að byrja arðbæran rekstur þar frá degi eitt. Stærsti samkeppnisaðilinn er að selja um 70 sinnum meira en við, þannig að það er alls ekki galið að ætla sér að þrefalda veltu okkar á skömmum tíma,“ segir Benedikt um komandi tíð.

OSO
HOT WATER.

OSO Hitakútar
Vörukaup ehf
Lausnir fyrir iðnað og heimili

516-2600
www.vorukaup.is
vorukaup@vorukaup.is

VK vörukaup

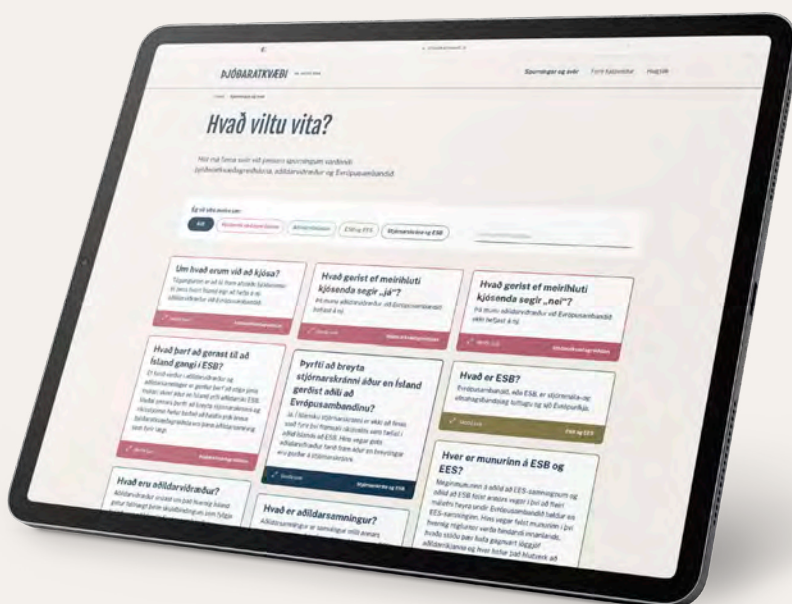
ÞJÓÐARATKVÆÐI

29. ÁGÚST 2026

Hvað viltu vita?



Upplýsingar um
þjóðaratkvæðagreiðsluna á
kosning.is



Landskjörstjórn



Það voru þau Logi Már Einarsson menningar-, nýsköpunar- og háskólaráðherra, Silja Bára Ómarsdóttir, rektor Háskóla Íslands, Hólmfríður Sveinsdóttir, forseti Háskóla Íslands á Hólum og Magnús Barðdal, sveitarstjóri Skagafjarðar, sem undirrituðu viljayfirlýsinguna, en undirritunin var einn af hápunktum Landsmóts hestamanna á Hólum fyrr í sumar.

Mynd /Aðsend

Hólar: Rannsóknasetur íslenska hestsins

Nú er unnið að því að koma upp rannsóknasetri íslenska hestsins á Hólum í Hjaltadal en viljayfirlýsing þess efnis var undirrituð á Landsmóti hestamanna í sumar.

Rannsóknasetrið verður hluti af stofnun rannsóknasetra Háskóla Íslands (HÍ), sem samkvæmt stofnsamningi nýrrar háskólasamstæðu Háskóla Íslands mun flytjast til HÍ á Hólum.

„Rannsóknasetrið verður mikil lyftistöng fyrir Háskóla Íslands á Hólum innan háskólasamstæðunnar og skapar öflugan vettvang fyrir rannsóknir, fræðslu og miðlun. Jafnframt styrkir það vísindalega þekkingu á íslenska hestinum, einni dýrmætustu þjóðargersemi okkar, og skapar ný tækifæri til samstarfs og þekkingarsköpunar sem nýtast bæði íslensku samfélagi og alþjóðlegu fræðasamfélagi,“ segir Silja Bára R. Ómarsdóttir, rektor Háskóla Íslands.

Vandaðar rannsóknir

Logi Már Einarsson menningar-, nýsköpunar- og háskólaráðherra var einn af þeim sem skrifuðu undir viljayfirlýsinguna. „Íslenski hesturinn er hluti af sjálfsmynd þjóðarinnar, atvinnulífi, ferðaþjónustu, íþróttum, sögu og menningu. Hann er líka viðfangsefni

sem kallar á vandaðar rannsóknir, þverfaglega nálgun og öfluga miðlun þekkingar,“ segir Logi Már Einarsson menningar-, nýsköpunar- og háskólaráðherra við undirritun yfirlýsingarinnar. „Það er vel við hæfi að Háskóli Íslands stofni rannsóknasetur íslenska hestsins á Hólum í Hjaltadal í góðu samstarfi við ríki og sveitarfélag. Þannig verður sérstaða svæðisins að uppsprettu nýrrar þekkingar fyrir samfélagið allt og út í heim,“ bætti ráðherra við.

Vagga menntunar

Hólmfríður Sveinsdóttir, forseti HÍ á Hólum, segir að rannsóknasetrið verði ekki aðeins það fyrsta hjá Háskóla Íslands sem tengist íslenska hestinum heldur jafnframt það fyrsta sem hafi bein tengsl við Heilbrigðisvísindasvið Háskólans.

„Það er afar mikilvægt að við Íslendingar höldum áfram að sinna því forystuhlutverki sem við höfum haft í rannsóknum og menntun um íslenska hestinn og byggjum undir þessa starfsemi með rannsóknum og öflugu fólki, íslenska hestinum til heilla. Mér finnst sérlega ánægjulegt að það verði gert undir hatti Stofnunar rannsóknasetra HÍ hér á Hólum þar sem vagga menntunar og rannsókna íslenska hestsins er,“ segir Hólmfríður. /mhh

Viðskipti: Rekstrargrundvöllur Fjallalambs tryggður

Guðmundur Kristjánsson, kenndur við Brim, og breski fjárfestirinn Jim Ratcliffe hafa nú fjárfest í Fjallalambi á Kópaskeri og tryggt rekstrargrundvöll þess, en þeir eiga báðir jarðir á Norðausturlandi.

Sala á vörum undir merkjum Fjallalambs sem rekur sláturhús og kjötvinnslu hefst brátt aftur. Fyrirtækið stóð í rekstrarörðugleikum og fyrir lá að Bygðastofnun ætlaði ekki að afskrifa hluta af skuldum fyrirtækisins við stofnunina. „Við höldum félaginu gangandi og rúmlega það,“ segir Víkingur Björnsson, framkvæmdastjóri Fjallalambs.

Tveir fimmtungs hluthafar

„Við töluðum við Guðmund því við þekktum hann og hann hefur tengingu við svæðið og vill styðja við það. Þó fyrirtækið hafi skilað hagnaði í fyrra þá er þetta þungur rekstur og skiptir verulegu máli að vera með sterka bakhjarla.“

Víkingur segir hvorn fjárfesti um sig eiga fimmtungs hlut í fyrirtækinu. „Þeir eru ekki með ráðandi hlut, þeir vilja að



Björn Víkingur Björnsson fyrir utan Fjallalamb á Kópaskeri.

Mynd /ál

við stýrum þessu. Við höfum gert það síðan 1990.“

Fjallalamb hefur séð um slátrun á undanförmum árum, en Norðlenska hefur keypt af Fjallalambi allt kjöt og selt undir sínum merkjum. Fjallalamb slátrar um 23 þúsund fjár á hverju hausti. „Við erum á fullu í undirbúningi fyrir sláurtíð og dembum okkur í það,“ sagði Víkingur kampakátur í samtali við blaðamann.

Framtíðarstefna mörkuð

„Nú getum við farið að marka framtíðar-

stefnu félagsins,“ segir Víkingur en Fjallalamb sérhæfir sig í lambakjöti. Hann segir áhyggjuefni hvað sauðfjárbændum fer fækkandi, „ekki sist hvað varðar fæðuöryggi“.

Víkingur segir gríðarlega uppbyggingu vera á Kópaskeri. „Þetta skiptir svakalegu máli fyrir svæðið í heild sinni. Ef við berjumst ekki fyrir því sem við höfum, heilsugæslu, verslun, lækniþjónustu, störfum og fleiru, þá er enginn sem gerir það fyrir mann. Samfélagið verður aldrei betra en fólkið sem í því býr.“ /eks

Fjarðabyggð: Rannsókn á jarðhitakerfi Fáskrúðsfjarðar

Fjarðabyggð undirbýr nú næsta áfanga jarðhitaleitar á Fáskrúðsfirði, en áformað er að dýpka rannsóknarholu með nafninu FF-24 niður á allt að 400 metra til að kanna hvort unnt sé að skera jarðhitasprungu eða finna hærri hita en fyrri rannsóknir hafa sýnt.

Kostnaður við dýpkun holunnar er áætlaður 10–15 milljónir króna. Fjarðabyggð hefur jafnframt fengið 40 milljóna króna styrk frá Orkusjóði, sem getur numið allt að helmingi útlagðs kostnaðar við verkefnið.

„Við erum þessa dagana að ganga frá samningum við borverkta en erum á sama tíma hóflega bjartsýn með verkefnið. Fyrri rannsóknir sýna að þetta er áhugavert svæði. Í grunnnum rannsóknarholum við Gilsá mældist hitastigull allt að 160 gráður á kílómetra, sem er mjög góður hitastigull á Austurlandi. Þess vegna teljum við fulla ástæðu til að kanna svæðið betur,“ segir Svanur Freyr Arnarsson, sviðsstjóri á skipulags- og framkvæmdasviði sveitarfélagsins.

Jarðhitaleit hefur áður skilað góðum árangri á Eskifirði, þar sem 81 °C heitt vatn fannst á um 850 metra dýpi. Niðurstöður eldri rannsókna á Fáskrúðsfirði eru einnig taldar lofa góðu. Gangi rannsóknirnar vel er stefnt að borun tilraunavinnsluholu, sambærilegri við niðurdælingarholuna á Eskifirði. „Það er ekki hitaveita á



Um 710 manns búa á Fáskrúðsfirði en engin hitaveita er á staðnum. Vonast er til að það lagist með jarðhitaleitinni en eftir hana ætti að liggja fyrir hvort raunhæft sé að koma á fót hitaveitu á Fáskrúðsfirði eða ekki. Mynd /Aðsend

Fáskrúðsfirði í dag. Möguleg hitaveita gæti veitt íbúum aðgang að staðbundinni og endurnýjanlegri orku til húshitunar. En umfang ávinningsins verður ekki metið fyrr en við vitum hversu öflugt jarðhitakerfið er. Við erum spennt að byrja og sjá hvaða niðurstöðu við fáum út úr þessum borunum,“ segir Svanur Freyr. /mhh

Suðurland: Dagskrá Ullarvikunnar gleður

Ullarvika verður haldin á Suðurlandi dagana 27. september til 3. október í haust en þá verður lögð áhersla á íslensku ullina, handverk og sauðkindina með fjölbreyttum viðburðum allt frá Selfossi að Kirkjubæjarklaustri.

Flestir eru þó viðburðirnir í ullarvinnslunni á Selfossi, í Uppspuna í Ásahreppi, í Skinnhúfu í Rangárþingi ytra og í Þingborg í Flóahreppi. „Þetta er fjórða ullarvikan sem við höldum hér á Suðurlandi, Spunasystur og Þingborgarkonur fyrst og fremst, en fleiri aðilar koma að verkefninu. Þetta er alltaf jafn skemmtilegt og ákveðin stígangi í bæði aðsókn og því sem boðið er upp á. Fólk kemur líka víða að til að vera með okkur og nokkrir hópar sem eru að koma erlendis frá,“ segir Hulda Brynjólfssdóttir í Uppspuna.

Hulda segir að dagskráin byggist á viðburðum sem tengjast sauðfé og ull af íslensku fé. Hægt er að sjá dagskrána á [www.ullarvikan.is](#). „Ég vil þó nefna fjárlitasýningu í Arbæjarhjáleigu sérstaklega, sem er alltaf svo skemmtileg. Svo verða fjölbreytt námskeið og fyrirlestrar, rúningur og opið fjárhús og svo myndi ég segja að hápunkturinn sé markaðurinn sem er í félagsheimilinu í Þingborg 3. október en vikan endar



Hulda Brynjólfssdóttir í Uppspuna í Ásahreppi hvetur alla til að koma og vera með á ullarvikunni. Mynd / mhh

með honum,“ segir Hulda og bætir við: „Markhópur ullarvikunnar er einfaldlega allir. Okkur langar að ná til bænda, þrjónafólks, hönnuða, unga fólksins, þeirra sem eru miðaldra og þeirra sem hafa reynslu og þekkingu til að miðla og sjá hvað við erum að gera. Fólks sem langar að fræðast og fræða, það er fólkið sem okkur langar að fá til okkar.“ /mhh



Landbúnaður í evrópsku samhengi

Reynsla Norðurlandanna

Málþing föstudaginn 14. ágúst klukkan 10:00

Hilton Reykjavík Nordica



ESA HÄRMÄLÄ

Í erindi sínu mun Esa fjalla um reynslu Finna af aðildarviðræðunum við Evrópusambandið, aðildinni sjálfri og hvaða lærdóm Ísland getur dregið af henni.



BJØRN GIMMING

Björn mun deila reynslu Norðmanna af EES-samstarfinu, stöðu landbúnaðar í Noregi og þeim sjónarmiðum sem hafa orðið til þess að norskir bændur hafa viljað standa utan Evrópusambandsins.



INGRID RYDBERG

Ingrid mun fjalla um reynslu sænsks landbúnaðar innan Evrópusambandsins, hvernig stefna sambandsins hefur mótað starfskilyrði bænda og hvaða lærdóm Ísland getur dregið af reynslu Svía.

Frítt inn og öll velkomin

Vertu með í Brennu-Njáls sögu

og tryggðu þér viðhafnarútgáfu bókarinnar
í forsölu á sérstökum vildarkjörum



Njálufélagið leggur um þessar mundir lokahönd á nýja útgáfu Brennu-Njáls sögu. Yfir 50 litríkar myndir skreyta textann sem Jón Böðvarsson gekk frá til prentunar með vönduðum orðskýringum fyrir ríflega hálfri öld síðan.

Við heitum á alla velunnara Njálu, íslenskrar tungu og bókmenntaarfs þjóðarinnar, að styrkja Njálufélagið með því að kaupa bókina í forsölu og skrá nafn sitt um leið á heillaóskalista (Tabula Gratulatoria) á titilsíðum bókarinnar. Áætlað útsöluverð þessarar viðhafnarútgáfu er um 15.000 krónur. Í forsölu er verðið tuttugu prósentum lægra eða 11.990 krónur að viðbættu heimsendingargjaldi. Þú getur gengið frá þessum dýrmæta stuðningi og kaupum á vef Njálufélagsins.



Njálufélagið er stofnað í þeim tilgangi að að hefja Brennu-Njáls sögu til þeirrar virðingar sem henni ber í íslenskum bókmenntum og stuðla með því að varðveislu íslenskrar tungu og menningararfs

þjóðarinnar. Við hugsum til margra stórra og metnaðarfullra verkefna. Krafturinn kemur með breiðfylkingu félagsmanna. Á vef okkar, njalufelagid.is, getur þú gengið frá kaupum á bókinni, sett nafnið þitt á heillaóskalistann og, ef hugur þinn stendur til, skráð þig í félagið. Okkur munar um hvern mann. Margar hendur vinna létt verk!

Guðni Ágústsson



Hjálufélagið

njalufelagid.is



Ásmundur Ernir Snorrason og Hlökk frá Strandarhöfða sigurvegarar í tölti og slóu um leið heimsmet!
Myndir Freydis Bergsdóttir

Úrslit Landsmóts 2026

Landsmót hestamanna fór fram dagana 5.–11. júlí sl. en sigurvegarar mótsins voru Sindri frá Hjarðartúni og Hans Þór Hilmarsson með 9,13 í aðaleinkunn.

Sýningin þótti glæsileg þó aðstæður hafi verið aðeins krefjandi vegna vinda. Landsmótið 2026 fór fram á Hólum í Hjaltadal og var vel sótt. Halla Tómasdóttir forseti mætti á mótið til að afhenda verðlaun og „dást að íslenska hestinum“ eins og kom fram á heimasíðu Landsmóts.

Heimsmet í tölti

Ásmundur Ernir Snorrason og Hlökk frá Strandarhöfða slóu heimsmet í tölti með 9,78 í aðaleinkunn í A úrslitum. Sú einkunn er heimsmet en aldrei fyrr hefur sama atriðið hlotið fjórar 10 frá dómurum.

Þráinn frá Flagbjarnargolti hnepti Sleipnisbikarinn en hann var efstur

stöðhesta með heiðursverðlaun fyrir afkvæmi þetta árið. Ræktendur Þráins, Jaap Groven og Yvonne Groven, og meðeigendur þeirra í Þráinsskildi tóku við verðlaununum en Sleipnisbikarinn er ein virtasta viðurkenning sem veitt er í íslenskri hrossarækt og talinn æðsti heiður sem kynbótastöðhestar geta hlotið.

Orrabikarinn hlaut stöðhesturinn Hannibal frá Þúfum sem fékk fyrstu verðlaun fyrir afkvæmi og þykir árangurinn endurspeglar gæði afkvæma hans og markvisst ræktunarstarf sem stendur að baki honum. Íbishóll varð sigurvegari ræktunarbúa í annað sinn.

Framúrskarandi hestamennska

Jóhanna Margrét Snorradóttir hlaut Gregeesen-styttuna þetta árið og er sú stytta veitt til minningar um Ragnar Gregeesen sem þótti

fyrirmynd bæði þegar kom að umhirðu hrossa og þróðmannlegri framkomu. Verðlaunin eru virt viðurkenning á Landsmóti og leggja áherslu á þau gildi sem einkenna góða hestamennsku innan vallar og utan.

Jóhanna þótti skara fram úr fyrir reiðmennsku, snyrtimennsku og fagmennsku í umgengni við hross sin en hún sýndi fjölda hesta á mótinu.

Hlaut þrenn verðlaun

Guðmar Hólm Ísólfsson Lindal átti þrjá sigra á mótinu. Guðmar og Kalsi frá Þúfum sigruðu A-flokk ungmenna, ásamt Gretti frá Hólum vann hann einnig í B-flokki ungmenna og hlaut hann síðan ÖDER bikarinn sem var veittur á Landsmóti í þriðja sinn í ár.

ÖDER bikarinn er veittur framúrskarandi knapa og hesti



Sindri frá Hjarðartúni og Hans Þór Hilmarsson, landsmótssigurvegarar í A-flokki.

sem standa fyrir glæsileika og fegurð í íslenskri reiðmennsku og var stofnaður til minningar um Einar Öder Magnússon sem var í fararbroddi í íslenskri hestamennsku og lagði áherslu á tengslin milli hests og knapa.

Jakob Svavar Sigurðsson og Kór frá Skálakoti sigruðu í B-flokki með aðaleinkunnina 9,19. Viktoría Huld Hannesdóttir og Þinur frá Enni unnu í barnaflokki með aðaleinkunn 9,06 og vörðu með því titilinn frá síðasta Landsmóti.

Gabriel Liljendal Friðfinnsson og Ólsen frá Egilsá sigruðu unglinga-flokkinn og Hannes Sigurjónsson og Heiður frá Eystra-Fróðholti sigruðu B-flokk áhugamanna.

Friðsemd fljótust

Eyrún Ýr Pálsdóttir og Friðsemd frá Kópavogi fóru 100 metra sprettinn hraðast á 7,46 sekúndum. Konráð Valur Sveinsson og Kastor frá Garðshorni voru fyrstir í mark í 250 metra skeiði á 22,18 sekúndum og var Konráð einnig fyrstur í mark í 150 metra skeiði en þá á Kjarki frá Árbæjarhjáleigu II á 13,84 sekúndum.

Félag tamningamanna (FT) veitti heiðursviðurkenningar á mótinu en þar hlaut Brynja Kristjánsdóttir Reiðmennskuverðlaun FT og Ásmundur Ernir Snorrason og Elin Holst hlutu FT-Fjöðrina. Bændablaðið óskar öllum Landsmótssigurvegurum til hamingju með árangurinn. /kró

Auglýsing vegna skipulagslýsingar – deiliskipulag Borðeyrar



Sveitarstjórn (byggðarráð) Húnaþings vestra samþykkti á 1282. fundi sínum þann 13. júlí 2026 að auglýsa og kynna skipulagslýsingu vegna fyrirhugaðrar gerðar nýs deiliskipulags fyrir Borðeyri. Skipulagssvæðið er um 28 ha að stærð og nær yfir þéttbýlið á Borðeyri og aðliggjandi svæði. Helsta markmið skipulagsvinnunnar er að móta skýra stefnu og setja skilmála um framtíðaruppbyggingu á svæðinu.

Í deiliskipulaginu er meðal annars gert ráð fyrir að:

- skilgreina lóðamörk og byggingarreiti,
- afmarka nýjar íbúðarlóðir og þjónustulóðir,
- skilgreina umferðarleiðir og bílastæði,
- afmarka dvalarsvæði og útivistarstíga,
- ákvarða staðsetningu og aðkomu að tjaldsvæði,
- Taka mið af sögulegu byggðarmynstri Borðeyrar og skilmálum verndarsvæðis í byggð á Borðeyri.

Fyrirhugað er að núgildandi deiliskipulag fyrir Borðeyri frá árinu 1997 falli úr gildi við gildistöku hins nýja deiliskipulags.

Skipulagslýsingin, uppdráttur og önnur fylgigögn verða aðgengileg á heimasíðu Húnaþings vestra, www.hunathing.is, og í Skipulagsgátt HMS, www.skipulagsgatt.is.

Í samræmi við 1. mgr. 40. gr. skipulagslaga nr. 123/2010 gefst umsagnaraðilum, íbúum og öðrum hagsmunaaðilum kostur á að koma á framfæri skriflegum ábendingum og sjónarmiðum áður en tillaga að deiliskipulagi verður fullmótuð.

Frestur til að skila inn ábendingum er til 18. september 2026.

Ábendingar, merktar „Borðeyri – skipulagslýsing“, skulu berast skriflega á skrifstofu Húnaþings vestra, Hvammstangabraut 5, 530 Hvammstanga, á netfangið bogi.kristinsson@hunathing.is eða í gegnum Skipulagsgáttina.

Bogi Kristinsson Magnusen
Skipulags- og byggingarfulltrúi Húnaþings vestra



Viktoría Huld Hannesdóttir og Þinur frá Enni, sigurvegarar í barnaflokki.



Konráð Valur Sveinsson og Kastor frá Garðshorni á þelamörk sigurvegarar í 250m skeiði.

Tilboð 1- 698.000
Án blómaramma 590.000



**STEINSMÍÐJA
AKUREYRAR**
steinsmidjaakureyrar.is

Tilboð 2
210.000

265.000
með lukt



HAUSTTILBOÐ

Innifalin er uppsetning á höfuðborgarsvæði og Norðurlandi.
Sendum frítt um allt land. Geymum steina ef óskað er.

Tilboð 3 - 615.000
Án blómaramma
515.000



Tilboð 4 - 520.000
Án blómaramma
430.000



Rúmar vel tvö nöfn

Minni steinar sem passa líka á duftleiði

Tilboð 5
Demantur
195.000
245.000
með lukt



Blár



Grár



Svartur



Svartur



Paradiso

Tilboð 6
Hjarta 210.000
260.000 með lukt

s: 466 2800 / 899 9370 sala@minnismerki.is steinsmidjaakureyrar.is
Verslun Njarðarnes 4, 603 Akureyri



Fyrirtæki kaupa upp akra til að byggja á þeim gagnaver. Þegar beiti- eða ræktunarland hefur verið tekið undir iðnað er ekki auðið að breyta því til baka seinna meir.

Mynd / Unsplash

Bandaríkin:

Gagnaver ganga á landbúnað

Í Bandaríkjunum eru áhyggjur af því að aukin uppbygging gagnavera gangi til muna á landbúnað og stofni þannig svæðisbundnum fæðukerfum í hættu.

Uppbygging gagnavera og gervigreindargagnavera eykst sífellt í Bandaríkjunum og landsvæði sem áður hafa tilheyrð bændum til beitar eða ræktunar eru keypt undir starfsemina. Auk þess að landið sé ekki lengur nothæft hafa verin, sem þurfa bæði mikið rafmagn og mikið vatn, ýmis neikvæð áhrif á nærsamfélög sín.

Áætlað er að um 3.000 gagnaver séu nú þegar í Bandaríkjunum og verið sé að reisa um 1.500 til viðbótar. Verin eru þyrst þar sem kælikerfi þeirra krefjast mikillar vatnsnotkunar og hefur það reynst erfitt á stöðum þar sem ríkjá miklir þurrkar og vatn er af skornum skammti. Mikil orkunotkun gagnaveranna hefur auk þess reynt á rafveitunet svæðanna sem þau eru reist á sem hefur leitt til frekari notkunar óumhverfisvænna orkugjafa sem og raforkuverð hefur hækkað. Þrátt fyrir að þessi vandamál séu þekkt eiga tveir þriðju þeirra gervigreindargagnavera sem stefnt er á að byggja að rísa á miklum þurrkasvæðum. Samkvæmt fréttamiðli Guardian eiga 517 gervigreindargagnaver af 809 skipulögðum að vera staðsett á svæðum sem þjást af langvarandi þurrviðri eða ofþurrkun.

Stór gagnaver geta þurft allt að fimm milljón gallon af vatni á dag sem nemur vatnsnotkun um 50 þúsund manns. Samkvæmt bandarískri rannsókn kemur fram að allt að 85% þess vatns sem

gagnaver nota gufar upp og endar því ekki aftur í vatnsveitum. Þurrkar hafa áhrif á ræktun og skepnuhald jafnt og daglegt líf íbúa. Auk þess er hætta á því að stórfelld vatnsnotkun ofreyni grunnvatnsgeyma, vatnsleiðandi jarðlög (e. aquifer), ár og vatnakerfi og hafi þannig langvarandi áhrif samkvæmt skýrslu Sameinuðu þjóðanna um kostnað gervigreindar á umhverfið.

Auk þess að hafa áhrif á ræktun vegna vatnsnotkunar og mögulegrar mengunar eru dæmi um að ljós og hljóðmengun frá gagnaverum hafi áhrif á líðan skepna sem búa í nágrenni við þau. Vegna niðurskurðar í náttúruverndar- og umhverfismálum hjá alríkisstjórn Bandaríkjanna er skortur á eftirliti og yfirsýn. Bændasamtök í landbúnaðarríkjum á borð við Illinois hafa vakið athygli á því að tæknirisar ásælist í auknum mæli land í dreifbýli og hafa kallað eftir frekari reglugerðum.

Þar sem landbúnaður styðst við gervigreindartól í auknum mæli eru bændasamtök ekki einróma á móti gagnaverum heldur kalla þau eftir jafnvægi og skýrri umgjörð í framkvæmdum. The American Farm Bureau Federation (AFBF), stærstu heildarsamtök bandarískra bænda, hafa talað fyrir ábyrgri uppbyggingu gagnavera í dreifbýli sem þurfi að virða staðbundnar auðlindir og vernda afkastamikil ræktunar- og landbúnaðarsvæði gegn óþarfa breytingum með því að byggja frekar á áður menguðum eða þróuðum svæðum til að tryggja að gervigreind gangi ekki á matvælaframleiðslu heldur styðji fremur við hana.

/kró

Bretland:

Áratug eftir Brexit-kosningar

Tíu ár eru síðan Bretar kusu að ganga úr Evrópusambandinu. Útgangan hefur haft viðtæk áhrif, meðal annars á landbúnað og lítil og millistór fyrirtæki í matvælaframleiðslu. Fréttamiðlar í Bretlandi hafa í sumar fjallað um áhrif útgöngunnar á landbúnað og sjálfstæða matvælaframleiðandur líkt og osta- og víngerðarmenn.

Í aðdraganda Brexit-kosninganna árið 2016, sem sneru að því hvort Bretland ætti að ganga úr Evrópusambandinu, voru skoðanir bænda þarlendis skiptar og misjafnar eftir búgreinum. Umræðan snerist að miklu leyti um hvaða frelsi Bretland myndi hafa utan Evrópusambandsins til þess að skapa eigin framleiðslustyrki og eigin regluverk í kringum umhverfismál og hvaða áhrif útgangan hefði á inn- og útflutning á breskum afurðum.

Bretland gekk í Evrópusambandið 1973 og var formlega meðlimur þar til árið 2020. Síðan þá hafa Bretar unnið að því að semja um nýja viðskiptasamninga við um 70 ríki og við Evrópusambandið sjálft. Margir samninganna byggja á þeim sem Bretland var áður með innan Evrópusambandsins en aðrir eru nýir frá grunni. Nýir samningar hafa þó ekki allir verið til þess gerðir að styrkja innlenda framleiðslu. Nýr verslunarsamningur við Ástralíu hefur til að mynda reynst umdeildur þar sem innflutningur á ódýru nautakjöti hefur komið hratt inn á breska markaðinn og sala á innlendu nautakjöti hrunið.

Þrátt fyrir að þeir samningar sem Bretland hefur gert að nýju við Evrópusambandið séu líkir þeim sem voru til staðar fyrir útgönguna er nú ekki útilokað að tollar verði settir á inn- og útflutning, á báða bóga, ef til þess kemur að reglugerðir á öðrum staðnum breytist til muna.

Lítill og millistór fyrirtæki í matvælaframleiðslu hafa verið óánægð með afleiðingar Brexit. Tæplega 20.000 fyrirtæki hættu



Sjálfstæðir ostaframleiðendur hafa sumir þurft að hætta starfsemi vegna aukins kostnaðar á vöruútflutningi vegna Brexit.

útflutningi til Evrópusambandsins vegna hárra gjalda og mikillar pappírsvinnu. Þeir sem ekki hafa náð að halda velli á innlendum markaði hafa sumir hætt en aðrir hafa selt starfsemi sína til stærri fyrirtækja. Sjálfstæðir framleiðendur hafa gagnrýnt að stjórnvöld hafi ekki undirbúið útgönguna vel og ekki verið með langtíma framtíðarplön í huga.

Í viðtölum við bændur á vef BBC standa sumir fast á því sem þeir kusu árið 2017 en aðrir hafa skipt um skoðun. Nautgripabóndinn Simon Maiklem í Surrey kaus að vera áfram í Evrópusambandinu og segist enn sem komið er ekki hafa séð neinn ávinning af því að ganga úr því en hans starfsemi var betur sett innan ESB. Að hans sögn hafa loforð um minna skrifræði og frekari styrki og niðurgreiðslur ekki ræst og sé hans viðskiptamódel sem nautgripabóndi hrunið þar sem

hann skorti markaðinn sem hann stólaði á áður.

Sjómaðurinn Mark Ball í Sussex kaus að ganga úr Evrópusambandinu og myndi enn kjósa það í dag. Hann vonaðist til þess að útganga þýddi meiri stjórn á lögsögu og fiskveiðum í kringum Bretland. Enn sem komið er segir hann að ekkert hafi breyst og að bátar aðildarríkja veiði enn að sex mílum á meðan að útflutningur hefur reynst dýrari og erfiðari fyrir breska sjómenn. Hann segir að ríkisstjórn Bretlands hafi ekki komist að samkomulagi sem væri breskum fiskveiðum í vil.

Robert Pascall, ávaxtabóndi í Kent, kaus útgöngu en segist í dag sjá að það hefði verið betur efnahagslega séð að vera áfram í Evrópusambandinu. Hann segist í dag sjá bæði kosti og galla Brexit en í aðdraganda kosninganna hafi þjóðarstolt spilað inn í ákvörðun sína.

/kró

England:

Blátunga greinst í tugum tilfella

Ellefu tilfelli af blátunguveiru (Bluetongue virus, BTV) hafa verið staðfest í suðvesturhluta Englands samhliða tugum nýrra tilfella annars staðar í Bretlandi.

Veiran er skordýraborinn veirusjúkdómur sem leggst meðal annars á sauðfé og nautgripi og hefur vakið áhyggjur meðal bænda á Exmoor-svæðinu, þar sem þeir glíma jafnframt við erfið veðurskilyrði og aukinn efnahagslegan þrýsting.

Oliver Edwards, bóndi nálægt Minehead, segir að þetta sé „erfiðasti tími“ sem hann hafi upplifað á 45 ára búskaparferli. Breska dýra- og plöntuheilbrigðisstofnunin (Animal and Plant Health Agency, APHA) hefur hvatt bændur til að vera á varðbergi og tilkynna tafarlaust grun um smit.



Blátunga er skordýraborinn veirusjúkdómur sem leggst m.a. á sauðfé og nautgripi.

Smitar ekki fólk

Þótt blátunga geti reynst búfæ banvæn hefur veiran engin áhrif á menn. Hún hefur heldur ekki áhrif á matvælaöryggi. Kjöt og mjólk úr sýktum dýrum er öruggt til neyslu.

Einkenni sýkra dýra geta meðal annars verið hiti, holti, bólgur í andliti, nefrennsli og sár í munni. Þrjú dýr hafa drepist af völdum sjúkdómsins á svæðinu það sem af er júlí.

Hiti stuðlar að útbreiðslu

Þessi stofn blátunguveirunnar greindist fyrst í Englandi í nóvember 2023.

Hlýtt veður hefur skapað hagstæð skilyrði fyrir útbreiðslu veirunnar, þar sem hár hiti gerir henni kleift að þróast hraðar í smámýi sem ber smitið.

Blátunga getur lagst á nautgripi, geitur, sauðfé, hjartardýr og kameldýr. Sjúkdómurinn getur valdið sárum eða blöðrum um munn og andlit, kyngingar- og öndunarerfiðleikum, hita og holti. Einnig geta komið fram vansköpuð föstur og andvana fæðingar. „Við tókum eftir því að sumir nautgripanna virtust vera eitthvað haltir og við töldum að það stafaði af veðrinu,“ segir Edwards.

„En þegar við ræddum við dýralækna fórum við að telja að um blátunga væri að ræða.“

/ph



Aðventufegurð í París

3. – 7. desember 2026

Fararstjórn: Björk Håkansson

Verð 209.900 kr. á mann í tvíbýli

Töfrandi aðventuferð til Parísar þar sem ljósadýrð aðventunnar er heillandi og iðandi mannlíf um alla borg. Í skoðunarferð um borgina sjáum við m.a. Eiffeltúrninn, Place de la Concorde torgið, Louvre safnið, Sigurbogann og Sacré Coeur kirkjuna. Við njótum þess að upplifa andrúmsloft Parísar sem hrífur alla með sér á aðventunni.

bænda
FERDIR

Skoðaðu úrval aðventuferða á [bændaferðir.is](#)

Sími 570 2790 • bokun@baendaferdir.is • Síðumúla 2 • 108 Reykjavík



Stærsta ónýtta geymslan í bílskúrnum er veggurinn

RYOBI LINK™ er skipulagskerfi sem breytir berum vegg í skipulagða geymslu. Veggfestingar, krókar, kassar og bakkar sem smella á og af með einu handtaki. Byrjaðu með einni veggfestingu og stækkaðu þegar þér hentar.



Sjáðu myndband, verð og úrval á vfs.is



RUBIX VERKFÆRA SALAN

VERKFÆRASALAN • SÍÐUMÚLA 9, REYKJAVÍK • DALVEGI 32A, KÓPAVOGI • ÓSEYRI 4, AKUREYRI • FITJABRAUT 2, REYKJANESBÆ • 560 8888 • vfs.is

Husqvarna

MHG Verslun er með umboð fyrir
Husqvarna Forest & Garden á Íslandi

*Varahlutir og
þjónustuverkstæði



Husqvarna TF325
Tiller (working depth 30 cm)



Husqvarna 520IRX
Sláttuorfi 36V



Husqvarna Traktor TC220
14,4kw



Husqvarna GX 560
(cutting width 51 cm)



Husqvarna Rider 320X AWD Traktor
10,5 kW



Husqvarna 522IHD60
60cm



Husqvarna LC253S Sláttuvél
2,8kW



Husqvarna 525BX Blásari
86 m/s



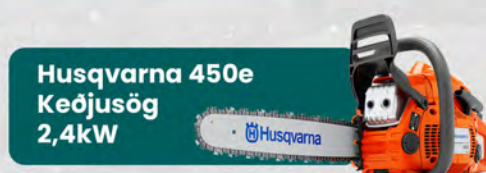
Husqvarna 535RX Sláttuorfi
1,6kW



Husqvarna 580 EPOS
16.000m²



Husqvarna AM535AWD EPOS
3.500 m²



Husqvarna 450e Keðjusög
2,4kW



Husqvarna Forest & Garden Products

Garðverkfæri, slátturóbotar, steinsagir, steinsagarblöð, jarðvegsþjöppur, hoppaparar, kjarnaborvélar, garðsláttuvélar, gólflípivélar, sandarar, gröfur, golfbílar og margt fleira

MHG Verslun | Vikurhvarf 8
S. 544 4656
mhg@mhg.is



Skýrsla Bændasamtakanna um ESB og íslenskan landbúnað:

Aðild fæli í sér viðtækar breytingar fyrir landbúnaðinn

Próstur Helgason
thorstur@bondi.is

Möguleg aðild Íslands að Evrópu-sambandinu myndi fela í sér mun viðtækari breytingar fyrir íslenskan landbúnað en breytingar á tollum, styrkjum eða matvælavæðingum. Þetta er meginniðurstaða nýrrar skýrslu millipinganeftdar Bændasamtaka Íslands sem var skipuð af Búnaðarþingi í mars 2026. Nefndin kemst að þeirri niðurstöðu að aðild myndi fela í sér kerfisbreytingu þar sem ákvörðunarvald færðist að verulegu leyti frá íslenskum stjórnvöldum til Evrópusambandsins. Jafnframt bendir skýrslan á að innan ESB séu til stuðningskerfi og sértækar lausnir sem gætu skapað tækifæri fyrir íslenskan landbúnað, en að litlar líkur séu á varanlegum undanþágum frá sameiginlegri landbúnaðarstefnu sambandsins. Hér að neðan og á blaðsíðu 22 er rýnt í skýrsluna en einnig rætt við formann millipinganeftdar og utanríkisráðherra um niðurstöður hennar.

Á Búnaðarþingi 2026 var skipuð sérstök millipinganeftnd til að greina áhrif hugsanlegrar aðildar Íslands að Evrópusambandinu á landbúnaðinn. Skýrslan byggir á rannsóknum, opinberum gögnum, réttarheimildum, dómafrákvæmd Evrópuðómstólsins, reynslu annarra ríkja og samtölum við innlenda og erlenda sérfræðinga. Einnig voru fyrri aðildarviðræður Íslands á árunum 2010 til 2013 teknar til skoðunar.

Hver ræður?

Nefndin setur umræðuna í nokkuð annað samhengi en gjarnan hefur sést í pólitískri umræðu. Þar er



Ein mikilvægasta niðurstaða skýrslunnar er sú að lítil sem engin fordæmi finnast fyrir því að aðildarríki hafi fengið varanlegar undanþágur frá sameiginlegri landbúnaðarstefnu ESB.

Mynd / þh

haldið fram að lykilspurningin sé ekki fyrst og fremst hvort styrkir hækki eða lækki eða hvort matvælavæðing breytist, heldur hver fari með ákvörðunarvaldið um landbúnaðinn til framtíðar.

Í skýrslunni segir að íslenskur landbúnaður búi við aðstæður sem séu að mörgu leyti frábrugðnar þeim sem hafi mótað sameiginlega landbúnaðarstefnu ESB. Ísland sé lítið og strjálbýlt eyriki með stutt vaxtarskeið, háan flutningskostnað og einangraða búfjárfestofna sem búi við einstaka sjúkdómastöð.

Niðurstaðan er sú að áhrif mögulegrar aðildar myndu ekki koma fram á einhvern einn afmarkaðan hátt heldur yrði breyting á öllum grunnstöðum landbúnaðarkerfisins, frá stuðningskerfum og markaðsvernd til heilbrigðisvarna og landnýtingar.

Sameiginlega landbúnaðarstefnan í brennidepli

Stór hluti skýrslunnar fjallar um sameiginlegu landbúnaðarstefnuna, CAP (Common Agricultural Policy), sem hefur verið ein af meginstöðum

Evrópusamstarfsins allt frá Rómarsáttmálanum árið 1957.

Nefndin rekur að stefnan hafi þróast verulega á síðustu áratugum. Upphaflega hafi megináherslan verið á framleiðslu, verðstuðning og fæðuöryggi eftir seinni heimsstyrjöldina. Smám saman hafi áherslan færst yfir í tekjustuðning, dreifbýlisþróun, umhverfis- og loftslagsmarkmið og svokallaðar vistkerfisaðgerðir.

Þótt aðildarríki hafi í dag meira svigrúm til að útfæra eigin stefnu innan CAP bendir nefndin á að þau fari ekki sjálf með vald yfir stefnunni. CAP sé sameiginlegt kerfi, samþykkt og eftirlitsskipt af framkvæmdastjórn ESB.

Engin fordæmi fyrir varanlegum undanþágum

Ein mikilvægasta niðurstaða skýrslunnar er sú að lítil sem engin fordæmi finnast fyrir því að aðildarríki hafi fengið varanlegar undanþágur frá sameiginlegri landbúnaðarstefnu ESB.

Nefndin fer ítarlega yfir reynslu ríkja sem hafa gengið inn í sambandið og kemst að þeirri niðurstöðu að ný aðildarríki hafi almennt þurft að taka CAP upp í heild sinni. Þau hafi að vísu fengið aðlögunartímabil, stigbúnað innleiðingu stuðnings og ýmiss konar sértækan stuðning, en ekki undanþágur frá sjálfu kerfinu.

Þetta á einnig við um Finnland, sem oft hefur verið nefnt sem dæmi um sérstaka stöðu vegna norðlægra aðstæðna. Finnar fengu heimild til svokallaðs norðlægs stuðnings, en samkvæmt skýrslunni felur sú heimild ekki í sér undanþágu frá CAP heldur viðbótarstuðning innan kerfisins, greiddan úr finnska ríkissjóðnum og undir eftirliti framkvæmdastjórnar ESB.

Breytt stuðningskerfi

Í þriðja kafla skýrslunnar er fjallað um þann mun sem er á íslenska kerfinu og CAP.

Íslenskur landbúnaður byggist að verulegu leyti á búvörusamningum,

Nefndin telur að aðildarviðræður séu ekki hlutlaust ástand fyrir landbúnaðinn. Landbúnaður byggist á langtímafjárfestingum í landi, bústofni, vélum og mannvirkjum. Þegar óvissa skapist um framtíðarreglur, stuðningskerfi og markaðsskilyrði geti skynsamlegasta ákvörðun margra bænda verið að bíða með fjárfestingar ...

greiðslumarki, framleiðslutengdum stuðningi og markaðsvernd. Stuðningskerfi ESB byggist hins vegar í ríkari mæli á greiðslum fyrir landnýtingu, umhverfisaðgerðir, harðbýli, dreifbýlisþróun, nýliðun og fjárfestingar. Skýrslan leggur áherslu á að breytingin myndi því ekki aðeins snúast um fjárhæðir heldur um grundvallarbreytingu á því fyrir hvað væri greitt og hvaða hvatar réðu ferðinni í rekstri bænda.

Í því felast jafnframt þau tækifæri sem nefndin sér helst innan ESB. CAP býður upp á fjölbreyttari stuðning vegna loftslagsmála, umhverfisaðgerða, fjárfestinga og byggðaðróunar en núverandi íslenskt kerfi.

Markaðsvernd og afkoma

Í fjórða kafla er fjallað um það sem líklega hefur mesta hagnýta þýðingu fyrir bændur: markaðsverndina.

Skýrslan bendir á að íslenskur landbúnaður njóti meiri stuðnings en landbúnaður innan ESB þegar lítið er til mælikvarða OECD á heildarstuðning. Þar vegi markaðsvernd þungt.

Nefndin telur að afnám markaðsverndar myndi hafa mismikil áhrif eftir búgreinum en nefnir sérstaklega mjólkurframleiðslu, nautakjötsframleiðslu, svina- og alifuglarækt, eggjaframleiðslu, garðyrkju og blómærækt sem viðkvæmar greinar.

Sérstaklega er vísað til reynslu Finnlands, þar sem verð til bænda lækkaði meira en matvælavæðing til neytenda.

Hvað með evruna?

Skýrslan hafnar ekki þeirri hugmynd að lægri vextir og hugsanleg upptaka evru gætu skapað ákveðinn ávinning fyrir fjármagnsfrekan landbúnað. Hins vegar segir nefndin að tekjutap vegna breytinga á markaðsvernd gæti reynst mun meira en sá ávinningur sem fengist af lægri vaxtakostnaði.

Einnig er bent á að upptaka evru myndi ekki eyða allri gengisáhættu þar sem mörg mikilvæg aðföng eru

TUDOR RAFGEYMAR FYRIR ALVÖRU BÆNDUR



SKORRI
SÉRFRÆÐINGAR Í RAFGEYMUM

Skorri ehf • Bildshöfði 12 • 110 Rvk • 577-1515 • skorri.is

„Ekki framtíð sem er spennandi fyrir sveitir landsins“

verðlögð í öðrum gjaldmiðlum, ekki síst dollurum.

Heilbrigðisstaða búfjár

Eitt sterkasta stef nefndarinnar kemur fram í umfjöllun um dýra- og plöntuheilbrigði.

Þar er lögð rík áhersla á að bann við innflutningi lifandi dýra sé meðal mikilvægustu hagsmunamála íslensks landbúnaðar. Vísað er til sögulegrar reynslu af sjúkdómainnflutningi og áhættumats frá 2013 sem taldi slíkan innflutning fela í sér verulega hættu.

Nefndin telur að almenn undanþágúkvæði ESB-réttar væru ótryggur grundvöllur fyrir varanlegt bann og að slík vernd þyrfti helst að vera sérstaklega tryggð í aðildarsamningi.

Eyjastaða ekki nægjanleg rök

Skýrslan fjallar ítarlega um hvort eyjastaða Íslands eða landfræðileg sérstaða gæti skapað grundvöll fyrir sérlausnir.

Niðurstaðan er fremur afdráttarlaus. Hvorki reynsla ystu svæða ESB né reynsla eyrikja á borð við Írland, Möltu og Kýpur sýni fram á varanlegar undanþágur frá CAP eða öðrum lykilstefnum sambandsins. ESB hafi almennt brugðist við slíkum annmörkum með fjárfestingum, samheldnissjóðum og ríkisaðstoð innan kerfisins, en ekki með undanþágum frá reglunum sjálfum.

Þar að auki bendir nefndin á að Ísland sé eitt tekjuhæsta ríki Evrópu og því ólíklegt að landið yrði stór nettóþiggjandi úr stærstu samheldnis- og byggðasjóðum sambandsins.

Óvissan sjálf talin kostnaðarsöm

Í lokakaflanum er sjónum beint að áhrifum óvissu.

Nefndin telur að aðildarviðræður séu ekki hlutlaust ástand fyrir landbúnaðinn. Landbúnaður byggist á langtímafjárfestingum í landi, bústofni, vélum og mannvirkjum. Þegar óvissa skapist um framtíðarreglur, stuðningskerfi og markaðsskilyrði geti skynsamlegasta ákvörðun margra bænda verið að biða með fjárfestingar.

Að mati nefndarinnar getur slík bið haft veruleg áhrif á framleiðniaukningu, tæknivæðingu, nýliðun og samkeppnishæfni greinarinnar.

Niðurstaðan

Skýrsla millipínganefndar Bændasamtaka Íslands er ekki skrifuð sem yfirlýsing með eða á móti aðild Evrópusambandinu, heldur sem greining á þeim breytingum sem aðild myndi hafa í för með sér. Hins vegar er erfitt að lesa hana öðruvísi en sem ábendingu um að áhrifin yrðu mun viðtækari en oft er gefið í skyn í almennri umræðu.

Jafnframt kemur skýrt fram að innan CAP eru fyrir hendi stuðningsleiðir vegna harðbýlis, dreifbýlisþróunar, umhverfisverkefna og fjárfestinga. En nefndin telur að kjarni málsins sé ekki hvort einhver stuðningur yrði áfram til staðar heldur hver færi með ákvörðunarvaldið um landbúnaðinn, markaðsverndina og landnýtinguna til framtíðar. Það er samkvæmt skýrslunni sú spurning sem bændur og þjóðin öll þarf að svara ef málið kemur til kasta kjósenda í annarri þjóðaratkvæðagreiðslu.

Sigurbjörg Ottesen er formaður millipínganefndar Bændasamtaka Íslands sem sent hefur frá sér skýrslu um ESB og íslenskan landbúnað. Hún svarar hér nokkrum spurningum um niðurstöður skýrslunnar og segir meðal annars að búgreinarnar myndu breytast mikið frá því sem nú er.

Skýrslan dregur óneitanlega upp ansi svarta mynd af áhrifum hugsanlegrar ESB-aðildar á íslenskan landbúnað. Talað er um breytingar á öllum grunnstöðum landbúnaðarkerfisins. Afnáam markaðsverndar, sem sé verndartolla, myndi til dæmis koma sérstaklega illa niður á mjólkurframleiðslu, nautakjötsframleiðslu, svína- og alifuglarækt, eggjaframleiðslu, garðyrkju og blómarækt. Geturðu lýst þeirri sviðsmynd sem þið sjáið fyrir ykkur eftir til að mynda tíu til fimmtán ár ef af inngöngu yrði? Myndi búum til að mynda fækka mikið í þessum greinum?

„Það er mjög erfitt að gera sér í hugarlund hvað nákvæmlega myndi gerast, hvernig og á hvaða tíma. Við getum að minnsta kosti verið viss um að búgreinarnar myndu breytast mikið frá því sem nú er. Uppbygging búgreinanna í dag er auðvitað í takti við rekstrarumhverfið sem er upp á teningnum núna og við vitum að það myndi breytast mikið. Það eru ekki endilega góðir valkostir til staðar ef tekjur í landbúnaði lækka mikið við aðild. Það er raunveruleg hættu á því að samfélagslega yrði aðlögunin mjög erfið, rétt eins og við þekkjum í tilfellum sjávarþorpa þar sem forsendur rekstrar í sjávarútvegi breyttust. Það er ekki framtíð sem er spennandi fyrir sveitir landsins.“

Erfitt er að finna nákvæma tölu um fækkun sjálfstætt starfandi bænda síðustu þrjátíu ár en gera má ráð fyrir að þeim hafi fækkað um helming. Þeir voru ríflega fimm þúsund en eru nú um 2.600. Mun þessi þróun ekki halda áfram hvort sem Ísland gengur í ESB eða ekki? Krafa er um sífellt meiri hagræðingu og lægra verð til neytenda og það í umhverfi þar sem markaðsvernd fer sífellt dvinandi.

„Svo lengi sem krafa er um sífellt meiri hagræðingu og ódýrari mat þá mun verða pressa á afkomu bænda. Þeir bændur sem eru starfandi í dag hafa margir hverjir brugðist við þessu með því að auka sinn búrekstur frá því sem var og það þurfa færri hendur að koma að því að framleiða sama magn af mat. Munurinn er helst sá að ef Íslendingar fara með ákvörðunarréttinn í landbúnaði þá er hægt að hafa áhrif á það hvers konar búskapur er í landinu. Það er erfiðara þegar að við ráðum þessum málum ekki sjálf.“

Hvernig hyggist þið stöðva fækkun bænda í landinu?

„Við teljum að stöðugt rekstrarumhverfi með skynsamlegum breytingum á stuðningskerfi landbúnaðarins, sem leggi t.d. aukna áherslu á stuðning við fjárfestingar og nýliðun en haldi jafnframt í þá þætti sem árangri hafa skilað sé besta leiðin til að viðhalda öflugum búskap í landinu. Ef búgreinarnar eru aðlaðandi fyrir ungt fólk þá höfum við ekki áhyggjur af fjölda bænda. Aðsókn í landbúnaðartengt nám er góð og við vitum að það er áhugi hjá ungu fólki að starfa við landbúnað. Enda eru það forréttindi og lífsgæði fólgin í því að eiga engan yfirmann, aðra en máttaröflin og eiga sitt undir sól og regni.“



Sigurbjörg Ottesen, formaður millipínganefndar Bændasamtaka Íslands. Mynd / ál

Bændur hafa kvartað sáran undan bágrri afkomu á síðustu árum og áratugum. Þeir hafa háð baráttu við íslenska ríkið um meiri stuðning og meiri vernd en virðast ekki vera sáttir við árangurinn. Vilja bændur halda þeirri baráttu áfram frekar en að leita nýrra leiða með inngöngu í ESB?

„Það verður Búnaðarþing sem mun marka stefnu Bændasamtakanna hvað varðar ESB. Um áratugaskeið hefur stuðningur við landbúnað dregist saman að raungildi og það eru takmörk á því hversu lengi slíkt getur gengið. Það var mjög mikilvæg viðurkenning á þessu í framlengingu á búvörusamningum til eins árs þar sem þessi skerðing á raunframlögum var stöðvuð. Það tel ég viti á gott í samtali við stjórnvöld um framtíð landbúnaðar.“

Framkvæmdastjóri landbúnaðarmála hjá finnsku landbúnaðarsamtökunum sagði í viðtali við Bændablaðið fyrir skömmu að eins og staðan er í dag í Finnlandi væri enginn betri kostur í boði fyrir þarlendan landbúnað en að vera í ESB. Þið ræðið talsvert um reynslu Finna í skýrslunni, en hvernig viljið þið bregðast við þessari niðurstöðu þeirra?

„Bændur í Finnlandi vita örugglega betur hvaða kostir eru í boði fyrir þeirra sveitir en við hér á Íslandi. Aðstæður í löndum eru mismunandi og það er eitt að vera land sem er á meginlandinu og að vera norðlæg eyja þúsundum kílómetra frá meginlandinu. Megináherslan í skýrslunni var að sýna hvernig land sem liggur norðarlega hefur sniðið stuðningskerfið að þeim aðstæðum sem þar eru og lýsa því. Þeir glíma að hluta til við sambærilegar áskoranir, þær áskoranir sem felast í kaldri veðráttu og náttúrulegum takmörkunum. Skýrslan dregur fram að aðstæður á Íslandi eru að sumu leyti harðbýlli en í nyrstu héruðum Finnlands.“

Ein af meginniðurstöðum skýrslunnar er sú að ákvarðanavaldið um íslenskan landbúnað til framtíðar myndi færast til Evrópusambandsins við inngöngu. Þá vaknar spurningin um mögulegar undanþágur. Í skýrslunni segir að engin fordæmi séu fyrir varanlegum undanþágum frá sameiginlegu landbúnaðarstefnunni. Nú virðist forsvarsfólk ríkisstjórnarinnar aftur á móti vera bjartsýnt á að undanþágur fáiist. Væru það

ekki hagsmunir bænda að fá að sjá hvað kæmi út úr samningum við Evrópusambandið og ákveða á grundvelli þeirra hvort aðild kæmi til greina?

„Ein meginniðurstaðan úr okkar vinnu er sú að óvissan sem skapast við það að halda aðildarviðræðum áfram verður mjög erfið fyrir landbúnaðinn og hefur kælandi áhrif á fjárfestingu í búgreinunum. Fólk þarf svo að vega og meta með sjálfu sér hvort þessi óvissa og þau neikvæðu áhrif sem henni fylgja séu veigameiri heldur en það að fá að vita hvernig aðildarsamningur lítur út eftir mörg ár. Þá er ótalin sá förnarkostnaður sem felst í því að ráðstafa mikilli orku og getu í stjórnkerfinu og svo auðvitað hjá öðrum í samfélaginu, bændum þar með töldum í að vera í þessu verkefni árum saman. Svo að mitt svar er nei, ég tel það ekki hagsmuni bænda að sjá hvað mögulega gæti komið út úr samningnum.“

Verði niðurstaðan nei í atkvæðagreiðslunni í lok ágúst, hvað hyggjast Bændasamtökin gera til þess að bæta hag íslenskra bænda?

„Verkefnin fram undan eru skýr, efla innlenda matvælaframleiðslu og treysta þar með fæðuöryggi þjóðarinnar. Það þarf að gera búvörusamninga enda rennur nýframlengdur samningur út í lok næsta árs og það verkefni biður okkar bænda og stjórnvalda að gera góðan samning sem tryggir sanngjarna samninga sem treysta fæðuöryggi þjóðarinnar til lengri tíma en jafnframt bæta hag bænda. Þá held ég að þetta ferli allt saman sýni okkur að það er mikill hlýhugur hjá íslenskri þjóð í garð landbúnaðar og landsmenn vilja að maturinn sem er á borðum sé hágæðavara úr íslenskum sveitum. Við bændur erum reiðubúnir til þess, hér eftir sem hingað til.“ /ph



STÁLGRINDARHÚS

TILBÚIN HÚS

KLÆDNINGAR

BYKO HEFUR Á BOÐSTÓLUM ALLT EFNI SEM TIL ÞARF

Ef þú ert með hugmynd um að byggja vélaskemmu, verkstæði, sumarhús, skrifstofu-eða verslunarhúsnæði þá byrjarðu hjá BYKO og við vinnum saman í því að láta hugmyndina verða að veruleika.

Hafðu samband: serlausnir@byko.is

BYKO
GERUM ÞETTA SAMAN

„Við hvað eru menn hræddir?“

– „Geta kjörin versnað?“

Þorgerður Katrín Gunnarsdóttir
utanríkisráðherra bregst hér
við nokkrum spurningum um
niðurstöður skýrslu Bændasam-
takanna um áhrif ESB-aðildar á
íslenskan landbúnað. Hún segist
meðal annars líta svo á að tækifæri
felist í ESB-aðild fyrir íslenska
bændur og að þeir ættu einmitt,
umfram aðra jafnvel, að vilja sjá
fyrir vist hvað gæti verið í boði.

Bændasamtökin hafa gefið úrskýrslu um áhrif ESB-aðildar á íslenskan landbúnað. Myndin er ansi dökk og ljóst að bændum þykir stefna í breytingu á öllum grunnstöðum landbúnaðarkerfisins, auk þess sem ákvarðanavald myndi flytjast til Evrópusambandsins. Hvað viltu segja við bændur um meginniðurstöður skýrslunnar?

„Breytingar hafa verið að eiga sér stað á íslenskum landbúnaði undanfarin ár og ætli sé ekki líklegt að svo verði áfram alveg óháð þessari þjóðaratkvæðagreiðslu. Því miður hafa bændur á Íslandi ekki verið of vel settir í kjörum, það er staðreynd sem ég held að flestir séu sammála um. Spurningin er eiginlega: við hvað eru menn hræddir? Geta kjörin versnað? Ég lit svo á að tækifæri felist í ESB-áðild fyrir íslenska bændur og að þeir ættu einmitt, umfram aðra jafnvél, að vilja sjá fyrir vist hvað gæti verið í boði. Í þessu sambandi má benda á viðtal sem Bændablaðið birti nýlega við Johan Áberg, einn forsvarsmanna finnsku landbúnaðarsamtakanna. Þar segir hann að vissulega hafi áðild að ESB haft í för með sér breytingar í landbúnaði fyrir Finnland en að eftir 1995 hafi verið gerðar nokkrar stórar og mikilvægar umbætur á sameiginlegri landbúnaðarstefnu ESB og í dag myndu fæstir finnskir bændur vilja yfirgefa ESB. Enginn betri kostur sé í boði. Og séu menn ósáttir við einstaka þætti sé einfaldlega bara farið í það að vinna að því með uppbyggilegum hætti að stuðla að breytingum.“

*Tollar á innfluttar landbúnaðar-
afurðir myndu falla niður og án
þeirra virðist blasa við að íslensk
landbúnaðarframléiðsla myndi
ekki geta keppt við innflutninginn.*



„Við leggjum áherslu á að stuðningur yrði nægur til að vega upp erfiðari framleiðsluskilyrði en annars staðar í ESB,“ segir Þorgerður Katrín.

Í skýrslunni er talað um að þetta myndi til dæmis koma sérstaklega illa niður á mjólkurframleiðslu, nautakjötsframleiðslu, svina- og alifuglarækt, eggjaframleiðslu, garðyrkju og blómærækt. Afleiðingin yrði veruleg fækkun bænda, fjödamörgu þú myndu leggjast af sem hefði mikil áhrif á búsetu, afleiðd störf o.s.frv. Hafið þið lagt eitthvert mat á þessi áhrif þessumlegrar inngöngu og viðbrögð við þeim?

„Ég hygg að staða okkar sé sterkari en endurspeglast í þessari spurningu enda upp að vissu marki þegar samkeppni gegnum tollkvóta svo dæmi sé tekið. Sameiginlegt verkefni okkar og bænda verður að leggja ítarlegt mat á stöðu einstakra greina og meta hvernig við nýtum samningaferlið til að leggja upp lausnir sem komi til móts við þær áskoranir sem vissulega munu verða við aðild að ESB. Við sáum í tilvikum Svíá og Finna að það er ýmislegt mögulegt t.d. með heimildum fyrir okkur að veita sérstakan stuðning umfram þann stuðning sem kæmi frá ESB.

Það er vilji stjórnvalda að efla íslenskan landbúnað, og tryggja að aðild styrki íslenskan landbúnað. Landbúnaður er afar mikilvægur fyrir íslenskt samfélag, m.a. út frá byggðarsjónarmiðum og fæðuöryggi. Í núverandi kerfi hefur bændum fækkað mikið á Íslandi undanfarna áratugi og

mörgum blómlegum byggðum stefnt í hættu. Í aðild að ESB gæti falist tækifæri til að styrkja stöðu landbúnaðar á Íslandi, en þau tækifæri er aðeins hægt að sjá með því að fara í samningaviðræður.“

Sumar þessara búgreina myndu
jafnvel leggjast af hér á landi. Þá
vaknar spurningin um fæðuöryggi
þjóðarinnar. Reynsla síðustu ára hefur
leitt í ljós hversu mikilvægt það er að
við getum framleitt okkar mat sjálf,
verið sjálfbær. Hver yrðu möguleg
viðbrögð stjórnmála ef til dæmis
eggjaframleiðsla eða svinarekkt myndi
leggjast af á Íslandi?

„Hér til ég að menn máli upp of dökka mynd. Við viljum eiga náð samstarf við bændur um mótun afstöðu okkar í kaflanum um landbúnað, t.a.m. þegar kemur að einstökum búgreinum og áskorunum sem þær munu mæta við aðild. Þar væri t.d. mögulegt að skoða heimildir til viðbótargæðna, heimildir til sérstaks aðlögunarstærðna vegna aðildar yfir ákveðið tímabil og heimildir til viðbragða við sérstökum aðstæðum svo eitthvað sé nefnt. En þetta á sér allt hlíðstæð í aðildarsamningi Finnlands. Í skýrslu frá 2003 á bls. 33-35, er farið yfir sérlausnir Finna. Skýrslan var unnin í samvinnu við Bændasamtökin. Í þetta var einnig vísað í skýrslu Evrópunefndar forsætisráðherra sem kom út 2007 og var undir formennsku Björns Bjarnasonar.“

Í alþjóðlegu samhengi er matvælaöryggi einnig mjög gott á Íslandi. Landbúnaðarafurðir hér eru meðal þeirra heilnæmstu sem framleiddar eru og notkun sýklabygja mun minni en gerist og gengur í Evrópu. Þetta eru verðmæti sem myndu að einhverju leyti tapast við inngöngu. Hvað vilji þú segja við þændur og neytendur um þetta?

„Vissulega eru aðstæður ekki alls staðar þær sömu þegar kemur að þessu. Regluverkið á þessu sviði er þegar partur af EES-samningnum – ESB-aðild breytir þar engu. Við munum sem fyrst leggja áherslu á að regluverk ESB á þessu sviði tryggi heilnæmi og öryggi neytenda. Það er okkar að reyna að tryggja það að í heilnæmu vörnum felist sóknarfæri fremur en nokkuð annað.“

Þið hafið gefið í skyn að mögulega verði hægt að fá varanlegar undanþágur frá sameiginlegri landbúnaðarstefnu ESB þótt engin fordæmi séu um það eins og fram kemur í skýrslunni. Hvaða undanþágur er um að ræða? Hafið þið sett ykkur einhver markmið þar um?

„Ég tel að t.d. sérlausn Finna og Svía varðandi stuðning við norðurslóðalandsbúnað sé varanleg. Þeir hafa heimild til að veita viðbótarstuðning til norðurslóðalandsbúnaðar á meðan framleiðsluskilyrði eru þar erfiðari. Þessi skilyrði eru nokkuð varanleg og því sérlausnin varanleg. Sameiginlega landsbúnaðarstefnan tekur ekki tillit til aðstæðna eins og hér sem er enn erfiðari en í Norður-Finlandi. Ég tel því öll rök til þess að sniða sérlausnir um Ísland – að tekið sé tillit til sérstöðu okkar út frá náttúrulegum og landfræðilegum þáttum. Við eigum að láta á það reyna í samningum.

Harðbylisstuðningurinn kom líka inn tengt aðild nýrra ríkja, þó hann sé hluti af sameiginlegu landbúnaðarstefnunni í dag.

Við leggjum áherslu á að stuðningur yrði nægur til að vegna upp erfiðari framleiðsluskilyrði en annars staðar í ESB. Að stuðningur verði nægjanlegur til að viðhalda hér blómlegum landbúnaði í þágu bygðar og fæðuöryggis þó stuðningsformið breytist. Að við trygjum svigrúm til aðlögunar. Að við varðveitum hér áfram viðkvæm búfjáryrk. Sumt af þessu má eflaust tryggja innan sameiginlegru landbúnaðarstefnunnar eða í annarri löggjöf ESB, annað krefst trygginga eða sérlausna í aðildarsamningi. Ef það kemur já 29. ágúst þá viljum við vinna með bændum að útfæra hvað þarf til til undirbúnings samningsafstöðu okkar.“

Ísland er eitt tekjuhæsta ríki Evrópu og því ólíklegt að landið yrði stórt nettóþiggjandi úr stærstu samheldnis- og bygðasjóðum sambandsins. Hafið þið lagt mat á það hvað aðild myndi kosta Íslendinga?

„Það er í fyrsta lagi mikilvægt að horfa á heildarmyndina þegar við metum kostnað og ábata af aðild. Ekki bara horfa í fjárlagatölurnar. Hins vegar miðum við okkur oft út frá Finnlandi þegar kemur að nettó-framlögum.

Raunframlög eða nettógreiðslur Finnlands til ESB – sem er líka ríkt en jafnframt dreifbýlt, til ESB nema um 0,2–0,3% af vergri landsframleiðslu. Verg landsframleiðsla Íslands nam um 5.000 milljörðum kr. árið 2025. Því má ætla að nettóframlög Íslands til ESB gætu numið um 10–15 milljörðum kr. A móti fellur niður ýmis kostnaður vegna EES-samningsins, um 8 milljarðar kr. á ári. Að teknu tilliti til þessara niðurfellinga mætti ætla að raunaukning útgjalda við aðild umfram núverandi útgöld vegna EES) yrði um 2–7 milljarðar kr. á ári.

Í þessum óbeina ábata þá má t.d. á mótí benda á að t.d. 1% lægra vaxtastig skilar sér í 33 milljörðum kr. í afslátt af vaxtagreiðslum heimilanna í dag.“

Skýrslan hafnar ekki þeirri hugmynda-
að lægri vextir og hugsanleg upptaka-
evru gætu skapað ákveðinn ávinning-
fyrir fjármagnsfrekan landbúnað. Hins-
veggar segir nefndin að tekjutap vegna
breytinga á markaðsvernd gæti reynst
mun meira en sá ávinningur sem fengist
af lægri vaxtakostnaði. Þú skrifaðir grein-
i Bændablaðið fyrir stuttu þar sem þú
bentir á að fjármagnskostnaður myndi
lækka hjá bændum. Stóra myndin virðist
þó ekki vera mjög björt. Hvað viltu segja
um þetta?

„Eigum við ekki að skoða hvernig heildarmyndin yrði eftir að við sjáum samning og taka svo afstöðu til staðreynda? Horfa á vaxtamhverfidi sem bændum gæti boðist, hvaða tækifæri gætu leynst í aðgangi að þessum stóra og hátt borgandi markaði sem er móttækilegur fyrir hágæða vörum, eins og okkar. Tökum svo ákvörðun út frá upplýsingum.“

Í skýrslunni koma fram áhyggjur af
övissunni sem samningaviðræður myndu
hafa í för með sér. Bændur myndu halda
að sér höndum í fjárfestingum. Það getti
haft veruleg áhrif á framleiðniaukningi,
tæknivæðingu, nýlindi og samkeppnis-
hæfni greinarinnar. Þetta þýðir að
samkeppnisstaða íslensks landbúnaðar
myndi versna talsvert á meðan samningar
stæðu yfir. Myndu þið gripa inn í með
einhverjum hætti? Hafið þið mótað
einhverjar áætlanir um það?

„Ef íslenskir kjósendur segja já í þjóðaratkvæðagreiðslunni 29. ágúst munum við ganga beint til verks og það er ekki vilji okkar eða ásetningur að aðilarviðræður dragist í mörg ár. Og hið sama hafa talsmenn ESB sagt. Ég hef sagt að viðræður geti með góðum vilja klárast á 18-24 mánuðum. En þar munu hagsmunir og efnið ráða. Það er alltaf einhver óvissa – m.a. í brotthættum efnahagsstöðugleika og verðbólguvæntingum í dag.“

Aftur að ákvörðunarvaldinu um framtíð landbúnaðar á Íslandi. Þar er ekki bara átt við stuðningskerfi og markaðsvern heldur einnig landnýtingu, jafnvel eignarhald á landi. Gerið þið ráð fyrir undanþágum í þessu sambandi? Eða má gera ráð fyrir að Íslendingar myndu missa ákvörðunarvald yfir því hvernig landið er nýtt?

„Stutta svarið er nei. Skipulagsvaldið ESB-ríkja hvað varðar landnýtingu er ekki framselt til stofnana ESB. ESB skiptir sér ekki af fyrirkomulagi eignarhalds svo lengi sem ekki er mismunandi. Fjárfestingar í landi eru nú þegar hluti af EES, þó með vissum takmörkunum í framkvæmd.“ /þh



Sumarhátíð

Kaupfélags Borgfirðinga

Laugardaginn 22.ágúst 2026

12-16

Búnaðarfélag Mýramanna
stendur vaktina á grillinu
Veglegur útsölumarkaður
Tilboð um alla verslun
Og margt fleira...

WWW.KB.IS

Kaupfélag Borgfirðinga / Egilsholti 1 / 310 Borgarnesi / S: 430 5500 / verslun@kb.is

**VERKVAL EHF.**

Bjóðum upp á eftirtalda þjónustu:

- Holræsaheinsun/lagnahreinsun
- Rotþróarheinsun
- Götu- og gangstéttasópun
- Lagnamyndun
- Stíflulosun

Hægt er að hafa samband við Verkval ehf.
í síma: 892-3762

eða senda póst á netfangið: verkval@verkval.is

Husqvarna®

Há Verslun er með umboð fyrir
Husqvarna Construction
á Íslandi

- Eigum jarðvegsþjöppur á lager uppí 500 kg
- Þjónustuverkstæði og varahlutir

ERUM FLUTT AÐ LYNGHÁLSI 5



Husqvarna K770 14"
Steinsög/hellusög
Sögunardýpt 12,5 cm



Husqvarna FS 500 E
rafmagns gólfsg
Sögunardýpt 19 cm



Husqvarna DM230
Kjarnaborvél
150mm Max



Husqvarna K970 16"
Sögunardýpt 15,5 cm



Husqvarna LF75
Jarðvegsþjappa
97 kg, 500 mm plata



Husqvarna FS 400 LV
gólfsg bensín
Sögunardýpt 16,2 cm



Husqvarna Rammer
Hoppari LT6005 bensín
230mm plata, 69kg



Husqvarna Trowel BG 245
Slípivél, vinnslubreidd
60 cm



Husqvarna K4000
Steinsög, 230v
Sögunardýpt 12,5 cm



Husqvarna K3600
Steinsög, vökvadrifin
Sögunardýpt 27 cm



Husqvarna K7000 Ring
rafmagnssög
Sögunardýpt 32,5 cm



Husqvarna K7000 Pre Cut
rafmagnssög
Sögunardýpt 14,5 cm



Lynghálsi 5, 110 Reykjavík
Opíð mán.- fös. Kl. 9 - 17
S. 588-0028
haverslun@haverslun.is
haverslun.is

Husqvarna Construction Products

Gólfsgir, jarðvegsþjöppur, kjarnaborvélar, borstandar, hoppaparar, slípivélar, garðverkfæri, golfbilar, garðsláttuvélar og margt fleira!
Kíktu á úrvalið á haverslun.is eða til okkar að Lynghálsi 5



FÓÐUR TIL FRAMTÍÐAR

Fóðurráðgjöf og heysýnataka



FAGLEG
RÁÐGJÖF



NÁÐ
SAMSTARF



EFTIRLIT &
EFTIRFYLGNI



FRÁBÆR
ÁRANGUR

Landstólpi býður upp á heysýnatöku ásamt fóðuráætlanagerð og ráðgjöf varðandi val á kjaranfóðri. Við viljum ekki einungis bjóða upp á gott fóður og góða ráðgjöf heldur viljum við einnig upplýsa þig, hvetja og kveikja áhuga.

Ekki hika við að hafa samband við fóðurráðgjafa okkar í síma 480 5600 eða senda póst á netfangið landstolpi@landstolpi.is



Gunnbjarnarholti, 804 Selfossi
480 5600

Lyngási 11, 700 Egilsstöðum
480 5610

www.landstolpi.is
landstolpi@landstolpi.is



Dorothea, Amber og Herdis skála í kaffi frá skagfirsku kaffibrennslunni Korg í rýminu.

Myndir / kró

„Okkur finnst mikilvægt að skoða hvernig rýmið geti verið fjölbreytt og fjölnota svo það reynist gagnlegt fyrir íbúa allt árið ...“

Hofsós:

Gamla frystihúsið fær nýtt líf

Karólína Rós Ólafsdóttir
karolina@bondi.is



Undanfarin ár hefur fyrirtækið Ísponica byggt um matvælaframleiðslu í gamla frystihúsinu á Hofsósi. Næst á dagskrá er verkefnið Gró sem snýr að því að skapa fjölnota kaffi- og samfélagsrými sem verður opið íbúum og gestum á ferð um landið. Dorothea Olsen Hannesdóttir og Herdis Arna Hallgrímsdóttir, hönnuðir og verkefnastjórar, hafa staðið að verkefninu í samstarfi við Amber Monroe, eiganda Ísponica, og Völu Stefánsdóttur hjá Korg kaffibrennslu í Skagafirði. Um

áratugaskeið gegndi frystihúsið mikilvægu hlutverki í atvinnu- og félagslífi bæjarins og er markmiðið að endurvekjja húsið sem samkomustað.

Áhersla á nærsamfélagið

Gestir sem heimsækja Gró fá innsýn í starfsemi Ísponica og markmiðið er að stytta bilið milli framleiðanda og neytanda því ýmis fersk matvæli verða til í húsinu. „Áherslan er á nærsamfélagið“, segir Dorothea. „Gró á að verða rými sem fólk getur tekið þátt í að móta, hvort sem það er með sögu úr húsinu, gamalli ljósmynd, efniviði, hugmynd að viðburði, aðstoð við smíði eða einfaldlega

með því að koma við, fylgjast með og segja okkur hvað því finnst.“ Einstaklingar og fyrirtæki á Hofsósi og í Skagafirði hafa tekið virkan þátt í uppbyggingunni með fjölbreyttum hætti.

Tóm rými fá nýtt líf

Gró er í grunninn rannsóknarverkefni til að greina og búa til aðferðafræði hvernig hægt sé að nálgast tóm rými og gefa þeim nýtt líf. „Okkur langaði að skoða hvernig hægt sé að fá samfélagið til að upplifa að það eigi hlut í verkefninu og búa til ákveðna uppskrift að því hvernig hægt sé að koma svona verkefnum af stað“, segir Dorothea.



Sprettur og spírir sem Amber ræktar í Ísponica.

„Að fólk vilji taka þátt er mun mikilvægara en að sérfræðingur að sunnan komi, hanni eitthvað og fari. Þá er oft ekki verið að skapa eitthvað fyrir samfélagið heldur fyrir gróða eða túrisma.“ Í verkefninu hefur það verið skýrt í ferlinu að bæði heimamenn og ferðamenn leitast eftir upplifunum tengdum því sem er að gerast á svæðinu.

Mun þjóna mörgum hlutverkum

Frystihúsið hafði staðið autt í 30 ár áður en Ísponica hóf starfsemi þar. „Það er merkilegt hvað það er mikið af auðum rýmum á landsbyggðinni, sérstaklega í ljósi þess hvað það er erfitt að finna rými á höfuðborgarsvæðinu“, segir Dorothea og þykir það sorglegt því að í svona stórum tóum húsum felast alls konar möguleikar. „Oft eru kaffihús rekin að sumri til því þá er nógu mikið flæði af fólki, en svo kemur veturinn og þá sitja heimamenn uppi með að það sé ekki jafn mikið líf í bænum.

Okkur finnst því mikilvægt að skoða hvernig rýmið geti verið fjölbreytt og fjölnota svo það reynist gagnlegt fyrir íbúa allt árið“, segir Dorothea.

Góðir hlutir gerast hægt

„Yfirleitt gerast góðir hlutir hægt og ef maður ætlar að vinna með heimamönnum þá skiptir traust máli. Það tekur tíma að byggja upp traust“, segir Dorothea og leggur áherslu á að það sé mikilvægt að hlusta á fjölbreyttar þarfir hverju sinni og þróa verkefnið í takt við samfélagið. „Við verðum með ýmsa viðburði í ágúst, það verður opin vinnustofa, opið hús og þá er auðvitað alltaf kaffi.“ Dorothea segir að það sé ekki komin dagsetning hvenær kaffihúsið verði opnað en allt sé í góðum farvegi. „Ungir hönnuðir á Blönduósi eru að hanna kaffibarinn og við erum að smíða borð og bekki, þetta er allt að koma, en við mælum með að fylgjast með verkefninu. Ferlið er sýnbilegt og alltaf spennandi og fólk er velkomið að kíkja við og sjá hvað er um að vera.“

Persónuleg ráðgjöf

Við finnum réttu **NIBE** varmadæluna fyrir þig

fríorka.is
571 4774

Skoðaðu úrvalið og fáðu ráðgjöf



DUCAR Rafstöð
bensín 3Kw 212Cc
VNR: DG4650

68.700 kr.



DUCAR Háprýstidæla
bensín 303 bör 420cc
VNR: DGPW44T

159.750 kr.



DUCAR Rafstöð
bensín 9,5Kw 550Cc
VNR: DG14500E

189.750 kr.

DUCAR Háprýstidæla
bensín 254 bör 212cc
VNR: DGPW3400H

49.750 kr.



Sendum um land allt!



DUCAR
POWER WITH VISION

Kemi ehf | Tunguhálsi 10 | Sími 415 4000 | kemi@kemi.is | www.kemi.is



Til
afgreiðslu
strax!



Fugleman UT10X

3.299.000 kr. með vsk.

T1 dráttarvélaskráning - dráttarkúla - rafmagnsspil

Kraftmikið vinnutæki hannað fyrir vinnu og ævintýri. Harðgerð 1000cc tveggja strokka vél sem skilar 105 hestöflum.

Með mikilli dráttargetu og 350 kg. sturtupalli er hann tilbúinn í hvaða verkefni sem er. **Fugleman er hinn fullkomni vinnufélagi.**



AT5 L bændahjól

1.349.000 kr. með vsk.

**T3 dráttarvélaskráning -
dráttarkúla - rafmagnsspil**

Afkastamikið fjórhjól með öflugri 39 hestafla vél, mikilli dráttargetu og eiginleikum eins og rafmagnsstýri og driflæsingum, býður það upp á óviðjafnanlega getu í utanvegaakstri.

Segway AT5 er kjörinn kostur til að sigra hvaða landslag sem er.

Varahlutir og þjónusta
546-0415 - hesja@hesja.is



Nánari upplýsingar á **hesja.is** | **hesja@hesja.is**

Hafnarfjörður: Selhella 1 - Sími 546 0415 | **Akureyri:** Frostagata 2 - Sími 415 6415



Höfundurinn á þilfari Óðins með sjópoka afa síns, Guðna Thorlacius. Hann var lengi á varðskipum og síðar skipstjóri vítaskipanna Hermóðs og Árvakurs.

Sigrar í sameiningu eða hvað?

— Saga þorskastríðanna, 1976–2026

Fyrr í sumar minntumst við Íslendingar þess að hálf öld var liðin frá lokasigri í þorskastríðunum, baráttunni við Breta og fleiri um full yfirráð yfir auðlindum sjávar undan Íslandsströndum. Hinn 1. júní 1976 sömdu breskir og íslenskir ráðamenn um viðurkenningu Bretlands á 200 mílna efnahagslögsögu og fyrir árslok voru síðustu bresku togaramirnir horfnir á braut, væntanlega fyrir fullt og allt.

Guðni Th. Jóhannesson

Æ síðan hefur sögu þorskastríðanna verið haldið á lofti og skyldi engan undra. Landhelgisbarátta Íslendinga snerist um lífshagsmuni og saga þorskastríðanna er þjóðarsaga. Hún geymir dýrmætan lærdóm fyrir smáriki í hörðum heimi. Að ýmsu er þar að huga. Þótt Íslendingar muni þorskastríðin gjarnan þannig að þjóðin hafi ætíð staðið saman, mótað alþjóðlegan hafrétt og fagnað fullum sigri er sagan flóknari þegar betur er að gáð. Það verður hún líka þegar hún er sögð með það eitt að leiðarljósi að greina sem best frá því sem gerðist frekar en að freistast til þess að nýta liðna tíð í pólitískum tilgangi. Sagan af því hvernig saga þorskastríðanna hefur verið sögð er í raun eins skemmtileg og fræðandi og saga atburðanna sjálfra.

Byrjum samt á því að rekja helstu atvik til sjós og lands. Á nítjándu öld réðu Bretar lögum og lofum á úthöfunum og festu í sessi þá meginreglu að landhelgi ríkja skyldi vera þrjár sjómílur. Árið 1901 sömdu þeir við danska yaldhafa um þá línu umhverfis Ísland og þótt Íslendingum mislíkaði það þegar fram liðu stundir var lítið til ráða. Byrlegar blés svo eftir seinni heimsstyrjöld. Í Bandaríkjunum eignuðu stjórnvöld sér landgrunnið undan ströndum þeirra og tóku sér jafnframt rétt til að stjórna fiskveiðum ofan þess. Allmörg ríki Rómönsku-Ameríku gengu enn lengra og

gerðu jafnvel tilkall til 200 mílna lögsögu. Hér í norðurhöfum úrskurðaði Alþjóðadómstóllinn í Haag auk þess að Norðmenn mættu nota grunnlínu til að hafa flóa, firði og skerjagarð innan sinnar fjögurra mílna landhelgi.

Nú var lag að fylgja í kjölfar annarra. Á fjögurra ára tímabili, 1948–1952, voru landgrunnslögin sett um rétt Íslendinga til hafsbotsins og verndun fiskimiða, samningnum um þriggja mílna landhelgi sagt upp og fiskveiðilögsagan færð út í fjórar mílur. Breskir útgerðarmenn svöruðu með því að koma í veg fyrir landanir íslensks ísfisks ytra en ráðamenn í Moskvu sáu sér leik á borði og sömdu við Íslendinga um viðamikil vöruskipti, í miðju köldu stríði. Valdhafar í Washington urðu uggrandi og Bretar létu undan síðir.

Áfram þróaðist hafréttur okkur í vil og haustið 1958 færði ríkisstjórn Framsóknarflokks, Alþýðuflokks og Alþýðubandalags lögsögu út í 12 mílur. Nú svöruðu Bretar með því að senda freigátur hennar hátignar á miðin og þjóðin sameinaðist í andúð sinni á slíkum aðförum. „Við semjum ekki við Breta, við sigrum þá!“ sagði sósíalistinn Magnús Kjartansson á fjölmönnum mótmælafundi í Reykjavík.

Bretum tókst að verja togara sína en 12 mílna lögsögu óx fylgi á alþjóðavettvangi og árið 1961 gáfu þeir aftur eftir. Samið var við ríkisstjórn Sjálfstæðisflokks og Alþýðuflokks sem þá var komin til valda. Bretar féllust á nýju lögsögu en fengu í staðinn það skýra og samningsbundna loforð að kæmi til frekari ágreinings mætti skjóta honum til Alþjóðadómstólsins í Haag.

Friður ríkti í áratug. Þá komust Framsóknar-flokkur og Alþýðubandalag aftur til valda, ásamt hinum nýju Samtökum frjálslyndra og vinstri manna. Þessi stjórn ákvað að hunsa samninginn við Breta og færa lögsöguuna einhliða út í 50 mílur, frá 1. september 1972. Vernda yrði fiskistofna fyrir ofveiði og þá hlutu útlendingar að víkja.

Nú gerbreyttist vígstaðan á miðunum. Togvíraklippur voru komnar til sögunnar, eina framlag Íslendinga til hernaðarsögunnar ef svo má segja. Varðskipsmenn skáru á togvíra af miklum móð og veiðiskapur Breta varð mun erfðari fyrir vikið. Sama gildi um Vestur-Þjóðverja sem neituðu líka að viðurkenna hina nýju línu. Valdhafar í Lundúnum kinokuðu sér í fyrstu við að senda herskip á vettvang en létu svo undan kröfum útgerðarmanna og sjómanna. Til harkalegra árekstra kom á hafi úti og íslensk stjórnvöld hötuðu stjórnmalaslitum en málamiðlun náðist síðla árs 1973, samkomulag um frekari veiðar Breta í tvö ár með nokkrum hömlum.

Sá friður var úti tveimur árum síðar. Þá var alþjóðasátt um 200 mílna efnahagslögsögu í augnsýn og slíkt skref var stigið hér. Bretar skynjuðu ekki tímans þunga nið, sendu herskip enn á miðin og nú urðu ásiglingar jafnvel enn ofsalegri en áður. Mildi var að varðskip sumarið 1976 sáu breskir valdhafar loksins að leikurinn var úti.

Þetta eru helstu staðreyndir sem vart er unnt að deila um. Aftur á móti má rökræða val þeirra og ekki síður tulkunar. Fljótlega eftir að átökunum lauk byrjuðu þeir sem stóðu í stafni að segja frá sínum þætti, helst þjóðþekktir skipherrar Gæslunnar en líka sumir embættismenn og stjórnmalamenn. Þeir sáu sögu sínu sjónarhóli eða stjórnþalli eins og gefur að skilja. Skipherrarnir kenndu breskum sjóliðsforingjum og skipstjórum dráttarbáta um árekstra og létu jafnvel í veðri vaka að þeir hefðu haft fyrirskipanir úr landi um að sökkva varðskipunum eða stórskemmma þau.

Vissulega kom fyrir að freigátukapteinarnir bæðu um leyfi í Lundúnum til þess að beita fallbyssum eða hótá því að minnsta kosti. Við því var aldrei orðið enda hefðu slíkar árásir eins NATO-ríkis á annað verið fordæmdar hér og víðar. Samt gat mikið gengið á.

Árið 1981 skrifaði ungur og efnilegur stjórnmalasfræðingur um síðasta þorskastríðið og komst þar skemmtilega að orði um viðureignir freigátanna og Baldurs, skuttogara sem Landhelgisgæslan tók í þjónustu sína og reyndist heldur betur skeinuhættur. „Það er athyglisvert hvað Bretar voru óheppnir að „hitta“ svo oft þetta horn skuttogarans,“ sagði Albert Jónsson, fræðimaðurinn sem hér um ræðir. Síðar varð hann sendiherra, ráðgjafi ráðherra í utanríkismálum og sérfróður á þeim vettvangi.

Stjórnmalamenn hömpuðu atbeina síns flokks og fundu að linkind hinna. Lúðvík Jósepsson var óskoraður leiðtogi Alþýðubandalagsins í landhelgismálinu og sjávarútvegsráðherra þegar fiskveiðilögsagan var færð út í 12 og 50 mílur. Aldrei vildi hann gefa tommu eftir, hvað þá mílu. Í endurminningum sínum um þessa sögu fór hann hörðum orðum um stjórnmalamenn í öðrum flokkum sem voru stundum sáttfúsari eða raunsærri en hann.

Þetta gagnrýndi Jón Þ. Þór, sá sagnfræðingur sem hefur manna mest skrifað um íslenskan sjávarútveg á síðustu öld. „Engin ástæða er til að úthrópa þá sem öðruvísi vildu fara að sem hálfgerða svikara við málstaðinn,“ skrifaði Jón réttilega: „Þeir höfðu sín rök og sjónarmið og þegar öllu er á botninn hvolft réð það kannski úrslitum að tíminn var okkur hallkvæmur.“

Skrif fræðimanna lituðust ekki af því að þeir höfðu verið í eldlinunni. Fljótt leyfðu sumir sér líka að vekja máls á því til hvers hefði verið barist. „Höfum við unnið fullnaðarsigur?“ Þannig spurði Jakob Jakobsson, sá merki fiskifræðingur, í ræðu á sjómannaþinginu í Neskaupstað árið 1977. Honum fannst illt í efni að ráðamenn teldu óhætt að hafa sóknina nær óhefta fyrst útlendingunum hefði verið stjakað á brott. Skammsýni og sérhagsmunir virtust öllu ráða.

Nokkrum árum síðar var ljóst að takmarka yrði þorskveiðar svo að menn þurrysu ekki miðin, meðal annars á nýjum skuttogurum í



Mynd / Sigurður Bogi Sævarsson

mörgum plássum. Eftir á að hyggja urðu þeir of margir of fljótt þótt skilja verði kapp fólks á hverjum stað. Kvótakerfi var komið á og síðan þróaðist það í tímans rás með veiðiheimildum sem má framselja og veðsetja sem eign væri. Kvóti færðist frá þeim minni til hinna stærri. Það sem var hagræðing í augum sumra fannst öðrum ósvinna, ekki sist þeim sem vildu og vilja taka af öll tvímæli um það að þjóðin eigi fiskinn í sjónum.

Í þeim hópi var Guðmundur Kjærnested, skipherra á flaggskipum Gæslunnar í þorskastríðum áttunda áratugarins og sannkölluð þjóðhetja. „Ég segi fyrir mig,“ sagði Guðmundur um síðustu aldamót, „að ég hefði ekki staðið í þessari baráttu öll þessi ár ef ég hefði getað ímyndað mér að staðan yrði svona nokkrum árum síðar.“

Oft hefur verið vitnað til þessara orða. Þorskastríðin verða þannig vopn í stjórnmálabaráttu samtímans og mörg önnur dæmi mætti nefna. Árið 2006 var þess til dæmis minnst að þrír áratugir voru liðnir frá lokum síðasta þorskastríðsins. Þá kom út veglegt fylgirit Morgunblaðsins, „Átökin um auðlindina“. Þar var Geir Hallgrímsson í fyrirrúmi, forsætisráðherra og formaður Sjálfstæðisflokksins þegar barist var til sigurs árið 1976. Aftur á móti var varla minnst einu orði á Lúðvík Jósepsson, væntanlega með þeim rökum að hann var þá í stjórnarandstöðu. Aðdáendum Lúðvíks, sem náðu langt út fyrir raðir hins gamla og horfna Alþýðubandalags, fannst hins vegar illa að honum vegið. Einn spurði svona: „Hvernig í veröldinni tókst mönnum að gefa út 24 síðna blað um þorskastríðin ... án þess að minnst einu orði á Lúðvík Jósepsson?“

Við gætum tínt til fleiri dæmi, meðal annars rifrildi um það hvort Framsóknarmenn eða Sjálfstæðismenn hefðu varið hagsmuni Íslands betur. „Undirlægja Framsóknarmanna er þekkt,“ sagði einn í síðarnefnda liðinu í skoðanaskiptum á Fésbók og þá varð öðrum ekki orðavant: „Þetta eru mestu ósannindi sem ég hef lengi lesið. Þó að ég sé ekki Framsóknarmaður vita allir að Framsókn dró Íhaldið á hárinu.“

Það segir kannski sitt um minni söguvitund landsmanna að á hálftrar aldar afmæli lokasigursins góða hefur lítið sem ekkert verið karpað um það hvaða stjórnmálaleiðtogi eða flokkur stóð sig best í baráttunni. En kannski höfum við bara öðlast skýrari sýn á þessa sögu eftir því sem tíminn liður og öldur lægir?

” Á heildina lítið verður því að segja að við gersigruðum ekki Breta hverju sinni, við sömdum við þá. Að sama skapi hefur einingin gjarnan verið ýkt...

Þá þurfum við reyndar að huga næst að því hvernig þorskastríðin hafa verið notuð í umræðum um stöðu Íslands í alþjóðasamfélaginu. Fyrst má nefna að því hefur gjarnan verið haldið fram að við Íslendingar höfum ætíð verið í fjarbroddi. Kröfugerð Íslendinga í landhelgisbaráttunni varð „kjarninn í nýjum alþjóðalögum“, sagði einn valdhafinn árið 2003 og þremur árum síðar lýsti annar þeirra alþjóðapróun á sviði hafréttar þannig að Ísland hefði verið „leiðandi í þeirri vinnu“.

Þorskastríðin hefur líka borið á góma þegar rætt er um Evrópumál. Það sást vel í deilum um aðild Íslands að Evrópska efnahagssvæðinu undir lok síðustu aldar. „Ég er á móti þessu drasli öllu af því ég vil ekki Evrópubandalagsflotann á nýjan leik inn í landhelgina,“ sagði einn andstæðinganna, Steingrímur J. Sigfússon. Hann var lengi í sama forystusæti og Lúðvík Jósepsson gegndi fyrir Alþýðubandalagið á Austfjörðum.

Viðlíka stef áttu eftir að hljóma oftar á nýrri öld. „Hvar er Lúðvík Jósepsson Icesave-málsins?“ Þannig spurðu liðsmenn Indefence-hópsins vorið 2009 og svo í framhaldi af því: „Hvernig ætli landhelgisdeilurnar hefðu endað ef „mjúka leiðin“ hefði verið farin í samningum við Breta?“ Um svipað leyti var tekist á um þá stefnu ríkisstjórnar Samfylkingar og Vinstri grænna að sækja um aðild að Evrópusambandinu. Stjórnarliðar voru ekki samstiga og Jón Bjarnason sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra reyndist einn harðasti andstæðingur þess að Ísland gengi í sambandið. „Þeir sem muna stækkun landhelginnar trúa ekki að nú skuli vera til sá Íslendingur sem vilji framselja hana,“ sagði hann vígreifur. Í liði stjórnarandstæðinga vitnaði Gunnlaugur Þór Þórðarson líka í landhelgissöguna eins og hann þekkti hana. „Ef núverandi ríkisstjórn hefði verið við völd í síðasta þorskastríði þá hefði hún örugglega sótt um aðild að breska heimsveldinu!“ Þrumaði hann yfir þingheim.

Að visu reyndu sumir í ráðherraliðinu einnig að beita þorskastríðunum í þágu síns málstaðar. Þannig kvaðst Össur Skarphéðinsson utanríkisráðherra sannferður um að Íslendingar gætu náð hagstæðum aðildarsamningi við

Evrópusambandið og rökin voru meðal annars sótt í landhelgissöguna: „Ef menn hefðu haft sömu viðhorf og sumir þeirra háttvirtu þingmanna sem hér hafa talað í dag á tímum þorskastríðanna, ja, herra guð. Ekki hefði ég treyst slíkum mönnum til að semja um hag Íslands ef menn ganga til samninga með því hugarfari fyrir fram að þeir hljóti að tapa.“

Svona var liðin tíð notuð í orrahrið samtímans og það eru engin tíðindi. „Sagan var valdataeki, þá sem nú,“ skrifaði Guðrún Nordal, forstöðumaður Árnastofnunar, eitt sinn um sagnaritun á Sturlungaöld. Vissulega lifum við ekki á svo vályndum tímum en við tökumst á með orðum og höldum því vonandi áfram. Þar liggur grundvöllur frelsis og framfara.

Sjálfur byrjaði ég að rannsaka sögu þorskastríðanna um síðustu aldamót. Þá var maður ungur og djarfhuga sagnfræðingur, staðráðinn í að endurskoða viðtekin sannindi um liðna tíð. „Saga þorskastríðanna er merk saga smáþjóðar í hörðum heimi,“ skrifaði ég eitt sinn, „allt of merk til að hún sé gerð að væminni goðsögn um einhug og frumkvæði sem ekki var.“

Stundum hættir fólki einmitt til að ýkja sumt í þessari sögu, ekki sist sigrana, eininguna og frumkvæðið. Vissulega vannst lokasigur en öllum átökum við Breta lauk með einhvers konar samningum og málamiðlunum sem mæltust misvel fyrir. Stjórnarandstæðingar í Alþýðubandalagi og Framsóknarflokki kölluðu sáttina um lok fyrsta þorskastríðsins 1961 „landráðasamning“ og algera uppgjöf. Bretar voru ánægðir með bráðabirgðasamkomulagið um lyktir annars þorskastríðsins 1973 en hér heima logaði allt í illdeilum og lá við stjórnarslitum.

Á heildina lítið verður því að segja að við gersigruðum ekki Breta hverju sinni, við sömdum við þá. Að sama skapi hefur einingin gjarnan verið ýkt. Liðsmenn Landhelgisgæslunnar sökuðu ráðherra um vesaldóm eða flokkspólitískt argaþras, sjómenn sökuðu Gæslumenn stundum um að standa ekki í stykkinu, andúðar gætti milli embættismanna í lykilstöðum og djúpstæðar deilur ríktu allan tímann á vettvangi stjórnmálanna. Auk þess voru skiptar skoðanir um grundvallarákvarðanir: hvenær og hvort semja ætti við andstæðingana eða hvort lúta ætti lögsögu Alþjóðadómstólsins í Haag.

Að sjálfsgöðu var einhugur um lokatakmarkið, full yfirráð yfir Íslandsmiðum, en með því er aðeins hálf sagan sögð. Hvaða gagn væri til dæmis í greiningu á deilum um samfélagsgærd og ólíkar hugmyndastefnur ef breitt yrði yfir þær með því að segja að samstaða hafi nú ríkt um það meginmarkmið að bæta hag borgaranna? Gleymum hvorki einingunni né ágreiningnum. Við stóðum sundruð saman.

Við megum líka hafa varann á þegar rætt er um mótun hafréttar í heiminum. Á hafréttarráðstefnum Sameinuðu þjóðanna léku Íslendingar aldrei lykilhlutverk. Þegar á leið vorum við í fylkingarbrjósti á Norður-Atlantshafi en frumkvæði og forystu á heimsvísu var fyrst að finna í Norður- og

Suður-Ameríku og síðar bættust nýfrjáls ríki í Afríku og Asíu í hópinn. Um margt má deila í þessari sögu en rás tímans verður aldrei haggð. Það sem gerðist í Rómönsku-Ameríku og víðar frá seinni hluta fimmta áratugar síðustu aldar varð ekki vegna ákvarðana og aðgerða Íslendinga á þeim áttunda. Í erlendum ritum um þróun hafréttar er þorskastríða og aðgerða okkar jafnan getið en nær aldrei þannig að við höfum ráðið för og aðrir fylgt.

Maður verður ekki minni föðurlandsvinur fyrir að nefna þetta og sjálfum finnst mér allt þetta liggja í augum uppi þegar vel er að gáð – eða eigum við kannski bara að ylja okkur við söguna eins og við vildum að hún væri? Valdhafar hverju sinni reyna gjarnan að móta sameiginlegar minningar þjóðarinnar, gera þær einfaldari að allri gerð og sveipaðar ljóma. En vandinn er sá að þá gleymist smám saman flókin saga þar sem rúm er fyrir ólíkar túlkanir og ályktanir.

Sagnfræðingar mótmæla einatt sögusmíð ráðamanna en mega sín ekki mikils, skrifandi fræðigreinar og lítt lesin rit, jafnvel sagðir neikvæðar nöldurskjóður sem sinni ekki þjóðarhag. Svavar Gestsson var vildarvinur og dýrmætur heimildarmaður um margt sem gerðist í heimi stjórnmálanna þegar hann lét að sér kveða í forystusveit Alþýðubandalagsins. Eitt sinn skrifaði hann að í rannsóknum mínum vildi ég „draga aðeins úr hetjuljómanum sem hvílir yfir landhelgismálinu í augum okkar flestra Íslendinga“. Og svo hélt hann áfram: „Stundum finnst mér Guðni ganga óþarflega vasklega fram í því. Af hverju megum við ekki eiga þennan eina hetjuljóma Íslandssögu tuttugstu aldarinnar í friði? En Guðna gengur gott eitt til; hann vill gæta jafnvægis eins og honum ber að gera sem vísindamanni.“

Í aðdraganda forsetakjörs 2016 varð gagnrýnin hvassari um stund. „Guðni talaði um að þorskastríðið væri goðsögn, vitleysa og hetjusagnir.“ Svo mælti Davíð Oddsson, forsetaefni og forsætisráðherra um árabíl. Þar var of djúpt í árinni tekið en blessunarlega naut ég þess einnig að ræða við Davíð á vingjarnlegri nótum um þessar og aðrar örlagastundir í sögu þjóðarinnar. Í embætti sagði ég svo stundum að ólíku væri saman að jafna, að vilja láta til sín taka í heimi háskóla og fræða þar sem fólk skal vera gagnrýnið og óháð og verða síðan þjóðhöfðingi sem hefur það nánast skrifað í starfslýsingu sína að efla og styrkja sjálfsmynd þjóðarinnar, meðal annars með því að hampa merkjum áföngum og áhrifum á alþjóðavettvangi.

Vandinn og vegsemdin felast í því að sameina hvort tveggja, glæsta sögu um baráttu smáþjóðar fyrir tilverurétti sínum og sjálfsagðar frásagnir af ágreiningi og átökum sem byggjast á ótvíræðum heimildum um það sem gerðist í raun. Þorskastríðunum er lokið. Segjum söguna í öllum sínum blæbrigðum.

Höfundur er sagnfræðingur og gegnir prófessorsstöðu í nafni Jóns Sigurðssonar við Háskóla Íslands. Síðar í mánuðinum gefur Sögufélag út nýtt rit hans, Vald hinna veiku. Saga landhelgismálsins, 1971–1974.



HMS Falmouth siglir að Tý 6. maí 1976, undir lok síðasta þorskastríðsins. Atlögur freigátunnar að varðskipinu það kvöld voru svakalegar og mildi að ekki varð mannskaði. Óli Tynes, blaðamaður Vísis, var um borð í Falmouth og tók myndir af atganginum.

Geðheilsa drottninga skiptir máli

„Þegar ég keyrði hingað austur með tvo kassa af suðandi flugum aftur í, var það vissulega heillandi, en á sama tíma spurði ég sjálfa mig: Hvernig dettur þér í hug að gera þetta? Ég gat ekki svarað því, en ég sé ekki eftir neinu, þetta hefur verið bæði gaman og gefandi,“ segir Agnes Geirdal, býflugnabóndi á Galtalæk í Biskupstungum, en undanfarin 14 ár hefur hún verið með býflugnabú þar í skóginum, eða alveg frá því hún og Guðfinnur Eiríksson, maður hennar, fluttu búferlum frá Reykjavík í uppsveitir Árnessýslu.

Kristín Heiða
Kristinsdóttir

khkkristin@gmail.com



„Býflugnaævintýri mitt á upphafsitt í því að ég kom á heimili Ásthildar Magnúsdóttur þegar ég var í textílnámi í Myndlistaskólanum í Reykjavík. Hún kenndi okkur vefnað og við nemendurnir fórum í heimsókn til hennar á Selfoss. Inni í stofu hjá henni stóðu nokkrir hvítir frauðkassar sem vöktu forvitni mína. Þeir reyndust vera tilvonandi býflugnabú Ásthildar og hún hvatti mig til að prófa sjálf að gerast býflugnabóndi.

Ári seinna fór ég á námskeið í býflugnarækt, þegar hvað mest var að gera hjá mér. Ég var að vinna að lokaverkefni í textílnáminu og við hjónin nýbúin að ákveða að selja húsið okkar í Reykjavík, henda fullorðnu sonum okkar út af heimilinu og flytja hingað austur að Galtalæk, þangað sem foreldrar mínir höfðu flutt rúmum tíu árum áður.

Galtalækur er í Bræðratungusókn og það vildi svo til að sú sókn átti að sjá um skemmtiatriði á þorrablóti sveitarinnar það árið og við nýbúarnir vorum umsvifalaust virkjaðir. Við keyrðum austur í Tungur í hverri viku til að æfa frumsamin leikatriði og höfðum engan tíma til að sýna húsið okkar í bænum fyrir væntanlega kaupendur. Á þessu þorrablóti vorum við hjónin á hátindi okkar listræna ferils á sviði,“ segir Agnes spök og bætir við að hún hafi dregið Guðfinn með sér á býflugnanámskeiðið og látið hann sitja tímana, því hún hafði engan tíma til að mæta.

„Ég tók samt prófin, en þegar ég fékk skilaboð frá Býflugna-ræktendafélagi Íslands um að

flugurnar sem ég hafði pantað væru komnar, þá fékk ég smá áfall, ég vissi ekkert hvað ég væri búin að koma mér út í. Ég fékk tvö bú, tvo kassa fulla af flugum, tvær drottningar með sínar þernur, um tuttugu þúsund flugur.

Ég hringdi í örlagavaldinn Ásthildi og sagðist ekki treysta mér í þetta, en hún sagði að ég yrði að taka búin að mér, það væri ekki aftur snúið, flugurnar væru komnar. Ég brunaði í bæinn að sækja suðandi smádyrin og hér hef ég búið með flugur síðan.

Býflugur eru skógardýr og þær una hag sínum vel í skóginum á Galtalæk.“

Tvö þúsund egg á dag

Agnes segir það vera mikla kennslu í líffræði að vera býflugnabóndi.

„Hvert bú getur verið margir kassar með einni drottningu og mörg þúsund þernum. Drottning verpir um tvö þúsund eggjum á dag og hún getur lifað í þrjú til fimm ár. Flugurnar fljúga tvo til fimm kílómetra frá búunum en veður hefur mikil áhrif á þær og afkomu búanna.

Hiti, vindur og úrkoma skipta þar mestu. Rigningarsumur eru ekki góð fyrir búin, því flugurnar eru svolítið þjattaðar, þær eru ekki mikið fyrir að fljúga út í rigningu, enda eiga þær hvorki stígvél né regnhlífir.

Umhleytingar á vetrum geta líka orðið til þess að flugur deyja, en þær liggja í dvala yfir veturinn. Ef það kemur hlýr veðurkaflí fljótlega eftir áramót þá eiga flugurnar það til að vakna og fara á stjá, sem er ekki gott. Í miklum umhleytingum er hætta á að búin fari illa.

Búin geta líka átt það til að svelta ef þær fara of snemma af stað og allur gróður er enn í dvala.



„Býflugnabændur fara á hestbak þegar þeir hafa ekkert að gera,“ segir Agnes og skellir sér á bak hryssunni Stjörnu sem býr í skóginum á Galtalæk. Tíkin Þoka fylgist með reiðlaginu, en Stjarna er verk eftir mæðgurnar löðunni Ösp og Björk Gunnbjörnsdóttur.

Eftirsóknarverðast er að það sé kalt allan veturinn, helst frost og snjór, en lofti þó vel um búin.“

Agnes segir að á góðum sumrum þurfi ekki að sinna búunum mikið. „Ég var mjög samviskusöm fyrst og fór að athuga búin á sjö daga fresti. Eftirlitið felst í því að lyfta upp hverjum ramma og skoða hvort eitthvað sé að, hvort það sé komið drottningarhólf, hvort það sé nægt fæði, hvort drottningin sé að verpa og annað slíkt.

Í býflugnabúskap fer maður smám saman að þekkja flugurnar og bera kennsl á hvort það sé til dæmis streitulykt í búunum. Ég heyri á suðinu í þeim hvort það sé einhver þirringur eða hvort þær mali af sælu og sátt, en karakter í hverju búi fer eftir því hvernig geðheilsan hjá drottningunni er.

Nú orðið kann ég líka að lesa í hreyfingar flugnanna, en hvernig þær fljúga segir ýmislegt. Stundum taka flugurnar upp á því að stinga af, sem kallað er „að sverma“, en þeirra eðli er jú að fjölga sér, búa til fleiri drottningar, sem þær gera ýmist með því að verpa inni í búi eða með því að stinga af.

Ef það fer ekki nógu vel um þær í búinu þá stinga þær af og drottningin með, þá er maður búinn að missa búið út í buskann. Það þarf að vera dálítið á tánum í kringum þennan búskap, læra að þekkja flugurnar og bera virðingu fyrir þeim, ekki trufla þær af mikið, því þær eru viðkvæmar fyrir áreiti og eru flóttadýr. Þetta er eins og með aðrar skepnur, við lærum mest af umgengi við þær.“

Hunang er eins og vín

Agnesi finnst skemmtilegt og dýrmaett að leyfa ömmustelpunum sínum að taka þátt í býflugnabúskapnum, að fylgjast með hvernig hunang verður til, enda eru litlu skotturnar hennar sólgnar í hunang.

„Á haustin er okkar uppskerutími, en magnið sem búin gefa af sér af hunangi er mjög misjafnt eftir árum og einstökum búum.

Annað árið mitt með flugurnar varð annað búið strax mjög stórt, en ekki hitt. Minna búið gaf mér sex kíló af hunangi, en hitt búið gaf mér þrjátíu og sex kíló. Munurinn getur því verið mjög mikill og fer eftir því meðal annars hversu dugleg drottningin er að verpa.

Þegar ég tek hunangið úr búunum að hausti þá er ég í raun að stela hluta af vetrarforða flugnanna, en ég fœðra þær síðan á sykurvatni fram á haust. Ég yfirvetra búin á tveimur til þremur kössum, en hver kassi er með tíu ramma. Yfir sumartímann ná flugurnar oft að fylla þrjá til fimm kassa.“

Eins og er selur Agnes ekki frá sér hunangið í verslanir, hún segir það aðallega vera til einkanota, fyrir heimilið, vini og vandamenn, en þó selji hún á markaði í sveitinni og beint frá býli ef fólk bankar upp á.

„Hunang er eins og vín, bragðið er misjafnt eftir því hvaðan það kemur. Í skógi býflugna minna vaxa villt íslensk blóm og þær er fífillinn friðaður, en flugurnar nýta sér allt, líka trjákvöðu, skítinn af grenilúsinni og fleira. Hjá okkur vex líka valmúi sem gefur sérstakt bragð. Þegar við býflugnabændur höfum verið með kynningu á okkar hunangi, finnur fólk að ekkert hunang smakkast eins.“

Tengdadæturnar áhugasamar í skógræktinni

Agnes er ekki aðeins býflugnabóndi, hún er líka stoltur skógarbóndi í félagi með stórfjölskyldunni.

-Framhald á síðu 30.

Jarðvegsþjöppur frá Ammann

Mikið úrval af þjöppum á lager með rafmagnsmótor, dísil eða bensínmótor

Wendel



Tangarhöfði 1 / 551-5464 / wendel.is / wendel@wendel.is

H. HAUKSSON EHF.



Stöðluð hús úr límtré og yleiningum

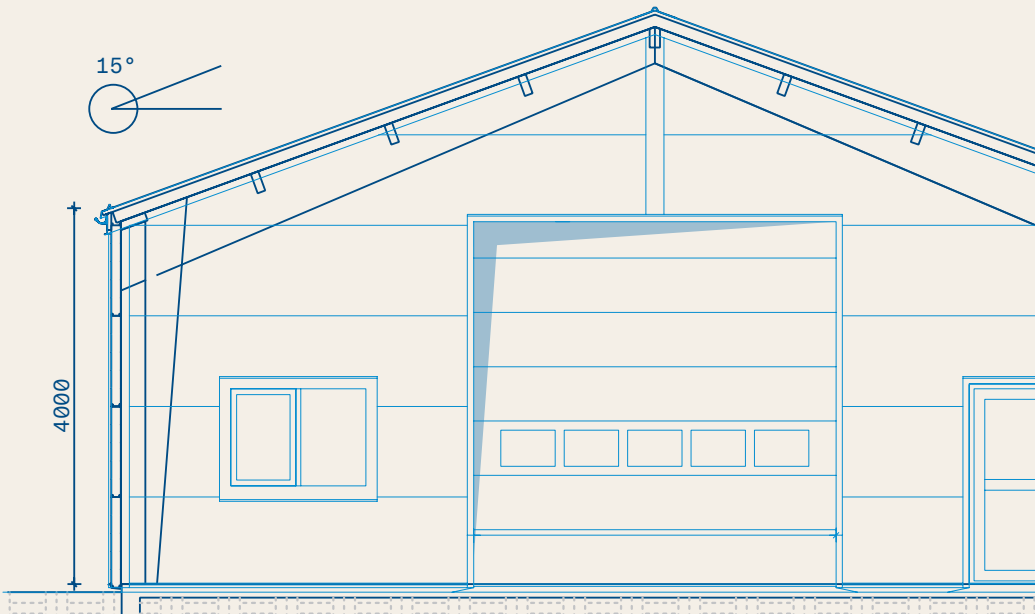
- 1 x lónaðarhurð
- 2 x gönguhurðir
- 1 x gluggi

- Burðarvirki úr límtré
- Þak klætt 80mm PIR yleiningum
- Veggir klæddir 60mm PIR yleiningum
- Úrval lita á þak og vegg
- Aðaluppdrættir og teikningar af sökkli og burðarvirki fylgja
- Festingar og efni til uppsetningar innifalið
- Finnsk framleiðsla

Stærðir

BREIDD	LENGD	VERÐ M. VSK.
12m	20m	17.400.000 kr.*
14m	20m	19.978.000 kr.*
14m	25m	22.430.000 kr.*
16m	25m	25.590.000 kr.*

*Tilboðsverð gilda til 30.09.2026 *Afreiðslutími ca. 14 vikur



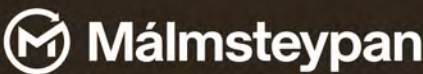
H. HAUKSSON EHF. Ögurhvarfi 8, 203 Kópavogur | 588 1130 | hhauksson.is | hhauksson@hhauksson.is

Jarðvegsgrindur

Fyrir bílastæði, göngustíga, garðinn og margt fleira



- Auðveld
uppsetning
- Sterkt
yfirborð
- 100%
endurunnið efni



„Þegar foreldrar mínir, Sigurbjörg Snorradóttir og Njörður Geirdal, keyptu jörðina Galtalæk fyrir tæpum fjörutíu árum, þá var það fyrst og fremst til ræktunar á nytjaskógi og við settum strax niður plöntur fyrsta árið.

Við Guðfinnur fluttum lögheimili okkar að Galtalæk fyrir sextán árum en fluttum þangað alkomin tveimur árum síðar. Á næstu jörð við hliðina, hingað í Borgarholt, fluttum við Guðfinnur svo fyrir átta árum,“ segir Agnes og bætir við að nágrennbóndi hennar heitinn, Sveinn í Bræðratungu, hafi hvatt þau til að kaupa jörðina.

„Hann vildi ekki fá ókunnugt fólk sem nágrenna, með hesta kannski, en við gátum ekki annað en hlegið því við vorum alltaf að stugga við kindunum hans Sveins sem komu stundum yfir til okkar á Galtalæk. Mér fannst þessi hvatning Sveins mikil meðmæli, hann var þá eftir allt saman ánægður með okkur sem nágrenna,“ segir Agnes og bætir við að móðir hennar búi enn á Galtalæk, en faðir hennar lést fyrir tveimur árum.

„Synir okkar Guðfinns og fjölskyldur þeirra eru líka hér öllum stundum og taka þátt í skógræktinni, þau eru alltaf að brasa eitthvað. Við erum lánsöm með tengdadætur því þær hafa báðar mikinn áhuga á skógrækt. Björk, tengdadóttir okkar, er vöruhönnuður og kennir smíði í grunnskóla, hún notar mikið efni úr skógi í kennslu. Fyrir þremur árum voru hún og tónlistarkennari vinur hennar með sumarnámskeið hér á Galtalæk fyrir grunnskólabörn. Þar var unnið við að tálga og tónlist samin í skóginum.“

Fyrsta kynslóð skógarins á Galtalæk

Agnes segir heilmikið það að vera skógarbóndi, t.d. þurfi að koma niður ótal litlum plöntum í hvaða veðri sem er, en þau hafa alltaf reynt að klára gróðursetningu hvert ár fyrir 17. júní.

„Eftir því sem skógurinn stækkar þá fækkar vissulega gróðursetningum, en mesta vinnan núna felst í að hirða skóginn, grisja og kvista, taka neðstu greinarnar þegar tré er komið upp í vissa hæð, til að forða timbri framtíðar frá of stórum og of mörgum kvistum, en stærsti hlutur skógarins okkar er hugsaður sem nytjaskógur. Þetta er fyrsta kynslóð skógarins hér á Galtalæk



Græn drottning umkringd þernum sínum.



Þerna að koma heim með rautt frjódeig.

sem hefur þurft að berjast áfram og mestu verðmæti hans felast í því að undirbúa jarðveginn fyrir nýja kynslóð skóga sem verða mun verðmætari til vinnslu skógarafurða.“

Agnes segir að í upphafi hafi þau fengið skógræðing til að skipuleggja jörðina til skógræktar og leiðbeina með hvaða plöntur hentuðu. „Hann seldi foreldrum mínum þá hugmynd að Galtalækur væri tilvalin jörð fyrir

lerki og settar voru niður um sextíu og þrjú þúsund lerkiplöntur fyrstu tvö árin. Fáar þeirra lifðu af, það var barrfellir í lerkinu, mögulega ranabjalla og fleira. Þetta var mikið áfall og dýrt, því á þeim tíma höfðum við ekki aðgang að plöntum hjá Skógrækt ríkisins. Þær fáu greni- og furuplöntur sem við höfðum stolist til að stinga niður, þvert á ráð skógræðingsins, þær lifðu vel.

Í skóginum okkar eru mikil náttúruleg afföll og fyrir vikið er hann ekki mjög þéttur og fjölbreyttur, en skógrækt er hugsuð tvö hundruð ár fram í tímann. Því miður hefur skógrækt hjá bændum verið hent á milli ráðuneyta frá því við byrjuðum

” Pólitískar ákvarðanir hafa orðið til þess að skógarbændur eru orðnir útundan.

í þessu, en hér áður fyrr höfðum við góðan aðgang að vísindamönnum og milli skógarbænda var góð samvinna. Landshlutabundin skógræktarverkefni voru lögð niður og fóru undir deild hjá Skógrækt ríkisins, en við það hvarf þúðrið og náðin hjá skógarbændum. Þegar svo Landgræðslan og Skógrækt ríkisins voru sameinuð, þá var skógræktinni ýtt út í horn og fjölmörgum skógræðingum sagt upp, því nú þykir finna að rækta upp mýrar og votlendi.

Pólitískar ákvarðanir hafa orðið til þess að skógarbændur eru orðnir útundan. Ég var formaður skógarbænda lengi vel, en það er slítandi að vera sá sem ber upp óvinsælar ábendingar,“ segir Agnes og bætir við að engan bilbug sé að finna hjá stórfjölskyldunni á Galtalæk, þau ætli ótrauð að halda áfram að sinna skógræktinni.

Saga kynslóða í fjósinu

Barnabörnin sækja stíft að vera hjá Agnesi ömmu í sveitinni, enda ævintýraveröld, hvort sem þau leika sér úti í náttúrunni, í bílabragganum hjá afa eða í fjósinu hjá ömmu.

„Rigningarsumarið þegar eldri sonur okkar gifti sig og bauð til sveitabréðkaups hér í Borgarholti, fjarlægðum við innvols úr fjósinu sem áður hýsti kýr fyrri eigenda, við máluðum, lögðum pallaefni á gólfen og gerðum huggulegt fyrir brúðkaupsgestina.

Síðan þá hefur fjósið verið mín vinnustofa og leiksvæði ömmustelpnanna. Ég tími ekki að henda gömlum hlutum, hér í fjósinu er saga margra kynslóða, hlutir frá forfeðrum og formæðrum okkar, til dæmis rokkur frá langömmu minni.

Hér er líka barnahorn og leiksvið þar sem ömmustelpurnar setja upp frumsamdar sýningar. Þær vinna hér daginn út og inn, mega nota allt hráefni sem þær finna, ull, tré, tölur, efnisbúta, garn og fleira. Ég er í fullri vinnu sem amma, enda vil ég að krakkarnir læri gömlu handbrögðin, að spinna, smíða, þrjána og tálga.“

JAKKATILBOÐ

Moor Padded Blár

Escape Quilted

Moor Padded Brúnn

Verð kr. 15.950 -

SMÍÐUM FRÁ GRUNNI OG GERUM VIÐ

ALLAR GERÐIR

TJAKKA

VHE • Melabraut 27 Hafnarfjörður • Hraun 5 Reyðarfirði
Sími 843 8804 • Fax 575 9701 • www.vhe.is • sala@vhe.is

FÆRANLEGIR ELDSNEYTISTANKAR

FYRIR VERKTAKA, BÆNDUR OG ÚTGERÐARMENN

- ÖRUGG ELDSNEYTISGEYMSLA
- FYRIR FJÖLBREYTT ÚRVAL ELDSNEYTIS
- STERK OG ENDINGARGÓÐ PE-SMÍÐI
- ÁREIÐANLEGAR RAFMAGNSDÆLUR



CARRYTANK® PICKUP

220 LÍTRAR DÍSEL *PASSAR UNDIR LOK Á PALLBÍL*
440 LÍTRAR DÍSEL
400 LÍTRAR DÍSEL + 50 LÍTRAR ADBLUE



VÖRULÍNA FYRIR ÖLL VERKEFNI



EMILCADDY®
55 LÍTRAR
DÍSEL, BENSÍN EÐA ADBLUE



EMILCADDY®
110 LÍTRAR
DÍSEL EÐA BENSÍN



CARRYTANK®
330 EÐA 440 LÍTRAR
DÍSEL



CTK®
220 LÍTRAR
DÍSEL



HIPPO TANK®
980 LÍTRAR
DÍSEL

FREKARI UPPLÝSINGAR OG VERÐ

📞 HJÖRVAR 774 7327

📞 KRISTJÁN 659 2994

✉️ TANKAR@TANKAREHF.COM

Þarft þú að láta bora??

Heitt vatn? Kalt vatn?? Varmaskiptir??

**Við hjá Finni ehf. búum yfir
tækjakosti af allra nýjustu gerð.**

**Við borum niður allt að
600 metrum með beltabor
sem auðvelt er að koma að
á erfiða staði.**

Við borum um allt land.

Fyrir frekari upplýsingar,
sendið á finnur@finnurehf.is eða
hringið í síma 897-1490





Kíkt undir síðasta dúkinn sem átti eftir að taka af akrinum. Þar höfðu rauðrófur sprottið vel.

Myndir / eks

Útiræktun:

Vilja fá fleiri með sér í moldina

Edda Kristín Sigurjónsdóttir
edda@bondi.is

Búskapur Indíönu og Ingólfs er enn í mótun en þau dreymir um félagslandbúnað og að fá fleiri með sér í ræktunina. Áherslan er á félagsandann og lífsstílinn. Þau segja það að eignast eitthvað ekki vera meginmarkmið, heldur að rækta góðan mat og þjóna nærumhverfinu. Indiana og Ingólfur útirækta grænmeti í Leifshúsum á Svalbarðsströnd og áskrifendur fá reglulegar sendingar af brakandi fersku auk þess sem þau halda úti

heiðarleikabúð í hlaðinu. Þau segja stemninguna í Eyjafirðinum góða, þar sé blómlegt samfélag framleiðenda sem þau sjá fyrir sér að geti unnið meira saman í að efla sölu á vörum beint frá býli.

Grasker og fótbolti

Við göngum út á akurinn og virðum fyrir okkur góða sprettu. Heiðrikja er yfir Eyjafirðinum, hlýtt og léttur andvari. Indiana sækir bústið hnúðkál, flysjar og hundurinn Pablo bíður spenntur eftir að grípa flusið og kjamsa á því. Hnúðkálið er vægast sagt sætt og safaríkt, holdið hlýtt og sólbakað. Namm. Fleira góðgæti

sprettur upp úr hverri röðinni á fætur annarri. Rauðrófurnar eru í góðum vexti, gulrófur og næpur orðnar fullþroskaðar, fagurgrænir kollar spergilkálsins farnir að skjótaskast upp og hvítkál, grænkál og fleiri tegundir í góðum vexti.

Ingólfur Örn Kristjánsson og Indiana Þórsteinsdóttir útirækta í Leifshúsum á Svalbarðsströnd í Eyjafirði undir merkinu Sveitin okkar, og eru auk þess með litla ræktun í gróðurhúsi þar sem graskerin eru orðin á stærð við fótbolta númer 5 og humlurnar zuðuðu í sólblómum.

Á síðasta ári var uppskeran um 13 tonn og þau stefna á svipaða uppskeru í ár á ræktunarlandi sem

er rétt innan við hektara. Dagsljóst er að hér eru bjartsýnir ræktendur á ferð, sem veigra sér ekki við að gera tilraunir í bland við að sinna þeirri ræktun sem þau vita að virkar vel við íslenskar aðstæður. Upp úr krafsinu kemur að Ingólfur er fyrrverandi atvinnumaður í fótbolta svo keppnisandinn og þrautseigjan eru honum eðlislæg og Indiana er tónlistarkennari, alin upp í sveit og með góða reynslu úr ræktun og sköpunarkraftinn í farteskinnu.

Bæði hafa unnið utan bús á veturna og reksturinn þannig gengið upp. Indiana hefur sinnt tónlistarkennslu á Húsavík þar sem hún kennir á fimm hljóðfæri og Ingólfur unnið hjá Snow dog hundasleðaferðum.

Kunna vel við sig í Eyjafirðinum

Indiana segir þau hafa byrjað að hugsa um grænmetisræktun þegar þau fóru að ræða hvaðan maturinn á disknum þeirra kæmi. Hún segist alin upp við að borða ferskt grænmeti, mamma hennar og amma hafi ræktað mikið úti og í gróðurhúsi á sveitabænum þar sem hún ólst upp.

Saman bjuggu þau í Noregi í nokkur ár þar sem Ingólfur var atvinnumaður í fótbolta og eftir að þau eignuðust barn þá byrjuðu þau að rækta sjálf í garðinum sínum í norska sumrinu.

Indiana og Ingólfur hófu ræktun í Reykjadal suður af Húsavík, hvaðan Indiana er ættuð, en rætt var við þau í blaðinu árið 2024 þegar þau höfðu nýhafið ræktun þar. Nú hafa þau flutt sig í Eyjafirðinn þar sem þeim líður vel og vilja gjarnan vera áfram.

Markmið þeirra er að safna til að geta komið sér endanlega fyrir á einum stað. „Mig langar eiginlega bara að vera hérna í firðinum,“ segir Ingólfur og Indiana tekur undir. Hann

er frá Grundarfirði og er þakklátur fyrir nærveru við sjóinn á meðan Indiana sækir meira inn til landsins. Eyjafjörðurinn sameinar því það sem þau sækjast eftir.

Eftirsóknarverður lífsstíll

„Draumurinn okkar er að halda áfram að búa okkur líf þar sem við erum að gera hluti sem okkur langar að gera og þar sem við þurfum ekki að fara í frí, heldur sinna því sem við elskum,“ segir Ingólfur.

„Okkur langar að rækta okkar eigin mat, ekki endilega vera með risastóra ræktun en vera með búð í hlaðinu og þjóna íbúum á svæðinu,“ bætir Indiana við. Sjálfsafgreiðslubúð er nú opin hjá þeim í Leifshúsum út ræktunartímabilið og einnig er hægt að skrá sig í áskrift af grænmeti.

„Mér finnst heillandi að kaupa beint af bónda,“ segir Indiana, „frekar en að kaupa allt í sama súpermarkaðnum, við viljum vita hvaðan maturinn okkar kemur.“

„Þetta fjallar meira um lífsstílinn,“ segja þau í kór. Lífsstílnum lýsa þau sem rólegum og einföldum, tilraun til að komast út úr æsingnum og hamaganginum sem er ríkjandi í samfélaginu. Þau segjast alltaf hafa nóg að gera en það sé á annan máta en í þéttbýli.

Dreymir um félagslandbúnað

„Við trúum að við getum ræktað miklu meira grænmeti en við erum að gera og við viljum fá fólk með okkur í moldina. Ekkert af þessu er eins flókið og fólk heldur. Allar plönturnar vilja vaxa og gefa af sér. Eg upplífi það þannig að það sé ekki ein rétt leið, heldur þurfi að finna út hvað virkar á hverjum stað,“ segir Ingólfur.



Hnúðkálið var sólbakað, holdið sætt og safaríkt.

Hann útskýrir að þau horfi til einhvers konar félagslandbúnaðar eða samyrkjubús, þar sem fólk geti bæði ræktað í félagi við þau og lært að rækta sjálft og keypt forræktaðar plöntur af þeim. Þannig geti myndast samfélag eða ákveðinn liðsandi sem á sér eins konar félagsheimili hjá þeim.

Stefán Sigríðar og Tryggvason og Inga Arnadóttir, eigendur Leifshúsa, buðu þeim að koma til sín og halda ræktuninni sem þau höfðu hafið í Reykjadalnum áfram. „Leifshús er ótrúlegur staður, í anda þess sem okkur langar að gera. Stefán og Inga eru brautryðjendur, þau hættu í kúabúskap og breyttu búinu sínu, sem er hinum megin við veginn, í hótél, sem þau svo seldu en voru búin að kaupa Leifshús og reka nú listasetur hér. Stefán er með endalaust af hugmyndum og hefur ástríðu fyrir því að skapa þennan stað. Inga hefur séð meira um ferðaþjónustuna.“ Ingólfur þekkti til þeirra og hafði stundum kíkt við í Leifshúsum til að sækja sér innblástur. Þar var eitthvað í þróun sem laðaði hann að sér.

„Daginn sem það kom í ljós að við vorum ekki að fara að halda ræktuninni áfram í Reykjadalnum,“ segir Ingólfur, „hringdi Stefán í mig og bauð okkur að koma hingað og rækta. Hann hafði ekki hugmynd um ákvörðunina. Þetta var smá ótrúlegt. Hvað svo verður í framhaldinu er óljóst,“ en markmiðið skýrt um að halda áfram að rækta. Ingólfur og Indiana hafa nú tekið að sér að sinna ferðaþjónustunni í Leifshúsum en skoða möguleika á störfum á móti útiræktuninni.

„Ég sé fyrir mér mikið líf, að fólk sækist í að koma og vera með okkur,“ segir Ingólfur. „Við gætum haldið úti viðburðastað. Á endanum er draumur að vera með stað sem fólk getur komið og dvalið á, hvort sem það eru ferðamenn eða fólk sem þarf að kúpla sig út og getur þá notið þess sem er verið að rækta og tekið þátt í því.“

„Þetta snýst ekki um að okkur langi að eignast eitthvað, heldur að gera það sem við viljum gera. Reksturinn verður þó auðvitað að ganga upp.“

Nálægð við markaðinn mikilvæg

„Það er mikilvægt að vera með markaðinn nálægt svo það er frábært að hafa Akureyri nálægt, en við viljum vera með ræktun sem er viðurðanleg í stærð og ekki eins og frystihúsavinna. Frekar þannig að fólk geti sótt sér mat beint til okkar eða verið í áskrift.“ Þau segja hægt að vera með minni ræktun og láta reikningsdæmið ganga upp með því að finna jafnvægi í umfangi og vinnu.

„Það er allt önnur tilfinning að borða það sem maður hefur ræktað sjálfur, það er allt önnur vara. Við fáum svona ferskt ekki inn í búðir.“ Síðasta sumar fóru þau með áskriftarpakka til Húsavíkur og seldu eitthvað á bændamarkaðnum í Krónunni sem kom sér vel, en markmiðið er að selja sem mest beint frá býli í nærumhverfinu.

Þau hafa einnig verið að selja litlu sveitarfélögunum í kring og leik- og grunnskólakrakkarnir á Svalbarðseyri, Hrafnagili og Grenivík hafa því notið góðs af ræktuninni.

Á tímabili síðasta sumar var uppskeran meiri en þau náðu að koma út. Þeim þótti liggja beint við að bjóða Akureyrarbæ grænmeti til kaups en gengu þar á vegg. Þar var í fyrstu tekið vel í boðið, en í ljós kom að innkaup bæjarins fara í gegnum Innnes, sem vildu ekki taka við grænmetinu nema fá það fyrst sent suður til pökkunar. „Við vorum ekki til í að taka þátt í svoleiðis vitleysu.“

Háskólinn á Akureyri, sjúkrahúsið á Akureyri, mótuneyti Samherja, North by Dill, Lyst, Skógarbistro og fleiri tóku fagnandi á móti mikilli uppskeru og vel gekk



Kíkt undir síðasta dúkinn sem átti eftir að taka af akrinum.

að koma uppskerunni í verð, eftir nokkra þrautagöngu með að finna góðar söluleiðir. „Flestir og stærstu veitingastaðirnir á Akureyri nenntu ekki að kaupa af okkur, heldur kaupa bara allt frá einum birgja. Rafn sem var á North by Dill og er nú yfirkokkurinn á Lyst í Lystigarðinum, kom í heimsókn og sýndi því mikinn áhuga að nota líka blóm og alls konar sem aðrir eru ekki að nota,“ segir Ingólfur. „Við þurfum fleiri svona staði, sem segja söguna, og vilja nota hráefni úr nærumhverfinu,“ bætir Indiana við.

Vitinn Mathús á Akureyri er þeirra stærsti viðskiptavinur og hefur einnig keypt annars flokks grænmeti og nýtt það til dæmis til að búa til súpur og krafta og geyma til vetrarins. „Við viljum frekar gera góða dila við svona viðskiptavini í nærumhverfinu. Í Sölufélaginu er ákveðin stöðluð mynd af því hvernig grænmeti á að vera.“

Vilja gera fleiri tilraunir

„Við myndum gera fleiri tilraunir ef við hefðum meira öryggi með ræktarland og söluleiðir,“ segir Ingólfur. „Eitthvað sem virkaði ekki í ræktun fyrir nokkrum árum gæti alveg virkað núna.“ Indiana segir þau ekki mjög dugleg að sækja um styrki og þau séu í raun ekki mikið viðskiptafólk.

Talið berst að áburðarmálum. „Það tekur einhver ár að vinna jarðveginna með lífrænum aðferðum, svo við höfum notað tilbúinn áburð, en langar að skoða þau mál betur þegar við getum horft lengra inn í framtíðina.“

Indiana er nú að skoða möguleikann á að hefja fjarnám í garðyrkjufræðum við Garðyrkju-skólann á Reykjum, þar sem færi gæfist á að skoða þau mál betur. „Þegar við vorum að byrja þá fengum við góðar ráðleggingar frá ráðunaut hjá Ráðgjafarmiðstöð landbúnaðarins. Hann ráðlagði okkur að nota mjög mikinn áburð, en við erum að nota brot af honum og það hefur gengið mjög vel.“

„Við höfum fengið kálflugu í part af uppskerunni og í Reykjadalnum fengum við gæsir í akrana. Þær voru bara svangar, greyin, heiðin var ekki nógu góð. En þær eru ægilegar.“

„Ég upplífi það þannig að við séum að öðlast góða reynslu, við erum að vanda okkur og um leið spyrja okkur hvernig við viljum

halda áfram. Við verðum í raun staðráðnari með hverju árinu í að vilja halda áfram á þessari braut.“

U-beygja úr atvinnumennsku í grænmetisræktun

„Þegar ég var 23 ára ákvað ég að verða framherji en hafði alltaf verið markmaður. Ég spilaði sem atvinnumaður sem framherji. Það sem mig langar að segja við ungt fólk er að ef það langar að breyta til, þá eigi það ekki að hika við það. Eina sem ég ætlaði mér var að verða atvinnumaður. Það er finn lærdómur fyrir lífið, að sökkva sér í það sem mann langar að gera. Finna út hvað það er og gera það bara. Vera samkvæmur sjálfum sér.“

Þetta snýst ekki um að okkur langi að eignast eitthvað, heldur að gera það sem við viljum gera

...

„Ég fann svo allt í einu að ég nennti atvinnumenskunni ekki lengur og skildi í raun ekki af hverju ég var að þessu. Fótboltinn tók allan tímann minn. Hugsunin mín breyttist og mig langaði að skapa eitthvað. Í fótboltanum þarftu alltaf að vera í góðu líkamlegu formi og það þýðir ekkert að slá slöku við. Ég spilaði með fimm liðum og við fluttum reglulega,“ segir Ingólfur um U-beygjuna sem þau ákváðu að taka eftir að dóttir þeirra fæddist, söðla um, flytja til Íslands og hefja ræktun.

Liðsandinn áfram mikilvægur

Ingólfur segir það gott fyrir sig að vera í félagsskap, teymisvinnan á fótboltavellinum hafi verið honum mikilvæg. Indiana tekur undir það, segir þau langa að búa til stað með fleira fólki. Þau séu þegar byrjuð og fleiri geti bæst í hópinn.

„Ef maður gæti búið til stemningu þar sem fleiri bændur sameinast um reglulega markaði þá væri það frábært, draumurinn okkar væri að hafa fastan vikulegan markað, jafnvel þar sem bændur skiptast á með afgreiðslu.“ Þau lýsa því að samfélag bænda á svæðinu

sé blómlegt og bjóði upp á slíka möguleika.

Hvítkál, grasker og rauðlaukur árið um kring

„Við erum nýbúin að klára uppskeru síðasta árs af hvítkáli, kartöflum og rauðlauk. Við eigum enn þá grasker frá því í fyrra. Okkur vantar betri geymslu fyrir uppskeruna til að geta átt stærri forða inn í veturinn,“ segir Indiana og bætir við að þau hafi ekki náð að anna eftirspurn, fólk hafi komið og kriað út eina og eina rófu og fleira eftir að uppskerutímabilinu lauk og leið á veturinn.

Uppskeran fyrir fyrstu grænmetis-pokana fyrir áskrifendur var í undirbúningi þegar blaðamañn bar að garði í þriðju viku júlí. Í bígerð var að uppskeran grænkál, næpur, hnúðkál, hvítkál, radísur og salat sem yrðu komin á matardíska áskrifenda innan fárra daga. Flestir áskrifendur eru í hálfsmánaðarlegri áskrift og svigrúm fyrir um 100. Fullt er í áskriftina þetta árið.

Á akrinum má nú finna rauðkál, blómkál, fjóluþlátt og grænt grænkál, hvítkál, spergilkál, hnúðkál, rauðrófur, gulrófur, næpur, lauk og rauðlauk, kartöflur, sellerí, sellerírót, gulrætur og radísur. Þau segja fáa veitingastaði vera með grænkál á matseðlinum sem sé óskiljanlegt og segja í raun frekar erfitt að selja grænkál sem sé þó ein af þeim tegundum sem vex gríðarlega vel við íslenskar aðstæður.

Vel gengur með heiðarleika-búðina þar sem gestir afgreiða sig sjálfir og leggja pening í krukku eða millifæra fyrir vörunum. „Við reynum að taka á móti fólki þegar við getum og sumir gestir kíkja við á akrinum sem er gaman,“ segir Indiana.

„Við erum að reyna að kenna fólki líka hvernig það getur nýtt grænmetið. Þú býrð kannski til öðruvísi mat með því sem er hægt að útirækta hér. En láttu þig hafa það, prófaðu bara!“ segir Ingólfur að lokum og uppsker hlátur Indiönu og blaðamanns, sem kveður glaðbeitta grænmetisbændurna í hlaðinu á Leifshúsum.

Auglýsing vegna skipulagslýsingar - deiliskipulag fyrir Nestún/lífsgæðakjarni á Hvammstanga



Sveitarstjórn (byggðarráð) Húnaþings vestra samþykkti á 1282. fundi sínum þann 13. júlí 2026 að auglýsa og kynna skipulagslýsingu vegna fyrirhugaðs deiliskipulags fyrir Nestún á Hvammstanga.

Skipulagssvæðið er um 4,8 ha að stærð og er vestan Norðurbrautar á Hvammstanga. Norðurmörk liggja við mörk deiliskipulags Túnahverfis, austurmörk við Norðurbraut, suðurmörk fylgja Spítalastíg og vesturmörk liggja rétt utan strandlínu. Innan svæðisins eru sjúkrahús, heilsugæslustöð, fjögur íbúðarhús, íbúðir aldraðra og spennistöð Rarik.

Tilgangur skipulagsins er að setja fram skilmála um framtíðaruppbyggingu á svæðinu. Mikil eftirspurn hefur verið frá einstaklingum og félagi eldri borgara eftir skipulagningu íbúðarsvæðis. Hluti svæðisins innan ÍB-5 hefur fengið vinnuheimtið lífsgæðakjarni, sem einkum er hugsaður fyrir eldra fólk. Markmiðið er að stuðla að fjölbreyttum búsetuformum, aðlaðandi umhverfi, samveru og öryggi.

Í deiliskipulaginu verður meðal annars gert ráð fyrir að:

- skilgreina eldri lóðamörk og byggingarreiti,
- afmarka nýjar íbúðarlóðir,
- skilgreina dvalarsvæði og bílastæði,
- afmarka göngu-, hjóla- og útivistarstíga um svæðið.

Ekkert deiliskipulag er í gildi fyrir svæðið. Í Aðalskipulagi Húnaþings vestra 2014-2026 eru landnotkunarreitir innan skipulagssvæðisins skilgreindir sem íbúðarsvæði ÍB-5, samfélagsþjónusta S-2 og opið svæði. Endurskoðun aðalskipulagsins stendur yfir og verða áherslur deiliskipulagsins í samræmi við endurskoðað aðalskipulag.

Skipulagslýsingin, uppdráttur og önnur fylgigögn verða aðgengileg á heimasíðu Húnaþings vestra, www.hunathing.is, og í Skipulagsgátt HMS, www.skipulagsgatt.is.

Í samræmi við 1. mgr. 40. gr. skipulagslaga nr. 123/2010 gefst umsagnaraðilum, íbúum og öðrum hagsmunaaðilum kostur á að koma á framfæri skriflegum ábendingum og sjónarmiðum áður en tillaga að deiliskipulagi verður fullmótuð.

Frestur til að skila inn ábendingum er til 18. september 2026.

Ábendingar, merktar „**Nestún/lífsgæðakjarni á Hvammstanga - skipulagslýsing**“, skulu berast skriflega á skrifstofu Húnaþings vestra, Hvammstangabraut 5, 530 Hvammstanga, á netfangið bogi.kristinsson@hunathing.is eða í gegnum Skipulagsgáttina.

Bogi Kristinsson Magnusen
Skipulags- og byggingarfulltrúi Húnaþings vestra

Íslenskt nautakjöt getur verið af bestu gæðum

Ástvaldur Lárusson
astvaldur@bondi.is



„Þegar þú færð gott íslenskt nautakjöt þá er það mjög gott!“ segir Óskar Finnsson veitingamaður. Íslensk nautasteik heillaði einn besta kokk heims í vor.

Óskar Finnsson var einn af þeim sem rak Argentínu steikhús, tók þátt í opnun Michelin-staðarins Texture í London og rekur núna Finnsson veitingahús ásamt fjölskyldu sinni í Kringlunni. Eins á hann sæti í dómnefnd World Steak Challenge sem miðar að því að finna bestu nautasteikina á hverju ári.

„Í vor kom til Íslands einn frægasti kokkur veraldar, Pierre Koffmann,“ segir Óskar í samtali. „Hann þjálfaði menn eins og Gordon Ramsey og Marco Pierre White. Á Finnsson héldum við boð honum til heiðurs og tók Klúbbur matreiðslumeistara þátt. Þeir mættu allir í hvítum skráða í kokkagöllum með svunturum og hneigðu sig af virðingu fyrir framan karlinn.“

Í forrétt gáfum við Pierre smá wagyu-steik sem vann World Steak Challenge árið 2025. Eftir það fékk hann íslenskt ribeye og hann hætti ekki að tala um hvað honum þætti það gott. Þetta er þungavigtarmaður í bransanum og viðbrögð hans sýna okkur að íslenska nautakjötið getur verið geggjáð. Þetta var ekkert sérvalið fyrir hann, heldur var þetta steik sem við áttum til og kom frá Nýjabæ,“ segir Óskar.

Fitan lykillinn að gæðunum

„Vandamálið með íslenska nautakjötið er að komast í það reglulega þar sem framboðið á gæðakjöti er síbreytilegt,“ segir Óskar. „Það stendur ekki bara á bændunum, heldur þurfa afurðastöðvarnar að sjá til þess að kjötið sé látið hanga og verkast.“

Þegar ég byrjaði á Argentínu steikhúsi í kringum 1990 átti ég gott samstarf við Jónas Þór Jónasson



Óskar Finnsson veitingamaður steikir ribeye-steik sem kemur frá íslenskum bónda. Hann segir íslenskt kjöt geta jafnast á við það besta sem framleitt er erlendis, en vandamálið sé óstöðugt framboð.

Myndir / ál

kjötverkanda sem leitaði uppi bændur um allt land sem voru til í að fita gripina meira. Þeir fengu eingreiðslu úr hans vasa því að feita kjötið var verðfellt í sláturhúsinu, en það sem veitingamenn vilja sjá í nautakjöti er innfitan, sem er oft kölluð marmarafita.

Á tiunda áratugnum man ég eftir að hafa fengið íslenska ribeye-bita á Argentínu sem voru algjört sælgæti. En miklu oftar fengum við bara eitthvert

venjulegt kjöt og það var skortur á kjöti af bestu gæðum. Á þessum tíma voru öll betri veitingahús fyrst og fremst að nota smyglað nautakjöt, ekki af því að það var ódýrara heldur af því að það voru ekki til nautalundir í landinu,“ segir Óskar.

Gæði mikilvægari en uppruni

„Mér finnst flestir viðskiptavinir mínir



Tvær nautasteikur af bestu gerð hlið við hlið. Vinstra megin er kjöt frá Íslandi, en hægra megin er kjöt frá Bandaríkjunum.

ekki velta mikið fyrir sér hvaðan nautakjötið kemur, heldur skiptir öllu máli að steikin sé góð,“ segir Óskar. „Eftir að við byrjuðum að bjóða upp á íslenskt ribeye spyrja margir hvort það sé af sömu gæðum og það erlenda. Ef fólk fær fullvissu á því að svo sé þá velur það íslenskt. Fyrir mér er það ekkert keppikefli að hafa kjötið íslenskt, heldur þarf það að vera af bestu gæðum. Við vorum ekki með íslenskt nautakjöt fyrr en Ferskar kjötvörur buðu okkur að fá steikur frá sérvöldum bændum,“ segir Óskar.

Þó svo að hann hafi samið við sinn birgja um að fá besta kjötið frá bestu nautgriparæktendum landsins segir Óskar enn þá ákveðna óvissu fylgja hverri sendingu. „Við höfum fengið sendingar sem voru ekki eins fitusprengdar og við áttum von á. Sem betur fer voru þeir hjá Ferskum kjötvörum snöggir að redda því og senda annað. Hingað til hafa þeir getað skaffað okkur hér á Finnsson nóg af íslensku nautakjöti, en það er auðvitað í samkeppni við fullt af erlendum steikum á matseðli og salan ekki stórt hlutfall af heildinni.“ Aðspurður segir Óskar verðið á íslensku nautakjöti af bestu gæðum vera sambærilegt og á erlendu kjöti í sama gæðaflokki.

besta sem hægt er að fá og það er ekki ódýrt,“ segir Óskar. „Pólverjar ákváðu fyrir rúmum þrjátíu árum síðan að efla sína nautgriparækt þar sem þeir voru með nóg landsvæði og mikið af góðu vatni. Þá vantaði bara þekkinguna og hana fluttu þeir inn frá Bandaríkjunum. Í dag eru þeir orðnir stærstu nautakjötsframleiðendurnir í Evrópu og eru ásamt Ástralíu og Bandaríkjunum bestu nautakjötsframleiðendur í heimi.“

Hérna á Íslandi eru við með nóg landsvæði og vatn, eins og Pólverjar, þannig að við ættum alveg að geta náð sama stalli og þeir. Núna eru komnir nokkrir mjög góðir bændur á Íslandi, en yfirleitt er nautakjötið hliðarafurð með mjólkurframleiðslu. Besta íslenska nautakjötið, sem við höfum meðal annars fengið frá Nýjabæ, kæmist auðveldlega á verðlaunapall í World Steak Challenge,“ segir Óskar.

Fyrir stuttu kom út Steikarbók Óskars hjá Eddu útgáfu sem hefur að geyma uppskriftir og fróðleik um nautakjöt. „Þau vildu pakka saman reynslu minni og koma þessari nautakjötsþekkingu minni á pappír áður en það verður of seint. Árið 2019 var ég greindur með krabbamein á fjórða stigi í heilanum, þannig að það er alveg óvitað hvað tíminn er langur eftir,“ segir hann.

Getum lært af Pólverjum

„Nautakjöt frá Póllandi er eitt af því

Er allt klárt í strandveiðina?



Við eigum allt sem þú þarfnast til strandveiða. Hjá okkur færðu handfærakróka í úrvali, handfæravindur, tilbúna handfæraslóða, sökkur, sigurnagla, sjóklæðnað og stígvél.

HAMPIÐJAN

hampidjan.is/verslun · <https://vefverslun.hampidjan.is>

Reykjavík

Skarfaragarðar 4
Sími 530 3333

Ólafsvík

Ólafsbraut 19
Sími 436 1214

Ísafjörður

Suðurtangi 14
Sími 470 0830

Akureyri

Norðurtangi 1
Sími 841 1322

Neskaupstaður

Naustahvammur 49
Sími 470 0807

Vestmannaeyjar

Friðarhöfn
Sími 664 3340

Við keyrum niður vextina

4.9%

á völdum notuðum bílum

Dæmi um nokkra bíla á þessum kjörum



1.290.000 kr.

Toyota Aygo

Útborgun 90% - 840.000 kr.

Átt*, 7.79% Mánaðarborgun, 12.841 kr.



3.390.000 kr.

Toyota Corolla SW

Útborgun 90% - 1.695.000 kr.

Átt*, 6.80% Mánaðarborgun, 22.297 kr.



2.850.000 kr.

Nissan Leaf 62KW

Útborgun 90% - 1.425.000 kr.

Átt*, 6.96% Mánaðarborgun, 28.082 kr.



5.790.000 kr.

Ssangyoung Rexton

Útborgun 90% - 2.895.000 kr.

Átt*, 6.62% Mánaðarborgun, 56.566 kr.



1.690.000 kr.

VW Golf

Útborgun 90% - 845.000 kr.

Átt*, 7.42% Mánaðarborgun, 16.816 kr.



3.190.000 kr.

Jeep Compass

Útborgun 90% - 1.595.000 kr.

Átt*, 6.89% Mánaðarborgun, 21.358 kr.



3.790.000 kr.

Toyota Yaris Cross

Útborgun 90% - 1.895.000 kr.

Átt*, 6.79% Mánaðarborgun, 27.178 kr.



4.390.000 kr.

Landrover Discovery Sport

Útborgun 90% - 2.195.000 kr.

Átt*, 6.72% Mánaðarborgun, 42.992 kr.

Óverðtryggt bílalán með breytilegum vöxtum
til allt að 5 ára og 50% lánshlutfalli

Bílabúð Benna
notadir.benni.is



Sérstök fjármögnunarkjör á völdum notuðum bílum í samstarfi við Lykill fjármögnun.

Tilboðið gildir á völdum notum bílum í takmarkaðan tíma.

Aðrir lánamöguleikar í boði á góðum kjörum.

*Dæmi: Kaupverð 4.000.000 kr., útborgun 2.000.000 kr., lán 2.076.500 kr. til 60 mánaða. ÁHK 6.74%, mánaðarleg greiðsla 39.212 kr. og heildarfjárhæð til greiðslu 2.357.182 kr. Vextir eru breytilegir og kjör ráðast af lánshæfi og greiðslumati. Lánaveitandi er Lykill. Við höfuðstól láns bætist við 3% lántökugjald, umslugjald og þinglýsingargjald.

Meira úrval á
notadir.benni.is



Bílabúð Benna Notaðir Bílar | Krókhálsi 9 | Reykjavík | 590 2035
Ópið | Virka daga kl. 9-17 | Laugardag kl. 12-16



Sjón nautgripa er verulega frábrugðin sjónsviði manna enda eru nautgripir rauð-græn litblindir. Myndin hér sýnir vel muninn á því hvernig litasjónsvið nautgripa er miðað við okkar. Myndir / newsbeast.gr

Heimurinn með augum kúa

Snorri Sigurðsson

snorri.sigurdsson@outlook.com



Það er algengur misskilningur að kúr sjái skýra liti og hin alþekkt notkun á rauðri skikkju við nautaát er að líkindum mest fyrir áhorfendur enda auðvelt fyrir mannsaugað að greina rauðan lit lengst ofan úr stúku.

En hvernig sjá þá nautgripir í raun? Þetta hefur verið rannsakað ítarlega og er það m.a. gert með því að skoða líffræði augna nautgripa, staðsetningu þeirra, viðbrögð við ljósi og litasamsetningu o.fl. Með slíkum rannsóknum er hægt að átta sig á því hvernig nautgripir upplifa í raun umhverfi sitt og það er í raun gjörólíkt því sem við upplifum sjálf.

Takmarkað litaskyn

Nautgripir hafa takmarkaða litasjón og sjá liti á annan hátt en menn enda er sjón nautgripa tvílit, þ.e. þeir hafa tvenns konar litaskynjara í augum sínum og geta því aðallega greint á milli blárra og grænna litbrigða.

Þetta er tiltölulega einfalt að rannsaka og hefur verið margsannað í tilraunum enda er uppbygging augna nautgripa þannig að þeir eru með aðeins tvær gerðir keilufrumna í sjónhimnu en við mannfólkið erum með þrjár gerðir keilufrumna í sjónhimnunni, sem gerir það að verkum að við erum með þrílita sjón.

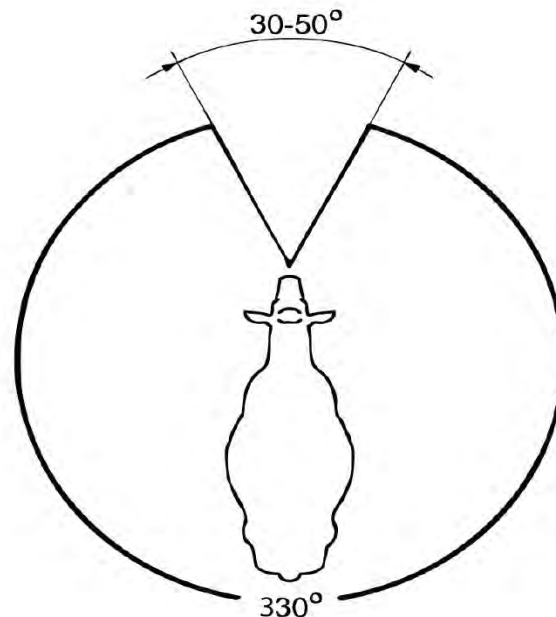
Hjá nautgripum eru litir eins og rauður og grænn svipaðir, þ.e. nautgripir sjá ekki verulegan mun á þeim. Sjón þeirra er mun betur hönnuð til að greina hreyfingar og skoða stórt svæði í kringum

sig enda eru nautgripir flóttadýr og þurfa því að vera vakandi fyrir hugsanlegum hættum. Litirnir skipta því nautgripina minna máli og því hefur sjón þeirra aðlagast að öðrum þáttum sem meira máli skiptir í náttúrunni.

Vítt sjónsvið

Sjónsvið nautgripa er mjög vítt og nær yfir um 330–360°, samanborið við 180–210° hjá mönnum. Skýringin á þessu víða sjónsviði felst í staðsetningum á augunum á hlið haussins og vegna staðsetningar augnanna sjá nautgripirnir nánast hringinn, en þó er smá svæði beint aftan við þá þar sem þeir sjá ekki.

Þar sem um flóttadýr í eðli sínu er að ræða er mikilvægt að muna að notfæra sér þá þekkingu, og þekkingu á sjónsviðinu, og þegar



Sjónsvið nautgripa er vítt en þrívíddarsjón þeirra aftur takmörkuð sem gerir dýptarskynjun erfiða.

Mynd / Nautgriparæktarboðin.

verið er að reka nautgripa þarf að passa sig á því að vera í sjónsviðinu til að ná góðum árangri.

Skert dýptarskyn

Framangreind staðsetning augnanna veldur því einnig að þrívíddarsjónin er aðeins 30–50° enda til þess að geta séð í þrívídd þarf sjónsvið hvors auga að skarast við sjónsvið hins. Með öðrum orðum þá er dýptarskynjun gripanna einungis framan við snoppuna eins og sjá má á meðfylgjandi teikningu.

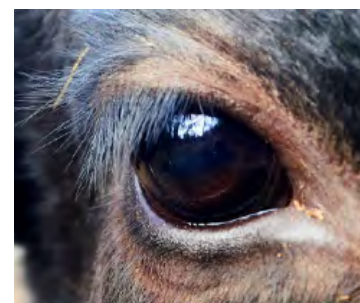
Vegna þessa er mikilvægt að allt nærumhverfi gripanna sé sem mest án þröskulda eða misfella, svo gripirnir verði sem öruggastir með umhverfið sem þeim er búið.

Sjá vel í myrkri

Almennt séð sjá nautgripir betur í myrkri en við gerum, því augu nautgripa hafa aðlagast að slíkum aðstæðum í náttúrunni enda þurfa nautgripir að geta varist mögulegum hættum að nóttu til.

Þannig eru augu þeirra með fleiri stafáfrumur en augu manna en stafáfrumur eru helstu ljósnemar augans og sjá um nætursjón. Þá eru nautgripir með sérstakt endurskinslag aftan við sjónhimnuna, eitthvað sem við erum ekki með í okkar augum.

Þetta lag virkar eins og ljósmagnari og lætur augu nautgripa glóa þegar t.d. ljósgeislar frá vasaljósi falla á þau og margir bændur kannast vafalítið við. Þetta lag endurkastar ljósi aftur í gegnum sjónhimnuna og



Augu nautgripa eru sérstaklega góð til að sjá vel í myrkri.

Mynd / redmond.com

gefur ljósnæmu frumunum annað tækifæri til að nema ljósið.

Nautgripahjörð getur því séð nokkuð vel við einungis örtilta birtu og getur verið beitt á nóttunni án vandræða.

Venjast birtu hægt

Vegna hins mikla næmi fyrir ljósi, sem kemur sér vel í myrkri, eru nautgripir viðkvæmir fyrir andstæðum þar sem snögg birta kemur til. Dæmi um slíkt getur verið vatnsspeglun, glansandi yfirborð, endurskinsfatnaður eða einfaldlega gluggar og opnar hurðir. Umorða má þetta sem svo að nautgripirnir fái hálfgerða ofbirtu í augun og líklega þekkja margir það að þegar verið er að hleypa út á vorin standa gripir oft í gættinni furðu lengi, þrátt fyrir að frelsið úti sé framan við þá.

Líkleg skýring á þessu atferli er einmitt að það tekur tíma fyrir augun að venjast birtunni. Líklega getur fólk sem er náttblint eða

VINNUPALLAR

- ÖRUGGAR LAUSNIR -

Leiguverð á hjólapöllum lækkar!

Gríptu tækifærið og fáðu pallinn sem þig vantar!

www.vpallar.is



Með því að nota sérstakan tæknibúnað geta bændur fengið að sjá hvernig kýr upplifa umhverfi sitt.

Myndir / Kinderground.org

almennt viðkvæmt fyrir ljósi tengt við þetta en þekkt er að sumir eiga erfitt með að t.d. aka bíl á nóttunni t.d. þegar það rignir eða þegar snjódrífa lýsist upp í ljósum bilsins sem veldur miklu ljósendurskini sem truflar sjón sumra. Þar sem nautgripir upplifa svona aðstæður sem „hættulegar“, þ.e. af því að þeir sjá ekki nógu vel og geta því ekki treyst fullkomlega að allt sé í lagi, geta bændur auðveldað sér lífið með því að fyrirbyggja vandamálið. Þetta má t.d. gera með því að fara yfir allt fjósið og skoða hvar séu hugsanlega staðir sem hafa svona áhrif á nautgripina og gera úrbætur, s.s. með því að hylja hjarta glugga eða draga úr endurskini t.d. með málningu svo dæmi sé tekið.

Skynja hreyfingu öðruvísi

Enn eitt atriðið sem er áhugavert varðandi sjón nautgripa er hvernig þeir skynja hreyfingu en sjónkerfi þeirra er aðlagð til að greina hraðar breytingar í umhverfinu, sem gerir þeim kleift að taka eftir hreyfingum og flökti sem fólk gæti í raun misst af. Þetta skýrist af því að augu nautgripa taka inn fleiri myndir úr umhverfinu á hverri sekúndu en augu fólks. Sem flóttadýr hjálpar þessi næmni þeim að bera kennsl á hugsanlegar ógnir mun fyrr en við myndum gera, en það þýðir um leið að nautgripir geta brugðist mun sterkar við skyndilegum eða óvæntum hlutum. Hreyfingar, sem virðast eðlilegar eða ómerkilegar fyrir okkur, eins og að veifa höndum, geta þannig virkað mjög stressandi og „óvæntar“ fyrir

nautgripa. Að skilja þennan mun á skynjun hreyfingar hjálpar bændum að meðhöndla gripina rétt, þar sem rólegar, fyrirsjáanlegar hreyfingar og sjónrænt stöðugt umhverfi getur hjálpað nautgripunum og dregur úr mögulegri hræðslu þeirra við hið óþekkt.

Hanna fjós með sjón kúa í huga

Almennt er mælt með því að fjós og nærumhverfi nautgripa sé hannað með náttúrulegt atferli gripanna í huga. Þar spilar auðvitað inn í alls konar ólíkt atferli en ef nota má orðið sjónatferli þá er það ekki siður mikilvægt en annað náttúrulegt atferli. Sjón nautgripa er „hönnuð“ fyrir tilveru þeirra í náttúrunni, sem flóttadýr, og því gerð fyrir hættulegar aðstæður. Slíkar aðstæður eru auðvitað ekki fyrir hendi í fjósum en sjónatferli nautgripa er ekki aðlagð að þeirri staðreynd og því þarf að hafa framangreind atriði hugföst þegar nærumhverfi nautgripa er hannað, þ.e. forðast sjónræna truflun eins og kostur er. En þar sem það er í raun mjög margt sem bændur þurfa að hafa hugfast við hönnun á nærumhverfi nautgripa, þegar sjónatferlið er haft í huga, er nú einfaldlega til búnaður sem líkir eftir sjón kúa. Við mannfólkið getum ekki auðveldlega sett okkur í spor kúa og „séð“ umhverfið með þeirra augum, en með sérstökum tölvugleraugum er þetta hægt. Með notkun tækninnar geta bændur því gengið um fjósin sín með svona búnað á höfðinu og þannig betur áttað sig á mögulegum göllum við hönnun eða uppsetningu, sem getur haft truflandi áhrif á kýrnar.

Alltaf opið á netinu!

Skoðaðu fjölbreytt úrval í vefversluninni okkar





ALLUR*
PAKKINN

ekill^{eht}

ÖKUSKÓLI 1
ÖKUSKÓLI 2

16 verklegir ökutímar

kannaðu málið



*Ekill kennir ekki Ökuskóla3

Allt til járna-bindinga

Sendum um allt land



Kambstál ehf • Tinhellu 3 • 221 Hafnarfirði
534 1500 • kambstal@kambstal.is • kambstal.is



Klippum og beygjum

Sverleikar frá 8-40mm



Samsetning

Fullkomin aðstaða innanhúss í nýju húsnaði okkar



Fylgihlutir

Mikið úrval á lager, einnig sérpantanir



Járnammottur á lager

Gott úrval, einnig sérpantanir

Hafðu samband og við finnum lausn sem hentar þér!

534 1500



Mynd / Wikimedia

Við semjum ekki um grundvallarreglurnar

Þegar þjóðin verður spurð hvort hefja eigi aðildarviðræður við Evrópusambandið á ný verður mitt svar nei. Ekki vegna þess að ég hafi Evrópusamvinnu. Ísland á mikið undir góðum samskiptum við Evrópu, EES-samningurinn hefur tryggt okkur aðgang að innri markaðnum og ég skil vel rök þeirra sem horfa til evru, lægri vaxta og aukinnar samkeppni. En ákvörðun um að hefja viðræður verður að byggjast á því hvað aðildarviðræður eru í raun – og hvað þær eru ekki.

Aðildarviðræður við ESB eru ekki samningaviðræður milli tveggja jafnstórra kerfa um nýja millileið. Þær snúast í grunninn um að

umsóknarríki taki upp sameiginlegt regluverk sambandsins, hið svokallaða *acquis*. Í samningsramma ESB fyrir Ísland var skýrt tekið fram að aðild fæli í sér tímabæra og skilvirka innleiðingu alls regluverks ESB. Þar var jafnframt tekið fram að sérstakt átak þyrfti af hálfu Íslands í sjávarútvegi, landbúnaði og dreifbýlisþróun.

Vissulega má semja um aðlögunartíma, varúðarákvæði og sérlausnir. Úttekt Alþjóðamálastofnunar Háskóla Íslands á fyrri viðræðum sýnir að Ísland hafði náð slíkum lausnum í ýmsum köflum. En sama úttekt leggur einnig áherslu á að lausnir þurfi að rúmast innan grundvallarreglna sambandsins. Þar liggur kjarni málsins. Sérlausn innan sameiginlegs kerfis er ekki það sama og sjálfstjórn utan þess.

Aðildarviðræður snúast fyrst og fremst um hvernig Ísland aðlagast ESB – ekki um hvort ESB leggi sameiginlegar stefnur sínar til hliðar fyrir Ísland.

Landbúnaður: stuðningur, en eftir reglum ESB

Það er rétt að Evrópusambandið styður landbúnað af miklum krafti. Það er gott og sýnir að Evrópuríki líta á matvælaframleiðslu, byggð og fæðuöryggi sem stefnumótandi hagsmuni. En stuðningur ESB við landbúnað er ekki sjálfkrafa rök fyrir því að íslenskir hagsmunir yrðu betur tryggðir með aðild. Stuðningurinn er veittur innan sameiginlegu landbúnaðarstefnunnar og samkvæmt skilyrðum hennar.

Kaflinn um landbúnað og dreifbýlisþróun hafði ekki verið

opnaður þegar hlé var gert á fyrri viðræðum. Samkvæmt úttektinni hefðu viðræðurnar að miklu leyti snúist um hversu mikinn stuðning Ísland fengi úr sjóðum ESB, hversu mikinn viðbótarstuðning íslenska ríkið mætti veita og hversu stór hluti hans mætti vera framleiðslutengdur. Fordæmi hefðu meðal annars verið sótt í norðurslóðaákvæði Finnlands.

Þetta segir okkur mikið. Viðræðurnar hefðu ekki snúist um hvort Ísland stæði utan sameiginlegu landbúnaðarstefnunnar. Þær hefðu snúist um hvernig íslenskur landbúnaður yrði felldur inn í hana. Úttektin segir beinlínis að hvorugur samningsaðili hafi talið Ísland þurfa umtalsverðar undanþágur umfram þekkt fordæmi. Tekist hefði verið á um upphæð stuðnings, fjármögnun hans og útfærslu. Sérstaklega var bent á að tollamál yrðu erfið fyrir svína- og alifuglaframleiðslu, þar sem regluverk ESB byði ekki upp á margar stuðningsleiðir.

Sama gildir um sjúkdómavarnir og matvælaöryggi. Ísland fór fram á undanþágur vegna meðal annars innflutnings lifandi dýra og fersks kjöts. Úttektin taldi líklegt að hugsanleg undanþága vegna lifandi dýra yrði tímabundin en endurnýjanleg og háð því að Ísland sýndi reglulega fram á vísindalega þörf. Það er ekki skilyrðislaus og varanleg heimild Íslands til að ákveða sjálft. Fyrir land með einstaka búfjárfstofna og góða sjúkdómastöðu er þetta ekki tæknilegt smáatriði, heldur grundvallarhagsmunamál.

Sjávarútvegur: sérlausn er ekki full yfirráð

Í sjávarútvegi er myndin enn skýrari. Sameiginleg sjávarútvegsstefna ESB byggist á sameiginlegri fiskveiðistjórnun, sameiginlegri stefnu á alþjóðavettvangi og samræmingu markaðar og opinberra framlaga. Með aðild framselur ríki formlegt lagasetningarvald á þessu sviði til sambandsins.

Helstu markmið Íslands í fyrri viðræðum voru þrjú: sjálfstætt íslenskt fiskveiðistjórnunarsvæði, áframhaldandi takmarkanir á fjárfestingum erlendra aðila í íslenskum sjávarútvegi og að Ísland kæmist hjá sameiginlegu fyrirsvari ESB á alþjóðavettvangi. Kaflinn var aldrei opnaður.

Úttektin segir að hægt kynni að vera að finna klæðskerastjórnun lausnir um stjórnun íslenskrar fiskveiðilögsögu. En hún segir jafnframt að krafa Íslands um að komast undan fyrirsvari ESB gagnvart ríkjum utan sambandsins og innan alþjóðastofnana yrði ásteytingarsteinn. Slík undanþága væri talin grafa undan sameiginlegu sjávarútvegsstefnunni og skapa óásættanlegt fordæmi.

Jafnvel þótt samið yrði um sérstakt fiskveiðistjórnunarsvæði yrði það því lausn innan sjávar-

útvegsstefnu ESB, ekki undanþága frá henni. Úttektin bendir á að þegar ESB færi vald nær aðildarríkjunum héldist formlega valdið til að breyta fyrirkomulaginu hjá sambandinu. Reynsla Noregs er einnig áminning. Norðmenn kröfðust áframhaldandi stjórnunar hafsvæða norðan 62. breiddargráðu en fengu aðlögunartíma, ekki varanlega undanþágu. Aðildarsamningnum var síðar hafnað í þjóðaratkvæðagreiðslu.

Af hverju ekki bara að semja og sjá?

Þeir sem vilja hefja viðræður á ný segja gjarnan að ekkert sé tapað með því að sjá hvað fæst. Ég skil þau rök. En við erum ekki að hefja viðræður á óskrifuðu blaði. Samningsramminn liggur fyrir, sameiginlegu stefnurnar liggja fyrir og markmið ferlisins liggur fyrir: full aðild og innleiðing alls regluverksins eins og það stendur við inngöngu.

Óvissan snýst um útfærsluna, fjárhæðirnar og aðlögunartímann. Hún snýst ekki um grundvallarstefnuna. Fyrir mig er rauða línan sú að Ísland haldi fullu og varanlegu ákvörðunarvaldi yfir fiskveiðiauðlindinni og nægu svigrúmi til að móta landbúnaðarstefnu út frá íslenskum aðstæðum, fæðuöryggi og sjúkdómavörnum. Ég tel ekki trúverðugt að ESB veiti Íslandi þá varanlegu undanþágu frá kjarna sameiginlega regluverksins sem þyrfti til að tryggja það.

EES-samningurinn er ekki gallalaus. En sameiginleg landbúnaðarstefna og sameiginleg sjávarútvegsstefna ESB eru utan hans. Þar höfum við aðgang að innri markaðnum án þess að afhenda sambandinu yfirstjórn tveggja málaflokka sem varða grunnaudlindir, fæðuöryggi og byggð í landinu.

Þetta er ástæðan fyrir því að ég mun segja nei við því að hefja aðildarviðræður á ný. Ekki vegna ótta við Evrópu og ekki vegna þess að ekkert megi breytast á Íslandi. Heldur vegna þess að sérlausnir geta mildað áhrif sameiginlegs regluverks en þær koma ekki í stað sjálfstæðrar stefnu.

Við eigum ekki að leggja landbúnað og sjávarútveg – tvær af undirstöðum íslensks samfélags – undir von um undanþágur frá reglum sem eru sjálfur kjarni aðildarinnar. Samvinna við Evrópu er okkur nauðsynleg. En yfirráð yfir matvælaframleiðslu okkar og auðlindum eiga að vera á Íslandi.

Verð á mat er mælt í krónum. Verðmæti fæðuöryggis mælist þegar á reynir. Þess vegna má það ekki verða neðanmálsgrein í ákvörðun um framtíð Íslands.

Höfundur er forstjóri Líflands.



Arnar Þórisson.



LÍFRÆN SKOLP HREINSISTÖÐ

- Stöðin kemur samsett og tilbúin til uppsetningar
- Hátt hreinsunarstig
- Lyktarlaus
- Einföld uppsetning
- Ekki þörf á siturlögnum
- Möguleiki á fjartengingu við upplýsingakerfi



Verð 633.020.kr m/vsk

vatnsvirkinn@vatnsvirkinn.is - Sími 510 1400 - www.vatnsvirkinn.is

Auðlindir í fortíð og framtíð

Eignarhald á auðlindum er eitt mikilvægasta hagsmunamál hverrar þjóðar. Það verður ekki lagt að jöfnu við eignarhald á hverjum öðrum



Halla Hrund Logadóttir.

atvinnurekstri. Auðlindir eru í eðli sínu annars konar: Staðbundin gæði náttúrunnar, ólík eftir svæðum og nátengd þeim samfélögum sem þær tilheyra.

Þjóðir sem eru ríkar af auðlindum og nýta þær af skynsemi standa á traustum grunni. Auðlindir geta skapað stöðugan tekjustraum til framtíðar og orðið undirstaða nýrra tækifæra fyrir komandi kynslóðir.

Velmegun Íslands hefur byggt upp á nýtingu sjávarauðlindarinnar, ræktarlands, náttúru og orku. Þessar náttúruauðlindir hafa staðið með þjóðinni í gegnum aldirnar og verið undirstaða líf skjara, byggðar og sjálfstæðis. Eignarhald og stýring þeirra skiptir máli og tekjur af nýtingu þeirra sömuleiðis. Um umgjörðina og skiptingu ábatans má deila, og ekki er allt sem best verður á kosíð. En við getum aðeins deilt um og breytt því sem við eigum. Það sem er ekki í okkar eigu er ekki heldur undir okkar stjórn.

Ísland hefur háð margar baráttur fyrir auðlindum sínum. Þorskastríðin eru þar mest áberandi; saga sem mín kynslóð hefur að miklu leyti gleymt, en við megum aldrei hætta að læra af.

En horfa má enn lengra aftur í tímann. Á grunnsýningu Þjóðminjasafnsins er fjallað um hvernig konungur Dana tók við ríki Noregskonungs á 14. öld og varð þannig konungur Íslands. Þar kemur einnig fram að Englendingar og Þjóðverjar sóttu mjög til Íslands til fiskveiða næstu aldirnar og höfðu stundum meiri áhrif hér á landi en konungur. Sagan minnir okkur á að stýring auðlinda hefur alltaf skipt máli og ekki aðeins fyrir verðmætasköpun, heldur líka fyrir þjóðaröryggi, sjálfstæði og það hver hefur raunveruleg áhrif í landinu. Þess vegna skiptir umgjörð nýtingar auðlinda svo miklu máli.

Minna hefur farið fyrir baráttunni fyrir eignarhaldi á landi. Við upptöku EES-samningsins varð land að markaðsvöru með skýrari hætti og opnað var fyrir erlendar fjárfestingar. Síðan hefur verið reynt að stíga ákveðin skref til baka, enda ljóst að jörðum fylgja ein mestu verðmæti Íslands. Þar er ekki aðeins um að ræða

ræktarland, sem er nátengt fæðuöryggi þjóðarinnar, heldur líka möguleika til skógræktar, margvisleg náttúruferðir sem eru sjaldgæf í þéttsetnum heimi og, ekki síst, auðlindir vatns, jarðefna og jarðhita. Til framtíðar er ljóst að þessi verðmæti munu vaxa enn frekar, meðal annars í ljósi loftslagsbreytinga og þeirra óbærilegu þurrka sem þegar birtast víða um heim.

Áður fyrr voru það bændur sem gættu þesara verðmæta. Þeir hafa verið raunverulegir varðmenn landsins og efling þeirra er hluti af því að treysta stóðir samfélagsins á ný.

Þegar ég var orkumálastjóri sá ég hversu auðvelt getur verið að kaupa upp auðlindir okkar. Þar verðum við að byrgja brunninn áður en skaðinn er skeður. Uppkaup á slíkum verðmætum gerast oft hægt og hljótt. Heildarmyndin teiknast ekki endilega upp fyrr en yfir langan tíma. Og þó að margir erlendir eigendur séu góðir einstaklingar snýst þetta um eitthvað miklu stærra: eignarhald þjóðar á verðmætum til langs tíma. Hvað gerist eftir þeirra dag? Hvar enda auðlindirnar? Í erlendum fjárfestingasjóðum? Í flóknu eignarhaldi sem erfið verður að vinda ofan af? Sú hefur orðið raunin víða erlendis. Við Íslendingar höfum tækifæri til að gera betur.

Þess vegna hef ég í tvígang lagt fram þingsályktun um takmarkanir á eignarhaldi erlendra aðila á jörðum og þeim auðlindum sem þeim fylgja, með langtímahagsmunum Íslendinga að leiðarljósi. Á síðasta þingi náðist svo þverpólitísk sátt um að samþykkja tillöguna og bind ég vonir við að þær lagabreytingar sem eiga að fylgja í kjölfarið verði fullnægjandi. Þær verða þó aldrei þær sömu og umgjörðin var fyrir EES-samninginn, en vonandi nægilega skýrar og sterkar til að verja hagsmunum þjóðarinnar.

Við skulum hafa í huga að í auðlindaríkum ríkjum á borð við Asíu og Grænland er ekki hægt að eignast auðlindir með sama hætti og hér á landi. Þar er fremur byggt á tímabundnum nýtingarleyfum og þannig hefur víða tekist að byggja upp öfluga og ábyrga nýtingu.

Sömu grundvallarhugsun þurfum við að hafa í auðlindamálum Íslands, óháð öllu alþjóðasamstarfi.

Auðlindir þjóðar og stýring er þjóðaröryggi og langtímahagsmunamál fyrir komandi kynslóðir. Það er kjarni málsins.

Höfundur er þingmaður Framsóknar.

GRÍMSÆVINTÝRI Á BORG 22. ÁGÚST

DAGSKRÁ 13.00 - 16.00

- ★ TOMBÓLAN 100 ÁRA
- ★ MARKAÐUR
- ★ KLIFURTURN
- ★ HJÁLPARSVEITIN TINTRON
- ★ LEIKFÉLAGIÐ BORG
- ★ UNGMENNAFÉLAGIÐ HVÖT
- ★ BRUNAVARNIR ÁRNESSÝSLU
- ★ SKÓGRÆKTARFÉLAG GRÍMSNESHREPPS

- ★ BLÚNDUKAFFI
- ★ SKEMMTIATRÍÐI
- ★ ANDLITSMÁLUN
- ★ CANDY FLOSS
- ★ GRÍMSLEIKARNIR
- ★ MYNDASÝNING
- ★ TORFÆRUBÍLAR

BIÓSUND KL 16.30

TÓNLEIKAR UM KVÖLDIÐ!

25% AFSLÁTTUR Á TJALDSTÆÐINU

ADGANGUR FRÍR

VERIÐ ÖLL VELKOMIN!

FRÍTT Í SUND!

100 ára

TOMBÓLA

MÍÐAVERÐ 500

ENGIN NÚLL!

HVATARHLAUPÍÐ KL 12.00

5km og krakkahlaup

VIÐBURÐURINN Á FACEBOOK

Grímsævintýri á Borg er sveitahátíð í umsjón Kvenfélags Grímsneshrepps í samstarfi við Grímsnes- og Grafningshrepp

GILDIR TIL 18. ÁGÚST.

Átt þú glaðning í appinu?

Vina sumar

Gildir til 18. ágúst.

Öflug íslensk matvælaframleiðsla er hluti af vörnum Íslands gegn sýklalyfjaónæmi

Ísland hefur náð einstökum árangri í að halda fjölónæmum bakteríum frá búfjárrækt. Sá árangur er ekki aðeins mikilvægur fyrir landbúnaðinn

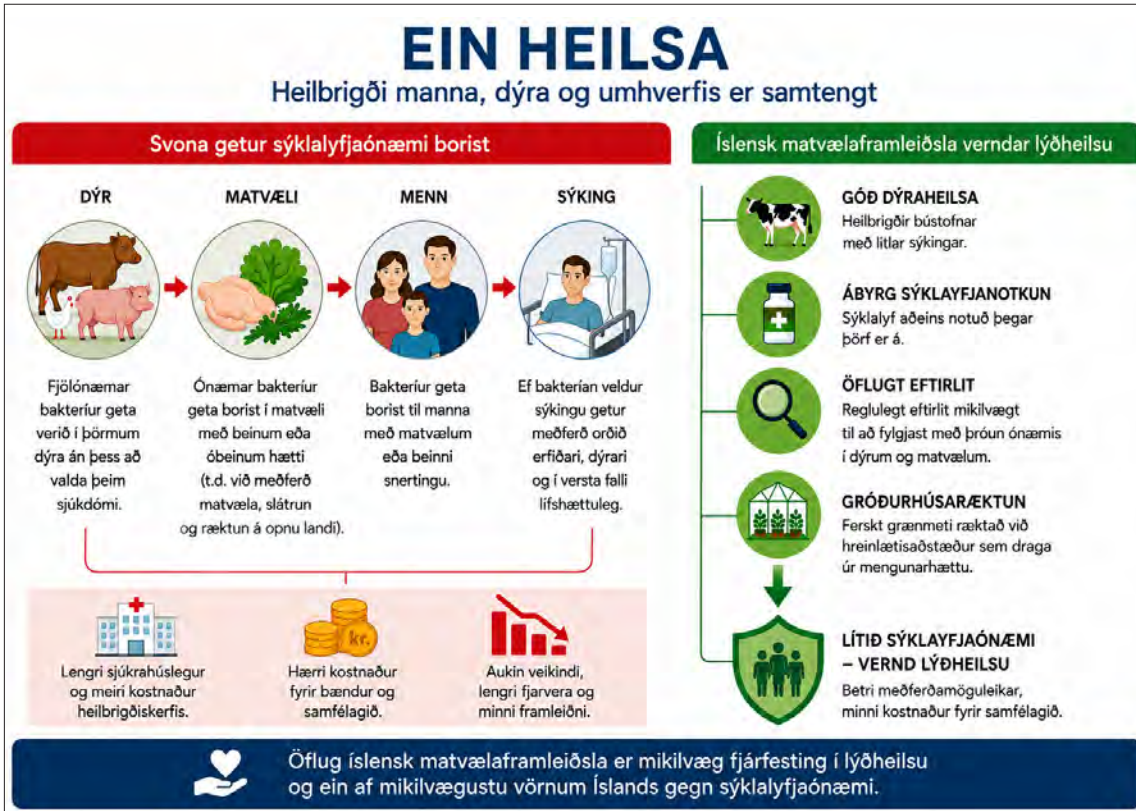


Karl Guðlaf Kristinnsson.

heldur einnig fyrir lýðheilsu þjóðarinnar og ætti að vera hluti af framtíðarstefnu um matvælaframleiðslu.

Í grein sem birtist í Morgunblaðinu 14. júlí síðastliðinn fjallaði ég um vaxandi sýklalyfjaónæmi meðal manna á Íslandi. Þar rakti ég hvernig sýkingum af völdum *Escherichia coli* og skyldra baktería með ónæmi fyrir mörgum sýklalyfjum (fjölónæmum) hefði fjölgað hratt á síðustu árum og hvaða afleiðingar það getur haft fyrir heilbrigðiskerfið. Hér langar mig að beina sjónum að því hvernig íslenskur landbúnaður getur orðið mikilvægur hluti af lausninni, vegna þess að sambærilegt ónæmi er afar sjaldgæft í íslenskum búfænaði og matvælum.

Þegar rætt er um mikilvægi íslensks landbúnaðar er gjarnan vísað til fæðuöryggis, byggðamála, atvinnusköpunar og sjálfbærni. Allt eru þetta mikilvæg sjónarmið. Mun sjaldnar er rætt um að íslenskur landbúnaður gegni mikilvægu hlutverki í vörnum landsins gegn sýklalyfjaónæmi, sem Alþjóðaheilbrigðismálastofnunin (WHO) telur eina af mestu lýðheilsuógunum 21. aldarinnar. Sýklalyfjaónæmi í mönnum er nátengt sýklalyfjaónæmi í dýrum og umhverfi. Því er mikilvægt að aðgerðir gegn sýklalyfjaónæmi beiti nálgun svokallaðar Einnar heilsu (One Health), sem leggur áherslu á að heilbrigði manna, dýra og umhverfis sé órjúfanlega tengt (sjá mynd 1). Alþjóðaheilbrigðismálastofnunin mælir með slíkri nálgun og er hún mikilvægur þáttur í aðgerðaáætlun Íslands gegn sýklalyfjaónæmi. Margar mikilvægar bakteríur eru hluti af eðlilegri örverufloðu bæði manna og dýra og geta borist milli þeirra. Þess vegna verður baráttan



Mynd 1. Skýringarmynd fyrir Eina heilsu, gerð með gervigreind (ChatGPT).

gegn sýklalyfjaónæmi að ná líka til dýra og umhverfis.

Ísland hefur sérstöðu

Ísland hefur byggt upp búfjárrækt sem einkennist af góðri dýraheilsu og afar litilli notkun sýklalyfja. Hluti skýringarinnar er landfræðileg einangrun landsins og hagstæð sjúkdómastaða búfjár með margfalt færri landlæga smitsjúkdóma, en ekki síður markviss stefna bænda, dýralækna, Matvælastofnunar, framleiðenda og stjórnsvalda um að nota sýklalyf af ábyrgð og aðeins þegar þeirra er raunverulega þörf. Þessi árangur er ekki sjálfgefinn og mikilvægt að varðveita þá sérstöðu sem byggst hefur upp.

Nýjustu niðurstöður frá Matvælaöryggisstofnun Evrópu

(EFSA) sýna hversu sterk staða Íslands er. Í evrópsku eftirliti með *E. coli* í kjúklingum reyndust Ísland og Finnland hafa hæsta hlutfall stofna sem voru næmir fyrir öllum prófuðum sýklalyfjum, eða 80% (mynd 2). Á sama tíma fundust engir fjölónæmir (ESBL/AmpC-myndandi) *E. coli* í íslenskum kjúklingum, en slíkir fjölónæmir stofnar voru mjög algengir víða annars staðar í Evrópu, meðal annars í Ungverjalandi (61,3%), Belgíu (56,7%), á Spáni (53,3%) og Ítalíu (40,1%) (mynd 3). Þessi lága útbreiðsla fjölónæmra baktería í íslenskri alifuglarækt sýnir góðan árangur íslensks landbúnaðar, sem um leið er mikilvægur þáttur í vernd lýðheilsu.

Bakteríur sem valda mestum áhyggjum

Í Morgunblaðsgreininni fjallaði ég um aukningu sýkinga af völdum fjölónæmra *E. coli* hjá mönnum á Íslandi. Þessar bakteríur eru orðnar ónæmar fyrir sumum mikilvægustu breiðvirku sýklalyfjum sem lækna hafa yfir að ráða og treysta á við alvarlegum sýkingum. *E. coli* er algengasta orsök þvagfærasýkinga, blóðsýkinga og mikilvæg orsök annarra sýkinga og þegar þær verða fjölónæmar verður meðferð bæði erfiðari og kostnaðarsamari.

Enn meiri áhyggjur vekja *E. coli* (og skyldar bakteríur, *Enterobacterales*) sem eru líka orðnar ónæmar fyrir öflugustu sýklalyfjum sem við eigum (karbapenem sýklalyfjum). Karbapenem lyfin eru breiðvirkustu sýklalyf sem til eru og gjarnan síðasta meðferðarúrræðið þegar önnur sýklalyf duga ekki. Slíkir stofnar eru að jafnaði ónæmir fyrir nær öllum tiltækum sýklalyfjum (nær-alónæmir) og geta í versta falli verið ónæmir fyrir öllum sýklalyfjum og teljast því meðal alvarlegustu ógnana sem nútímalæknisfræði stendur frammi fyrir.

Þegar sýklalyf hætta að virka verða afleiðingarnar viðtækar. Sjúklingar þurfa lengri meðferð, fleiri leggjast inn á sjúkrahús og kostnaður heilbrigðiskerfisins eykst. Sama á við í dýrahaldi, þar sem fleiri veik dýr, meiri afföll og aukinn kostnaður geta haft áhrif á afkomu bænda og matvælaframleiðslu. Því er baráttan gegn sýklalyfjaónæmi ekki aðeins verkefni heilbrigðiskerfisins heldur einnig mikilvægt samfélags- og efnahagsmál.

Varasöm þróun í Evrópu

Í mörg ár var talið að karbapenem ónæmar bakteríur væru fyrst og fremst vandamál í Asíu og Afríku. Þess vegna hafa heilbrigðisstarfsmenn lengi verið varaðir við aukinni hættu á að fólk beri slíkar fjölónæmar bakteríur með sér heim frá þessum svæðum, einkum ef viðkomandi hefur þurft að leggjast inn á sjúkrahús. Nýjustu gögn sýna að Evrópa er ekki lengur undanskilin.

Matvælaöryggisstofnun Evrópu hefur á undanförunum árum greint vaxandi útbreiðslu nær-alónæmra *E. coli* og skyldra baktería í evrópsku matvælaumhverfi. Nær-alónæmir stofnar hafa nú greint í fæðukeðjunni í fjórtán Evrópulöndum og fundist í alifuglum, svinum, nautgripum, kjöti, matvælum úr jurtaríkinu og innfluttum risarækjum. Þetta er varasöm þróun sem undirstrikar að Evrópa er ekki lengur undanskilin þeirri þróun sem áður einkenndi einkum Asíu og Afríku. Þótt staðan í Evrópu sé enn betri en víða annars staðar í heiminum er þróunin skýr og undirstrikar mikilvægi Einnar heilsu nálgunar og öflugs eftirlits.

Alþjóðleg matvælaviðskipti

Alþjóðleg matvælaviðskipti eru ein af meginstöðum nútíma samfélags. Þau tryggja fjölbreytt framboð matvæla allt árið um kring, en sýna jafnframt að bakteríur virða ekki landamæri. Ísland hefur sjálft orðið hluti af fjölþjóðlegum matarsýkingafaröldrum. Árið 2000 varð hér umfangsmikil hópsýking af völdum fjölónæmrar *Salmonella*. Síðar kom í ljós að sami bakteríustofn hafði valdið sýkingum í Bretlandi, Hollandi og Þýskalandi og talið var líklegt að uppruninn væri mengað salat. Árið 2007 varð Ísland hluti af faraldri eitumyndandi *E. coli* sem rakinn var til innflutts, forpakkaðs salats. Nú síðast, árið 2024, var fjölþjóðlegur faraldur af völdum *Salmonella Umbilo* rakinn til klettsalats og ungspínats og barst mögulega einnig til Íslands.

Þessi dæmi minna okkur á að ferskt laufgrænmeti sem ræktað er á opnu landi getur mengast af bakteríum úr saur búfjár eða villtra dýra. *E. coli* og *Salmonella* eru eðlilegur hluti þarmaflóru manna og dýra og geta því borist í ræktun með saurmengun, annaðhvort beint frá búfé eða villtum dýrum eða

óbeint með menguðu áveituvatni eða jarðvegi. Í þessu felst einn af kostum íslenskrar gróðurhúsaræktar. Þar fer ræktunin fram við lokaðar og vel stýrðar aðstæður sem draga verulega úr hættu á slíkri mengun. Þrátt fyrir þessa kosti hefur innflutningur salats til Íslands aukist hratt, úr aðeins tveimur tonnnum árið 2017 í rúm 60 tonn árið 2025.

Ólíkt salmonellu valda fjölónæmir *E. coli* yfirleitt ekki matareitrun. Flestar *E. coli* bakteríur eru eðlilegur hluti af þarmaflóru manna og dýra og einstaklingar geta borið fjölónæma *E. coli* stofna mánuðum saman án þess að vita af því. Þess vegna geta þessar bakteríur borist milli landa með matvælum og ferðamönnum án þess að vekja sérstaka athygli. Flestir sem bera slíkar bakteríur eru fullkomlega einkennalausir. Vandinn kemur fyrst ef bakterían veldur síðar sýkingu eða berst til viðkvæmra einstaklinga.

Nýlegar rannsóknir benda til þess að 8-25% fjölónæmra *E. coli* hjá mönnum eigi uppruna sinn frá kjöti, einkum alifuglakjöti. Hlutfallið er mismunandi milli landa og fer eftir aðstæðum. Þar sem slíkir stofnar eru mjög sjaldgæfir í íslenskum kjúklingum má ætla að sá hluti sem tengist alifuglakjöti hér á landi eigi fyrst og fremst uppruna sinn í innfluttu kjöti. Það að innflutningur kjúklingakjöts hefur meira en tvöfaldað á síðasta áratug er óæskileg þróun með tilliti til sýklalyfjaónæmis. Fjölónæmir *E. coli* stofnar hafa fundust í lömbum og svinum á Íslandi, en langflestir voru sem betur fer af arferð sem hefur minni tilhneigingu til að dreifast milli baktería.

Markmiðið með þessum dæmum er ekki að vekja tortryggni gagnvart innfluttum matvælum. Langflest innflutt matvæli eru örugg. En reynslan sýnir að með alþjóðlegum matvælaviðskiptum geta fjölónæmar bakteríur borist milli landa og orðið hluti af þeirri áskorun sem heilbrigðiskerfið stendur frammi fyrir. Það er því mikilvægt að allir séu vel upplýstir um þessa áhættu.

Gróðurhúsaræktun getur eft lýðheilsu

Á síðustu árum hefur íslensk gróðurhúsarækt tekið miklum framförum og framleiðir nú ferskt salat, kryddjurtir og annað laufgrænmeti við afar góð hreinlætisskilyrði. Þegar land getur aukið framleiðslu sína af fersku laufgrænmeti við slíkar aðstæður, þá felst í því ekki aðeins efnahagslegur og umhverfislegur ávinningur heldur einnig lýðheilsulegur ávinningur. Minni þörf fyrir innflutning á vörum sem itrekað hafa tengst alþjóðlegum matarsýkingafaröldrum og útbreiðslu fjölónæmra baktería styrkir bæði fæðuöryggi og varnir gegn sýklalyfjaónæmi. Þetta er mikilvægur þáttur sem ætti að hafa aukið vægi í stefnumótun um framtíð íslenskrar matvælaframleiðslu.

Ónæmar bakteríur í dýrum geta borist til manna og öflug

Árangur Íslands í baráttunni gegn sýklalyfjaónæmi verður ekki aðeins mældur innan heilbrigðiskerfisins. Hann ræðst einnig af því hvernig við verndum dýraheilsu, nýtum sýklalyf af ábyrgð, tryggjum öryggi matvæla og varðveitum þá sérstöðu sem íslenskur landbúnaður hefur byggt upp. Með því að viðhalda ábyrgri sýklalyfjanotkun, styrkja góða dýraheilsu og efla innlenda framleiðslu á öruggum matvælum getum við ekki aðeins eft fæðuöryggi heldur einnig dregið úr útbreiðslu fjölónæmra baktería (mynd 1).

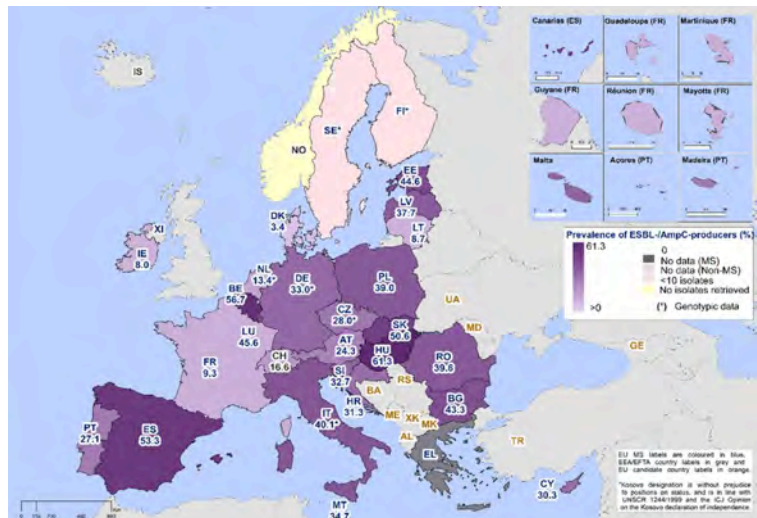
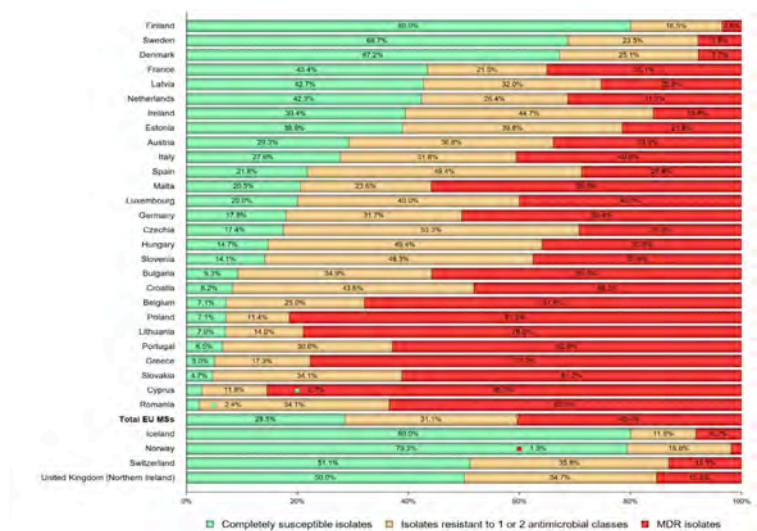
BÆNDASAMTÖK ÍSLANDS

ÍSLAND OG ESB: HVAÐ VITUM VIÐ?

Kynning á nýrri skýrslu um möguleg áhrif ESB-aðildar á landbúnað, atvinnulíf, byggðir og fæðuöryggi.

HÓTEL KEA - AKUREYRI: 16. ÁGÚST	20:00
HÓTEL VALASKJÁLÍF - EGILSSTAÐIR: 17. ÁGÚST	20:00
SVIÐIÐ - SELFOSS: 18. ÁGÚST	17:00

FUNDURINN ER OPINN ÖLLUM SEM VILJA KYNNA SÉR EFNID OG TAKA ÞÁTT Í MÁLEFNALEGRI UMRÆÐU



Árangur í baráttunni gegn sýklalyfjaðnæmi sparar ekki aðeins mannslífi heldur einnig verulegan kostnað fyrir heilbrigðiskerfið, landbúnaðinn og samfélagið allt. Lítið sýklalyfjaðnæmi er ekki síður þjóðarauðlind en hreint vatn, heilbrigðir bústofnar og óspillt náttúra. Það er auðlind sem við eigum að vernda af festu.

Öflug íslensk matvælaframleiðsla er því ekki aðeins landbúnaðar- eða byggðamál. Hún er einnig mikilvæg fjárfesting í lýðheilsu og ein af mikilvægum langtímaþörnum Íslands gegn sýklalyfjaþónæmi.

*Höfundur er læknir og prófessor
emeritus í sýklafræði.*

Heimildir:

The European Union summary report on antimicrobial resistance in zoonotic and indicator bacteria from humans, animals and food in 2022–2023. EFSA Journal, 23(3), e9237.

Embætti landlæknis, sóttvarnaleknir. Syklalyfjanotkun og syklalyfjanæmi baktería hjá mönnum og dýrum á Íslandi 2024.
<https://island.is/syklalyfjaanaemi-og-syklalyfjanotkun/skyrslur>

EFSA BIOHAZ Panel (EFSA Panel on Biological Hazards), Allende, A., Álvarez-Ordóñez, A., Bortolaia, V., et al. (2025). Occurrence and spread of carbapenemase-producing *Enterobacterales* (CPE) in the food chain in the EU/EFTA. Part 1: 2025 update. *EFSA Journal*, 23(4), e9336.

Crook PD, Aguilera JF, Threlfall EJ, O'Brien SJ, Sigmundsdóttir G, Wilson D, Fisher IS, Ammon A, Briem H, Cowden JM, Locking ME, Tschäpe H, van Pelt W, Ward LR, Widdowson MA. A European outbreak of *Salmonella enterica* serotype Typhimurium definitive phage type 204b in 2000. *Clinical Microbial Infect.* 2003; Aug; 9(8):839-45.

Friesema I, Sigmundsdottir G, van der Zwaluw K, Heuvelink

A, Schimmer B, de Jager C, Rump B, Briem H, Hardardottir H, Atladottir A, Gudmundsdottir E, van Pelt W. An international outbreak of Shiga toxin-producing Escherichia coli O157 infection due to lettuce, September–October 2007. Euro Surveill. 2008 Dec 11;13(50):19065.

Rosner BM, Simon S, Nielsen S, et al.. Multinational investigation of a *Salmonella* Umbilo outbreak reveals rocket salad and baby spinach as the likely infection vehicles, Europe, 2024. *Euro Surveill.* 2024 Nov;29(46):2400728.

Wang Y, Park DE, Aziz M, Salinas L, Sung E, Hallstrom S, Liu CM, Stegger M, Wu Z, Trueba G, Eisenberg JNS, Graham JP, Price LB. Investigating the zoonotic origins of ESBL-producing *Escherichia coli* in community-acquired urinary tract infections in Ecuador. *Microbiol Spectr*. 2026 Apr 8;14(5):e0332525.

Liu CM, Aziz M, Park DE, Wu Z, Stegger M, Li M, Wang Y, Schmidlin K, Johnson TJ, Koch BJ, Hungate BA, Nordstrom L, Mauld L, Weaver B, Rolland D, Statham S, Hall B, Sariya S, Davis GS, Keim PS, Johnson JR, Price LB. Using source-associated mobile genetic elements to identify zoonotic extraintestinal *E.coli* infections. *One Health*. 2023 Feb 28;16:100518.



AURORA

Saunur

Úrval af saunum fyrir
sumarhús, heimili og gististaði

trefjar.is

— 1978 —
TREFJAR

Rekstrarstuðningur til einkarekinna fjölmiðla

Úthlutunarnefnd auglýsir eftir umsóknum einkarekinna fjölmiðla um almennan rekstrarstuðning sem veittur verður á árinu 2026. Umsóknum skal skilað í gegnum vefgátt á vef Fjölmiðlanefndar og er umsóknarfrestur til og með 1. september 2026.

Með lögum nr. 83/2026 um breytingu á lögum um fjölmiðla nr. 38/2011, sem samþykkt voru á Alþingi 19. júní 2026, var úthlutunarnefnd veitt heimild til að veita rekstrarstuðning til einkarekinna fjölmiðla, sbr. X. kafla B laga um fjölmiðla nr. 38/2011.

Í X. kafla B laga um fjölmiðla nr. 38/2011, sbr. lög nr. 83/2026 um breytingu á lögum um fjölmiðla nr. 38/2011, og reglugerð um rekstrarstuðning til einkarekinna fjölmiðla nr. 788/2026, eru tilgreind skilyrði fyrir almennum rekstrarstuðningi og einnig getið sérstakra atriða sem þurfa að koma fram í umsókn. Er umsækjendum bent á að kynna sér þau og einnig hvaða kröfur eru gerðar um gögn sem eiga að fylgja umsókn. Samkvæmt lögnum sér Fjölmiðlanefnd um umsýslu umsókna og veitir úthlutunarnefnd sérfræðiaðstoð eftir nánara samkomulagi.

Til úthlutunar árið 2026 verða 554 millj. kr. að frádreginni þóknun fyrir störf úthlutunarnefndar og öðrum kostnaði við umsýslu. Í 62. gr. j laga um fjölmiðla nr. 38/2011, sbr. fyrrgreind breytingalög, kemur fram að almennur rekstrarstuðningur skuli að hámarki vera 25% af stuðningshæfum rekstrarkostnaði umsækjanda. Stuðningur til hvers umsækjanda geti þó ekki orðið hærri en sem nemur 22% af fjárveitingu til verkefnisins. Þá ráðist endanlegt hlutfall af umfangi og fjölda umsókna.

Stuðningskerfi til einkarekinna fjölmiðla felur í sér ríkisaðstoð í skilningi 61. gr. samningsins um Evrópska efnahagssvæðið og er stuðningurinn tilkynningarskyldur til Eftirlitsstofnunar EFTA (ESA) áður en hann kemur til framkvæmda. Styrkjakerfið hefur áður verið samþykkt af ESA með ákvörðun nr. 206/21/COL, sbr. einnig ákvörðun ESA nr. 125/23/COL, nr. 193/25/COL, og nú síðast ákvörðun nr. 112/26/COL. Athygli er vakin á því að upplýsingar um styrkveitingar verða birtar opinberlega í samræmi við reglur ESA þar að lýtandi.

Umsóknum ásamt fylgigögnum skal skilað í gegnum vefgátt á vef Fjölmiðlanefndar, www.fjolmidlanefnd.is, fyrir miðnætti 1. september nk.

Ef spurningar vakna varðandi útfyllingu umsókna má senda fyrirspurn á postur@fjolmidlanefnd.is.



ÚTHLUTUNARNEFND



Fullbúið kraftmikið tveggja manna fjórhjól með öllum þeim búnaði sem þarf fyrir leik eða störf. Hátt og lágt læsanlegt fjórhjóladrif, með mismunadrifi, 28" dekk á 14" felgum, hiti í stýri og sæti, spil og dráttarkrúkur. 90 hestöfl, 8 tommu MMI skjár, gasdemparar, 26 l. tankur ofl.

Nánar á nitro.is



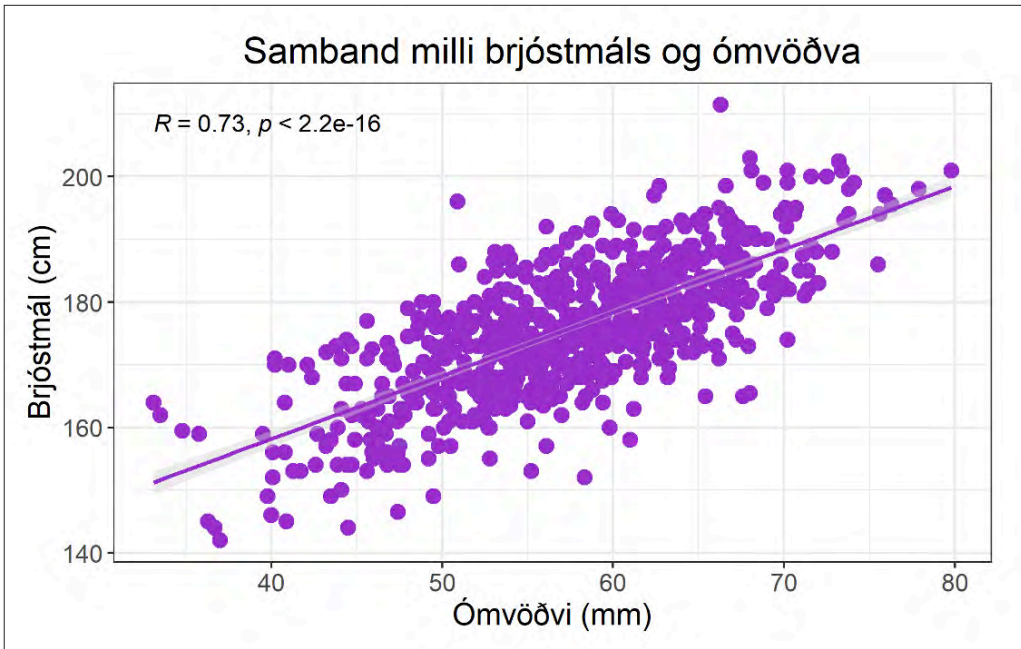
TERROX
1000
GLÆNÝTT
MÓDEL

Bikevik, Reykjanesbæ. Kaupfélag Skagfirðinga, Sauðárkróki.
Suður England, Selfossi. Lyngás Hellu. Landstólpi-AB, Egilsstöðum.

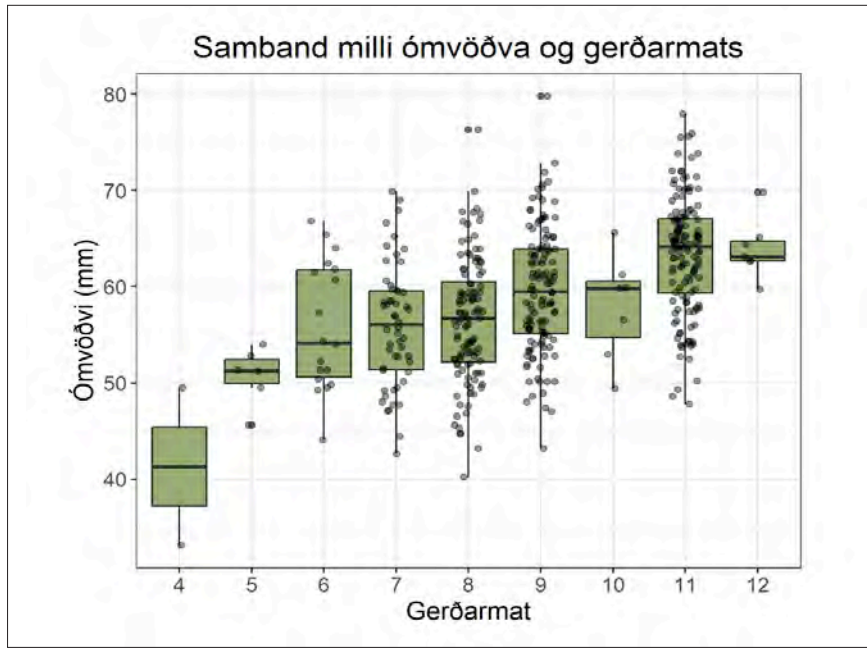
1.999.000 -



Urðarhvarfi 4 - 557 4848 - nitro.is



Mynd 1. Fylgni milli brjóst máls (cm) og ómvöðva (mm) hjá ómmældum gripum. Punktar sýna einstaka gripi og línan sýnir línulegt samband með 95% öryggisbili. Sterk og marktæk fylgni ($r = 0,73$, $p < 0,001$) bendir til þess að gripir með stærra brjóst mál hafi að jafnaði meiri vöðvadýpt.



Mynd 2. Samband ómvöðva (mm) og gerðar hjá sláturgripum sem hafa fengið ómmælingu 2024 og 2025. Kassarit sýnir dreifingu ómvöðva innan hvers gerðarflokks, þar sem línan í kassanum táknar miðgildi og punktar einstaka gripi. Niðurstöðurnar sýna að gerðarmat hækkar almennt með dýpri ómvöðva, sem bendir til þess að gripir með meiri vöðvadýpt fái að jafnaði betra gerðarmat.

Geta ómmælingar hjálpað við val á ásetningsgripum?

Á síðustu þremur árum hefur verið unnið að markvissri gagnasöfnun með því að ómmæla þykkt vöðva og fitu í baki íslenskra holdagripa.

Með vaxandi gagnasafni sem tengir saman ómmælingar og sláturupplýsingar má í auknum mæli greina hvernig vöðvadýpt og fituþroski tengjast vexti, stærð og afurðaeiginleikum gripa. En hvaða upplýsingar geta þessar mælingar gefið bændum um gripina á meðan þeir eru enn á fæti?

Ómmælingar á gripum á fæti til að meta þykkt bakvöðva og bakfitu hafa verið notaðar markvisst í kynbótastarfi sauðfjár hér á Íslandi

síðan um miðjan tíunda áratuginn. Þær eru orðnar fastur hluti af hauststarfinu í sauðfjárræktinni og hafa hjálpað bændum að velja vöðvameiri gripi til ræktunar árum saman. Ómmælingar á holdagripum eru vel þekktar í löndum eins og t.d. Noregi, Bandaríkjunum og Skotlandi. Innleiðing ómmælinga á holdagripum á Íslandi hófst vorið 2024 með styrk frá Þróunarfé nautgriparæktarinnar. Einnig var aftur veittur styrkur til áframhaldandi ómmælinga og gagnasöfnunar árin 2025 og 2026.

RML hefur sett upp ákveðnar kröfur um að aðstaða við ómmælingar skuli tryggja bæði öryggi manna og dýra. Notuð eru sömu aldursskilyrði og í Noregi en allir holdagripirnir eru á aldrinum 290–460 daga við mælingu. Gripirnir

eiga að vera af holdakyni og hlutfall hins íslenska mjólkurkúakyns má að hámarki vera 20%. Aðalástæða þess er að viðmiðin fyrir ómmælingar eru miðuð að norska angusholdakyninu.

Vorið 2025 komu rúmlega 370 gripir til ómmælingar á 7 búum á Norðurlandi og Suðurlandi, gagnasafnið telur því núna um 750 gripi með mælingar á þykkt bakvöðva og -fitu. Sláturupplýsingar fyrir um 480 gripi sem hafa komið til ómmælingar bættust í safnið og því hægt að skoða tengsl ómmælingar við holdfyllingu.

Ómmælingar endurspeglar búskap, uppeldi og erfðir

Í nýútgefni skýrslu á heimasíðu RML má skoða niðurstöður ómmælinga og tengsl þeirra við

aldur, vöxt og holdfyllingu. Þar sem gögnin koma frá búum með ólíkar framleiðsluáðferðir og markmið, endurspeglar niðurstöðurnar bæði erfðir og uppeldisaðstæður, fremur en beinan samanburð milli bóa.

Brjóstmál sem staðgengill fyrir þyngd

Samhliða ómmælingum eru gripirnir vigtaðir og/eða tekið brjóst mál af þeim en það er lykilþáttur að geta tengt þykkt ómvöðva og ómfítu við stærð gripa. Þyngd er besti mælikvarðinn á stærð, en niðurstöðurnar sýna að brjóst mál getur nýst vel til að meta stærð gripa þar sem aðstaða til vigtunar er takmörkuð. Nánari upplýsingar um samband brjóst máls og þyngdar og líkan til að áætla þyngd út frá brjóst máli má finna í lokaskýrslunni á heimasíðu RML.

Samband ómmælingar og sláturmats

Skýrt jákvætt samband er milli þykktar bakvöðva og -fitu annars vegar og stærðar gripa hins vegar sem þýðir að eftir því sem gripir eru þyngri og/eða með meira brjóst mál á ákveðnum aldri hafa þeir að jafnaði þykkari bakvöðva og -fitu (Mynd 1).

Skoðað var hvort tengsl væru milli ómmælingar og sláturmats. Svo virðist að gripir með þykkri ómvöðva og hærri fallþunga fái að jafnaði betra gerðarmat við slátrun (mynd 2). Svipað mynstur sást fyrir fitu þar sem gripir með meiri ómfítu fengu að jafnaði herra fitumat við slátrun. Tengslin voru þó ekki jafn skýr og fyrir ómvöðva og gerðarmat. Þótt breytileiki milli einstaklinga sé töluverður benda niðurstöðurnar til að vöðva- og fitudýpt geti gefið gagnlegar vísbendingar um sláturmat gripa síðar á lífsleiðinni. Þetta er í samræmi við erlendar rannsóknir.

Jafnframt benda niðurstöðurnar til að gripir sem vaxa vel fram að ómmælingu haldi oft áfram að sýna góðan vöxt fram að slátrun. Þá bentu niðurstöðurnar til þess að gripir sem ná ákveðnum fallþunga á ungum aldri væru oftar í hærri gerðarflokkum en gripir sem ná sama fallþunga síðar. Með öðrum orðum virtist vera tilhneiging til að yngri gripir fengju betra gerðarmat en eldri gripir við sambærilegan fallþunga, þó breytileiki milli einstaklinga væri mikill.

Í öllum eiginleikum var eðlilegur kynjamunur þar sem naut eru að jafnaði stærri, með þykkari bakvöðva og betri gerð en kvígur. Kvígur eru hins vegar að jafnaði með þykkari ómfítu og herra fitumat við slátrun, sem styður að vöðvaþroski er mismunandi eftir kyni.

Feðraáhrif

Munur milli feðra kom fram í nokkrum eiginleikum, sem bendir til að erfðir hafi áhrif á vöðvadýpt og -fitu, fallþunga og gerð gripa. Þótt umhverfi og bústjórn skipti einnig miklu máli styðja niðurstöðurnar að nákvæmar ætternisupplýsingar eru mikilvægar við þróun framtíðarkynbótastarfs í holdagriparækt.

Í ómmælingum vorið 2026 komu fram fyrstu afkvæmi undan gripum sem hafa fengið ómmælingu og því áhugavert að skoða ætternistengsl með nýjum gögnum þegar farið er að vinna úr þeim.

Ómmælingar – gagnlegt verkfæri til framtíðar

Niðurstöður verkefnisins eru í góðu samræmi við það sem erlendar rannsóknir hafa sýnt um notagildi ómmælinga í holdagriparækt. Tengsl milli ómmælinga, stærðar gripa og holdfyllingar benda til að mælingarnar geti nýst sem viðbótarupplýsingar við val á ásetningsgripum og mat á framleiðslueiginleikum. Ómmælingar eru enn á fyrstu stigum í íslenskri holdagriparækt en fyrstu niðurstöður benda til að hægt sé að afa mikilvægra upplýsinga um vöðva- og fituþroska og vöxt gripa á aldrinum 290–460 daga. Áframhaldandi gagnasöfnun verður lykillinn að því að auka öryggi niðurstaðna og meta betur hvernig ómmælingar tengjast afurðaeiginleikum og erfðum gripa. Því fleiri gripir sem mældir eru og tengdir við ætternis- og sláturgögn, þeim mun sterkari verður grunnurinn fyrir framtíðarkynbótastarf í íslenskri holdagriparækt. Sérstaklega verður áhugavert að fylgjast með afkvæmum gripa sem hafa sjálfir verið ómmældir og kanna hvernig mælingarnar geta nýst í framtíðarkynbótastarfi íslenskrar holdagriparæktar.

Höfundur sinnir ráðgjöf í loðýrarækt og þjónustu við bændur hjá RML.

ROTÞRÆR, VATNSTANKAR OG SKILJUR

MARGAR STÆRÐIR OG TEGUNDIR SEM HENTA ÓLÍKUM ÞÖRFUM

ÍSLENSK FRAMLEIÐSLA Í YFIR 50 ÁR

BORGARPLAST
STOFNAÐ 1971

Próun vöktunarverkefna hjá Landi og skógi

Hjá Landi og skógi starfa fjölmargir sérfræðingar við vöktun af ýmsu tagi. En hvað er vöktun og vöktunarverkefni? Og hvernig eru þau öðruvísi en almennar rannsóknir?



Rán Finnsdóttir.

Vöktun felur í sér langtíma skuldbindingu, þar sem í okkar tilfelli er fylgst með íslenskum vistkerfum til langs tíma til að greina breytingar og setja í samhengi við veðurfar, landnýtingu, tíma og fleira. Landið er vaktað til að byggja upp þekkingargrunn sem síðan er hægt að nýta við ákvarðanatöku og rannsóknir. Við vöktun er ekki lögð áhersla á eina hnitmiðaða spurningu heldur á heildarástand vistkerfanna sem við vöktum, hvort sem það eru skógarnir, votlendið eða mólendið. Sömuleiðis geta verið ólíkar áherslur, á gróðursamsetningu, kolefni í jarðvegi, rofgerðir eða hvaðeina.

Staðsetning er mikilvægur þáttur í vinnunni, en svo hægt sé að vakta breytingar á milli ára gerum við allar mælingar í afmörkuðum reitum eða sniðum, en gerð þeirra fer eftir áherslum hvers verkefnis. Síðustu ár höfum við lagt okkur fram við að samhæfa aðferðafræði á milli vöktunarverkefna Lands og skógar, að framkvæma mælingar á sama hátt svo hægt sé að samnýta þær.

Til dæmis metum við vistgerð, jarðvegsrof og gróðurþekju, gróðurhæð og plöntutegundir á sama hátt. Land og skógur er ekki eina stofnunin sem sinnir vöktun, en við sækjumst einmitt eftir samstarfi t.d. við náttúrustofur og Náttúrufræðistofnun þegar völ er á.

Náttúrufræðistofnun sér um kortlagningu vistgerða, og því deilum við öllum okkar gögnum með þeim svo hægt sé að nýta þau í uppfærslu vistgerðarkortlagningar. Náttúrustofurnar sinna ýmissi vöktun

fyrir okkur á sínum umráðasvæðum, m.a. mælingum á bindingu og losun kolefnis úr jarðvegi og endurmælingum í vöktunarreitum Gróllindar.

En við höfum ekki bara áhuga á jarðvegi og gróðri, þó það sé vissulega okkar ær og kýr, heldur fylgjumst við líka með fuglum í vöktunarreitunum okkar. Sú vöktun hófst með samstarfi íslenskrar skógarúttekta (Ísú) og Náttúrufræðistofnunar vegna fugla í og við skóga, en síðan bættust mólendis- og votlendisverkefnin einnig við.

Vöktunarverkefnin eru í grófum dráttum: Moli og Moli gas, sem safnar gögnum fyrir loftslagsbókhald Íslands í mólendi og graslendi, Mýrland og Mýrgas



Starfsfólk Lands og skógar stendur vaktina og fylgist með ástandi vistkerfa landsins. Vöktunarverkefnin hafa hvert fengið sitt einkennismerki sem sjá má neðst á myndinni: Engjarós, hrafnafífl, skarífífl, holtasóley og birkilauf. Merkin voru hönnuð af Fífu Jónsdóttur.

Mynd / Aðsend

sem safnar sömuleiðis gögnum fyrir loftslagsbókhaldið en í votlendi, Íslensk skógarúttekt sem safnar líka gögnum fyrir loftslagsbókhaldið, og Gróllind, sem safnar ekki gögnum fyrir loftslagsbókhaldið en sinnir heildarmati á ástandi jarðvegs og gróðurs landsins á stórum skala.

Höfundur er teymisstjóri vöktunar á sviði rannsókna, vöktunar og árangurs hjá Landi og skógi.

Tromlusiáttuvél 165

Heytætla 5,2m

Rakstrarvél 4,4m

Heyvinnupakkinn: 2.065.500 + vsk. Fullt verð 2.430.000 +vsk

Ávinnsluherfi 2 - 4 - 6 - 8m

Plógur tvískeri

Tætari 1,8m

Valtarar 2,75m

Öll jarðvinnutæki 15% afsláttur

vallarbraut.is S-4540050 vallarbraut@vallarbraut.is Trönuhrauni 5 220 Hafnarfirði

Til Sölu!

Höfum til sölu samlokur, um er að ræða svefnhylki með öllum þægindum, m.a. sjónvarpi og loftnæstingu einnig fylgir hverju hylki fyrir sig skápur til að geyma fatnað og farangur og önnur verðmæti. Hylkin eru seld tvö í einu eða samlokan og höfum við uppá að bjóða 11 slíkar samlokur. Tilvalið fyrir ferðapjónustuaðila eða fyrirtæki sem þurfa að hýsa starfsmenn, eða bara dótakassann og bílskiurinn!

Allar nánari upplýsingar siggivg@internet.is eða 864 1577

Við þrífum allar stærðir og gerðir af sótsíum

Vik verkstaedi ehf

Einhellu 6
221 Hafnarfirði
tel. +354 8961083

BORUM EFTIR HEITU OG KÖLDU LAGNALEIÐIR FYRIR VARMADÆLUR

LANDBOR
arnartangi@simnet.is

821 9019
840 2233

RML
RÁÐGJAFARMÍÐSTÖÐ
LANDBÚNAÐARINS

Hefur þú áhuga á að vinna við sauðfjárdóma?

Ráðgjafarmiðstöð landbúnaðarins leitar að fólki sem hefur áhuga á að vinna við sauðfjárdóma haustið 2026.

Almennt er gerð sú krafa að sauðfjárdómarar hafi lokið námi í búvísindum og lokið námskeiði í sauðfjárdómum. Til greina kemur að gera undantekningu frá þessum kröfum ef viðkomandi hefur starfsreynslu sem sauðfjárdómari.

Tímabilið sem um ræðir er september og október.
Landsvæði sem sérstakleg er horft til er Suðurland, Austurland og N-austurland.

Umsóknarfrestur er til 20. ágúst 2026.

Við bendum áhugasömum á heimasíðu fyrirtækisins www.rml.is undir mannaúður <https://www.rml.is/is/um-okkur/mannaudur/starfsumsokn> þar sem sótt er um og merkt sauðfjárdómar 2026

Nánari upplýsingar veittar í gegnum email ee@rml.is Eypór Einarsson

Forsendur refaveiða

Í grein í Morgunblaðinu 25.07 síðastliðinn er því slegið upp að forsendur fyrir refaveiðum séu brostnar og vitnað í nýja áætlun fyrir árin 2026-2028 og ef vitnað er í greinina segir:



„Náttúru-
verndarstofnun
telur aðkallandi að
ráðast í endur-
skoðun á laga-
umhverfi refa-
veiða enda telur
stofnunin for-
sendur veiðanna
brostnar.

Jónsson. Ástæða þess að stofnunin telur nauðsynlegt að ráðast í endurskoðun á lagaumhverfinu er sú að Náttúruverndarstofnun, og áður Umhverfisstofnun, hefur aðeins borist fæinar tilkynningar á síðastliðnum árum um tjón af völdum refa.“

Nú hefur það komið í ljós síðustu misseri að Náttúruverndarstofnun, áður Umhverfisstofnun, vill að breyting verði á núverandi fyrirkomulagi veiða, eða jafnvel að þeim verði alveg hætt, þar á bæ er endurtekið vitnað í sama hlutinn, ekki hefur tekist að sanna tjón.

„Miðað við skort á skráningum á tjóni er það skýrt mat Náttúruverndarstofnunar að forsendur séu í raun brostnar fyrir áframhaldandi veiðum á ref með því fyrirkomulagi sem er við lýði í dag,“ segir í áætluninni.

Í þeim línunum sem hér koma á eftir ætla ég að benda á nokkra hluti sem að mati mínu og félagsmanna í Bjarmalandi mættu koma fram í þeirri umræðu sem þetta málefni fær nú um stundir.

Helsta atriði sem sérfræðingar Náttúruverndarstofu nota í sínum málflutningi er það að refir valdi mjög litlu tjóni og það sé ekki kostbært að standa í veiðum.

Ef við horfum á hlutverk ríkis þá er þeim skylt samkvæmt lögum að stunda veiðar til að halda niðri stofnstærð á ángungum stofnum. Samkvæmt lögum um vernd, friðun og veiðar á villtum fuglum og spendýrum eru veiðar á ref grundvallaðar á því að koma í veg fyrir tjón af þeirra völdum. Í



Þriðju grein reglugerðar um refa- og
minkaveiðar segir:

„Í þeim tilgangi að koma í veg fyrir eða draga úr tjóni af völdum refa er friðun þeirra aflétt á tímabilinu 1. ágúst til 30. apríl um allt land, nema á svæðum þar sem veiðar eru bannaðar skv. sérstökum reglum sem settar eru á grundvelli laga nr. 47/1971 um náttúruvernd, sbr. 1. viðauka.“

Þær reglur sem unnið er eftir hafa alltaf verið skýrar með þetta, veidar á grenjatíma eru stundaðar til að fyrirbyggja tjón, það er bestí minn til að tryggja að stofnstærðir annarra tegunda liggi ekki undir áföllum, þarna er lífríkið viðkvæmt og aðgengi refs að matborði er auðvelt. Og hvað varðar þetta mál þá hefur aldrei þótt gáfulegt að skipta um hest úti í miðri á en núna virðist sú stofnun sem sér um þetta málefni, leggja annan skilning í reglugerðina og fara eftir eigin reglum, það



hefur aldrei þótt gáfulegt. Og eins og áður hefur verið tæpt á byggist málflutningur yfirvaldsins á því að ekkert tjón hafi verið skráð, tekur til dæmis árin 2023–25.

„Á árunum 2023-2025 bástu engar tilkynningar um tjón af völdum refa frá fjárbændum en örfáar tilkynningar bárust vegna tjóns í æðarvarpi.“

„Miðað við skort á skráningum á tjóni er það skýrt mat Náttúruverndarstofnunar að forsendur séu í raun brostnar fyrir áframhaldandi veiðum á ref með því fyrirkomulagi sem er við lýði í dag,“ segir í áætluninni.

En við getum spurt okkur að því af hverju er ekki búið að skrá tjón, ekki hefur það gerst að allur refastofninn hafi orðið vegan, sé hættur að leita sér að kjöti til matar, nei, ástæðan hlýtur að verða önnur, hún liggur hjá stjórnvaldinu. Það er ekki og hefur ekki verið til marga ára hægt að tilkynna tjón, eða þá að tilkynna tjón hefur verið svo flókið að fólki gengur illa að fá það í gegn.

Ég vitna í Ólaf Jónsson, refaskyttu og sauðfjárbónda á Fjöllum:

„Ég ætlaði að tilkynna tjón af völdum dýrbíts í ágúst 2022 en fann ekki rétta staðinn til þess á heimasíðu Umhverfisstofnunar. Konan á skiptiborðinu þar kannaðist ekki við tilkynningar um tjón af völdum refa eða hvar ætti að tilkynna slíkt. Sjá grein í Bændablaði 25. ágúst 2022, „Dýrbítur leggst á lömb“. Margir höfðu þá samband við mig og sögðust oft verða fyrir því að tófur dræpu lömb hvar þeim en vissu ekki hvar ætti að tilkynna slíkt.“

Þetta er bara eitt dæmi af mörgum, einfalt dæmi sem segir alla söguna, svo er bakarinn hengdur fyrir smíð.

Annað dæmi er þannig að ég fékk símtal frá veiðimanni sem var búinn að vinna greni í Mývatnssveit, þetta var í byrjun júní, af skyldurækni og

” Miðað við skort á skráningum á tjóni er það skýrt mat Náttúruverndarstofnunar að forsendur séu í raun brostnar fyrir áframhaldandi veiðum á ref með því fyrirkomulagi sem er við lýði í dag ...

tölurverðum áhuga fór hann að tína saman fuglaleifar á og við grenið og þegar til kom voru milli tuttugu og þrjátíu andarungar sem lent höfðu á matseðli fjölskyldunnar ásamt öðru sem ekki var hægt að greina, við getum hugsað okkur tjónið ef ekki hefði verið gripið í taumana og grenið unnið. Þetta tjón er hvergi hægt að skrá, vissulega er hægt að skrá það í veiðiskýrslu en staðfestur grunur liggur fyrir því að þær skýrslur séu ekki mikið notaðar sem mælikvarði á tjón.

Staðan er svoleiðis að ríkisvaldið bjó til kerfi sem er óaðgengilegt og er greinilega ekki að virka, tekur sér svo vald til að dæma eftir lélegum niðurstöðum úr önytu kerfi og fá þá útkomu sem hentar ríki og sveitarfélögum, líka má velta fyrir sér hvað margar tilkynningar um tjón liggja í málaskúffum sveitarfélaga og hafa aldrei farið lengra.

Nú skulum við aðeins skipta um gír og gefa okkur að búið sé að friða refinn, tökum dæmi af æðarvarpi á Austurlandi.

Varpið er frekar lítið, 5-800 hreiður, hjónin sem eiga varpið eru á sjötugsaldri og byrjuðu að huga að kollum og búa í hagin fyrir þær um það leyti sem þau hjón hófu búskap tæplega þrítug. Ef taka á saman þann tíma sem þau hafa notað í að huga að varpinu eru það í kringum 54.000 klukkustundir sem þau hafa lagt í að koma þessu varpi upp, árlega eru veiddir innan við átta refir við byrjun varps hjá þeim hjónum en sú tala er nokkuð breytileg.

Varpið er þannig staðsett að í tíu kílómetra radius kringum varpið eru átta greni sem eru þekkt, þau eru unnin ár hvert ef þau eru notuð, árlega missa þau samt í kringum tíu til fimmtán hreiðir í ref. Svona fá hreiðir teljast varla tjón, en þau hafa sloppið við stóráföll.

Ef eigendur þessa varps ætla að tilkynna tjón, hvernig á að gera það? Gramm af dún miðað við ónýtt hreidur, tapaðar vinnustundir, hvernig á að horfa á tjónið, það verður að skilgreina þetta betur og gera aðgengilegra, og í þessu tilviki á að byrgja brunninn áður en barnið ...

Nú skulum við hugsa okkur hvað býður þeirra hjóna ef það er búið að friða reinn og senda grenjaskyttuna í frí, hvaða fjölgun má búast við í refastofninum á fimm árum?

Þetta eru þær forsendur sem við gefum okkur í reiknilíkanið:

Hvolpar verða kynþroska strax á fyrsta ári, það er ekki algilt en nokkuð algengt, fer eftir æti og veðráttu.

Dánartíðni dýranna er 12,5% fyrsta árið. Þetta er nokkuð misjafnt milli ára en við tökum meðalgildi.

Hér er þróunin skref fyrir skref, miðað við að rúnað sé í næsta heila ref og þör myndist úr kynþroska refum, og munið, þetta eru átta greni til að byrja með og ekki reiknað með neinni veiði.

Upphaf (Ár 0)

- Fullorðnir: 16 refir (8 pör)
- Nýfæddir hvolpar: 40 hvolpar
- Samtals: 56 refir

Ár 1

- 12,5% afföll verða á stofninum (7 refir drepast, 49 lifa af). Allir eftirlifandi hvolpar eru nú orðnir 1 árs og kynþroska. Þeir mynda samtals 24 pör (einn refur gengur af).
- Fullorðnir (kynþroska): 49 refir (24 pör)
- Nýfæddir hvolpar: 120 hvolpar
- Samtals: 169 refir

Ár 2

- 12,5% afföll (21 refur drepst, 148 lifa af og verða fullorðnir). Hópurinn myndar nú 74 pör.
- Fullorðnir (kynþroska): 148 refir (74 pör)
- Nýfæddir hvolpar: 370 hvolpar
- Samtals: 518 refir

Ár 3

- 12,5% afföll (64 refir drepast, 454 lifa af). Hópurinn myndar 227 pör.
- Fullorðnir (kynþroska): 454 refir (227 pör)
- Nýfæddir hvolpar: 1.135 hvolpar
- Samtals: 1.589 refir

Ár 4

- 12,5% afföll (199 refir drepast, 1.390 lifa af). Hópurinn myndar 695 pör.
- Fullorðnir (kynþroska): 1.390 refir (695 pör)
- Nýfæddir hvolpar: 3.475 hvolpar
- Samtals: 4.865 refir

Ár 5

- 12,5% afföll (608 refir drepast, 4.257 lifa af). Hópurinn myndar 2.128 pör í lok fimmta árs sem geta getið af sér nýja hvolpa.
- Fullorðnir (kynþroska): 4.257 refir (2.128 pör)
- Nýfæddir hvolpar: 10.640 hvolpar
- Samtals í lok 5. árs: 14.897 refir

Af þessu má skilja að varp þeirra hjóna stendur höllum fæti ef tæplega fimmtán þúsund refir ætla að sækja æti þangað að vori, allt annað æti verður horfið. Ef við skoðum svo hvað þessi fjöldi þarf að éta þá getum við hugsað okkur hver ætisþörfin sé. Hvað fer mikið af kjöti í þennan fjölda?

Talið er að hver refur éti 300 til 500 grömm á dag yfir sumartímann, þá fáum við út eftirfarandi tölur:

Ef refur étur 300 g á dag þá éta 14.897 refir 4.469.100 kg yfir sumarið

Ef refur étur 500 g á dag þá éta 14.897 refir 7.448.500 kg yfir sumarið

Ein heiðlóa er um það bil 300 g til að setja hlutina í samhengi, þetta eru margir möfuglar og það mætti búast við að veruleiki þeirra sem vilja veiða rjúpu, gæsir og endur yrði svolítið annar eftir nokkur ár. Í þessu er stuðst við tölur sem eru þekktar, spáin er þessi, hvað verður má ekki byggja á illa ígrunduðum upphrópunum og staðhæfingum sem ekki er fótur fyrir.

Þið megið ekki hugsa sem svo, lesendur góðir, að okkur félagsmönnum í Bjarmalandi sé ekki umhugað um refinn, við virðum hann sem andstæðing, däumst að honum sem fallegu og útsjónarsömu dýri, veiðum hann sem verðuga bráð, okkur er umhugað um að leið refsins verði áfram meðfram okkar leið í þessu landi, hann á tilverurétt eins og önnur dýr, en stofnstærð verður að stýra, þær aðferðir sem notaðar eru í dag eru ekki ógagnrýniverðar, þær má endurskoða en niðurstaðan verður alltaf sú að stofnstærð verður að stýra með einhverju móti og vernda verður lífríkið á viðkvæmum tímum. Félagsmenn hafa í mörg ár verið hlynntir því að leggja til dýr til rannsókna og margir þeirra hafa sinnt því verki vel um áraraðir, lagt til dýr til rannsókna á öllum árstíðum, þessir veiðimenn hafa það á tilfinningunni að þeir hafi verið sviknir, þeirra vinna nokkuð gegn þeim, traust hefur verið rofið og það verður erfitt að endurvinna það.

Lesandi góður, við erum veiðimenn, við erum náttúru-unnendur, við þekkjum okkar bráð og virðum hana, við göngum í okkar verk af virðingu fyrir landinu og dýrinu sem þarf að fást við. Allt lífríkið verður að vera í samfelli, stofnstærð refs verður að stjórna, forferður okkar gengu við ref á undan okkur, afkomendur okkar halda verkinu áfram. Höfum stjórn á hlutunum og tryggjum rétt jafnvægi fyrir alla stofna.

Höfundur er formaður Bjarmalands, félags atvinnuveiðimanna í ref og mink.

Geldingsá íbúðarbyggð – auglýsing deiliskipulagstillögu



Sveitarstjórn Svalbarðsstrandarhrepps samþykkti á fundi sínum 29.06.2026 að auglýsa tillögu að nýju deiliskipulagi fyrir íbúðarbyggð í landi Geldingsár, í samræmi við 1. mgr. 41. gr. skipulagslaga nr. 123/2010.

Deiliskipulagstillagan tekur til um tveggja hektara spildu úr landi Geldingsár, vestan Geldingsárvegar og norðan Árhólts.

Deiliskipulagið felur í sér skipulag sex íbúðarlóða fyrir einbýlishús. Gert er ráð fyrir aðkomuvegi frá Geldingsárvegi, byggingarreitum innan lóða, gönguleiðum og sameiginlegu hreinsivirki fráveitu.

Tillagan er í samræmi við rammahluta Aðalskipulags um þróun byggðar í Vaðlaheiði.

Tillagan er aðgengileg á skrifstofu SBE, Skólatröð 9, 605 Akureyri, á heimasíðu sveitarfélagsins, www.svalbardsstrond.is, og á vef Skipulagsgáttar, www.skipulagsgatt.is, undir málsnúmeri **678/2026**

Hægt er að skila inn athugasemdum við tillöguna til **27. ágúst nk.** og skulu þær berast inn á Skipulagsgátt. Frekari upplýsingar má nálgast hjá Skipulags- og byggingarfulltrúa Eyjafjarðar í tölvupósti á [netfangið sbe@sbe.is](mailto:sbe@sbe.is)

Skipulags- og byggingarfulltrúi



Hveragerði

Deiliskipulagsbreyting hesthúsahverfis á Vorsabæjarvöllum vegna stækkunar hesthúsahverfis og golfvallar

Bæjarstjórn Hveragerðisbæjar samþykkti á fundi sínum þann 2. júlí 2026 deiliskipulagsbreytingu hesthúsahverfis á Vorsabæjarvöllum vegna stækkunar hesthúsahverfis og golfvallar.

Markmið með deiliskipulagsbreytingunni er að stækka bæði hesthúsasvæði innan landnotkunarreitar Íþ1 og golfvöll innan landnotkunarreitar Íþ2 í gildandi aðalskipulagi.

Deiliskipulagstillagan var auglýst frá 9. janúar til 22. febrúar 2026. Alls bárust sex umsagnir.

Bæjarstjórn samþykkti deiliskipulagsbreytinguna með áorðnum breytingum í samræmi við 3. mgr. 41. gr. skipulagslaga nr. 123/2010.

Skipulagsfulltrúi Hveragerðisbæjar

Veiðikeppni unga fólksins

Markmiðið er að fá alla krakka út að veiða og hafa gaman.

Þú finnur veiðikeppnina á veidihornid.is og þeir sem skrá sig fá **litlu veiðibókina** senda í pósti á meðan birgðir endast.



Skráning og allar upplýsingar um veiðikeppnina.



Siðumúla 8 • 108 Reykjavík • S: 568 8410
veidihornid.is

Vatnshitarar fyrir sumarhús



Ýmsar gerðir af vatnshiturum sem hita vatnið um leið og skrífað er frá vatninu, spennu 230v til 400v afl 3200w til 24000w. Engin hitakútur lengur. Verð frá kr. 27.200.- til 262.000.- Gólf / ofna hitakerfi frá kr. 240.000.-

**Varmás**
Markholt 2
Mosfellsbæ
simi 566 8144

Allt að vinna

Þann 29. ágúst verður kosið um hvort hefja skuli að nýju samningaviðræður um aðild að Evrópusambandið. Við erum að kjósa um að fara í samningaviðræður, ekki um aðild að ESB. Náist samningar síðar verður



Þorgerður Katrín Gunnarsdóttir.

haldin önnur þjóðaratkvæðagreiðsla þar sem þjóðin segir sína skoðun á þeim samning. Þar að auki þyrfti að breyta stjórnarskránni, sem tvö þing þurfa að samþykkja með

kosningum á milli. Þjóðin ræður þannig framtíð sinni í þessu máli.

Ég skil vel að bændur vilji vita meira um framtíð sína. Það er okkur eðlislægt. Nýútkomin skýrsla Bændasamtakanna sem kynnt var í liðinni viku um áhrif aðildar á bændur gefur tilefni til að velta upp hvað hugsanleg aðild gæti þýtt fyrir þann hóp sem þessi grein fjallar um - unga bændur og nýliðun í landbúnaði.

Þróunin síðustu ár er einsleit. Árið 1985 voru bændur 7,9% af þjóðinni. Árið 2025 2%. Frá 1985 hefur meðalaldur bænda hækkað úr 45 árum í 66 ár. Hluti skrifast á kerfið. Hluti á samfélagsbreytingar þar sem yfir 70% þjóðarinnar býr á höfuðborgarsvæðinu. Ég hef taugar til þess að áfram verði stundaður öflugur landbúnaður á Íslandi í þágu blómlegrar byggðar og fæðuöryggis. Að við leitum saman að kerfi sem virkar og skapar sátt til framtíðar um atvinnugreinina. Ég tel að aðildarviðræður við Evrópusambandið geti verið afl til breytinga í þessa veru – að við endurmetum stöðuna – óháð því hvort við verðum á endanum aðilar að sambandinu.

Landbúnaður á eyju norður í Atlantshafi

Þá verður ekki litið framhjá því að framleiðsluáðstæður víða í Evrópu eru um margt ólíkar þeim íslensku og íslenskur landbúnaður gæti átt erfitt með að keppa við landbúnað í ríkjum með hagstæðari náttúrufarslegar aðstæður.

Hvað styrkjakerfi varðar eru markmiðin að mestu þau sömu á



Íslandi og innan ESB, þó stuðningurinn sé ólíkur. Markmiðin eru þau sömu að viðhalda byggð, tryggja viðunandi lífskjör bænda og fæðuöryggi. Innan ESB eru einnig stuðningsaðgerðir til að veita upp ójöfn samkeppnisskilyrði.

Sveigjanleiki hefur verið aukinn innan sameiginlegu landbúnaðarstefnunnar fyrir aðildarríkin að útfæra stuðning hjá sér meira að aðstæðum á hverjum stað. Þá er nær gefið að hægt verði að tryggja viðbótarstuðning frá íslenska ríkinu og sér reglna fyrir norðlæg svæði, líkt og Finnland og Svíþjóð njóta norðan 62. breiddargráðu.

Önnur stoð sameiginlegu landbúnaðarstefnunnar, dreifbýlis-þróunarstefnan, beinist sérstaklega að stuðningi við nýliða, fjárfestingar, stuðning við harðbýl svæði og uppbyggingu í dreifdum byggðum, sem gæti hentað ungum íslenskum bændum í okkar mjög svo dreifðu

byggðum vel. Einnig er rík hefið fyrir því að styðja við bændur þegar afkomubrestur verður vegna náttúrulegra áfalla.

Vissulega mun kerfisbreyting og breyting á stuðningsformi fela í sér áskoranir í aðlögun, t.d. vegna tollverndar og opinberrar verðlagningar þar sem hún er enn til staðar. Það mun auka samkeppni. En aðgangur að rúmlega 450 milljónum manna markaði fyrir íslenskar landbúnaðarafurðir getur líka falið í sér tækifæri, til hagræðingar í framleiðslu og vinnslu.

Reynsla Finna

Skýrsla Bændasamtakanna dregur upp nokkuð svartsýna mynd af áhrifum ESB-aðildar á landbúnað. Í opinberri umræðu er slegið á þá strengi að reynsla Finna hafi verið neikvæð af ESB-aðild en það tel ég

ekki einhlýtt. Juhan Åberg, hjá finnsku bændasamtökunum, sem Bændablaðið ræddi við nýverið, dregur upp nokkuð aðra mynd. Já, áhrifin voru mikil við aðild meðal annars þurfti að breyta kerfinu. Finnskir bændur eru gagnrýnir á kerfið en þeir vilja ekki hverfa aftur til fyrri tíma.

Fjölguð tækifærum fyrir framtíðina

Óháð niðurstöðu atkvæðagreiðslunnar 29. ágúst stendur eftir sú staðreynd að nýliðun í landbúnaði er ekki sjálfbær og við ættum að leita allra leiða til að skoða hvaða tækifæri við höfum til þess að snúa þeirri þróun við.

Fæðuöryggi þjóðarinnar stendur og fellur með því að nýtt fólk fái til að taka við búum. Að við viðhöldum framleiðslu á heilnæmum afurðum og hagkvæmri vinnslu til framtíðar. Því miður vantar áreiðanlegar tölur um hve margir bregða búskap ár hvert eða hyggjast gera það vegna aldurs. Það eina sem liggur fyrir er að nýliðun gengur hægt því bændum hefur haldið áfram að fækka. Án nýliðunar í landbúnaði er tóm tala um fæðuöryggi þjóðarinnar, enda er ungt fólk sem hefur búskap líklegri til að tileinka sér nýjar framleiðsluáðferðir, tækni og nýsköpun í greininni, sem skiptir sífellt meira máli eftir því sem kröfur um sjálfbærni og hagkvæmni aukast.

Bleiki fillinn

Nýliðunarstuðningurinn var tekinn upp árið 2017 og leysti af hólmi eldri framlög sem áður byggðust einkum á stuðningi við sauðfjárrækt. Með búvörusamningnum 2016 var tekin upp sú stefna að veita framlög til nýliðunar óháð búgrein með það að markmiði að létta ungu fólki að hefja búskap og auðvelda kynslóðaskipti í greininni, sem er ekki síður mikilvægt en nýliðunin sjálf þar sem mörg bu lognast út af einfaldlega vegna þess að enginn tekur formlega við þeim í tæka tíð. Það eru ýmis skilyrði sem umsækjendur um styrki til nýliðunar þurfa að uppfylla til að geta átt von á stuðningi og margir sækja um og þá skiptir mestu menntun umsækjanda á sviði landbúnaðar, jafnréttissjónarmið og gæði verk- og rekstraráætla.

En bleiki fillinn í herberginu er sennilega sá að nýliðun verður ekki að veruleika nema rekstrarumhverfi bænda breytist. Ein helsta hindrunin fyrir nýliðun og ættliðaskiptum í landbúnaði er tvíþætt. Annars vegar hefur jarðaverð hækkað á sama tíma

og afurðaverð, ekki síst í sauðfjárrækt, hefur lækkað að raunvirði. Fyrir rúmum áratug komu fram ábendingar og rannsóknir sem bentu á að þessi þróun myndi hafa afar neikvæð áhrif á greinina. Árin liða og ekkert breytist. Þannig þurfa þau sem hefja búskap enn annað hvort verulegt eigið fé eða hafa greiðan aðgang að lánsfé, og þar hefur Bygðastofnun komið sterkt inn með lánveitingum til nýliðunar og kynslóðaskipta á meðan viðskiptabankarnir þrír hafa lítið aukið sína þátttöku í fjármögnun greinarinnar.

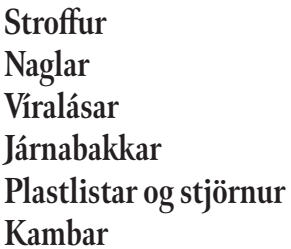
En þá komum við að hinni hliðinni á krónunni. Heildarvaxtakostnaður íslenskra kúabúa er um 5 milljarðar króna á ári, miðað við vaxtakjör landbúnaðarlána Bygðastofnunar sem eru í kringum 10%. Meðal kúabúnið á Íslandi skuldar um 75 milljónir króna og greiðir því um 7,5 milljónir á ári í vexti, eða um 625.000 krónur á mánuði. Til samanburðar er meðal vaxtakostnaður bænda innan ESB um 6%, eða um 40% lægri, sem þýðir að sambærilegt kúabú þar greiðir um 375.000 krónur á mánuði, munur upp á um 250.000 krónur á mánuði sem annars færi beint í fjárfestingu í mannvirkjum, tækjum og uppbyggingu.

Nýliðun í landbúnaði hvílir auk þess á því að umgjörðina þarf að bæta svo þau sem afla sér menntunar á sviði landbúnaðar og vilja stunda hann eigi raunhæfan kost á að koma sér upp búi að námi loknu. Þar skiptir líka máli að hægt sé að viðhalda jörðum þar sem framleiðslutæki er þegar til staðar, með kynslóðaskiptum eða annarri nýliðun, og að fyrrsjáanleiki í mönnun og afleysingu sé tryggður fyrir þau sem eru samhlíða að byggja upp rekstur og fjölskyldu. Ríkið sjálft, sem er stærsti landeigandiinn, mætti þar mun meira til að gera yfir 100 búgarðir sínar aðgengilegar til búrekstrar í stað þess að þær standi ónýttar eða dreifist á milli ríkisstofnana. Nýliðun verður ekki að veruleika á góðum vilja einum saman, hún þarf fjármagn á sanngjörnum kjörum, aðgengilegar jarðir og umgjörð sem gerir ungu fólki kleift að taka ákvörðun um búskap með fullri vissu um að hún borgi sig. Hvers vegna ekki að kanna til hlítar hvaða samningum er hægt að ná og hanna á sama tíma nýtt stuðningskerfi með hagsmuni bænda að leiðarljósi og þar með hagsmuni Íslands. Með tilliti til nýliðunar í landbúnaði höfum við engu að tapa og allt að vinna. Svo tökum við ákvörðun um aðild þegar við sjáum samninginn.

Höfundur er utanríkisráðherra.



Klippur og beygjuvélar



Stroffur
Naglar
Viralásar
Járnabakkar
Plastlistar og stjórnur
Kambar

Klippum og beygjum rúllustál í sjálfvirkri beygjuvél

Vir og lykkjur ehf • viroglykkjur@internet.is • 772-3200

Ræktum okkar eigin jörð

Þjóðaratkvæðagreiðslan 29. ágúst nk. snýst formlega um hvort hefja eigi aðildarviðræður við Evrópusambandið á ný. Í reynd snýst hún þó um stærra mál: hvort við viljum ganga inn í ferli sem getur leitt til þess að verulegur hluti ákvörðunarvalds færist frá íslenskum stjórnmönnum til sameiginlegra stofnana ESB.

Fyrir bændur, sjávarútveg, matvælaframleiðslu og byggðir landsins skiptir þetta miklu máli, enda greinar sem byggja á náttúruauðlindum, sérstöðu landsins og getu okkar til að taka skjótar ákvarðanir þegar aðstæður breytast.

Sjálfstæð ákvörðun um íslenskan landbúnað

Landbúnaður er ekki aðeins atvinnugrein heldur hluti af innviðum þjóðarinnar. Hann tryggir matvælaöryggi, atvinnu í dreifðum byggðum og ræktun landsins. Við höfum sjálf ákveðið stuðning við íslenskan landbúnað og grundvallarumgjörð hans og getað tekið mið af sérstöðu landsins við varnir gegn sjúkdómum og ágengum tegundum.

Ný skýrsla Bændasamtaka Íslands um áhrif mögulegrar ESB-aðildar á íslenskan landbúnað er einkar vel unnin. Meginniðurstæða hennar er skýr: ESB-aðild væri ekki tæknileg breyting heldur grundvallarkerfisbreyting fyrir íslenskan landbúnað.

Við aðild yrði sameiginleg landbúnaðarstefna ESB ramminn utan um íslenskan landbúnað. Verulegur hluti ákvörðunarvalds um stuðning, markaðsvernd og viðskipti færðist frá Íslandi til stofnana ESB. Fá fordæmi eru fyrir varanlegum undanþágum frá grundvallarreglum stefnunnar. Afnáam markaðsverndar gæti haft veruleg áhrif á afkomu bænda. Reynslan frá Finnlandi sýnir jafnframt að verð til bænda getur lækkað mun meira en verð til neytenda.

Kjarni málsins snýst því ekki aðeins um styrki og matvælaverð heldur fæðuöryggi, byggðafestu og hver fer með ákvörðunarvaldið um framtíð íslensks landbúnaðar.

Sama á við um sjávarútveginn

Við Íslendingar höfum byggt upp eitt öflugasta fiskveiði-stjórnunarkerfi heims og lagað það að íslenskum aðstæðum og vistfræði. Fiskveiðistefna Evrópusambandsins er sameiginleg og mikilvægar ákvarðanir eru teknar í ráðherraráðinu. Einstök ríki geta því orðið bundin af ákvörðunum sem þau greiddu atkvæði gegn, líkt og Eistland, sem mótmælti nýlega ákvörðunum um aflaheimildir í Eystrasalti en var samt bundið af þeim. Það er eðlileg afleiðing stefnu þar sem heildarhagsmunir ráða fremur en sérhagsmunir einstakra ríkja.

Evrópa stendur frammi fyrir miklum áskorunum

Umræðan hefur einnig að mestu sniðgengið stöðu Evrópusambandsins sjálfs. Ný skýrsla Alþjóðagjaldeyrissjóðsins um ríkisfjármál Evrópu dregur upp

mynd af álfu undir miklum útgjaldaþrýstingi. Samkvæmt sviðsmynd sjóðsins gætu opinberar skuldir í meðalríki Evrópu, án umfangsmikilla mótvægisáðgerða, tvöfaldast fyrir 2040 og orðið um 130% af landsframleiðslu. Viðræður færu ekki fram í tómarúmi heldur við samband sem stendur frammi fyrir miklum breytingum.

Fagleg umræða verður að byggjast á réttum forsendum

Í kynningu á drögum að skýrslu fjármála- og efnahagsráðuneytisins um gjaldmiðilmál var fullyrt að kostnaður íslensku krónunnar væri líklega meiri en ábátinn af notkun hennar. Seðlabanki Íslands gerði fjölmargar athugasemdir við forsendur skýrslunnar og sagði um eina lykilniðurstöðuna: „Þessi niðurstaða er einfaldlega röng og verður að endurskoðað.“ Það átti meðal annars við um fullyrðingu um margfalt meiri gengissveiflur krónunnar en norrænna gjaldmiðla. Væru sambærileg tímabil borin saman er munurinn á íslensku og norsku t.d. krónunni mjög lítill.

Kostir smæðarinnar

Smæð Íslands er ekki aðeins áskorun heldur styrkleiki. Íslensk stjórnsýsla er einföld og skilvirk. Mario Draghi, fyrrverandi bankastjóri Seðlabanka Evrópu, hefur bent á að stjórnsýsla Evrópusambandsins sé orðin of flókin, ákvarðanatöku of hæg og regluverkið of umfangsmikið, sem dragi úr samkeppnishæfni og hægi á nýsköpun. Slíku kerfi þarf Ísland ekki að bæta ofan á eigin stjórnsýslu. Frekar eigum við að nýta sveigjanleika okkar og stuttar boðleiðir, líkt og reynslan eftir bankahrunið, í heimsfaraldrinum og viðbrögð við náttúruhamförum á Reykjanesi sýnir vel.

Lýðræði snýst um ákvörðunarvald

Jón Sigurðsson forseti orðaði þetta skýrt: „Þjóðin sjálf á höfuðvaldið, og enginn á með að skera úr málefnum þeim, sem allri þjóðinni viðkoma, nema samkvæmt vilja flestra meðal þjóðarinnar.“ Lýðræði snýst ekki aðeins um fundarsetu og sæti við samningaborð heldur raunveruleg áhrif kjósenda á ákvarðanir sem móta samfélagið. Við aðild færist hluti þess valds óhjákvæmilega frá Alþingi til stofnana sambandsins og Ísland hefði takmörkuð áhrif þegar hagsmunir stórra ríkja fara saman.

Veljum okkar eigin leið

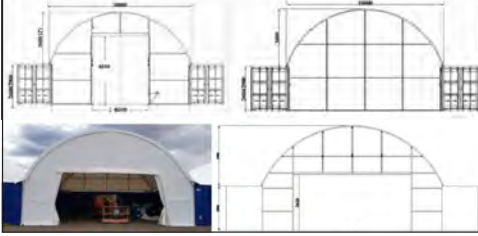
Íslendingar hafa byggt upp öflugt samfélag utan Evrópusambandsins. Við höfum aðgang að innri markaðnum gegnum EES-samninginn, sterkan sjávarútveg, öflugan landbúnað miðað við aðstæður landsins, traustar stofnanir og getu til að bregðast hratt við þegar á reynir. Það þýðir ekki að allt sé fullkomið, en lausnin felst ekki í að flytja ákvarðanatökuna frá Íslandi. Niðurstaða mín er skýr. Hagsmunum Íslands er best borgið utan Evrópusambandsins, með sjálfstæðri ákvarðanatöku um auðlindir landsins og með því að nýta kosti sveigjanlegs og sjálfstæðs íslensks samfélags.

Höfundur er formaður Framsóknarflokksins.



GÁMATJÖLD

EINFÖLD LEIÐ TIL AÐ AUKA PLÁSS



- Sterkt tjald sem festist á gáma
- Norsk uppskrift, þykkur dúkur og öflug grind
- CE og brunavottun
- Yfir 15 ára reynsla á Íslandi
- Festist á 20" eða 40 feta gáma
- Breidd á milli gáma 8, 10 eða 12 metrar
- Engin fasteignagjöld
- Tjöld vítt og breitt um landið
- Hægt að einangra
- Hægt að setja í glugga

Upplýsingar: gamatjold@gmail.com – 660 6707

 Gámatjöld



Bílskúrs- og iðnaðarhurðir



- Stuttur afhendingartími
- Hágæða íslensk framleiðsla
- Val um fjölda lita í RAL-litakerfinu
- Vindstyrktar hurðir

Smíðað eftir máli

- lðnaðarhurðir
- lðnaðarhurðir með gönguhurð
- Bílskúrshurðir
- Hurðir í trékarma
- Tvískiptar hurðir

Fyrsta flokks þjónusta og ráðgjöf

Gastec Hurðir ehf.

Vagnhöfða 9 Reykjavík - bilskurshurdir.is - netfang: olafur@gastec.is



Lífraent hreinsivirki!

NÚTÍMA ROTÞRÓ

- Fyrir sumarhús, heilsárshús, hótél o.fl.
- Yfir 90% hreinsun – hreinsigeta PIA vottuð
- 3ja prepa hreinsun - ekkert rafmagn
- Engar siturlagnir – fyrirferðarlítill
- 10 ára reynsla á Íslandi
- Þýsk gæði – CE merkt
- Stærðir 2-600 persónueiningar
- Tankar fyrir háa vatnsstöðu

 **HVAMMShólar**

SIGURÐUR VIGGÓ HALLDÓRSSON PÍPULAGNINGAEMEISTARI

 +354 660 4085

 SIGGI@HVAMMShOLAR.IS

Bændablaðið

kemur næst út **27. ágúst**

Magnað Landsmót 2026

Landsmót hestamanna 2026 fór fram að Hólum í Hjaltadal dagana 5. til 11. júlí. Falleg sýning á gæðingi er eitt það magnaðasta sem heimurinn býður upp á. Þegar allt fer saman; létt og náð samspil manns og hests, mykt og gegnumflæði, léttleiki og fjaðurmagn í spori og tign í reisingu og hreyfingum. Margar listasýningar litu dagsins ljós á mótinu og einkenndist hestakosturinn af mikilli breidd og gæðum. Á hverju Landsmóti upplifum við framfarir í íslenski hrossarækt en á þessu móti var ákveðið stökk tekið fram á við.



Þorvaldur Kristjánsson.

Það var 181 hross sem vann sér þátttökurétt á mótinu og alls voru sýnd 175 hross í kynbótadómi. Margar háar einkunnir litu dagsins ljós á sýningum fyrr um vorið og afar ánægjulegt var að sjá hvað hrossin stóðu vel við sitt á mótinu sjálfu og gott jafnvægi var í öllum aldursflokkum, en það lýsir vel styrk hestakostsins og góðu utanumhaldi sýnenda. Knapar sem sýndu hross í einstaklingssýningum voru 47 en það er aukning frá fyrri mótum og afar ánægjulegt og verðmætt hve margir ungir knapar hafa komið fram á síðastliðnum árum og eru að standa sig vel í sýningum kynbótahrossa.

Ef fjöldi feðra sem stóð að baki hrossa á kynbótabrautinni er skoðaður kemur í ljós að þeir voru alls 71 sem er drjúgur hópur. Þráinn frá Flagbjarnarholti átti flest afkvæmi á mótinu, eða 22 talsins. Þá átti Skýr frá Skálakoti 16 afkvæmi á mótinu, Álfaklettur frá Syðri-Gegnishólum ellefu afkvæmi, Kveikur frá Stangarlæk 1 nju afkvæmi, Draupnir frá Stuðlum sjö talsins og Adrian frá Garðshorni á Þelamörk sex afkvæmi.



Þráinn frá Flagbjarnarholti stóð efstur til heiðursverðlauna og hlaut Sleipnisbikarinn.

Þegar meðaltöl einkunna eru skoðuð sést hvað kynbótahrossin voru almennt vel gerð hvað sköpulag varðar, en meðaleinkunn þeirra hrossa sem sýnd voru á mótinu var 8,47 sem er hreint magnað. Þá var meðaleinkunn sýndra hrossa fyrir hæfileika 8,60 og sjö hross fóru yfir 9,00 fyrir hæfileika sem er einmitt lýsandi fyrir þann sterka hestakost sem sýndur var á mótinu.

Meðaleinkunn fyrir tölt var 8,77 sem er afar sterkt og margar listasýningar á tölti glöddu augað. Þau Sparta frá Eystra-Fróðholti,

Nótt frá Tjaldhólum, Aspar frá Hjarðartúni og Baldvin frá Margrétarhofi hlutu 10 fyrir tölt á mótinu. Einnig hlutu þau Sparta, Aspar og Seytla frá Íbishóli einkunnina 10 fyrir hægt tölt. Þá var meðaleinkunn fyrir brokk 8,50 og þeir Miðill frá Hrafnagili og Aspar frá Hjarðartúni hlutu 10 fyrir brokk. Um 19% hrossa á mótinu voru sýnd sem klárhross með tölti en heldur fleiri klárhross voru á þessu móti samanborið við það síðasta, þar sem ákveðinn hópur hrossa var nú valinn inn á mót á grundvelli aðaleinkunnar



Safir frá Laugardælum stóð sig frábærlega, hlaut 9,13 í aðaleinkunn og stóð hann efstur allra kynbótahrossa mótsins.

án skeiðs. Alls voru 76 hross sem hlutu 8,5 fyrir skeið eða hærra og því margt flugvakra hrossa á mótinu en Svartur frá Vöðlum hlaut 10 fyrir skeið. Þau Móna frá Þúfum og áðurnefndur Aspar hlutu 10 fyrir greitt stökk. Þá hlutu þau Hugsýn frá Ketilsstöðum, Sparta frá Eystra-Fróðholti, Seytla frá Íbishóli og Miðill frá Hrafnagili einkunnina 10 fyrir samstarfsvilja enda frábær í þeim eiginleika og Álfadís frá Höskuldsstöðum hlaut 10 fyrir fet.

Afkvæmasýningar stóðhesta voru afar skemmtilegar og eru í raun eitt verðmætasta sýningaratriðið í hrossaræktinni; að sjá hvers konar hestgerð stóðhestarnir eru að gefa og heildaryfirbragð afkvæmahópanna. Þeir hestar sem hlutu heiðursverðlaun fyrir afkvæmi á mótinu voru Þráinn frá Flagbjarnarholti og Adrian frá Garðshorni á Þelamörk. Þráinn stóð efstur og hlaut Sleipnisbikarinn sem er æðsta viðurkenning í íslenski hrossarækt. Þá hlutu alls tíu hestar fyrstu verðlaun fyrir afkvæmi á mótinu. Það var Hannibal frá

Þúfum sem hlaut Orrabikarinn en hann er veittur þeim stóðhesti sem efstur stendur. Í öðru sæti var Skarpur frá Kýrholti, í þriðja sæti Veigar frá Skipaskaga, í því fjórða var Pensill frá Hvolsvelli og í fimmta sæti var Útherji frá Blesastöðum 1A. Í sjötta sæti var Safir frá Mosfellsbæ og í því sjöunda Kjuði frá Dýrfinnustöðum, í áttunda sæti var Rauðskeggur frá Kjarnholtum 1, í níunda sæti Vökull frá Efri-Brú og í tíunda sæti var Dofri frá Sauðárkróki.

Ræktendum, eigendum og sýnendum þeirra hrossa sem komu fram á mótinu er óskað innilega til hamingju með frábæran árangur. Þá vil ég einnig fyrir hönd Ráðgjafarmiðstöðvarinnar þakka mótsnefndinni og starfsfólki Landmóts innilega fyrir afar gott samstarf. Landsmóti, afkvæmahestum mótsins og sýningarárinu í íslenski hrossarækt verða gerð ítarlegri skil í næstu blöðum.

Höfundur er ráðunautur í hrossarækt hjá RML.

VARAHLUTIR Í KERRUR

Sími 517 5000
Vagnhöfða 7, 110 Rvk.
stalogstansar.is

Bílabúðin
Stál og stansar

i

Framúrskarandi
fyrirtæki 2012-2024

Sjálfsáin stafafura metin á Suður- og Vesturlandi

Ný rannsókn við Háskóla Íslands sýnir að sjálfsáning stafafuru á Suður- og Vesturlandi er algengust næst gróðursetningum, en getur einnig náð lengra út í opið land. Niðurstöðurnar benda til þess að vindur, gróðurfar og búsvæði skipta miklu máli við skipulag skógræktar og vöktunar. Rannsóknin er jafnframt ein ítarlegasta íslenska samantekt um tegundina.



Árni Valdason.

Stafafura í skógrækt og náttúru

Stafafura hefur lengi verið meðal mikilvægustu trjátegunda í íslenski skógrækt. Hún er harðgerð, þolir vind og rýran jarðveg og hefur víða reynst vel þar sem aðrar tegundir eiga erfiðara með að komast á legg. Fyrir marga landeigendur og skógræktarfélk er hún nýtsamleg tegund, ekki síst sem frumherjatré, í jólatrjáarækt og sem hluti af framtíðarskógum. Á sama tíma er stafafura aðflutt tegund sem getur sáð sér sjálf. Þess vegna skiptir máli að þekkja hvar, hversu langt og við hvaða aðstæður hún dreifist út fyrir gróðursetningar. Slík þekking nýtist bæði skógrækt og náttúruvernd, einkum þegar þarf að skipuleggja nýjar gróðursetningar eða meta þörf á vöktun við eldri reiti.

Ný gögn og íslensk heimild um stafafuru

Í nýlegu meistaraverkefni í líffræði við Háskóla Íslands var sjálfsáning stafafuru metin á Suður- og Vesturlandi. Rannsóknin byggðist á vettvangsvinnu sumarið 2025, þar sem sjálfsáning var skráð við 16 skógræktarreiti af mismunandi aldri og stærð. Markmiðið var ekki að dæma tegundina góða eða slæma, heldur að mæla útbreiðslu hennar utan gróðursetninga og greina hvaða þættir ráða helst fötfestu og landnám plantna. Ritgerðin hefur einnig gildi sem íslensk heimild um stafafuru. Þótt tegundin hafi lengi skipt máli í skógrækt hafa fá umfangsmikil rit um hana komið út á íslensku. Ritgerðin er, eftir því sem næst verður komist, umfangsmesta útgefna ritið á íslensku um tegundina. Þar er einnig dregin saman þekking um uppruna hennar, eiginleika, vistfræði, ræktunarsögu, útbreiðslu, nytjar og stöðu innan og utan Íslands. Þannig getur hún nýst í íslenskri umræðu um tegundina.

Sjálfsáning mest næst jaðri, en nær einnig lengra frá

Niðurstöðurnar sýndu að sjálfsáning var mest næst jaðri gróðursetninga, þar sem fræframboðið er mest. Útbreiðslan var þó ekki bundin við fyrstu metrana frá móðurtrjam. Plöntur fundust einnig í töluverðri fjarlægð frá jaðri og í sumum tilvikum í nokkur hundruð metra fjarlægð. Slíkar plöntur voru ekki margar, en þær geta skipt máli til lengri tíma ef þær ná að vaxa upp og bera köngla.

Vindur mótar dreifinguna

Vindur reyndist einn skýrasti þátturinn í dreifingarmynstrinu. Þar sem fræ gátu borist undan ríkjandi vindi var sjálfsáning almennt bæði þéttari og náði lengra frá reitum. Þetta bendir til þess að áhætta á útbreiðslu sé ekki jöfn í allar áttir. Tvö svæði í sömu fjarlægð frá reit geta því verið í ólíkri stöðu. Við skipulag skógræktar dugir ekki að horfa aðeins til fjarlægðar frá næsta viðkvæma svæði. Einnig þarf að meta hvert vindur getur borið fræin.



Sjálfsánar stafafurur á Óbrinnishólahrauni við Stóra-Skógarhvammi í Undirhlíðum í Hafnarfirði. Mynd / Árni Valdason.

Opið land og lágvaxinn gróður skipta máli

Gróðurfar og búsvæði skiptu einnig miklu máli. Sjálfsáning stafafuru kom helst fram á opnu landi með lágvöxnum eða gisnum gróðri, svo sem í lynglendi, víðikjarri og grasmóa. Hún var sjaldgæfari á vel grónu landi, í blautari búsvæðum og þar sem gróðurþekja var þétt. Þétt mosalag virtist draga úr líkum á fötfestu, en stöðvaði hana ekki alls staðar. Á mosapóktum hraunum fannst sjálfsáning einkum þar sem mosinn var rofinn eða þunnur, eða þar sem lyngblettir og op í yfirborðinu gáfu fræjum betri möguleika á að spíra og festa rætur. Mikilvægt er einnig að hluti sjálfsáinna plantna var þegar farið að mynda köngla utan gróðursetninga. Könglamyndun tengdist fyrst og fremst hæð plantnanna. Smærri plöntur báru sjaldan köngla, en líkurnar jukust hratt eftir því sem plönturnar hækkuðu. Þetta skiptir máli fyrir vöktun, því köngulberandi plöntur utan reita geta orðið upphaf að nýrri útbreiðslu, óháð upprunalegu gróðursetningunni.

Hvað þýðir þetta fyrir skipulag og vöktun?

Heildarniðurstaðan er hófstíllt en skýr. Stafafura er áfram nytjategund í íslenski skógrækt. Sjálfsáning hennar þarf hins vegar að vera hluti af skipulagi, staðarvali og áhættumati því nýskógur stafafuru getur skaðað líffræðilega fjölbreytni, formminjar, jarðminjar, útsýni o.fl. Mest ástæða er til að fylgjast með svæðum í stefnu ríkjandi vinda þar sem opið, lágvaxið eða rofið land liggur utan við gróðursetningar. Þar getur regluleg skráning sparað vinnu síðar. Í framkvæmd þýðir þetta einkum að:

- fylgjast þarf sérstaklega með svæðum undan ríkjandi vindi,
- skoða þarf opið, lágvaxið eða rofið land utan við gróðursetningar,
- skrá þarf hvort sjálfsánar plöntur séu farnar að bera köngla,
- taka þarf mið af nærliggjandi búsvæðum þegar metið er hvort staður henti fyrir stafafuru.

Í þessu felst ekki krafa um að banna notkun stafafuru í skógrækt eða gera ráð fyrir sömu áhættu við allar gróðursetningar. Munur milli svæða getur verið mikill og vandað staðarval og vöktun skipta miklu máli. Reglan um rétt tré á réttum stað á því vel við. Ný gögn benda til að við slíkt mat þurfi að taka betur mið af ríkjandi vindáttum, nærliggjandi búsvæðum og möguleikanum á sjálfsáningu utan gróðursetninga.

Höfundur er kennari, efna- og líffræðingur.

Auglýsing um kynningu skipulags- og matslýsingar. Tengivirki í landi Reykja við Laugarbakka



Breyting á Aðalskipulagi Húnaþings vestra 2014–2026 og nýtt deiliskipulag Sveitarstjórn (byggðarráð) Húnaþings vestra samþykkti á fundi sínum þann 13. júlí 2026 að auglýsa ogkynnaskipulags- og matslýsingu vegna fyrirhugaðrar breytingar á Aðalskipulagi Húnaþings vestra 2014–2026 og gerðar nýs deiliskipulags fyrir tengivirki og spennistöð í landi Reykja við Laugarbakka. Lýsingin er kynnt í samræmi við 1. mgr. 30. gr. og 1. mgr. 40. gr. skipulagslaga nr. 123/2010.

Skipulagssvæðið er um einn hektari að stærð og er staðsett sunnan Laugarbakka, í nágrenni við Laxárvatnslínu 1. Svæðið er nú skilgreint sem landbúnaðarsvæði í gildandi aðalskipulagi en fyrirhuguð breyting felur í sér að landnotkun þess verði breytt í iðnaðarsvæði.

Gert er ráð fyrir tveimur um 2.500 m² lóðum úr sameignarlandi Ytri-Reykja, L144115, og Syðri-Reykja, L144151. Önnur lóðin verður ætluð undir tengivirki Landsnets og hin undir spennistöð RARIK. Í deiliskipulagi verða meðal annars afmarkaðar lóðir og byggingarreitir og settir skilmálar um aðkomu, stærð og hæð mannvirkja, öryggissvæði, lagnaleiðir og frágang svæðisins. Aðkoma verður frá Miðfjarðarvegi (704), um núverandi aðkomu að Steinholti.

Markmið skipulagsvinnunnar er að skapa skipulagslegar forsendur fyrir uppbygginguna, styrkja flutnings- og dreifikerfi raforku á svæðinu og bæta afhendingaröryggi, jafnframt því sem leitast verður við að lágmarka rask og taka mið af staðháttum, náttúrufari og öðrum hagsmunum á svæðinu.

Skipulags- og matslýsingin er aðgengileg í Skipulagsgátt HMS www.skipulagsgatt.is og á heimasíðu Húnaþings vestra, www.hunathing.is. Almennengi, umsagnaraðilum og öðrum hagsmunaaðilum er gefinn kostur á að kynna sér lýsingu og koma á framfæri ábendingum og sjónarmiðum vegna fyrirhugaðrar skipulagsgerðar.

Frestur til að skila inn ábendingum er til 18. september 2026. Ábendingar, merktar „Nestún/lífsgæðakjarni á Hvammstanga - skipulagslýsing“, skulu berast skriflega á skrifstofu Húnaþings vestra, Hvammstangabraut 5, 530 Hvammstanga, á netfangið bogi.kristinsson@hunathing.is eða í gegnum Skipulagsgáttina.

Bogi Kristinsson Magnúsen,
skipulags- og byggingafulltrúi Húnaþings vestra.

NUDURA Varmamót

BYGGINGARKERFI FYRIR ÍSLENSKAR AÐSTÆÐUR

Höfðasel 5, 300 Akranes
422 1800

www.nuduraisland.is
martak@martak.is

Eignatorg býður sérhæfða þjónustu við verðmöt og sölu á bújörðum og öðru landi með eða án rekstrar.

Við byggjum á áralangri reynslu á því sviði.
Björgvin Guðjónsson, búfræðingur og löggiltur fasteignasali,
s. 510-3500 eða 615-1020, bjorgvin@eignatorg.is

Syðsta-Mörk, 861 Hvolsvöllur

Dekk fyrir Traktora Vörubíla og Vinnuvélar

Vörubíladekk Dráttarvéladekk Vinnuvéladekk

Berðu saman verðin áður en þú festir kaup annars staðar. Það á eftir að koma þér skemmtilega á óvart!

Fast Parts ehf.
Sími: 788 8893
Email: pantanir@fastparts.is
www.shop.fastparts.is

AKTÚ ÖKUSKÓLI
TRAUSTUR Í ÖKUNÁMI

NÆSTA NÁMSKEIÐ 20. ÁGÚST
NÆSTA NÁMSKEIÐ

MEIRAPRÓF
fjarfundanámskeið
NÁMSKEIÐ Í FJARFUNDI – ÞÆGILEGT OG ÁHRIFARÍKT

20. ÁGÚST
NÆSTA NÁMSKEIÐ

24. SEPTEMBER

16. OKTÓBER

C / CE
VÖRUBÍLL + EFTIRVAGN

D / DE
HÖPBFREIÐ + EFTIRVAGN

C1 / C1E
PICKUP + HESTAKERRA

BE
BÍLL + KERRA / HJÓLHYSI

Í FJARFUNDI
Þægilegt og
tímisparandi

REYNSLUMIKILIR
KENNARAR
Óflugað og fagleg
leiðsögn

SVEIGJANLEGT NÁM
náðu markmiðum
á þínum hraða

PERSÓNULEG ÞJÓNUSTA
við erum með þér
alla leið

UPPLÝSINGAR, VERÐ OG SKRÁNING Á

aktu.is

ÖRUGG ÞJÁLFUN – BETRI ÖKUMAÐUR

Kristján B. Jónasson
kbjonasson@gmail.com



Þeir stóðu inni í húsi biskups óðir af reiði og þjuggust til að útkljá málin í einvígi. Kannski ætluðu þeir stíga út fyrir á meðan á því stæði. Kannski ætluðu þeir að standa í biskupsstofu með pístólurnar sem James Savignac hafði komið með og dúndra þar hver á annan. Savignac var svo sem vanur skytterti. Skotgleði hans var eitt af mörgu sem færði honum óvinsældir í Reykjavík og nærsveitum. Til að mynda var hann búinn að reita dómstjórnann Magnús Stephensen og föður hans, Ólaf gamla stiftamtman, til reiði vegna þess að hann í félagi við fleiri Breta hafði plaffað niður æðarkollur úti við Viðey og í Engey, algerlega skeytingarlaus um að fuglinn var þar til að sjá Stephensen-ættinni fyrir hlýjum sængum.

Aumingja Gísli Símonarson, eða faktor Simonsen, eins og hann hét upp á kaupmannaislensku þeirra tíma. Hann var auðvelt fórnarlamb hins slóttuga Savignacs. Þegar Savignac skoraði hann á hólmi þóttist Gísli fullfær um að taka í lurginn á þessum hortuga Englendingi og svaraði frýjunarorðunum afdráttarlaust. Hvernig hann hefur séð fyrir sér að þeir tækjust á er ekki ljóst, en svo mikið hafði Savignac lært af heldri manna siðum, þótt hann væri langt frá því að vera heldri maður, að hann taldi rétt að þeir miðuðu skammbýssum hvor á annan og varð Gísli að hlíta því.

En sem betur fer mátti biskup, Geir Vídalín, Geir góði eins og alþýða manna kallaði hann af því að hann var einmitt það, góður, ekki heyra á það minnst að fólk í Reykjavík skyti hvert annað um hábjartan dag. Hann talaði um fyrir þeim, sefaði þá og og að endingu afhenti Gísli Savignac aftur byssuna, ekki þó áður en annar maður þar nærstaddur hafði athugað vopnið nánar og sá að það var óhlaðið. Savignac ætlaði sér ekki að tapa þessum slag.

Þrælur ástarinnar

Þannig slapp Gísli frá því að verða skotinn eins og hundur úti á Aðalstræti, beint fyrir framan biskupshús sem enn stendur þar við götuna bikasvart. Gísli var um þær mundir verslunarmaður í Reykjavík. Hann hóf kaupmannsferil sinn suður í Keflavík



„Við Aðalstræti 10 í Reykjavík bjó Geir Vídalín góði og vildi ekki að menn dræpu hver annan í einvígi í sínum húsum.“
Mynd / Minjastofnun Íslands

Sagnabáttur:

Fegursta kona landsins

Þótt Norðlendingur væri að ætt og uppruna og fyrir honum átti að liggja að verða dádur og vinsæll kaupmaður á Skagaströnd, á Höfðanum eins og þá var sagt. Þar bauð hann úrvalsvöru á frábærum kjörum svo Húnavetningar létu af að versla í öðrum sveitum og jók stöðugt umsvif sín þangað til hann datt á hausinn þegar hann var í innkaupaferð í Kaupmannahöfn sumarið 1837 og dó.

Þegar þeir Savignac munduðu pístólurnar sumarið 1810 var Gísli hins vegar utan við sig af hrifningu af þeirri konu sem sagt er að hafi þá verið fegurst kvenna Reykjavíkur, ef ekki á landinu öllu. Kannski var Savignac svipaðs sinnis. Hann var í það minnsta næstu árin í tilfinningalegu haldi þessarar konu og hún bundin

honum því hún átti eftir að fylgja honum til Lundúna og dekstra við hann á meðan hann sat af sér syndir sínar í Fleet-fangelsinu alræmda sem Charles Dickens útmálar í Pickwick-skjölunum sem helvíti á jörðu.

Vetrarsigling

James Savignac kom til Íslands upp úr nýári 1809 á skipinu Clarence. Það var gert út af vinnuveitanda Savignacs, sápuframleiðandanum Samuel Phelps, sem ætlaði að krækja í miklar birgðir af tól sem honum hafði verið tjáð að væru í landinu. Stríðið í Evrópu og hafnbann Breta á yfirráðasvæði Napóleons hafði sett strík í reikninga Phelps, en eftir undarlegum krókaleiðum hafði

danskur kapteinn sem var fastur í Lundúnunum sem stríðsfangi náð eyrum Phelps og matreitt fyrir hann fréttir sem honum höfðu borist frá öðrum strandaglópi í Lundúnaborg, Bjarna riddara Sívertsen, föður Hafnarfjarðar. Líkt og danski kapteinninn var Bjarni fórnarlamb óvildar Dana og Breta, fastur í Bretlandi á meðan leitað var leiða til að fá Breta til að leyfa verslun við Ísland.

Í eitt og hálf ár, eða frá haustinu 1807, höfðu aðeins tvö skip komist til landsins, Clarence var það þriðja. Siglingin frá Liverpool til Hafnarfjarðar var hættuspil og raunar algerlega fáheyrð. Enginn sigldi til Íslands í svartasta skammdeginu. Enginn náttúrlega nema Savignac og danski félagi hans, Jørgen Jørgensen, sem Íslendingar hafa venjulega kallað Jörund og kennt við valdatíð hans, hundadagana 1809.

Garðyrkjumaðurinn

Brátt færðu þeir Savignac og Jørgen sig til Reykjavíkur og þar sátu þeir í tvo mánuði meira og minna fastir á Clarence. Það voru mörg ljón í veginum á Íslandi og að auki var þetta ekki besti árstíminn til tölgarviðskipta. Dönsku kaupmennirnir í Reykjavík vildu hins vegar alls ekki missa farm Clarence aftur úr landi. Þar kenndi margra góðra grasa og úr varð að vörum var skipað á land en Clarence sneri aftur til Bretlands með Jørgen Jørgensen innanborðs en eftir varð Savignac til að gæta góssins og leggja snörur fyrir heimamenn. Að áliðnu vori kæmi svo Jørgen aftur á nýju skipi, hlöðnu nýjum farmi.

Á meðan Savignac beið rigsaði hann um stræti Reykjavíkur með skammbýssu við belti, reif kjaft við menn og safnaði mottu, sem virðist ekki hafa verið algengt meðal innlendra um það leyti, því þess er sérstaklega getið í lýsingum. Honum virðist þó hafa líkað vel vistin í Reykjavík og séð fyrir sér að búa þar lengi því hann stakk upp mikinn kálgarð í brekkunni aftan við gömlu lóskurðarstofuna við Aðalstræti, þar sem nú er hótél með safni um frumbyggja Reykjavíkur í kjallaranum.

Hundadagadrottningin

Svo kom Jørgen aftur til landsins og sápuframleiðandinn Samuel Phelps með honum og þegar stiftamtmaður, Trampe greifi, var

með múður gafst Phelps upp á þófinu og fékk Jørgen til að taka að sér stjórn landsins. Jørgen var þá kominn með vopnaða sveit manna á sitt band sem handtók greifann og færði hann út í skip. Síðan voru hengdar upp tilkynningar um stofnun sjálfstæðs ríkis og afsetningu „danskis myndugleika“.

Milli þess sem Jørgen stritaði við að stjórna landinu gerði hann sér glaðan dag og oft kom hann við í helsta samkomuhúsi bæjarins um þetta leyti, Klúbbnum. Þar uppvartaði fögur ung stúlka, Guðrún Einarsdóttir, norðlensk að ætt en alin uppi á Landakotstúni að mestu. Er faðir hennar, Einar Jónsson frá Dúki í Sæmundarhlíð í Skagafirði, jafnan nefndur Dúks-Einar í heimildum.

Guðrún og Jørgen felldu hugi saman og Guðrún varð heitmeið hans og tilvonandi brúður og fékk af því nafnið „hundadagadrottning“. Þegar hundadagaríkið íslenska var lagt niður af enska skipherranum Alexander Jones 22. ágúst 1809 og Jørgen sigldi aftur til Lundúna ásamt flestum þátttakendum í þessari einstæðu uppákomu, varð Savignac eftir í bænum. Til viðbótar því að taka upp rófur og kartöflur þá um haustið spígsporaði hann áfram um troðninga Reykjavíkur með pístóluna sína, strjúkandi mottuna og gerði sér dælt við fegurðardísina Guðrúnu. Varð Savignac næsti kærasti hennar. Svo hljóp snurða á þráðinn. Þá var það Gísli Símonsen sem Guðrúnu fannst sá sætasti í bænum. En þótt þeir Gísli og Savignac hefðu drepð hvor annan í einvígi út af Guðrúnu hefði það litlu skipt fyrir Guðrúnu. Bretar sendu einn manninn enn hingað upp árið 1811 til að róta í landsmálum og verslun Íslendinga á meðan Danir voru teknilega séð úr leik vegna Napóleonsstríðanna. Þetta var stertimennið John Parke sem fékk óðar augastað á Guðrúnu og hún á honum. Gísli faktor og James Savignac sátu eftir með sárt ennið. Nú var það Parke sem Guðrún sást með á götunum.

Parke hlóð Guðrúnu gjöfum, „gulli og silkiklæðum“ er sagt. En vart mátti hingað koma enskur ferðamaður að hann töfraðist ekki af fegurð Guðrúnar, til að mynda Henry Holland sem dvaldi hér sumarið 1810. Heimkominn sendi hann Guðrúnu bréf og gjafir, stöðugt með hugann við norðurstrandadísina sína. En Savignac var ekki af baki dottinn. Þegar Parke sneri aftur til Lundúna 1812 var ekki aðeins Guðrún með í för heldur Savignac líka. Þríeykisins biðu þó misjafnar viðtökur þegar út var komið. Guðrún vildi ekkert með Parke hafa, enda afhjúpaði hann endanlega sitt skitlega eðli á heimaslóð. Þrátt fyrir að Savignac hefði gleymt að geta þess að hann var kvæntur tveggja barna faðir og aukinheldur flæktur í skuldamál og vesen, sem varð til þess að honum var fleygt í fangelsi, var hann samt greinilega skárri pappir en Parke að mati Guðrúnar. Hún heimsótti Savignac í prisundina og kokkaði fyrir hann mat, hann og klefafélagann sem var enginn annar en gamli kærastinn hennar, sjálfur Jørgen Jørgensen.

Guðrún nýtti sér sambönd þeirra. Hún tengdi sig við áhrifafólk og gamlir Íslandsvinir, Joseph Banks og John Thomas Stanley, tóku vel á móti hinni fögru Guðrúnu. Þeir greiddu götu hennar, opnuðu heimili sín fyrir henni og kenndu henni það góða ensku að Guðrún skrifaði og talaði málið þegar hún sneri loks aftur til Íslands í ágústlok 1814. Guðrún Johnsen, eins og hún nefndist nú, undi sér ekki í litlu Reykjavík eftir kynni sín af bæði höllum og hreysum Lundúnaborgar. Hún fór til Danmerkur. Löngu síðar, árið 1845, þegar hún hefur verið á sextugsaldri, heyrðist þar af henni. Þá var hún veik, soltin og bláfátæk einstæð móðir í Kaupmannahöfn. Hver örlög hennar urðu er ekki vitað, en enginn telur að þau hafi verið farsæl.

ÚTVARP

Bændablaðið



Í SAMSTARFI VIÐ  KRAFTVÉLAR

Vísnahornið

Stera-Pétur læknir fékk sitt auknefni vegna ummæla er féllu, varðandi notkun kraftamanna á sterum sem valdið gætu rýmun ákveðins líffæris. Þá orti **Hjálmar Freysteinnsson** læknir þessa niðurstöðu:

Alveg þykir augljóst vera enginn þarf að rengja það að þeir sem nota þessa stera þurfa minna fíkjublað.

Hjálmar Freysteinnsson orti þessa vísu, sem hann kallar Eftirsjá:

Á feril minn ég mat hef lagt, mistakanna iðrast hlýt. Ég hef alltof sjaldan sagt sjúklingum að éta skít.

Davíð Hjálmar Haraldsson er vel kunnur fyrir sinn kveðskap, oft er þar kímnin í fyrirrúmi. Hér má sjá nokkrar hrútavísur:

Vákur minn er vaskur enn og völlur oft á kalli. Geta fáir gangnamenn gómað hann á fjalli.

Svo er það afrekskappinn Bjartur:

Bjartur þykir kempa kná, kvikna um hann sögur syndi hann í Seldalsá og sumarlangt við Gjögur.

Og svarti (sauðurinn) Blakkur:

Augu hefur Blakkur blá. Ber ei svip af dóna þótt við garðann strá og strá stundum fari í króna.

Um blíðuna nyrðra segir Davíð Hjálmar:

Skemmtun er mörgum að skvetta úr klauf og skoppa um ilmandi balann og búsmali unir við blómknúpp og lauf. Ég baula og spærri upp halann.

Við sem búum hér á suðurhlutanum þurfum að fá nokkra þurra daga á næstunni, sumir til að þurrka hey. **Pétur Stefánsson** orðar það svona:

Stður kætir suddinn lýð, sumum vekur þínu. Farðu burtu blauta tíð, burt úr lífi mínu.

Friðrik Steingrímsson leggur til þessa veðurlýsingu úr Mývatnssveit:

Væn er tíð í vikulok vaxa grös í hliðum sextán metra sunnan rok, sól með heita blíðum.

Og Friðrik yrkir þessa um Trump, sem alltaf er í fréttum vegna einhvers, orti þessa vegna læknisskoðunar á Dónaldi:

Trump er hraustur yst sem innst er því sæll að vonum ekki var þó orði minnst á andlegt stand á honum.

Meint og meinað segir **Þórarinn Eldjárn** um alvöru lífs og loka:

Ég vil meina það sem ég meina eiga meiningu hreina og beina. Það vegur þyngst þar til mér syngst Allt eins og blómstrið eina.

Eyjólfur Ó. Eyjólfsson orti þessa í tilefni gjafa Erdogan, til leiðtoga landa í Atlantshafsbandalaginu:

Heim kom hún Krístrún með krafti og klóin á byssunnar skafti glögglega sást, en sumum finnst skást að Sigmundur heldur nú kjafti.

Umsjón: Magnús Halldórsson
mhalldorsson0610@gmail.com

CONSENSA

INNKAUPAÞJÓNUSTA

Við veitum viðskiptavinum okkar innkauparáðgjöf og innkaupaþjónustu og tökum að okkur framkvæmd útboða, óháð tegund innkaupa

www.consensa.is - consensa@consensa.is



Höfðasel 5, 300 Akranes
martak.is
martak@martak.is
422 1800

VIÐ KOMUM HLUTUM Á HREYFINGU

SCANBELT
KEEPING INDUSTRY MOVING



BRENNSLUSALERNI

Hagkvæm lausn við skólpvandamálum

- Engin rotþró
- Ekkert jarðrask
- Einfalt í notkun og umgengni
- Auðvelt í uppsetningu
- Ekkert vatn
- Engin lykt

„Þetta klósett er algjör snilld. Það mun aldrei stíflast. Hljóðlátt. Ekkert mál að þrifa. Mæli hikaust með. Bestu kveður Ingibergur“



516-2600
vorukaup@vorukaup.is
vörukaup

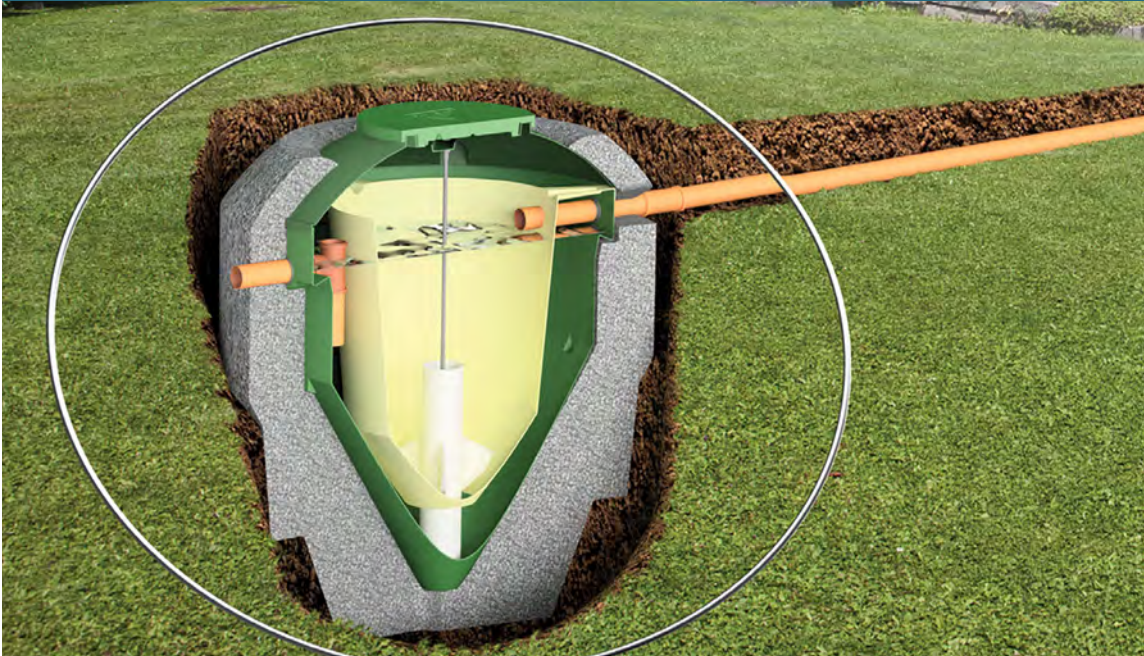
DIAMOND LÍFRÆN SKÓLPHREINSISTÖÐ

Einföld, áreiðanleg og fyrirferðalítill



IDNVER

Sími 517 2220 | www.idnver.is



Auglýsing um skipulag

Byggðaráð Borgarbyggðar samþykkti eftirfarandi tillögu að breytingu á Aðalskipulagi Borgarbyggðar 2025-2037 á fundi sínum þann 23. júlí 2026.

Í samræmi við 1. mgr. 36. gr. skipulagslaga nr. 123/2010 er hér með auglýst tillaga að breytingu á Aðalskipulagi Borgarbyggðar 2025-2037.

Hvítárvellir (L133886) í Borgarbyggð – Breyting á aðalskipulagi

Fyrirhugað er að breyta um 2 ha svæði í landi Hvítárvalla í efnistökusvæði. Ofangreind skipulagsáætlun eru kynnt í skipulagsgátt Skipulagsstofnunar (www.skipulagsgatt.is) mál nr. 621/2026 og aðgengileg á heimasíðu Borgarbyggðar undir skipulagsauglýsingar. Tillagan er í kynningu frá 13. ágúst – 27. september 2026.

Hverjum þeim aðila sem telur sig eiga hagsmuna að gæta er gefinn kostur á að gera athugasemd við tillöguna á kynningartíma í gegnum skipulagsgáttina. Ef óskað er nánari kynningu á málum þarf að panta tíma hjá skipulagsfulltrúa.

Borgarbyggð, 13.08.2026
Skipulagsfulltrúi Borgarbyggðar





Móraður litur með gullnum endum.



Grá feldfjárell.

Hannyrðir:

Hvað er svona merkilegt við íslensku ullina?

Landnámsmenn sem fóru þarna forðum frá Skotlandi, Noregi og víðar og héldu í norðurhöf og fundu Ísland árið 874 – eftir því sem sögubækur herma, tóku með sér allan búpening og fluttu til landsins, enda var hér ekkert annað en heimskautarefurinn þegar maðinn bar að landi. Þá tóku þeir með sér þessa mögnuðu skepnu sem íslenska sauðkindin er.

Hún var nú líklega ekki kölluð íslenska sauðkindin þá, en við þekkjum hana undir því nafni í dag.

Ættarheiti hennar er Norður-Atlantshafs stuttrófukyn, enda er hún með stutta rófu sem við köllum dindil. Hún er ýmist hyrnd eða kollótt og innan stofnsins eru óteljandi lítaafrigði sem okkur hefur auðnast að halda til haga innan hjarðarinnar allt frá landnámi.

Okkur hefur sömuleiðis tekist að nýta ullina til framleiðslu á fatnaði svo lengi sem slíkt hefur verið stundað og var ullin notuð sem gjaldmiðill á árum áður þar sem farið var með ofin klæði og þrjónaðar flikur til hafnar að vori og skipti gerð á þeirri vöru og kaffi, sykri og hveiti svo eitthvað sé nefnt.

En það er svo miklu meira á bak við þetta en þessi einfalda lýsing á því sem stendur í sögubókum okkar Íslendinga.

Íslenska sauðkindin er nefnilega ástæðan fyrir því að við höfum lifað af hér á þessu landi sem er ekki alltaf hagstætt veðurfarslega fyrir manneskjuna sem þarf að klæða sig í fatnað til að halda á sér hita.

Þegar rignir upp í móti eða hraglandinn og berjandi rokið nærðir í gegnum allar flikur og gefur hvergi grið. Þegar snjórinn skefur inn um minnstu glufur og læsir sér inn fyrir hverja flik og bráðnar ofan í hálsmálið.

Þá er það bara ullin sem hlífir mannum og heldur á honum hita. Þetta vitum við Íslendingar, enda eru ekki margir hér á landi sem eiga ekki allavega eina góða og hnallþykka lopapeysu, því þessi veður stendur ekkert af sér nema góðar ullarflikur.

Við Íslendingar erum að vissu leyti lánsamir að búa við þessar aðstæður, því þær hafa kennt okkur að það er ullin og ekkert nema ullin sem heldur á okkur hita í verstu veðrum og aðstæðum. Við erum því ekki í sömu sporum og margar aðrar þjóðir heims, sem eru í vandræðum með ullina. Viða um heim er ullinni hent eða hún brennd eða notuð í landfyllingu af því það er ekki hægt að fá hana unna í nýtilegt efni. Þeir eru fjölmargir sem eru að reyna að finna leiðir til að fá fólk til að nota hana meira í sínu



Falleg hvít lömb á beit að hausti.

Myndir / Aðsendar

heimalandi en eiga við fjölbreyttan vanda að glíma.

Stundum er það kunnáttan við að spinna hana sem er horfin og þó að vélar séu til, þá vantar mannskap sem kann á þær og áhugann til að koma þeim af stað. Þá hefur fólk horfið frá því að nota ullarflikur og notar gerviefni í staðinn, eitthvað sem er ódýrt í magnframleiðslu, auðvelt að þvo og fólk hendir eftir að hafa notað flikina í örfá skipti, mest af því að hún er öll úr lagi gengin en líka af því það er svo einfalt að kaupa nýja.

Úti um allan heim er fólk í stórum og smáum hópum, einstaklingar sem aðrir, að leita leiða til að koma

ullinni aftur í notkun og auka virðingu fyrir henni og notagildi hennar. Efla skilning fólks á gæðum hennar og hvernig hún brotnar niður og jarðgerist á örfáum misserum þegar hráefnið er notað hreint og ekki blandað með plastefnum. Þannig má setja gjörnýtta ullarflik út í náttúruna og hún breytist í jarðveg en verður ekki að fjúkandi plastfatnaðarfjalli í eyðimörkum, eins og gerist með fatnað sem búinn er til úr gerviefnum.

Hér á landi erum við með smáspunaverksmiðjur sem vinna ull í band í litlu magni og eina stóra spunaverksmiðju (ISTEX) sem vinnur úr allri ull sem vinnanleg er og er send til þeirra til vinnslu.

Við megum vera ákaflega þakklát fyrir allar þessar spunaverksmiðjur sem umbreyta ullinni af kindunum okkar í lopa eða band sem við getum þrjónað úr og þannig gert okkur fatnað sem er umhverfisvænn og klassísk tískuflik. Og við megum einnig vera þakklát fyrir tískuflikina sem lopapeysan er og hvernig hún ásamt öðrum ullarfatnaði heldur á okkur hita við krefjandi aðstæður hvort sem er á landi eða úti á sjó, upp til fjalla eða á láglandi.

Innandyr, þegar veðrið er hráslagalegt, og þá ekki sist í útilegunum sem við förum í á sumrin og þegar kvöldi tekur og kular að en það er samt ekkert sérstaklega kalt, þá er gott að sitja í útilegustólnum í góðri lopapeysu og spjalla eða taka lagið með góðum vinum og vaka fram í hjarta sumarmóttina. Manni verður bara ekki kalt. Og það er fátt yndislegra.

Við skuldum íslensku sauðkindinni að standa með henni og nýta þær afurðir sem hún gefur okkur ár eftir ár. Ef við myndum ekki rýja kindina á hverju ári liði henni illa og ullin safnast upp á baki hennar og síðum og veldur henni vanlíðan í hitum og almenn hreyfifærni takmarkast.

Við skuldum íslensku sauðkindinni að halda áfram að fara vel með ullina sem hún framleiðir fyrir okkur, hún hefur haldið á okkur hita og mun halda því áfram.

Það er okkar að standa vörð um þessa auðlind og nýta hana og meðhöndla af virðingu og færni sem við búum enn yfir og miðla þekkingunni áfram til komandi kynslóða.

Hulda Brynjólfssdóttir
Smáspunaverksmiðjan
Uppspuni / Sveitakarlinn ehf.



ALLT FRÁ FYRSTU HUGMYND AÐ FULLBÚNU HÚSI



Súlur stálgrindarhús fyrir atvinnu-, iðnaðar- og íbúðarverkefni

- Hönnun og ráðgjöf
- Framleiðsla
- Uppsetning
- Verkefna- / byggingastjórn

kristjan@sulurehf.is

www.sulurehf.is

669 0803

Smáspunaverksmiðjan Uppspuni

spinnur garn úr íslenskri ull.

Langar þig í peysu úr ull af þínum eigin kindum?

Áttu uppáhaldskind?

Viltu selja garn úr ullinni af kindunum þínum?

Við hjálpum þér að láta þann draum verða að veruleika.

Í rúm 9 ár höfum við spunnið garn í ýmsum grófleikum fyrir einstaklinga og lítil fyrirtæki.

Það fylgir því einstök tilfinning að þrjóna úr garni af sínum eigin kindum.

Notum ekki kemísk efni og garnið er 100% ull af þínum kindum.

Nánari upplýsingar á heimasíðunni okkar www.uppspuni.is eða í síma 846-7199





Blesgæsir í vanda

Blesgæs er reglulegur viðkomufugl á Íslandi að vori og hausti. Hún hefur hér viðkomu á leið sinni milli varpstöðva á Grænlandi og vetrarstöðva í Bretlandi og á Írlandi. Hér sést hún helst á Suður- og Vesturlandi, þar sem hún safnar orku og hvílist áður en hún heldur ferð sinni áfram. Tegundin á einnig mikilvægt athvarf á friðlýstu búsvæði og Ramsarsvæði við Andakil, þar sem hún safnast saman á túnunum og votlendi við Hvanneyri.

Á síðustu árum hefur stofninn dregist verulega saman. Samkvæmt nýjustu alþjóðlegu talningum vorið 2025 telur stofninn nú aðeins um 13.300 fugla sem er lægsta talning frá því að þær hófust skipulega 1983. Stofninn hefur þar með minnkað um rúm 60% frá hámarki í lok síðustu aldar. Ein helsta ástæðan er afar lélegur varpárangur á Grænlandi, meðal annars vegna erfiðra veðurskilyrða að vori og snemma sumars. Afleiðingin er sú að of fáir ungar komast á legg til að viðhalda stofninum.

Þegar blesgæsir staldra við hér á landi eru þær oft þreyttar eftir langt flug og þurfa frið til að nærast og byggja upp orkuforða fyrir áframhaldandi far. Truflun getur haft meiri áhrif en margir gera sér grein fyrir, sérstaklega ef fuglarnir eru reknir ítrekað upp og tapa þannig tíma og

orku sem annars færi í fæðuöflun. Við viljum því koma á framfæri vinsamlegri ábendingu til bænda og landeigenda á blesgæsasvæðum:

Þegar blesgæsir sjást á túnunum eða votlendi er mikilvægt að gefa þeim svigrúm ef kostur er, sérstaklega að forðast að reka þær upp að óþörfu. Friður á þessum tíma getur skipt sköpum fyrir lífslíkur fuglanna fyrir áframhaldandi far milli vetrar- og varpstöðva.

Á komandi haustmánuðum munu Náttúrufræðistofnun og Náttúruverndarstofnun, ásamt Skotvís og Fuglavernd, standa fyrir átaksverkefni til að vekja athygli á stöðu tegundarinnar. Reynt verður að fylgjast með komu fugla og miðlað upplýsingum um hvenær og hvar þeir eru á ferðinni. Jafnframt verður biðlað til veiðimanna að sýna sérstaka varúð og fræðsluefni dreift um hvernig megi greina blesgæs frá öðrum gæsum, bæði í útliti og hljóði.

Markmiðið er ekki að banna eða setja kvaðir, heldur að vinna saman að því að tryggja að þessi sérstaki farfugl haldi áfram að heimsækja Ísland.

Höfundur, Bjarni Jónasson, er teymisstjóri hjá Náttúruverndarstofnun.



ÓDÝR

gleraugu
umgjörð og gler



Gleraugu með glampa og rispúvörn

19.900 kr.

Sérsmíðum samdægurs í styrk +/- 6,0 með cyl. til 2,0

Margskipt gleraugu

39.900 kr.

Margskipt gler frá Essilor (afgreiðslutími +/- tvær vikur)

Hamrahlíð 17
Hús Blindrafélagsins
Sími • 552-2002

OPTIC
REYKJAVÍK

SJÓNTÆKJAVERSLUN

STIGA



Sláttuvélar & sláttuorf



Gulltryggð gæði, öryggi og ending

Sláttutraktorar



Slátturobot

40 ár á Íslandi



VETRARSÓL
Umboðsali STIGA

Askalind 4 | Kópavogi | Sími 564 1864 | vetrarsol.is

Rafmögnuð gæði þegar mest á reynir



Öruggt varaafll skiptir sköpum í nútíma landbúnaði

AJ Power býður öflugar og áreiðanlegar rafstöðvar sem henta íslenskum aðstæðum og krefjandi rekstri í landbúnaði, sjávarútvegi og iðnaði.

Öruggur rekstur með AJ Power.

Hafðu samband við **Sigurð Vilhjálmsson** í **825 5792** eða **sv@klettur.is** og fáðu ráðgjöf um rafstöð sem hentar þínum rekstri.





Hágæða sjóklæði í miklu úrvali



KHVINNUFÖT.IS NETHYLUR 3 S:577 1000

FASTPARTS

ALLT FYRIR LANDBÚNAÐINN

BÚIÐ



VÉLARNAR



VERKSTÆÐIÐ



MIKIÐ ÚRVAL

BERDU VERÐIN SAMAN ÁÐUR EN ÞÚ KAUPIR →

fastparts.is | 7888897 | pantanir@fastparts.is | Hafnarfjörður | Akureyri

Rúmgóður rafknúinn skutbíll

– Prufuakstur á Volkswagen ID.7 GTX

Ástvaldur Lárusson
astvaldur@bondi.is

Þeir sem vilja rúmgóðan fjórhjóladrifinn rafbil en vilja ekki eiga þátt í því að bæta enn einum jepplingnum í bílaflota landsmanna geta tekið til skoðunar Volkswagen ID.7 GTX sem er til sölu hjá Heklu. Innra rými bílsins jafnast á við jeppa, en bíllinn er aðeins lægri og sportlegri.

Þó svo að hér sé um að ræða fólksbil þá er þetta enginn smábíll, heldur er ID.7 4.961 millimetri að lengd, eða 36 millimetrum lengri en Toyota Land Cruiser 250. Á móti kemur er ID.7 118 millimetrum grennri og 374 millimetrum lægri en áður nefndur jeppi. Eitthvað er til af rafknúnum skutbílum, en sjaldgæft er að íslensk bílaumboð taki þá í almenna sölu. ID.7 fyllir í það tómarúm sem Volkswagen Passat skilur eftir sig, en innflutningur á þeim bílum er hættur að borga sig vegna mikilla gjalda sem lögð eru á jarðefnaeldsneytisbíla.

Dýpt í bláa litnum

Að utan sver ID.7 sig vel í ætt við aðra Volkswagen-bíla, en að framan má sjá ljós sem eru með álíka formi og öðrum nýjum rafbílum frá þessum framleiðanda. Enn fremur liggur ljósrönd milli aðalljósanna sem er brotinn upp í miðjunni með stóru VW merki. Ólíkt ID.3 er þessi bíll með nokkuð langt húdd, eða aðeins lengra en er á Skoda Superb.

Mjúkar línur draga augun eftir hlið bílsins og til þess að gera ökutækið enn rennilegra eru hurðahandföngin innfelld. Ökutækið sem blaðamaður fékk afnot af var í dökkbláum málmlit með svart þak. Mikil dýpt er í bláa litnum og virðist hann vera af ólíkum tóni eftir því frá hvaða sjónarhorni horft er á bilinn. Þá er hann afar dökkur þannig að svarta þakið sker sig ekki mikið úr. Þakbogarnir gefa vísbendingu um að þetta sé ökutæki sem ætlað er að flytja fólk og farangur. Bakhliðin staðfestir það enn frekar, enda er bíllinn með stórt og langt skott. Þvert yfir skotthlerann nær rauð ljósrönd sem tengir afturljósin á hvoru horni. Í miðjunni er VW merki upplýst í rauðum lit. Ofan við afturrúðuna er myndarlegt vindskeið sem gefur ökutækinu sportlegan blæ.



Volkswagen ID.7 GTX er einn af fáum skutbílum sem eru í boði á íslenskum bílamerkaði. Þetta er afar sportlegt ökutæki sem er þægilegt í akstri og með vel útfærða hönnun.

Övenju þægileg fjöðrun

Innréttingin er nútímaleg og er naumhyggjan allsráðandi. Í miðju mælaborðinu er stór snertiskjár þar sem nánast öllu er stjórnað, fyrir utan aksturinn sjálfan. Hér gagnrýnir undirritaður þá stefnu sem Volkswagen, og margir aðrir bílaframleiðendur hafa farið, sem miðar að því að útrýma öllum tökkum. Í þessum bíl er til að mynda ekki hægt að stjórna í hvaða átt miðstöðvaropin framan á mælaborðinu blása, nema í gegnum valmynd í tölvuskjánum.

Neðan við skjáinn eru snertistikur sem hægt er að renna fingrinum eftir til þess að stjórna hljóðstyrk útvarpsins sem er afturför miðað við gamla góða volume-hnúðinn. Þessu er bjargað að miklu leyti með aðgerðastýri þar sem ökumaðurinn getur skipt um lag eða hækkað í tónlistinni án þess að beina

athyglinni að snertiskjánum. Þegar kemur að akstri er þessi rafbíll svipaður flestum öðrum rafknúnum ökutækjum að því leyti að öll 340 hestöflin eru aðgengileg um leið og stigið er á inngjöfina. Eins er enginn titringur eða hávaði frá jarðefnaeldsneytismótör.

Rétt eins og aðrir rafbílar þá er þessi bíll býsna þungur miðað við stærð, eða 2.307 kílógrömm samkvæmt upplýsingum frá umboðinu. Vegna mikillar þyngdar er algengt að rafmagnsbílar séu með stífa fjöðrun, en svo er ekki í tilfelli ID.7. Þvert á móti er bíllinn svo mjúkur og þægilegur að helst væri hægt að trúa því að undir honum sé loftpúða fjöðrun, en svo er ekki. Lítið mál er að fara yfir hraðahindranir á aðeins meiri ferð en til er ætlast.

Enginn niðurskurður á farangri

Undirritaður nýtti sér að vera með skutbíl til reynslu og skellti sér í tjaldútilegu. Þar sem farangursrýmið er 605 lítrar með aftursætin uppi eða 1.714 lítrar þegar sætin eru felld niður var lítið mál að taka með allan nauðsynlegan búnað í tveggja nátta glæsilegu (e. glamping). Ekki er hægt að segja annað en að ID.7 hafi reynst afar vel í því ferðalagi, enda akstursdrægnin á fullhlaðinni rafhlöðu svo mikil að engin ástæða var til að finna fyrir drægnikvíða. Samkvæmt framleiðanda á 86 kílóvattstunda rafhladan að koma bílnum 582 kílómetra og samkvæmt reynslu undirritaðs má áætla að raundrægnin á góðum degi sé ekki langt frá þeirri tölu.

Akstursaðstoðin sem er byggð inn í bilinn er með því besta sem gerist, en ökumaðurinn þarf í raun ekki að gera mikið annað en að vera tilbúinn að grípa inn í í neyð. Þegar akreinaaðstoðin er virkjuð helst bíllinn vel inni á miðri akrein og fjarlægðartengdi hraðastillirinn heldur mátulegri fjarlægð frá næsta bíl. Þá fylgist bíllinn með hámarkshraðanum á hverjum stað



Farangursrýmið er 605 lítrar með aftursætin uppi, eða 1.714 lítrar þegar sætin eru felld niður.



Innra rýmið er smekklega hannað, en helst er hægt að gagnrýna nánast algjöran skort á hefðbundnum tökkum.

og stillir hraðastillinn í samræmi við það. Eins hægir bíllinn sjálfkrafa á sér þegar hann veit að fram undan eru krappar beygjur, hringtorg eða T-gatnamót. Það eina sem hann gerir ekki sjálfur er að stoppa á rauðum ljósum.

Að lokum

Ekki er hægt að segja annað en

að Volkswagen ID.7 GTX sé vel heppnaður skutbíl sem er frábær kostur fyrir þá sem vilja fjórhjóladrifið ökutæki án þess að fá sér jeppling eins og annar hver landsmaður. Grunnverðið á bílnum með endurgreiðslu úr Orkusjóði er 9.490.000 krónur. Eini aukahluturinn á prufuakstursbílnum var tvílitur (svart þak) sem kostar 190.000 krónur.

Flytjum inn (og getum reist) iðnaðarhús af öllum stærðum og gerðum.

Upplýsingar á vegr.is og í síma 898-5463







Af hvaða stað er myndin?

Að þessu sinni eru lesendur beðnir um að bera kennsl á þyrpingu sveitabæja sem kenndir eru við fjallið sem þeir standa undir. Sendið svör á netfangið myndagetraun@bondi.is. Dregið verður úr réttum svörum mánudaginn næstkomandi. Vinningshafi hlýtur að launum gjafabréf á veitingastað fyrir tvo í boði Loftmynda ehf. Rétt svar mun birtast á vef Bændablaðsins, bbl.is, mánudaginn 17. ágúst.

Mynd / Loftmyndir ehf.



Á PALLINN,
Í FERÐALAGIÐ
OG VEIÐINA.

NANOQ
Á PALLINN, Í FERÐALAGIÐ OG VEIÐINA.

📍 Höfðasel 5
300 Akranes

🌐 martak.is
✉ martak@martak.is

Martak



**MITSUBISHI
ELECTRIC**
Changes for the Better

- Loft í loft
- Loft í vatn
- Vatn í vatn

Varmadælur Vörukaup ehf



516-2600

vorukaup@vorukaup.is

VK vörukaup



Bilanaust
FYRIR FÓLK
Á FERÐINI

Skoðaðu vöruúrvalið á bilanaust.is
Hafðu samband við söludeildina:
soludeild@bilanaust.is



GLUSSI & MÓTOROLÍUR FYRIR ÖLL TÆKI OG VÉLAR

Við finnum réttu vöruna fyrir þig og gerum þér gott tilboð!

STÓRVERSLUN BÍLDHÖFÐA 12 110 REYKJAVÍK S. 535 9000	STÓRVERSLUN BÆJARHRAUNI 12 220 HAFNARFIRÐI S. 555 4800	Hafnargata 52 260 Reykjanesbæ S. 421 7510	Hrísmýri 7 800 Selfossi S. 482 4200	Furuvöllum 15 600 Akureyri S. 535 9085	Miðvangi 2-4 700 Egilsstöðum S. 471 1244
---	---	---	---	--	--

Segðu **BLESS** við óværuna!



YKKAR
pest control

ALLT TIL SKORDÝRAVARNA
- fæst í öllum betri landbúnaðar- og byggingavöruverslunum

Matarkrókurinn:

Rækjuloka 2.0

Haraldur Jónasson
haradlur@gmail.com



Samloka með rækjusalati er ein af grunnstöðum X-kynslóðarinnar. Sér í lagi pökkuð í mjúkan plastpoka sem var haldið lokuðum með eiturgænum verðmiða. Það var toppurinn rétt um 1990, nú er komið að uppfærðri útgáfu.

Risarækjur eru smátt og smátt að taka yfir rækjuplássið í frystiskápum stórmarkaðanna. Sumpart á kostnað gömlu góðu Grænlandsrækjunnar. Hún á auðvitað enn þá sinn sess í mæjonestertum, rækjukokteilum og í minningunni um sjoppusamlökuna góðu. En nú er tími risarækjunnar. Þær, risarækjurnar, er svo hægt að flokka eftir tegundum, sumar eru ræktaðar, aðrar veiddar villtar og svo er hægt að flokka þær eftir hafsvæðum. Til dæmis í Suður-Ameríku, þar ræður Argentínurækjan ríkjum og hún poppar nú upp í áður óþekktu magni í íslenskum kjörbúðum. Hún er veidd en ekki ræktað, einstaklega bragðgóð svo minnir jafn vel á humar.

Argentínurækjur eru rauðar þótt þær séu hráar, ólíkt t.d. Tígrisrækjunni sem er blá hrá en rauð elduð. Það þarf því að muna að elda rækjuna áður en hún fer í lokuna og þótt auðvitað sé hægt að grilla rækjuna á spjóti svona í lok sumars ætlum við þó að elda hana í potti. Soðvatnið er líka leynivopn þessarar rækjuloka.

Í pott fer eins lítið vatn og mögulegt er. Láta rétt svo nái að fljóta yfir rækjurnar. Salta vatnið örliðið, um teskeið út í hálfan lítra af vatni. Fyrir smá síru er gott að setja safu af hálfri límónu og skutla restinni af límónuhelmingnum út í vatnið. Teskeið af ediki virkar líka en gefur ekki jafn ferskt bragð og límóna eða sítróna. Á móti sýrunni er ágætt að setja smá sykur, teskeið eða svo.

Hita vatnið í 80-90 gráður eða þar um bil. Rækjurnar fara út í og þá lækkar hitinn niður um nokkrar gráður sem er gott. Passa að þær hringi sig ekki. Þá verða þær seigar og þorna upp. Tekur stutta stund. Tvær til fjórar mínútur eftir vatnshita. Gott að veiða eina upp úr og skera í sundur eftir 2-3 mínútur. Ef þær eru hvítar eins og mjólk að innan eru þær tilbúnar,



Þau sem nenna ekki að standa í þessu smjörsoðsubrasi nota bara mæjónes, örsmátt saxaðan hvítlauk, kálbleiðil og auðvitað ferska steinelju.

undanrennulitaðar fara aftur út í vatnið í smá stund. Þegar rækjan er fullelduð þarf að kæla hana hratt niður. Nota fiskispaða til að ná rækjunni upp úr vatninu og snöggkæla yfir klaka eða inn í kælskáp.

Smjörvatnssósa

Ein af töfrasósum franska eldhússins er beurre monté. Sósan sú er nánast bara smjör og smá vatn. Það, vatnið, er notað til þykkingar. Hvernig það virkar skilur væntanlega enginn en það virkar nú samt. Þetta ætlum við að nýta okkur til að húða rækjurnar í rækjusóðsþykktu smjöri.

Tvær matskeiðar af rækjuvatni fer á rétt rúmlega miðlungs heita pönnu. Strax og vatnið byrjar að sjóða er hitinn lækkaður örliðið og kalt smjör hrært saman við. Matskeið og matskeið í einu. Út í þessar tvær matskeiðar fara sirka átta til tíu slíkar af smjöri. Það sagði enginn að þessi nýja rækjuloka væri holl. Best að nota ósalt smjör og ef ein af þessum matskeiðum af smjöri er hvítlaukssmjör skaðast rétturinn ekki. En ekki of mikið, rækjan á að njóta sín.

Þegar sósan er orðin þykk og glansandi er um að gera að smakka til með salti og smá ferskri steinselj. Hægt að halda sósunni volgri á pönnunni í smá stund með því að hræra

reglulega í. En ekki of lengi. Þá er hætta á að hún skilji sig.

Rétt áður en bera á samlokuna fram, já hér berum við samlokur fram enda nánast hátíðarmatur, er um það bil 80% af rækjunni söxuð niður í hæfilega stóra bita. Velgja næst rækjuna í sósunni, bara í mínútu eða svo til að ná hrollinum úr. Skúbba í dúnmjúkt, pylsubrað, kartöflu ef það er til, sem hefur verið smjörsteikt að innan til að draga úr rakadrægni og til bragðauka. Saxaða rækjan er uppistaðan í brauðinu og svo eru nokkrar heilar settar á toppinn – fyrir Instagrammið. Toppa með smá ferskri steinelju eða jafn vel örliðu af örsmátt söxuðum graslauk.

KROSSGÁTA

	269	RÚLLA	ÝTA	KEPPI-KEFLI	STAFUR		KAUÐA	ELSKA	STÍGUR	
	TÁR-STOKKINN									MARÐAR-DYR
	ÓHREINK-AD					KRYDD				
	ÁBREIÐA				DISSA	KONUNGS-SVEIT				
	TVEIR EINS				MÁLA-LEITUN					
	↓	SLUNGINN	YFIRLIT	Í RÖÐ	ÁBÓT					ÞORPARI
				RÖMVERSK TALA	SKAÐI					
MARGIR					ÍSKRA				PRÓF-GRÁÐA	
					HÁTTUR				KVEDJA	
GILDI					DVALIÐ			LOF		
					RJÁLA			MASTUR		
STAFUR					KYNSTUR			VÖKVI		
								RÍKI		
		ELJU-SAMUR				EINKENNI				ÓLÆTI
		TVEIR EINS				SLEIT				
NEÐAN				ÓFUG RÖÐ	TRUFLUN					SKIPULAG
				STADNA	SKAÐ					
ÓFUG RÖÐ			EINA				TÍRA			
			SPOTTI				RÁNDÝR			
		ADSETA				MJAKAST			ÞYRPIG	
		VANDLEGA				RÆFILS-TUSKA			ÓTTI	
ÚTKOMA					BYRJA			OFSA-REIÐA		
								BLÖSKRI		
FRÆÐARI						LAKLEGUR				
ROTNUN				ÓSKEMMTI-LEGUR						

Lausn á krossgátu í síðasta blaði

	268	SÝN	BLÖÐ-HLAUP	ÞORG	TVEIR EINS		GJALDA	BERA	BLANKUR	
	MYLSNA	S	M	Á	M	O	L	A	R	FRJALST
	KVARTANIR	J	A	R	M		NAFN	A	X	E
	EIRULEYSI	Ó	R	Ó		VISNA	ADGÁT	G	U	L
	VERKFERI				ÁVÖXTUR			N	A	
	↓	FUGL	TVEIR EINS	UTAN SLEKT	ÁN	RIKI	RIKI	S	P	Æ
					ÁVÖXTUR			N	A	FYRIR-BODI
FULL-FRISK	A	L	F	Æ	R	M	A	L	T	A
RÜST	T	Ó	F	T		B	A	R	Ó	N
ÓFUG RÖÐ	N	M		T	Ö	R	N	M	I	S
										K
LÉLEG	A	U	M		L	Æ	G	R	A	T
ÁBURÐUR	K	R	E	M		L	Ó	A		G
	R		R	O	S	A		S	T	Í
STÍA	A	F	K	R	Ó		ÓVARINN	O	P	I
STEIN-HISSA	B	I	T		ÍPRÓTT	K	A	R	A	T
UPP-SPRETTA	B	R	U	N	N	U	R		R	A
SÝTA	I	Ð	R	A	SKOT	K	I	M	I	R

www.bbl.is

HUGARÍÞRÓTTIR

Þeir skora sem þora!



Björn Þorláksson.

Hart var barist fram á síðasta spil og úrslit tvisýn í viðureign Vestra gegn Kjörís í síðustu umferð bikarkeppni Bridgesambands Íslands. Kjörís átti sautján impa til góða eftir fyrstu 20 spilin. Vestri náði fjögurra impa forskoti er tíu spilum var ólokið. Þegar upp var staðið réðust úrslit í einu síðasta spilinu, hvort Hlynur Angantýsson í sveit Vestra

Norður	
♥ J1032	♦ 64
♦ J1054	♣ 1053
Vestur	Austur
♠ A87	♠ Q654
♥ 109832	♥ KJ7
♦ Q32	♦ 9876
♣ 42	♣ 96
Suður	
♠ K9	♥ AQ
♥ AK	♦ AKQJ87
♣ AKQJ87	



Karl Grétar Karlsson og Hlynur Angantýsson.

næði að landa ævintýrlegum samningi gegn öllum líkum.

Í lokaða salnum létu AV sér duga að spila geim í gröndum í spili dagsins, sjá stöðumynd. og skrifuðu 430 sémilega sáttir að hafa ekki farið sér að voða.

En þar sem Kristján Þorsteinsson og Páll Þórsson sátu NS fyrir Kjörís en fyrrnefndur Hlynur og Karl Grétar Karlsson fyrir Vestra gekk meira á. Hlynur sat með ofurspilin, 26 klettaða og klettaðan sexlit. Hann opnaði á 2 laufum en einhver misskilningur varð eftir 3ja tígla sögn makkers og hann stökk í laufslemmuna í þeirri trú að makker ætti eitthvað.

Kristján í Kjörís gerði vel með því að spila út trompi sem gaf sagnhafa ekkert. Hlynur lagðist undir feld og sá að hjartakóngur yrði að vera réttur og hjartað mátti ekki liggja í hel. Þá væri betra ef trompið lægi 2-2 og þá var eftir að finna spaðann ef það var hægt.

Tíguldrottning önnur var líka smáséns og Hlynur drap heima og tók tvo efstu í tígli, en ekki lét drottningin sjá sig. Fór næst inn í blinda á tromptiuna og sá að trompið var 2-2. Svinaði hjarta, sem gekk. Tók hjartaás, trompaði hjarta, spilaði spaðagosa, Páll dúkkaði réttilega, en sagnhafi hitti á að setja lítið sem kostaði ásinn.

12 slagir og ævintýrlegur endir.

Ef slemman hefði tapast, ætli hún sé ekki nálægt 20 prósentum, hefði Kjörís farið áfram en þeir skora sem þora. Stundum!

Umsjón: Björn Þorláksson, bjornthorlaksson@gmail.com



Erfinninn:

Brynjar Leó

Nafn: Brynjar Leó Erlingsson.

Aldur: 7 ára.

Stjórnumerki: Meyja.

Búseta: Rangárþingi ytra.

Skemmtilegast í skólanum: Að vera í skóladagheimilinu.

Áhugamál: Fara á hestbak og keyra bæði rafmagnsbílinn minn og buggy-bílinn.

Tómstundaiðkun: Frjálsar.

Uppáhaldsdýrið: Naut.

Uppáhaldslitur: Blár og bleikur.

Uppáhaldsmatur: Grillað kjöt og kjötsúpa.

Uppáhaldslag: Torfæran 26 og öll Bubbalög.

Uppáhaldsmynd: Villti folinn.

Hvað er það skemmtilegasta sem þú hefur gert: Keyra buggy-bíl í torfæru.

Hver er fyndnastur sem þú þekkir: Magnús, pabbi og Viktor.

Hvað langar þig að verða þegar þú verður stór: Bóndi og smiður sem keyrir torfærubíl.



Teflt erlendis

Íslendingar hafa verið iðnir við að tefla erlendis í sumar eins og venjan er. Þó að hrað- og atskákin fari ekki í sumarfrí, þá er enn



sem komið er fátt um kappskákmót á Íslandi á sumrin. Þá fara margir, eins og greinarhöfundur, út fyrir landsteinana. Sjálfur tefldi ég á minningar-mótinu um Zbigniew Doda í Poznan í Póllandi í júlí. Árangurinn var ekkert sérstakur, raunar brá mótshaldarinn til þess ráðs þegar það blasti við að ég fengi skottu (sæti hjá) að skrá dóttur sína til leiks seint og um síðir. Það varð eina sigurskák mín í mótinu.

Þegar blaðið kemur úr vélunum eru Íslendingar víða um heim að tefla. Á skak.is er greint frá þessum mótum með hlekkjum á úrslitásiður mótanna. Óformlegt landslið skemmtilegra skákmanna 30 ára og yngri tefla nú í Split í Króatíu. Stórmeistarinn



Adam, Iðunn, Ingvar og Benedikt tefla í Prag.

Vignir Vatnar er þar stigahæstur keppenda og byrjaði afar vel á mótinu. Íslandsmeistarinn Hilmir Freyr er einnig með í hópnum. Þá er Hannes Hlífur að tefli á La Palma á Kanaríeyjum.

Féðgarnir Omar Salama og Jósef Omarsson, ásamt bræðrunum Sverri Erni og Birni Frey Björnssonum, sitja einnig að tefli í Brussel í Belgíu Gaman er að sjá Omar við skákbörðið á ný, en

hann tefldi síðast kappskák árið 2021. Ungliðadeild Taflfélags Reykjavíkur er einnig að tefli, en fjögur ungmenni tefla í opnu sumarmóti í Prag, sem greinarhöfundur sótti fyrir fáeinum árum. Benedikt Þórisson byrjaði vel, vann meðal annars Indverja með tæp 2300 stig.

Hérlendis er það helst að fréttu að sumarsyrpu TR lauk síðustu helgi, en syrpan taldi þrjú mót. Anh Hai Tran vann síðasta mótið með fullu húsi. Mótaröðin er með svipuðu fyrirkomulagi og Friðrikssyrpan, þar sem börnum og ungmennum á grunnskólaaldri gefst tækifæri að tefla kappskák við jafningja sína. Taflfélag Reykjavíkur hélt auk þess hraðskákmót fyrir börn í sumar, eitt í júlí, og það næsta verður næstkomandi laugardag, þann 15. ágúst, klukkan 10:30 í Faxafeni 12. Skráning fer fram á taflfelag.is eða skak.is.

Ef lesendur Bændablaðsins luma á áhugaverðum skákum geta þeir haft samband.

Umsjón: Gauti Páll Jónsson Gauti.pj@hotmail.com

SUDOKUÞRAUTIR

Létt

3			7			6	2	9
2	1	7	3			5		
			2	4	8		7	
1	7			3			8	6
6	9			1	2			
		5		9		2		4
9		6			4			2
		8	3	5	6			
						7	6	5

Miðlungs

						1		
8	3						2	
5			4		3			9
6			2					1
					1	9		
		3		7		5		
		9		8	4			
	2				7			5
1							6	

Þung

2				8				
6			9					
			4			8	3	
				9		1		
	2	5					7	
				7				6
1		6			9			
		9			5			7
8				6		5		

Þyngst

1				9				
9				7		4		
		4			5	8		
7						3	9	
				6		1		
		1	4					6
		2		1				
			8				2	
3						5		

Setja skal inn tölur frá 1-9, í eyðurnar. Sama talan má ekki koma fyrir tvisvar í línu lárétt og lóðrétt og heldur ekki innan hvers reits sem afmarkaður er af sverari línun.

Stjörnuspá

Vatnsberinn má vera ánægður með sumarið. Þó hann geri sér ef til vill ekki grein fyrir því hefur frítíminn gert honum gott og lífið ýtt honum aðeins nær þeim skrefum sem hann þarf að stíga til þess að upplífa frelsi – ef svo má kalla. Nú þarf sjálfstraustið að fá að blómstra og leiðin verður greið. Hapattölur 8, 15, 55.

Fiskarnir vita vart í hvora áttina þeir eiga að stefna. Eitthvað er að trufla þá og nú þarf að fara varlega ef hlutirnir eiga ekki að fara úrskaiðis. Rétt er að biðja um aðstoð þar sem við á og ekki hika við að taka þau skref. Óvænt lausn leynist þar sem hennar síst er von. Hapattölur 13, 3, 16.

Hrúturinn telur sig þurfa að hafa sig allan við þegar kemur að andlegri heilsu um þessar mundir. Þó er lífið ekki alveg svo erfitt, en hrútnum kæmi best að slaka bara á og hætta að hafa áhyggjur. Oft leysast málin og oftar vill fólk aðstoða við slíkt ef hrúturinn leitast eftir því í rólegheitunum. Stress er ekki af hinu góða. Hapattölur 23, 24, 77.

Nautið er akkúrat á þeim stað sem það hefur hægt og sígandi verið að mjakast að síðastliðin ár. Nú má nautið staldra við og vera ánægt með sig og svo taka yfirvegaða ákvörðun eins og nautinu er einu lagið ... um framhaldið. Líta má á þennan tíma sem upphaf að nýju og bættera lífi/lífemi, fara þó ekki of geyst en bæta allar venjur hægt og rólega. Hapattölur 16, 22, 28.

Tviburinn er einstaklega og óvanalega rór þessa dagana. Einhverjum finnst líklega að úr honum sé allur vindur, en það er nú ekki svo. Heldur er tviburinn að íhuga ýmis mál sem að honum standa og endurhlaða batteriín. Hann mætir á sviðið áður en langt um liður, endurnærður sem aldrei fyrir og ætti að leyfa sér að njóta innri friðar og rór sem lengst. Hapattölur 2, 24, 16.

Krabbinn hefur þurft að takast á við nokkrar breytingar í sínu lífi undanfarin misseri. Nú mætti ætla að lygnt hefði til, en svo er því miður ekki. Krabbinn þarf að halda andlitiinu í einhverju sem skellur á hann – enn eina ferðina en gefast þó ekki upp. Þetta verður síðasti skellurinn og mest um vert að hann haldi ró sinni. Líka innra með sér. Hapattölur 3, 13, 28.

Ljónið hefur lent í einhverjum skakkaföllum sem það er að reyna að skilja, með tilliti til æðri mættar. Þarf ljónið að taka sig taki? Hvert er verið að beina því? Jú, nú þarf ljónið einfaldlega að draga sig í almennilegt hlé, láta af þeirri þörf að skína um stund og líta inn á við með auðmýkt. Það kemur eitthvað upp á yfirborðið því að óvörum. Hapattölur 74, 16, 72.

Meyjan ætti að stefna að betrun á sem flestum sviðum lífs síns. Hún er þó á góðum stað, sjálfstraustið eykst með hverju árinu og um að gera að leyfa því að halda áfram að rísa. Meyjan er svo mögnuð – ekki síst ef hún sleppir öllum hömlum og trúir á sjálfa sig. Draumar hennar geta nefnilega ræst. Hapattölur 1, 3, 14.

Vogin hefur enn og aftur verið undir álagi og þarf nú að horfa fast í spegilinn. Hún þarf að trúa á að allt verði í lagi. Hún þarf að trúa því að vinir og fjölskylda séu til staðar og elski ofar öllu. Hún þarf að æfa sig í að anda djúpt í 3, 7 eða 11 mínútur í einu til þess að minnka stress. Kvíðann burt. Vogin fær faðmlag frá öllum góðum vættum. Hapattölur 23, 20, 9.

Sporðdrekkinn er á hraðleið upp einhverja stíga um þessar mundir. Þeir eru merktir virðingu, velmegun, tækifærum og þar fram eftir götunum og nú er bara að passa sig að hrasa ekki. Sporðdrekkinn er eitt ákafasta merkið og stendur sig með sóma í öllu því sem hann tekur sér fyrir hendur – en hann þarf að muna að horfa niður fyrir sig. Hapattölur 15, 69, 32.

Bogmaðurinn svífur nú um á bleiku skýi – eða er á leiðinni í slíkan draumaheim. Ástin er nefnilega á næstu grösum og mun hafa mikil og langvarandi áhrif á bogmanninn. Hann má vera óhræddur við að opna vel fyrir tilfinningar sínar næstu vikur og taka vel á móti svipuðum flaumi frá öðrum. Hapattölur 8, 65, 17.

Steingeitin finnur hvernig síðustu mánuðir hafa gert henni gott og með sól í hjarta ætti hún að halda áfram á þeirri jákvæðu braut. Hún má opna betur fyrir tilfinningar sínar, hvort sem langanir sínar eða kvíða og víta að í kringum hana er stuðningur á allan hátt. Hapattölur 15, 42, 43.



Chanel draghtin margfræga.



Bar-jakki Dior.



Frú Jackie Kennedy var þekkt fyrir dálæti sitt á bleikri Chanel dragt úr tweedefni.

„Nýtt útlit“

Svokallaður „Bar Jacket“

fatahönnuðarins Christians Dior er önnur tímalaus flik sem má nefna ef farið er yfir hágæða tímalausan fatnað. Árið 1947 kynnti hönnuðurinn hina frægu „New Look“ línu sína, sem reyndar hlaut nafnið vegna Carmel Snow, þá ritsjóra tiskuritsins Harper's Bazaar, sem var alveg dolfallin og hrópaði upp yfir sig á sýningu. „Kæri Christian, kjólarnir þínir hafa svo einstaklega nýtt útlit!“

Jæja, „New Look“-línan bauð semsé bæði upp á dramatískar og kvenlegar línur, en Dior notaði hreina og óblandaða lambsull í hinn vel þekkta mittisjakka. Slík ull er klippt af lambi við fyrstu rúningu og þekkt fyrir að vera mun mýkri og léttari en hefðbundin ull af fullorönu fé.

Í dag heldur tiskuhúsið áfram að hafa ull í hávegum, til að mynda í hinu einkennandi Dior Oblique-mynstri og einnig houndstooth-mynstrinu sem sjá má hér á myndum.

Fjárfesting til frambúðar

Fyrir neytendur í dag snýst val á ullarfatnaði frá þessum merkjum því ekki eingöngu um stöðutákn, heldur um meðvitund gagnvart sjálfbærni og gæðum

Ullarfatnaður frá Chanel, Dior og sambærilegum merkjum er skýrt dæmi um það sem kallað er „hæg tíska“ (slow fashion) innan lúxusgeirans. Á tímum hraðtísku og gerviefna standa þessi handunnu ullarverk sem minnisvarði um handverk og virðingu fyrir náttúrulegum auðlindum sem geta enst kynslóða á milli ef rétt er farið með. /sp

Tíska:

Vaðmál og voðir

Bör Börsson, söguhetja samnefndrar skáldsögu sem flutt var í Ríkisútvarpinu árin 1944–1945 þekkja margir - og þeir sem kannast ekki við nafnið ættu snarlega að bæta úr því. Rithöfundurinn norsk, Johan Falkberget, gerði Bör ódauðlegan með skrifum sínum og sem dæmi um það voru allar götur auðar hérlandis þegar sagan ómaði á öldum ljósvakans.

Nú velta einhverjir fyrir sér hvers vegna þessi nýrika, hégómlega og örlítið vitgranna persóna er mætt í tiskudálk Bændablaðsins, en það er akkúrat vegna þess að hann Bör fylgdi ævinlega nýjustu tísku og hafði í hávegum þann munað að vera sem smartastur. Sagan kom út á Norðurlöndum í upphafi síðustu aldar, 1920, þegar einmitt vaðmál, þykkt, ofið og þæft ullarefni þótti hæst móðins.

Ef gripið er niður í bókina má lesa lýsingar Johans á tilfæringum Börs, þegar hann fyrst makar sápu í hárið á sér til þess að fá á sig „kaupstaðarlykt“ og treður sér í nýju vaðmálsfötin til að heilla Jósefinu, tilvonandi eiginkonu sína. Vaðmálsföt sem slík voru þarna einkennisklæðnaður hinna ríku, en bæði þétt og óþjál, Bör flækir sig í nýju fötunum en nær sveittur og móður að láta Jósefinu dást að sér.

Frekari tiskulýsingar má finna í bókunum um Bör sem tók upp léttari klæðnað áður en hann hóf að klæðast vaðmáli að nýju.

Á því síðara tímabili aðhylltist hann svokölluðum „þjóðernisstíl“ og áleit smartast að vera sem alþýðulegastur, dressaður í ull og skinn.

Tweed-byltling Chanel

Þegar horft er til annarra sem einnig fylgja hátískunni liggur rík saga þessa náttúrulega gæðahraefnis enda hafa ullarflíkur þeirra oftar en ekki öðlast tímalausa stöðu í fataskápum um allan heim.

Saga Chanel er órjúfanlega tengd ullinni. Til að mynda var Coco Chanel sú sem á þriðja áratug síðustu aldar gjörbylti kvenfatnaði með því að kynna tweed-efnið til sögunnar - þá í hinni klassísku dragt. Tweed er gróft, frekar þéttofið ullarefni, oft með síldarbeinsmynstri og á rætur sínar að rekja til skosku hálandanna.



Oblique-mynstraður trefill Dior og tweed-taska Chanel.



ÁSCO

STARTARAR OG ALTERNATORAR Í MIKLU ÚRVALI

**RAFGEYMAR OG
RAFBÚNAÐUR
FYRIR DRÁTTAR-
OG VINNUVÉLAR.**

ÁSCO

Glerárgata 34b, 600 Akureyri • S4611092 • asco@asco.is BÍLARAFA MAGN

Vís nagáta

Meinhorn oft í máli er moldu hulin líka. Upptök vandans vísast hér vel má reikna slíka.

Lausnin er eitt nafnorð með fjórar mismunandi merkingar. Lausnin verður birt á vef Bændablaðsins, www.bbl.is, mánudaginn 17. ágúst. Lausnarorð síðustu gátu var drusla.

Umsjón: Guðbjörn Sigurmundsson
Gudbjorn.Sigurmundsson@mk.is

www.velaval.is - Alltaf opið



VÉLAVAL

- Sendum um land allt -

Smáauglýsingar

Skráning smáauglýsinga er á vefslóðinni: www.bbl.is/smaauglysingar

Verð: Textaauglýsing kr. 3.200 m/vsk (innan við 140 slög) og kr. 7.500 m/vsk. - texti + mynd.

Skilafrestur: Fyrir kl. 15.00 á mánudegi fyrir útgáfu.

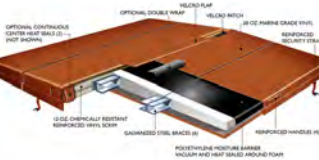
Jesús sagði:

„Guð sendi ekki soninn í heiminn til að dæma heiminn heldur til þess að frelsa hann.“

Jóh. 3.17

biblia.is

Lok á heita potta



Fjórar stærðir af lokum á lager, m/rúnuðum hornum, 10 cm svuntu, fjórum festingum, og þrem styrktarbitum. Þykkt 12 cm. Verð kr. 85.000 Til í tveim litum.



GODDI.IS Auðbrekku19, 200 Kópavogi, sími: 544-5550

Hársnyrtistofan Topphár

Dverghöfða 27, 110 Reykjavík

Bændur og búalið og allir hinir hjartanlega velkomin

Opið 8-17 virkar daga og 10-16 á laugardögum

Engar tímapantanir bara mæta!



Til sölu snyrtilegt 11 fm hús. Mál eru 496x240 ca. Húsið er staðsett rétt fyrir utan Selfoss og er tilbúið til afhendingar. Verð kr. 3.500.000. Einhver skipti skoðuð (hjólhýsi, liðlétting/ lítil hjólskófla) Hafið samband í s. 663-6410 eða á netfangið: hafthormag@gmail.com



Ný kerrusending. Kerra, skjólbörð úr ál, 35 cm há, skúffan lengd 2,50 x breidd 1,40 m. Heildar-burðargeta 750 kg. 13"dekk. Opnanleg að framan og aftan. Flott fyrir fagmanninn, fjórhjólið eða vélsleðann. Ymsar aðrar kerrur eins eða tveggja öxla. Brimco ehf. Desjamýri 14, Mosó s. 894-5111.



Gróðurhús fyrir matjurtarækt, liggjandi yfir beði eða standandi. Dúkurinn er úr ljósgrænu þe. plasti með styrkingarþræði og sterkum rennilásum. Elgum einnig mjög falleg fuglahús til á lager. Hákonarson ehf. S. 892-4163 www.hak.is / hak@hak.is



Infrarauður klefi, 150x120x200 sm. (BxDxH) Er með halogenljósum, bæði að utan og innan ásamt útvarpi m/blátannartengingu, m/fjarstýringu, kolefnahitaplötum og hreinsibúnaði. Viður er þöll (hemlock). Klefinn er mjög auðveldur í samsetningu. Orkunotkun er 2.100w. Verð aðeins kr. 260.000

GODDI.IS Auðbrekku19, 200 Kópavogi, sími: 544-5550

Heitir Pottar



Sex manna heitir pottar með einn legubekk og fimm sætum.

Fjöldi vatns- og loft nuddstúta. Ljós inni í pottum og að utan og með wifi tengingu. Lok, trappa og sía fylgir.

Verð kr. 850.000

GODDI.IS Auðbrekku19, 200 Kópavogi, sími: 544-5550



Gamall vefstóll til sölu, ósamsettur. Verð kr. 25.000. Frekari upplýsingar gefur Bergdís í s. 892-9077 Bergdis56@gmail.com



Nýtt 15 fm fjölnota smáhýsi tilbúið til afhendingar. Full einangrað. Gólf klætt með rakavörðum nótuðum spónaplötum. Veggir og loft klædd með rakavörðum spónaplötum full einangrað. Verð kr. 4.600.000 +vsk. S. 842-4744.



Sökkulkerfi undir allar tegundir húsa. Stuttur afhendingartími. Íslensk framleiðsla. Einfalt, fljótlegt og ódýrt. Heyrðu í okkur og saman finnum við bestu lausnina fyrir þig. Polynorth@polynorth.is



Tökum að okkur hinar ýmsu viðgerðir á kerrum, hestakerrum sem og öðrum kerrum. Förum með þær í aðalskoðun. Pantið tíma. Brimco ehf. Desjamýri 14, Mosf. s. 894-5111 Opið 13-16.30 www.brimco.is



Lambheldu hliðgrindurnar. 420 x 110. Möskvar 10 x 15. Verð frá kr. 31.900 til 36.300 +vsk. Lamasett kr. 4.400 +vsk. S. 669-1336 og 899-1776, Aurasel.



Til sölu Rexton Adventure, 4x4, dísil, árgæð 2024, sjálfskiptur, ekinn 19.000 km. Verð kr. 9.390.000 – notadur.benni.is – s. 590-2035.



Seljum vara- og aukahluti í flestar gerðir af kerrum. Sérpöntunarþjónusta. Sendum um land allt. Brimco ehf. s. 894-5111 www.brimco.is Opið frá kl.13-16.30.

BÓKLEGT VINNUVÉLANÁM Á NETINU

Nám sem gefur rétt til prófs á allar gerðir og stærðir vinnuvéla*

Opið allan sólahringinn

VERÐ 70.000 kr.



VINNUVÉLA SKÓLINN

vinnuvelaskolinn.is

- á íslensku og ensku

Viðgerðir á kerrum og mikið úrval vara- og aukahluta.

Úrvalið hefur aldrei verið meira.



Nýtt heimilisfang Desjamýri 14

Margar gerðir af þýskum eins og tveggja öxla kerrum. Skoðuðu úrvalið á www.brimco.is eða kíktu í heimsókn.

Hestakerrur fyrir 2, 3, 4 og 5 hesta.

DESJAMÝRI 14 - 270 MOSFELLSBÆ

SÍMI: 894 5111 - www.brimco.is



Zetor Proxima 120.
Árgerð 2015.
Notkun 3.000 klst.
Ámoksturstaeki og skófla.
Verð kr. 3.900.000 +vsk.



Valtra N114 E.
Árgerð 2022.
Notkun 2410 klst.
Ámoksturstaeki og skófla.
Verð kr. 10.500.000 +vsk.



JCB 145W.
Árgerð 2016. Notkun 12.900 klst.
1.600mm skófla fylgir.
Verð kr. 7.500.000 +vsk.



Claas Arion 460.
Árgerð 2015. Notkun 7.500 klst.
Ámoksturstaeki og skófla. Nýsmurð.
Verð kr. 7.600.000 +vsk.



Case 590 Super Le Servo.
Árgerð 2000. Notkun 7.380 klst.
3 skóflur á bakkó.
Opnanleg framskófla.
Verð kr. 2.900.000 +vsk.



Manitou MLT 625-75H.
Árgerð 2021. Notkun 5.500 klst.
Snúningsgafflar.
Verð 6.700.000 +vsk



Schäffer 23e Rafmagn.
Árgerð 2022. Notkun 1500 klst.
Euro rammi. Taðgreip 120cm fylgir.
Vél í góðu standi.
Verð kr. 7.000.000 +vsk



www.velfang.is
velfang@velfang.is
Gylfafiöt 32, Reykjavík
Óseyri 8, Akureyri
Sími: 580-8200

Þitt með fyrirvaranum mynd- og textabreytingu. Billaðið Benna áskilur sér rétt til að breyta verði og búnaði án fyrirvara.



KGM
Gæði á sterkum grunni

Sumartilboð á Musso EV
verð frá 5.990.000 kr.**

Fullt verð frá 6.890.000 kr.

Musso EV

Rafmagnspallbíll með milljón km. rafhlöðuábyrgð.*

* Ábyrgð á rafhlöðu gildir í 10 ár eða 1.000.000 km. hvort sem kemur á undan.
** Með 500.000 kr. styrk frá orkusjóði og 400.000 kr. sumartilboðsafslætti.



Kolefnisjafnaður



Rafhlöðuábyrgð*

Reykjavík / Krókháls 9 / S: 590 2000



Billaðið
Benna
benni.is

Vélaskólinn

Talsett Vinnuvélanámskeið á netinu



www.velaskolinn.is



Ný kerrusending. Kerra, skjólborð úr áli, lengd 2,10 x breidd 1,10 m. Heildarburðargeta 750 kg. 13"dekk. Létt og skemmtileg. Flótt í garðvinnuna. Verð kr. 219.000 m/vsk. Ýmsar aðrar kerrur. Brimco ehf. Desjamýri 14, Mosó s. 894-5111.



Weckman sturtuvagn með 11 tonna burðargetu/hlasspyngd. Laus skjólborð. Verð kr. 2.450.000 m/vsk. H. Hauksson ehf. S. 588-1130.



Tilboð á 300cm flaghefil. Gerð Jykeva H30. Tveir vökvatjakkar. Stuðningshjól og endaplötur. Þyngd 1,1 tonn. Verð áður kr. 1.364.000 m/vsk. Tilboð kr. 1.240.000. H. Hauksson s. 588-1130.



Nýr Kempf 2ja öxla malarvagn. Til afhendingar strax. Hardox 450, 8 mm botn og 5 mm hliðar. Alcoa Durabright felgur, skúffa og grind (tvöföld grind) heitsprautuzinkað, 6 þrepa sturtutjakkur sem gefur um 53 gr. halla. Eignum einnig kraftmikla 24V vibratora fyrir vagna og vörubíla. Eignum von á eianguðum malbiksvögnum. Th. Adolfsen ehf. S. 898-3612 thadolfs@gmail.com



Til sölu Tesla Model Y Long Range AWD, rafmagn, árgerð 2025, sjálfskiptur, ekinn 23.000 km. Verð kr. 7.990.000 – notadir.benni.is – s. 590-2035.



Sólarrafstöð 4.2 kw hleðslustöð, 4st. 600w sólarcellur 200 amperítima lithium rafhlöður, vírar og festingar. Verð kr. 582.500. Orkubóndinn.is, Tranavogi 3, 104 Reykjavík s. 888-1185.



Dísilmíðstöð 5kw 12,24 og 220v Verð kr. 58.900. Viðgerðapjónusta. Orkubóndinn.is, Tranavogi 3, 104 Reykjavík s. 888-1185.



Steinullarbíllinn. Blásur steinull í loft, hólí og gólf. Blástur þýðir minni kuldaþró. Minnkaðu hitatap, lækkaðu kyndikostnaðinn. Blásur í ný og einnig gömul hús, fórum um allt land, erum við í s. 577-4444.



Til sölu vinnulyfta Genie 2646 árgerð 2016 í finu standi. Nýlegir rafgeymar. Verð kr. 1.200.000 +vsk. Upplýsingar í s. 898-4452 Gísli.



Sólarrafstöð 5,5 kw 220v með hleðslustöð og 5 st 600w sólarcellum og 100 amperítima 48v rafhlöðu. Verð kr. 731.400. Orkubóndinn.is, Tanavogi 3, 104 Reykjavík. S. 888-1185.



Bændur og búalið ath. Plast í fjárhús, hesthús, fjós og girðingar. Dren- og básamottur, jarðvegsgrundur. Gúmmihellur, útleiktækir, járnrimla-girðingar, gervigras o.fl. Heildarlausnir á leik og íþróttasvæðum. Jóhann Helgi & Co jh@johannhelgi.is s. 565-1048.



Midi fjölnota vagn. Er frábær vagn sem hentar vel fyrir flutninga, geymslu, fjórhjólíð, sleðann eða útileguna. Fæst með ramp eða hlerum. Stærð 320x150x150 cm. 750 kg. heildarþyngd og krefst ekki skráningar. Upplýsingar á bergvagnar.is eða í s. 897-6871.



Til sölu Massey Ferguson, nýuppgerður, árgerð 1974. Verð kr. 1.950.000. Allar nánari upplýsingar í s. 892-0330.



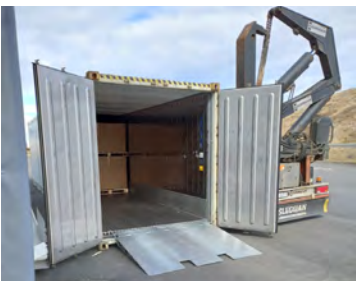
Til sölu Toyota Yaris Cross, 4x4, bensín/rafmagn, árgerð 2023, sjálfskiptur, ekinn 106.000 km. Verð kr. 3.790.000 – notadir.benni.is – s. 590-2035.



Gámafleti! Sparaðu þér flutning á gámnum. Fletið hentar einnig vel sem klassískur flatvagn fyrir flutning á timburbúntum eða öðru efni. Upplýsingar á bergvagnar.is eða í s. 897-6871.



Cat 444F Árgerð 2016. Notkun 6.650 klst. Opnanleg skófla, 4 skóflur á bakkó. Engcon rotor tilt, snjóðönn og sanddreifari. Einn eigandi frá upphafi og vél alltaf geymd inni. Verð kr. 10.850.000 +vsk. Frekari uppl. s. 892-4409 eða á bjarnipalssonehf@gmail.com



Rampar fyrir frysti/kæligáma á lager. Burðargeta 10 tonn. Dekkplata 10 mm, L- 170 cm x B- 200 cm x hæð- 21 cm. Heitgalvaniserað stál. Lyftarataður á þrjá vegu. Eignum einnig rampa fyrir hefðbundna sjógáma. Hákonarson ehf. www.hak.is s. 892-4163 hak@hak.is



Öflugur kurlarar sem borga sig fljótt upp. Þú sparar förgun og færð gott efni í beðið og stígana. Þessi kostar kr. 195.000 +vsk. www.hardskafi.is – sala@hardskafi.is – S. 555-6520.



Punktar og hnit - ráðgöf - Hnita jarðir og lóðir, nýjar og gamlar, útbý öll skjöl sem þarf. Starfssvæði er Vestur- og Suðurland, eða hvert á land sem er. S. 693-7992, punktarghnit.is, adam@punktarghnit.com. S. 892-4163, hak@hak.is, www.hak.is

ÆDALVÉLAR - GÍRAR - STJÓRNÞÚNAÐUR - LJÓSAVÉLAR - SKRÚFUBÚNAÐUR - ÁSPÉTTI - ÖXULLEGUR - DÆLUR - SINK - BÁTAKRANAR - STÖÐUGLEIKABÚNAÐUR

VIÐ
HÖFUM
ALLT
Í BÁTINN

VINNUVÉLAR
& ÁSAFL



Scam Kubota
13,3 – 140 hö



HD Hyundai
Infracore
176 – 1235 hö



FPT
85 - 1000 hö

Völuteig 4 - 270 Mosfellsbær - Iceland - www.vinnuvelarehf.is - S: 496 4400



Gámarampar á lager. Heitgalfaniserað stál. Burðargeta 8.000 kg. Stærð 130 cm x 210 cm x 16 cm. Lykkjur í dekki fyrir lyftaragaffla. Hákonarson ehf. hak@hak.is s. 892-4163. www.hak.is



Litað bástál 0,6 mm þykkt. Litur RAL 7000 (milligrátt) Lengd 5.570 mm 150 m 2 x 3 búnt. Verð kr. 2500 per m2 m/vsk. H. Hauksson ehf. S. 588-1130.

SDS Max



Stauraborar fyrir borvélar, SDS Max, SDS + og Hexagonal. Stærðir frá 40 mm upp í 300 mm. Massifur öxull. Borarnir passa einnig á margar gerðir af vélknúnum staurabourum. Steinborar: 40 mm x 1000 mm. Brotskóflur í SDS Max og Hexagonal. Hákonarson ehf. S. 892-4163. Netfang: hak@hak.is Heimasíða: www.hak.is



Sennilega sterkustu vélarkerrurnar á markaðnum. Eigum eftirfarandi stærðir á lager: 300 x 150, 300 x 180, 400 x 180 og 480 x 180 cm. Verð frá kr. 1.050.000 +vsk Nánari upplýsingar á bergvagnar.is eða í s. 897-6871.



Álsliskjur fyrir brettatjakka á lager. Burðargeta 2 tonn Lengdir: 100 cm eða 150 cm. Breidd: 70 cm. Hákonarson ehf. S. 892-4163 hak@hak.is www.hak.is



Grill eða grillteinn til þess að hæg-grilla lamb eða grís yfir opnum eldi. Með mótur eða handsnúnn. Hentar frábærlega í útilegur, veislur, veiðiferðir o.s.frv. Hafið samband grillteinar@jarnsida.is



Einangraður aðstöðuvagn með salerni og eldhúskrók. Opnun að aftan gerir það einnig mögulegt að nota vagninn sem flutningsvagn. Fæst í 420, 470, 500, 550 og 600 cm lengdum. Verð frá kr. 2.855.000 +vsk. Eigum vagna á lager. Nánari upplýsingar á bergvagnar.is eða í s. 897-6871.



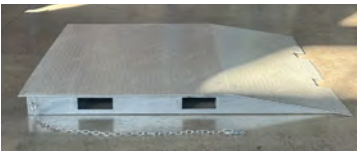
Traktorsdrifnar/glussadrifnar vatnsdælar í mörgum stærðum á lager. Háprýstar eða lágrýstar. Slöngubúnaður, 3", 4" með hraðkúplingum, 21 Bar. Flatir barkar á frábæru verði, 2" – 3" – 4". Hákonarson ehf. S. 892-4163 hak@hak.is www.hak.is



Rúllu- og vélavagn með vökvastýrðum rampi til að keyra vinnuvélar upp á. Burðargeta/ hlássþyngd 18 tonn. Lengd á palli 9,0 m. Dekk 650/50-22,5 Verð kr. 4.890.000 m/vsk. H. Hauksson ehf. S. 588-1130.



Trússkerrur! Eigum fjórar mismunandi tegundir/stærðir á lager, verð frá kr. 548.500 +vsk. og kr. 680.000 m/vsk. Upplýsingar á bergvagnar.is eða í s. 897-6871.



Langir gámarampar, fyrir 10 tonn. Heitgalfaniserað stál. Heildarlengd: 2.400 mm. Lengd á láréttum fleti: 1500 mm. Lengd á hallandi fleti: 900 mm. Breidd: 2.200 mm. Passa fyrir venjulega vörugárma. Hákonarson ehf. S. 892-4163 Netfang: jhh@hak.is



Tilboð á tvöfaldrí vökvastýrðri rúllugreip. Burðargeta 2 x 1600 kg. Verð áður kr. 543.000 m/vsk. Tilboð 488.000 með vsk. H. Hauksson ehf. S. 588-1130.

FALLEG OG NÁTTÚRULEG



info@utihusgogn.is



Útihúsgögn.is

Úti allt árið

ALVÖRU HANDSMÍÐUÐ TRÉHÚSGÖGN

STERK OG STÖÐUG GÆÐAVARA

- Heimili og sumarhús
- Bæjarfélög og opin svæði
- Gistiheimili og hótél



SKOÐABU ÚRVALIÐ

EINARÁ

ÁGÚSTSPRENGJA
Á DALVEGI 16D – ALLAN ÁGÚST MÁNUÐ

ALLAR DYNAPLUS FÖTUR



50%
AFSLÁTTUR

HVÍTT & GRÁTT STIXALL
LÍMKÍTÍ Á FRÁBÆRU VERÐI



970 KR.

MOLTUTUNNA

SEM ÞOLIR
ÍSLENSKT
VEDUR

33.990 KR.



1.190
kr.

WONDER WIPES
HREINSIKLÚTAR 100 STK.



DYNAPLUS KAMBSKRÚFUR
200 STK.

2.550 KR.



BOLTALÍM V1100-PRO
300 ML

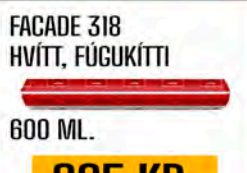
1.990 KR.



FAÇADE 318
HVÍTT, FÚGUKÍTÍ

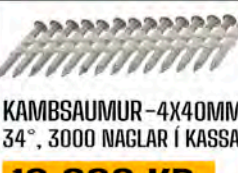
600 ML.

925 KR.



KAMBSAUMUR - 4X40MM
34°, 3000 NAGLAR Í KASSA

10.990 KR.



100 CM
JARÐVEGSSKRÚFUR

3.140 KR.



BYSSUSAUMUR - 2,8X75MM
34°, 2500 NAGLAR Í KASSA

8.990 KR.



ALLAR KNIPEX VÖRUR

50%
AFSLÁTTUR



SIKAFUKO
VT-1
COMBIPACK
200 LM

295.000 KR.



DYNAPLUS
PALLASKRÚFUR

11.990 KR.



FFP3 RYKGRÍMUR
M/ÁN VENTILS

190 / 390 KR.



FLEIRI VÖRUR MÁNAÐARINS Á FRÁBÆRUM TILBOÐUM ÚT ALLAN ÁGÚST MÁNUÐ

TILBOÐIN GILDA MEDAN BIRGÐIR ENDAST

ÖLL VERÐ MEÐ VIRÐISAUKASKATTI

EINARÁ

EINAR ÁGÚSTSSON & CO - SÍÐAN 1954

Þín tækifæri eru okkur hvatning til að gera betur

📍 Dalvegur 16d, 201 Kópavogur

☎ 577-3900

✉ einara@einara.is

🕒 Opíð: Mán - fim 8-17, Fös 8-16



Backhoe fyrir dráttarvélar og hjólaskóflur. Margar stærðir. Gröfudypt 1,3 - 4,2 metrar. Margar stærðir af skóflum og öðrum aukabúnaði. Hákonarson ehf S. 892-4163, hak@hak.is, www.hak.is



Einangraðir cargovagnar fáanlegir í 3,0 – 3,6 – 4,2 – 4,7 – 5,0 – 5,5 og 6,0 metra lengdum. Henta jafnt sem verkstæði, kaffistofa, flutningsvagn eða fyrir ótal önnur verkefni – möguleikarnir eru nánast endalausir. Eigum allar stærðir á lager. Verð frá kr. 1.835.000 +vsk. Nánari upplýsingar á bergvagnar.is eða í s. 897-6871.



Kornvalsar frá SIPMA í Póllandi. <https://www.sipma.pl/produkt/zgniatacz-zlam/> Frábærir valsar í mörgum útfærslum. Hákonarson ehf. www.hak.is S. 892-4163, netfang hak@hak.is



Sliskjúr úr áli, fyrir lyftara og brettatjakka. Fyrir lyftara: L 100 cm og 150 cm x B 42 cm par. Burðargeta á par: 7.200 kg. Fyrir brettatjakka: L 100 cm og 150 cm. x B 70 cm. 1 stk. Burðargeta: 2.000 kg. Hákonarson ehf. s. 892-4163. netfang: hak@hak.is www.hak.is



Vélavít ehf. er nú umboðsaðili fyrir HATZ dísilvélar á Íslandi. Sala, varahlutir og viðgerðarþjónusta hjá okkur í Skeiðarási 3, Garðabæ. Upplýsingar í s. 527-2600.



Lyftaragafflar til að skrúfa fasta á skóflur. Burðargeta á pari: 680 kg og 1500 kg. CE vottaðir og CE merktir. Öryggisstrappar fylgja. Passar á flestar skóflur. Til á lager. Hákonarson ehf. S. 892-4163 / netfang- hak@hak.is



Glussaknúnar vatnsdælur fyrir tankbíla og vinnuvélar. Sjálfsgöndi dælur í mörgum stærðum sem dæla allt að 120 tonnum á klst. Einnig dælur með miklum þrýstingi, allt að 10 bar. Hákonarson ehf. www.hak.is S. 892-4163, hak@hak.is



Básamottur. Drenmottur. Gúmmihellur. Plast girðingarstaurar. Plast prófilar í fjárhús, fjós og hesthús. Jarðvegsgrindur fyrir plön, gerði og garða. Gervigras. Útleiktæki og heildarlausnir. jh@johannhelgi.is S. 565-1048.



Slöngubátar fyrir alhliða veiði. Hákonarson ehf. hak@hak.is www.hak.is s. 892-4163.



Fislétta fjárgrindurnar. Krækt saman án aukahluta. Breidd 180 cm x 90 cm. Verð frá kr. 11.900 til 13.900 +vsk. S. 669-1336 og 899-1776. Aurasel.



Traktorsdrifnar rafstöðvar (Argo-Watt) með AVR spennujafnara eða án hans. AVR tryggir örugga keyrslu á öllum rafbúnaði. Mjög mörg, stór kúabú eru með þennan búnað. Hákonarson ehf. hak@hak.is www.hak.is s. 892-4163.



Gólfhiti, gólfrræsing fyrir 16 mm rör. Ryklaus gólfhitafræsing, verð á fermetra frá kr. 4.500 +vsk. Mætum hvert á land sem er, en fer þó eftir stærð verkefnis. Tilboð og upplýsingar á <https://www.golffraesing.is> s. 892-0808 - Oliver.



Flórskófur, vélkústar og kústar fyrir liðléttinga. Þessi þýska flórskafa hleður sig á nóttunni og vinnur hljóðlaust á daginn. Nýtt blað á www.hardskafi.is – sala@hardskafi.is – s. 555-6520.



Sliskjúr úr áli fyrir vinnuvélar, fjórhjól o.fl. Lengdir 1,6 m, 2 m, 2,1 m, 2,5 m, 3 m, 3,5 m, 4 m, 4,5 m, 5 m. Burður fyrir par 1,5 tonn til 80 tonn. Einnig gúmmiklæddar að ofan fyrir valta. Mjög hagstæð verð. Hákonarson ehf. Netfang- hak@hak.is - s. 892-4163. www.hak.is



Weckman sturtuvagn með 13 tonna burðargetu/hlasspyngd. Laus skjólbörð. Verð kr. 2.850.000 m/vsk. H. Hauksson ehf. S. 588-1130.



Þrýstisett fyrir neysluvatn. Til á lager- 230 V, 12 V, 24 V. Einnig dælur með 3 fasa. Mjög öflug sjálfsgöndi dæla. Dæluhjól úr kopar og öxull úr ryðfríu stáli. 24 L eða 60 L tankur úr ryðfríu stáli. Stíllanlegur þrýstingur. Hentar vel fyrir sumarhús, ferðabjónustu og báta. Hákonarson ehf. S. 892-4163, netfang- hak@hak.is



Ágúst-Tilboð á girðingarefni. 5 strengja tünnet. Verð áður kr. 15.900 m/vsk. Tilboð kr. 14.310 m/vsk. 8 strengja tünnet. Verð áður kr. 25.800 m/vsk. Tilboð kr. 23.220 m/vsk. Iowa gaddavír. Verð áður kr. 9.610 m/vsk. Tilboð kr. 8.650 m/vsk. Motto gaddavír. Verð áður kr. 5.900 m/vsk. Tilboð kr. 5.310 m/vsk. Panvír. Verð áður kr. 11.900 m/vsk. Tilboð kr. 10.710 m/vsk. H. Hauksson ehf. S. 588-1130.



Sjálfsgöndi neyðardælur (Trash) 2", 3", 4". Öflugur búnaður með mikla dælugetu, fyrir mjög óhreint vatn og einnig skolp. söghæð allt að 8 m, dæluhæð allt að 30 m. Þessar dælur henta mjög vel til að eiga sem neyðardælur ef von er á miklum vatnsveðrum með tiheyrandi flóðum í kjallara o.fl. Tilvalinn búnaður fyrir sveitarfélög, slökkvilið, hjálparsveitir, verkataka o.fl. Getum skaffað dælubarka á góðu verði. Vélmarnar eru af gerðinni Honda með smurolíuöryggi. Framleiðandi: Koshin í Japan. Hákonarson ehf. S. 892-4163. hak@hak.is, www.hak.is



Kempf 2ja öxla malarvagnar og malbiksvagnar. Eigum einangraða og óeinangraða 2ja öxla Kempf malar- og malbiksvagnar til afhendingar strax. Vagnarnir hafa 6 þrepa sturtutjakka sem gefa ca 53 gr. halla. Malbiksvagnar eru með rafknúnni Cramaro seglyfirbreiðslu og bakkmyndavél. Allir með Alcoa Durabright felgum. Eigum einnig kraftmikla 24V vibratora fyrir vagna og vörubíla. Leiðið frekari upplýsinga. Th. Adólfsson ehf. S. 898-3612.



Klósettadælur fyrir kjallara. Inntak fyrir vask, sturtu og þvottavél. Mótur staðsettur fyrir utan votrymi. Margar stærðir sem henta fyrir íbúðar- og atvinnuhúsnæði. Mjög öflugur og vandaður búnaður. Frárennsli, 32 mm. Hákonarson ehf. S. 892-4163, hak@hak.is, www.hak.is

Atvinna

Vinna á búi. Timothy heiti ég, 22 ára vinnusamur strákur, reyklaus, reglusamur og fljótur að læra, tala ensku, úkraínsku og smá frönsku, óska eftir vinnu á sveitabæ/hestabúi. Tilbúinn að flytja hvert sem er á Íslandi og hefja störf strax. Kennitala tilbúin. Hef reynslu af því að blanda fóður, gefa búfenaði (þar á meðal hestum), moka út úr stíum, mála girðingar og almennri erfiðisvinnu. Er mjög áhugasamur og tilbúinn að læra nýja hluti. Fyrirfram þökk! S. +354 7873847 / Email: mrmarmok624@gmail.com

Einkamál

Gefin verða saman í alheilagt og hjartanlegt hjónaband, ungrú Karólína Rós Ólafsdóttir og herra Boaz Yosef Friedman, laugardaginn 15. ágúst nú á því herrans ári 2026. Viti einhverjir meinbaugi á ráða-hagnum má vinsamlega hafa samband við Bændablaðið hið snarasta. Að því sögðu mega óskastjörnur lýsa þeim leiðina um ókomin ár með tilheyrandi töfradufti og til allra heilla að eilífu amen.

Seinasta kvöldmáltíðin eftir Leonardo Da Vinci hefur verið mæld í Milanóborg. Mælist hún 8 metrar og 80 sentimetrar á lengdina og 4 metrar og 60 sentimetrar á hæðina.

Hæ, vildi láta alla víta að nokkur laga minna eru komin á Spotify og YouTube. Sigurlaugur Oddur Jónsson.

UNGT PAR ÓSKAR EFTIR FORVITNU FÓLKI. Við erum par á þrítugsaldri, óskum eftir einstaklingum og/eða þörum sem eru forvitin og til í að skoða eitthvað nýtt ... Við viljum sjá hvort við getum ekki graejað þetta með fiskinn og landbúnaðinn í samningaviðræðum við ESB, svo við getum kannski fengið betri vaxtakjör á lánið okkar. Við leitum því að fólki sem langar að skoða þetta með okkur og hvetjum fólk til að segja já til að sjá þann 29. ágúst.

Húsnæði

Óska eftir íbúðarhúsnæði í sveit nálægt Akureyri í langtímaleigu, helst 3ja herbergja, allt kemur til greina, má vera útihús sem fylgir með sem væri hægt að nota undir matvælaframleiðslu. Hámarksleiga á mánuði, kr. 300.000 með hita og rafmagni. Upplýsingar í tölvupósti. kiddibriem@simnet.is í s. 792-1555 og 792-1800. Kær kveðja, Emil Kristinn Briem.

Leiga

Tvö herbergi til leigu á Stokkseyri í vetur. Stutt út á strætóstoppistöð. Mundi henta nemum FSU, gaman ef viðkomandi nemar væru í hestum. Uppl. í s. 891-8091, Sæunn.

Til leigu óupphitað húsnæði undir hjólhýsi, tjaldvagna og önnur farartæki. Er í nágrenni Hólmavíkur, um 230 km frá höfuðborgarsvæðinu. Upplýsingar í s. 893-6714.

Óska eftir

Kaupi íslensk ber og jurtir. Aðalbláber 1.600 kr/kg. Bláber 1.100 kr/kg. Krækiber 700 kr/kg. Rífsber 1.300 kr/kg. Einiber 4.000 kr/kg. Kúmen 4.000 kr/kg. Blóðberg 7.000 kr/kg. Uppl. í s. 695-1008 eða snorri@reykjavikdistillery.is

Bassagítar. Er að leita að og safna gömlum bassagíturum, sem gætu legið í geymslum víða. Ónotaðir í e.t.v. fjölda ára og mig langar að dunda við að koma þeim til lífs. Sæki þá hvar sem er á landinu (nánast!). Jón Kristinn Cortez - smáskilaboð í s. 693-3922 cortez@internet.is

Óska eftir Honda XL , XR 1979-80. Er að gera upp slíkt og vantar eitt og annað. Ólafur s. 849-3166/ olafursveinsson21@gmail.com

Óska eftir öðryr fjór- eða sexhjóli. Skal vera gangfært og hið minnsta mestmegnis í lagi. Helst á Vestur- eða Suðurlandi. Valdimar, s. 781-2687.

Til leigu

Fallega innréttaður 40 m2 bílskúr til leigu í Hlíðahverfi Reykjavíkur. Hentar einstaklingi eða pari. Leigist með öllum húsgögnum frá 9. sept. til ca 20. des og frá ca 10. jan. og fram á sumar. Sanngjörn leiga. Áhugasamir hringi í s. 825-3901.

Til sölu

Til sölu úr Kia Sorento dísil, árg. 2016, ekinn 180-190.000 km. Vél-sjálfskipting, driföxlar framan og aftan, drif, vaskassi-intercooler og dekk+felgur 18". Áhugasamir hafi samband í s. 868-3539.

Til sölu 1"x6", 2"x4", 2"x8" og 2"x9" 22 mm spónaplötur. Tek landbúnaðarafurðir, upplýsingar í s. 892-4624.

Til sölu sængur, koddar og lín úr skammtímaleigu. 6 stk hringborð, rafmagnstalía með braut. Borðsög með kúttur. 2ja öxla bátakerra m. spili. 2 vindsængur m. mótur, kælskápur og loftverkfæri. Upplýsingar í s. 893-3475.

Heimaræktaðar ódýrar trjáplöntur til sölu. Birkir, ilmreynir, skrautreynir, loðviðir, rífsber, sólber, einnig ýmsir runnar og kvistir. Er í Reykjavík. S. 857-7363.

Tilkynningar

Stofnfundur Félags fólks með frestunaráráttu, sem halda átti 14. ágúst næstkomandi, verður því miður haldinn síðar á þessu ári eða því næsta. Nánari upplýsingar fást kannski í rafpósti.

Þjónusta

Viltu breyta aukahúsum í gistiaðstöðu eða jafnvel veislusal? Ungur arkitekt með sérstakan áhuga á endurnýtingu húsa leitar að spennandi verkefnum hvort heldur í borginni eða úti á landi. Ráðgjöf og teikningar. Hafði samband við Hauk Hafliða í s. 844-6181 eða á netfangið haukurninuson@gmail.com

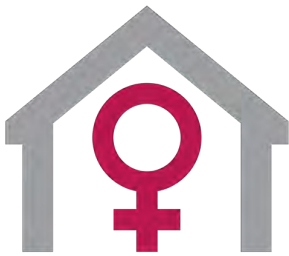
Óska eftir fullverkuðum selskinnum, ca 12 stk. Upplýsingar í s. 896-3847.

Vantar þig málara í sumar? Þaulvanur málari tekur að sér fjölbreytta málningarvinnu á Norður- og Austurlandi, þ.á m. þök. S. 821-2686 og netfang dama@simnet.is

Þrífþjónusta fyrir glugga og flestar gerðir gluggatjalda. Kíktu við á lauf-graenn.is Þjónustusími 861-8752.

Legsteinahreinsun. Við hreinsum legsteina og endurmálum í letur. Kíktu við á laufgraenn.is Þjónustusími 861-8752.

Smíðafyrirtæki sem tekur að sér allar gerðir smíðavinnu, þar á meðal þakskipti, viðhald og endurbætur, á höfuðborgarsvæðinu og Suðurlandi. Yfir 22 ára reynsla og vönduð vinnubrögð. S. 782-0040.



Kvenna athvarf

Opið allan sólarhringinn, sími 561 1205.

Húsaskjól og aðstoð fyrir konur sem búa við offeldi í nánu sambandi.

Einnig er boðið upp á ráðgjafaviðtöl fyrir konur.

Nei takk

VIÐ AÐILDARVIÐRÆÐUM

Nokkrir punktar

Kostnaður telst í milljörðum

Ríkisstjórnin áætlað að beinn kostnaður við aðildarviðræður muni nema tveimur milljörðum króna sem er líklega vanmat. Kostnaður sveitarfélaga, samtaka og fyrirtækja sem þurfa að leggja fram vinnu í aðildarferlinu hefur ekki verið metinn.

Þjóðin klofin næstu ár

Nei takk í ágúst leggur málið til hliðar, en já þýðir að tekist verður á um framtíð Íslands af vaxandi þunga næstu misseri. Aðildarviðræður við ESB ættu ekki að vera á dagskrá nema aukinn meirihluti landsmanna hafi áhuga á aðild og meirihluti sé fyrir aðild á Alþingi.

Óljós ávinningur

Ísland hefur nú þegar aðgang að innri markaði ESB og yrði fyrsta landið í áratugi sem sækist eftir aðild án þess að hafa fjárhagslegan hag af því. Aðildargjöld myndu nema tugum milljarða árlega og ESB áformar verulegar hækkanir á þeim.

Aukin óvissa

Aðildarferli væri skref í átt að gjörbreyttu umhverfi undirstöðuáttavinnuvega landsins. Það gæti dregið úr fjárfestingu í landbúnaði, matvælaframleiðslu, fiskvinnslu og fleiri greinum.

Biðstaða í utanríkismálum

Gerð fríverslunarsamninga er á forræði ESB og taki Ísland stefnuna inn fyrir tollmúra ESB er ólíklegt að erlend ríki vilji ræða fríverslun við Ísland.

Röng forgangsroð

Aðildarviðræður kalla á mikla vinnu hjá ráðuneytum, ríkisstofnunum, sveitarfélögum, aðilum vinnumarkaðar og hagsmunasamtökum. Þetta mun óhjákvæmilega bitna á brýnni verkefnum.

Meirihluti vill ekki ESB

Meirihluti landsmanna vill ekki ganga í ESB. Minnihluti þingmanna styður aðild og einn af ríkisstjórnarflokkunum er andvígur aðild. Engin sátt er um að hefja aðildarferlið.

Óljóst samningsumboð

Í aðildarviðræðunum sem hófust 2009 samþykkti Alþingi skýr markmið og línur sem ríkisstjórnin mátti ekki víkja frá í aðildarviðræðum. Ríkisstjórninni var einnig skylt að upplýsa Alþingi reglulega um gang viðræðna. Segi þjóðin já í ágúst er óljóst hvort þessir fyrirvarar halda.

Samningur breytir ekki ESB

Aðildarsamningur breytir því ekki að stór og vaxandi hluti ríkisvalds flyst til ESB, áhrif Íslands í ESB yrðu hverfandi lítil, tollar ESB koma á 70% allra vörunúmera í stað aðeins 10% í dag. Ísland mun greiða með sér tugi milljarða árlega til ESB. Aðildarsamningur breytir því ekki að ESB hefur dregist aftur úr öðrum hagkerfum og að efnahagshorfur þar eru slæmar. Auk þess er ESB í stöðugri þróun í átt að aukinni miðstýringu og hervæðingu.

Aðild hentar ekki Íslandi

Nokkrir punktar

Ólíkar aðstæður

Hagkerfi Íslands byggir á auðlindum og landið er fjarri meginlandi Evrópu. Aðstæður okkar, tækifæri og áskoranir krefjast öðruvísi löggjafar og skjótari viðbragða en hægt er að búast við af embættismönnum í Brussel. Við þurfum að stýra okkar eigin málum. Regluverk og stjórnsýsla ESB er hvort tveggja of dýrt og viðamikilið fyrir Ísland.

Ólíkir hagsmunir

Áhrifaleysi Íslands er áhyggjuefni því hagsmunir okkar og ESB eru ólíkir. Ísland ræður yfir auðugum fiskimiðum, stórra efnahagslögsögu og hreinni orku. Allt er þetta af skörum skammti í ESB. Þjóðartekjur Íslands á íbúa eru tvöfalt hærri en meðaltalið í ESB. Reikna verður með að ESB taki hag heildarinnar fram yfir hagsmuni Íslands.

Hervæðing

Bæði ummæli leiðtoga og viðhorfskannanir sýna vilja til að stofna sameiginlegan her í ESB. Stór og dýr átaksverkefni til að efla vígbúnað aðildarríkja og samstarf þeirra á þessu sviði eru í gangi.

Efnahagsleg stöðnun

Hagvöxtur í ESB hefur verið helmingi hægari en í Bandaríkjunum og á Íslandi. Ástæðurnar eru margar, svo sem íþyngjandi regluverk, hátt orkuverð, skortur á nýsköpun og fyrirtækjaflótti.

Tollar hækka

ESB er tollabandalag sem leggur tolla á um 70% af öllum innfluttum vörutegundum en Ísland á aðeins um 10% vörutegunda. Við aðild myndi tollur á kínverska rafbílum hækka úr 0% í allt að 45%. Tollur á föt úr 0% í 12% á skó í allt að 17%. Rafhjól úr 0% í 10-70%, o.fl. mætti nefna. Kolefnistollar ESB falla á áburð, sement o.fl. Verðlag innan ESB verður því almennt herra en utan þess. Tekjur af tollum renna að 3/4 til ESB.

Evran er vandamál

Hagkerfi Íslands er kraftmikið og sveiflukennt. Með krónu hefur hagkerfið jafnað sig hraðar eftir áföll. Með evru leiða áföll frekar til atvinnuleysis, gjaldþrota og búferlaflutninga í stað verðbólgu. Peningastefna sem tekur ekkert mið af aðstæðum okkar getur valdið miklu tjóni.

Tugmilljarða framlög til ESB

Árlega myndi Ísland greiða ESB 0,7% af þjóðarframleiðslu, 0,3% af VSK-tekjum og 75% af innheimtum tollum. Samtals um 50 milljarða króna árlega. Við fengjum aðeins brot af því til baka því við stöndum mun betur en hin aðildarríkin. ESB hefur kynnt áform um að hækka þessi gjöld um meira en helming. Við þetta bætast framlög til átaksverkefna ESB, oft tugir milljarða árlega.

Útganga bæði erfið og dýr

Útganga Breta úr ESB var bæði erfið og dýr sem staðfestir að innganga í ESB er verður ekki auðveldlega aftur tekin. Auk þess eru engin ákvæði í reglum ESB um hvernig tryggja eigi örugga útgöngu fyrir þau ríki sem hafa tekið upp evru.

Áhrifaleysi

Ísland yrði fámennasta ríki ESB og hefði minnst áhrif. Við ættum eitt sæti af 28 í leiðtogaráðinu, eitt af 28 sætum í ráðherraráðinu en aðeins 1/1000 af atkvæðavæginu. Ísland fengi sex þingmenn af 720 og mætti tilnefna fulltrúa í framkvæmdastjórn ESB en hann mætti ekki ganga erinda Íslands.



Hreyfing sjálfstæðissinna í Evrópumálum
heimssyn@heimssyn.is
Kennitala: 680602-5810
Banki: 101 -26-5810 Frjáls framlög vel þegin



AFLVÉLAR



Fáanleg með
3 ára
verksmiðjuábyrgð



YARBO

Fjölnota slátturóbot



Sjálfvirkur flutningur

Snjóblásari

Sláttuboró (PRO)

Laufblásari



LUBA mini 2 AWD
1500m²



GARÐABÆ | SELFOSSI | AKUREYRI | sími 480-0000 | www.aflvelar.is

